שו״ת · ראשונים

שות הריף

רבנו יצחק אלפסי [הרי"ף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שות הריף

רבנו יצחק אלפסי [הרי"ף]

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שות-הריף/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

א 9
ב 9
ג 10
ד 10
ה 10
ו 11
ז 11
ח 12
ט 12
י 13
יא 14
יב 14
יג 14
יד 15
טו 16
טז 17
יז 17
יח 18
יט 18
כ 18
כא 18
כב 19
כג 19
כד 20
כה 20
כו 20
כז 21
כח 21
כט 24
ל 24
לא 24
לב 25
לג 26
לד 26
לה 27
לו 27
לז 28
לח 28
לט 28
מ 29
מא 29
מב 29
מג 30
מד 30
מה 31
מו 31
מז 31
מח 32
מט 32
נ 32
נא 33
נב 33
נג 33
נד 34
נה 34
נו 35
נז 35
נח 36
נט 36
ס 36
סא 37
סב 37

סג 37
סד 38
סה 38
סו 38
סז 38
סח 39
סט 39
ע 39
עא 40
עב 40
עג 41
עד 41
עה 42
עו 42
עז 43
עח 46
עט 46
פ 46
פא 47
פב 48
פג 48
פד 48
פה 49
פו 49
פז 49
פח 49
פט 50
צ 50
צא 50
צב 50
צג 51
צד 51
צה 51
צו 52
צז 53
צח 54
צט 54
ק 54
קא 55
קב 56
קג 57
קד 57
קה 57
קו 58
קז 58
קח 59
קט 59
קי 59
קיא 59
קיב 60
קיג 60
קיד 61
קטו 62
קטז 62
קיז 62
קיח 63
קיט 63
קך 64
קכא 64
קכב 64
קכג 64
קכד 65
קכה 65
קכו 65

קכז 65
קכח 66
קכט 66
קל 67
קלא 67
קלב 68
קלג 68
קלד 69
קלה 70
קלו 70
קלז 71
קלח 71
קלט 71
קמ 72
קמא 72
קמב 72
קמג 72
קמד 73
קמה 73
קמו 73
קמז 74
קמח 74
קמט 75
קן 75
קנא 75
קנב 76
קנג 76
קנד 77
קנה 78
קנו 78
קנז 81
קנח 81
קנט 82
קס 82
קסא 83
קסב 83
קסג 84
קסד 84
קסה 84
קסו 85
קסז 85
קסח 86
קסט 87
קע 87
קעא 87
קעב 88
קעג 88
קעד 89
קעה 89
קעו 89
קעז 90
קעח 91
קעט 92
קפ 94
קפא 95
קפב 95
קפג 96
קפד 96
קפה 97
קפו 98
קפז 98
קפח 99
קפט 99
קצ 100

קצא 100
קצב 100
קצג 101
קצד 101
קצה 101
קצו 102
קצז 102
קצח 103
קצט 103
ר 103
רא 104
רב 104
רג 105
רד 105
רה 107
רו 107
רז 108
רח 108
רט 108
ריי 109
ריא 110
ריב 110
ריג 110
ריד 110
רטו 111
רטז 111
ריז 111
ריח 112
ריט 112
רך 112
רכא 113
רכב 113
רכג 113
רכד 115
רכה 115
רכו 115
רכז 115
רכח 115
רכט 116
רל 117
רלא 118
רלב 118
רלג 118
רלד 119
רלה 119
רלו 119
רלז 120
רלח 120
רלט 120
רמ 120
רמא 121
רמב 121
רמג 121
רמד 122
רמה 122
רמו 123
רמז 123
רמח 124
רמט 124
רן 124
רנא 124
רנב 125
רנג 125
רנד 126

רנה 126
רנו 126
רנז 127
רנח 127
רנט 128
רס 128
רסא 128
רסב 129
רסג 129
רסד 130
רסה 130
רסו 131
רסז 131
רסט 131
ער 132
רעא 132
רעב 132
רעג 133
רעד 133
רעה 133
רעו 134
רעז 135
רעח 136
רעט 137
רף 137
רפא 138
רפב 139
רפג 140
רפד 140
רפה 140
רפו 140
רפז 142
רפח 142
רפט 144
רץ 144
רצא 144
רצב 144
רצג 145
רצד 145
רצה 146
רצו 146
רצז 146
רצח 146
רצט 147
ש 147
שא 148
שב 148
שג 148
שד 148
שה 149
שו 149
שז 149
שח 149
שט 150
שי 150
שיא 151
שיב 151
שיג 152
שיד 153
שטו 153
שטז 153
שיז 154
שיח 154
שיט 154

שך 155

שאלות ותשובות

ממרנא ורבנא רבינו יצחק אלפסי זצוק"ל

א

שאלה. מפני מה אמרו חכמים יש אם למקרא ולמסורת ולא אמרו אב. ואמרו בנין אב זה בנה אב ולא אמרו אם. ואמרו בת קול ולא אמרו בן קול:

תשובה. לא שמענו בזאת כלום אלא פעמים שאומרים לשון זכר ואומרים אב כגון בנין אב משני כתובים ובנין אב וכתוב אחד. וכגון ההוא דאמרינן אבוהון דכולהו דם אלא יש לומר שבמקום שעושה אותו דבר עיקר ללמוד ממנו דבר אחר קורין אותו אב. וזה שאמר יש אם למקרא הואיל ואין למדין ממנו לדברים אחרים. אלא להודיע על מה סומכים על הקריאה או על המסורת קרא להם אם שהקריאה אינה ל' זכר אלא ל' נקבה:

ב

שאלה. ראובן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ואחר כך נפלה קטטה ומריבה ביניהם עד שכתב על עצמו כתב וזהו תופסו. בפנינו אנו מקבלי עדות במותב תלתא כחדא הוינא העידו בפנינו פלוני ופלוני שפלוני העידנו על עצמו בקנין שלם לא אנוס ולא שוגג. שנתן לאשתו פלונית בת פלוני כל מה שקיים עליו בכתובתה מתוספת זהב המקום עליו במתנה גמורה. היא מתנה גמורה ושלימה מעכשיו ולעולם ינתן לה עד שתבקש כל התוספת מן הנדונייא אימתי שתרצה ולתת במתנה לכל מי שתרצה ותעשה בו כל חפצת נפשה ולא יהא רשאי לערער עליה בכלום ממה שתעשה בשום ערעור שבעולם. ואפילו אם אמרה אינו רוצה בי בשביל מום שתטעון עלי אע"פ תהיה הכל שלה. לפי שהאמין דבריה על עצמו כשני עדים ברורים. ועוד נתן לה רשות לתבוע אותו שאם יפסיד כלום מבגדי כתובתה ומבגדי נדוניתה שהביאה מבית אביה וממה שנתן לה הוא מבגדים ותכשיטין עליו לשלם הכל בלא שבועה חמורה ואפילו קלה וקנינו ממנו בכל מה דכתיב ומפורש לעילא. ומה שהעידו לפנינו אנו מקבלי עדות פלוני ופלוני קבלנו עדותן נאמנה ועמדה האשה הזאת ונתנה לאביה במתנה מהיום ולעולם המתנה שנתן לה בעלה וכשידע הבעל בזה כפר כל מה שקיים עליו לתת לה. יורנו אדוננו:

תשובה. עיינתי בזה השטר ומצאתי אותו דברי הבאי ולדברי שטות ודבר שלא יתכן להתקיים על עצמו שום אדם בהפצרת נפשו. אלא עשה זה כדי לפייס את אשתו ולעשות לה נחת רוח ולא על שום מתנה גמורה. שכל העולם מעידים שאלו היה יודע זה הבעל

שתתרצה היא בזו המתנה (היא המקנה מתנה) ולא היה עושה מכל מה שעשה כלום וכמו שיכולה היא לומר נחת רוח עשיתי לבעלי בדבר שנתנה לו כך הוא יכול לומר נחת רוח עשיתי לה ולא יתקיים ממה שעשה ואנו מוצאין בדברי רז"ל שבטלו מה שדועה לזה. והוא שאמר' וההוא גברא דאמר לית להיא אתתא מנסבת לי. א"ל לא מנסיבנא לך עד דכתבת לי לכולהו נכסך ולא קנתה מזה כלום דאמרינן מוכחא מלתא דמשום אונסא הוא דכתב. הכא נמי מוכחא מלתא דמשום אונסא הוא דכתב לה:

ג

שאלה. על מתנה לחוד שיכתב הבעל לאשתו ואין ברשותו בעת המתנה כלום שיכתב לה תתקיים המתנה או לא.
תשובה. כל מתנה שנותן אדם לא תתקיים ממנה כלום אלא מה שהיה ברשותו בעת כתיבת המתנה אבל מה שלא היה ברשותו בעת המתנה לא תתקיים ממנה כלום ואפילו אם קנה אחר כך אמרינן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואין אומרים בזה קנתה ואין הבעל אוכל פירות לפי שזה הוא אמור בזה שהיה ברשותו:

ד

שאלה. ראובן היה לו אבל שמעון ממון וכיון שתבע ממונו אמר לו כבר בא אלי לוי על שמך ונטל ממני כך וכך ממה שנטל צפנייו והגיע הכל ליד ראובן וראובן אומר כן הוא ששגרתי את לוי אלא שלא שגרתיו על כך וכך אלא פחות מכן היאך הדין:
תשובה. ישבע ראובן שבועת התורה שלא שגר לוי אלא על כדי מה שטוען ושלא הגיע לידו מאת לוי יותר מכן ויפרע שמעון הנשאר. ולוי ישבע שבועת היסת שכל מה שנטל לא נטל אלא בשליחות ראובן ומה שנטל הגיע ליד ראובן ויפטר לוי ויפסיד שמעון:

ה

שאלה. ראובן היה לו עבד ונתנו במתנה לשמעון והקנה אותו לו ולאחר זמן בקש לחזור בו והוציא שטר מודעא באותה מתנה והוציא שמעון שטר המתנה וכתוב ביה ששמעון זה היה בידו שטר מתנת ראובן שנתן לו העבד אלא שהיה השטר בנייר שאינו חזק שלשה עדים וכתבו בנייר חזק אות באות והעמידו אותם עדים על אותו שטר המחודש ונתקיימת אצלם עדות העדים תהיו באותו שטר הראשון ונמצאת זמן זה השטר קודם זמן המודעא וטען ראובן ואמר שכיון שהעתיקו העדים את השטר הוחלף זמן זה והוקדם

זמן המודעא שלו ושמעון אומר לא העידו על השטר עד שהגיהו אותו עם השטר הראשון ולא נמצא ביניהם הפרש אות אחת:

תשובה. אם זמן המודעא אחר זמן המתנה אין המודעא מועלת כלום וזה שטוען שהוחלף הזמן אינם ובלבד שיהיו אלו שלש העדים שהחליפו השטר בקיאים בשטרות ובעניינים כדי שלא יוכל אדם לרמות להם ואם אינם בקיאים בשטרו' ובמקום המחק והגרר ישבע בעל המתנה שבועת היסת שלא החליף בשטר אות אחת ולא רמה ויחזיק בעבד:

ו

שאלה. ראובן נתן משדותיו להקדש ונפטר ועמדה הקהלה ומכרה אותה שדה והוציאה דמיה בכך וכך ובצרכי צבור והחזיק בה הלוקח שנים הרבה ועמד עכשיו אחד מהן ותבע אותו ואמר שאין הקהל רשאה להוציא דמי שדה זו אלא בהקדש אמר לו הלוקח את לאו בעל דבר דידי את העדה היא תתבע אותי היש מן הדין כך וצרי' הרשאה מהקהל אם לאו:

תשובה. עי שהקדיש כלום לבית הכנסת אין אדם בעול' רשאי להמיר אותו דבר ולא למכרנו כל זמן ששם בעליו עליו אלא אם ימכר לדבר מצוה כגון פדיון שבויים וכדומה להם מן המצוה כגון כתיבת ספר תורה אם הוצרך אליו ואלו שמכרו ההקדש והוציאו בערכיהם שלא כדין עשו ושלא כדין נהגו ויש עליהן לפדותו מן הלוקח ולהחזירו לחזקת ההקדש ומי שתבע דבר זה צריך הקהל לסייעו לפי שהוא דין הקדוש ברוך הוא ודין המת שהקדישו ואם הלוקח הכיר בשעת הלקיחה שהיה להקדש אין לו אלא דמים שנתן בלבד ויעשו עמו חשבון מכל מה שאכל מן הפירות לאחר שיוציא מה שהוציא בעבודת השדה:

ז

שאלה. ראובן חלה ונטה למות והיה לו אח קטן שלא מאמו והיה לראובן אח שמעון ובקש שמעון זה שיצוה מחמת מיתה נכסיו לחנוך אחיו הקטן ע"מ שכשימות חנוך יחזרו הנכסים לשמעון אמר ראובן דבר זה אינו מועיל לפי שאם החזיק חנוך אחיך בנכסים אלו ומת לא יהא לשמעון כלום בהם שאין אומרים נכסי לך ואחריך לפלוני אלא במי שאינו יורש אבל אחיך יורש הוא וכשימות בנו יורשו עמד ראובן ואמר הרי נכסי נתונים לשמעון אחי מעכשיו ולאחר פטירת חנוך אחי היש בהקנאה זו תועלת אם לאו:

תשובה. זה שחשש ראובן מקום חשש הוא אע"פ שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני הראשון ראוי לירשו ואין לשני במקום ראשון כלום שאין לשון מתנה אלא ל' ירושה וירושה אין לה הפסק אלא שזו ההקנאה שהקנה לו אח"כ הקנאה גמורה היא לחנוך ולשמעון שכיון שנותן מעכשיו ולאחר פטירת חנוך הוה ליה גופו של ממון קנוי לשמעון מאותה שעה והפירות לחנוך כל ימי חייו ולכשימות חנוך תשאר הגוף לשמעון:

ח

שאלה. מאיזה טעם בטלה מתנתא טמירתא:
תשובה. שהמתנה כשהגיע ליד המקבל הרי היא מלתא דעבידא לאיגלויי וכיון שאמר הטמינו לא רצה להקנותו כלום הלא תראה שהגאונים ז"ל לא חשבו למתנתא אלא במצוה מחמת מיתה לפי שאין קונה אותה המקבל אלא לאחר מיתה ואם החביא את הדבר בטלה וכמו כן אם אמר אל תגלנה אלא לאחר מיתה הרי היא קיימת לפי שבשעה שרצה להקנות לו אמר לו לגלותה וזו ראייה שטעם מתנתא טמירתא משום דעבידא לאיגלויי בשעה שמקבלה ואם אמר הטמינו כבר פחתה:

ט

שאלה. ראובן נשא אשה וכתב לה בזמן הנשואין כחצי חצר שהיתה לו בכלל מתנת כתובתה ותנאי חצי זו כתנאי כתובה לכל דבר בין לאלמנות בין למורדת ולאחר זמן נתן במתנה מחצית החצר השני מתנה מוחזקת בכל חיזוק מתנות ולאחר כן הוליד בת ובקש לתת לה במתנה בית אחד מאותו מחצי' החצר שנתן לאשתו לאחר זמן הנישואין וכשראה אשתו כן א"ל כי מחצית חצר זו נתת במתנת פרהסייא לאחר נישואי ואינה כשאר מתנות כתובה אלא הרי היא שלי גוף ופירות מהיום והרני תובעת בפירותיה וראובן טוען ואומר כי מחצית זו שנתתי לך במתנה אחר נישואין לא נתתי לך אלא בתנאי הכתובה והעדים שכחו שלא כתבו כן בשטר ועוד שאף את בעצמך החזרת לי המתנה שנתתי לך ונתתי לי במתנה ויש לי בה יותר משני חזקה ואבדו לי השטרות.
תשובה. עושין על פי מה שבשטר המתנה שביד האשה וזה שטוען ששכחו העדים ממנו כלום אין חוששין לו. ומה שטוען שיש לו בה שני חזקה אין בו ממש שאין לאיש חזקה בנכסי אשתו אלא שאין לאשה לתובעו בפירות מחצית חצר זו לשעבר לפי שלא התנה עמו בכך מתחלה אבל יש לה לתובעו לעתיד ואם טען הבעל שהתנה עם אשתו שתהיה המתנה כשאר מתנות הכתובה יש לו עליה שבועת היסת. ואם אמרו העדים

כי כן היה הדבר כמו שטען הבעל אלא ששכחו לכתבו בשטר שומעין להם משום שלא חזרו בעדותם אלא הוסיפו על עדותן ואמרו רבותינו ז"ל תנאי היו דברינו נאמנים:

ו

שאלה. עיינו בשאלתם והרי אנו מדברים עליה מעיקרא כאשר שאלתם עיקר הדבר הזה שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני הוא על שני עניינים. האחד במי שהוא ראוי לירשו. והשני למי שאינו ראוי לירשו וזה למי שהוא ראוי לירשו אין התנאי מועיל בו אפילו אמר בלשון מתנה משום שאמר שאין לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק ואם היה זה התנאי כל מי שאינו ראוי לירשו הרי זה קיים במה ששייר הראשון אבל לא במה שמכר שאין למכור לכתחלה הילכך אם מכר או משכן או שהעביר המתנה לאחר מה שעשה עשוי אבל מי שהיה עליו מקודם לכן מחוב או מכתובת אשה אין להם לגבות כלום מזאת וכזאת אמר נכסי לך ואחריך לפלוני ומכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלקוחות ואחריך מיד בעל ולוקח מיד אחריך ומוקמינן לה בידא דלוקח. ומקשינן עלה מדידה דאמר אביי נכסי לך ואחריך לפלוני ונשאת בעל לוקח ואין לאחריך במקום בעל כלום ופרקינן התם דאמר לה כשהיא נשואה ממי קאמר לך אחריך ליקני בעל לא ליקני אלו הן ענייני שמועות אלו. וזו המתנה ששאלתם הדעת מכרעת שתולין אותה כדאמרינן לה כשהיא נשואה. ואע"פ שהמתנה קודמת לנישואין שכיון שהמתנה בין שני יורשין שהן אחיו וידוע שכל אחד ואחד יורש את אחיו כשלא הניח בן לירשו לא היה צריך לשיחה זו וא"כ י"ל שהאב לא אמר אלא לדבר אחר ולא הוציא דבריו לבטלה הלא אתה רואה מה שאמר כענין יהדות נכסים בכלל המכירה שהיא סתם אלא שהזכיר אותם ולא היה צריך להזכירה משכנו שלצורך אחר הזכירם. וז"ש כיון דלא צריך לטפויי מלתא קא אתי וכן במתנה זו כיון דלא צריך לומר אם מת אחד מהן יחזור חלקו לאחיו. וקאמר אין אנו אומרים שלבטלה אמר אלא לצורך אמר דין ואיזה זה שאמר מת אחד מן האחין והניח אשה ולא הניח בנים שלא תטול אותם נכסים אלא יחזרו לאחיו וכאלו אמר לו על מנת שלא תקנה אותם אשתו בכתובתה ובזה נכנס אחריך ליקני שהוא תנאי קיים. וכיון שהיתה מתנה זו מתנת בריא תנאי זה קיים ואין לאשתו כלום לפי שלא נשתעבד לה שהתנאי היה בשבילה. וזה ששאלתם על בעיא דרבא בבריא היאך על ענין נכסי לך ואחריך לפלוני שהיא כשכיב מרע במי שראוי לירשו משום שאין תנאו קיים באחריך לפלוני לפי שאמר שאין לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק והדבר ידוע בנכסי לך אינו במי שראוי לירשו. ואם כן בעיא דרבא לא בא בענין זה אלא על

מה שכתב המשנה האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום. ר' יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין אמר ר' יוסי בנו של רבי יוחנן בן ברוקא לא נחלקו אבא וחכמים על אחד במקום בת ובת במקום בן שלא אמר כלום על מה נחלקו על בן בין הבנים ובת בין הבנות שאבא אמר יירש וחכמים אומרים לא יירש ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא ואמר רבה מאי טעמא דרבי יוחנן בן ברוקא ושמעינן מהכי דנפסקה הלכה כרבי יוחנן ברוקא. ושאל רבא בבריא היאך כלום זה שאמר רבי יוחנן בן ברוקא דוקא בשכיב מרע אבל לא בבריא או דילמא אפי' בבריא ולא איפשיט:

יא

שאלה. מי שנתן נכסיו למי שראוי לירשו היכול להקנותו מה שלא בא לעולם:
תשובה. אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין למי שאינו ראוי לירשו בין למי שראוי לירשו ושלום יצחק בר יעקב ז"ל:

יב

שאלה. על הכותב נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא שהעמדנוה דוקא הכותב כתובה זה כתיבה גרידת הוא כגון שטר בלא קנין או דילמא אפילו קנו ממנו לא עשאה אלא אפוטרופא:
תשובה. הכותב כל נכסיו לאשתו בין בקנין בין שלא בקנין לא עשאה אלא אפוטרופא ודוקא שישא כתוב בשטר וכך אמר לנא פלוני בן פלוני כתבו ותנו לפלונית כתוב אשתי כל נכסי אבל אם היתה צוואה זו בלבד החזיקה בנכסים ואינה אפוטרופא:

יג

שאלה. ראינו שהורה רבינו שמתנה לחוד אם בה תנאי שתגבה מחיים נגבית מחיים אלא אם יהי מנהג המקו' שלא להגבותה וצריכין אנו לידע היאך יהיה עיקר המנהג לפי שיש מי שאומר לא נהגים במקומנו להגבותם מחיים לעולם הילכך אינה נגבית ויש מי שאומר לפי שחשבו שאין מן הדין להגבותה אבל אלו ידעו שיש מן הדין להגבותה היתה נגבית:
תשובה. עיקר המנהג שעושין על פיו והוא שרוב הקהל יתייעצו עם זקני הקהל ויתקנו תקנה במה שיתקנו ויקיימו אותה זהו המנהג ואפילו לאחר שנים אם לא ידעו הך עקרו אלא שהיה מחזיק בכך והיה עומד בחזקתו:

יד

שאלה. בענין מתנה לחוד הריני ניתן לך עקר הדבר שתסמוך עליו והוא שרבותינו ז"ל אומרים תנאי כתובה ככתובה דמי מה שהתנה הממונה של האשה עם הבעל בשעת הקדושין כגון שאמר לו כמה אתה כותב לאשה זו על נפשך ומה שנתרצו שניהם עליו באותה שעה זהו כתנאי כתובה וכל שכן אם אמרה לו איני מתקדשת לך עד שתפסוק לי כך וכך ותכתוב לי כך וכך שהוא כתנאי כתובה ופלוני זה הרי הוא בכלל כמה אתה נותן לבנך כך וכך ואינו צריך קנין אלא באמירה נקנה בין שהוא מטבע בין שאינו מצוי בעולם זהו תנאו של כתובה דמי וכשם שאין אומרים בכתובה דבר שלא בא לעולם אלא חייב בין שלא היה מצוי בין שהיה מטבע ה"ה תנאי כתובה נמי כיוצא בהן. אבל מה שלא היה על דרך תנאי אלא עשה אותו מעצמו שאלו לא עשאו לא היו מתנין עליו בו אינו כתנאי כתובה אלא כשאר מתנות דעלמא וצריך שיהא מצו' ושלא יהא בלשון אסמכתא וכך אנו דנין בדבר והדבר שו' בין נכתב בשטר הכתוב בין שנכתב בשטר אחר אם היה תנאי שהקדושין נגמרין בו הרי כתנאי כתוב וכן אם התנו עמו לגבות מחיים או ליתנו לכל מי שירצה תנאה קיים אעפ"י שאמר כל תנאי שבממון תנאו קיים:

תשובה. עמדנו על שאלתם ותשובה כי החמשים זהובים והשפחה שנתן ראובן לאמו כמתנה יש מן הדין לראות אם אלו הזהובים מטבע עובר בארצכם שקונין ומוכרין בו אין הקונה קונה בקנין כדאמור רבנן אין מטבע נקנית בחליפין ואין קונין ומוכרין בו אבל הם בפרקמטיאות נקנין בקנין אלא שצריך שיהו ברשות הנותן בעצמם הן ולא דמיהן וכן השפחה צריכה שתהיה ברשותו בשעת נתינה ובזה הענין יתכן לקנותה בקנין גמור אבל אם לא יהיה הדבר הנקנה בקנין ברשות הנותן אינו נקנה ואין הקנין מועיל לו כלום כדאמור רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכן המזונות שפסק על עצמו לתת לאמו אפילו יהיו מצויין ברשותו אינו נקנה לפי שהוא מטבע ואין מטבע נקנה בחלפין כמו שאמרנו. וכן כל מה שהזכרנו למעלה כי הוא נקנה בקנין אינו נקנה אלא אם כן אמר לו נתתי לה כך וכך ופסקתי על עצמי כך וכך אבל אם אמר לו אתן לה כך וכך אינו נקנה ואפילו יהיה ברשותו לפי שהוא אסמכתא שרבותינו קורין אותה קנין דברים בעלמא. וכן מה שטוען ראובן זה באשתו שיש לה בגדים שהם שוים מאה זהובים יש מן הדין אם תודה לו בהם שיגבה אותם מסך כתובתה ואם כפרה בהן תשבע בהן שבועת התורה כי לא הגיע מהם כלום לידה ותטול כל מה שיש בכתובה כדין כל מי שיש בידו שטר וטעין שכנגדו שפרעו כלו או מקצתו והוא כופר שנשבע ונוטל. ומה שטען כי הנדונייא הכתובה בכתובה הושמ' בשעת כתיבת הכתובה ביותר עמה שהיתה שוה יש מן הדין

בדבר זה שיחזרו למנהג המקום אם מנהגם שתטול האשה בשעת גירושין או לאחר מיתת הבעל כל מה שכתוב בכתובה וכל מה שנשומה נדונייתה בלא גרעון תגבה זאת כל מה שכתוב בכתובה בלא גירעון כפי המנהג. ואם המנהג לגרוע מכל הכתובה העשו לפי מנהגכם ומה שטוען הבעל שאין עמו כלום כי הוא עני יש מן הדין שלא יגרשנה עד שיזמין לו המקום כל סך הכתובים כי כל מי שאין עמו ממון להגבות לאשתו כתובה אין מן הדין שיגרשנה ואם לא תחפוץ האשה להשאר עמו ישבע לה שבועת התורה שאין עמו כלום ויגרשנה ולאחר שיגרשנה ישא אחרת ואין מן הדין שיפרע לראשונה כלום ממה שהכנסה לו השנייה כי אין לו למכור נדונייתה על פיה וכל שכן שיפרע ממנה את חובו ולאחר שישבע לה אם יזמין לו המקום כלום ונראה בידו ממון וטען שהוא לאשתו השניה אינו נשבע על כך כי השבועה הראשונה שישבע כך ישבע שאין עמו עכשיו כלום וכל מה שיזמין המקום לו יפרע לה ולפיכך אינו צריך להשבע לה פעם שנייה. והמזונת ששאלת כך הדין שמי שמגרש את אשתו גירושין גמורין כדת אין לה עליו מזונות אבל יש לה מזונות למי שהיתה מגורשת ואינה מגורשת כדאמרי רבנן כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה ותלמוד ארץ ישראל שהורה בחלוק אין חוששין לו ואין דנין על פיו. והשטר שכתבה לאה על בנה באו' העולם אין מן הדין שתגבה בה כלום כי מה שאמרו רבותינו ז"ל כל השטרות העולין בערכאו' של עכו"ם אעפ"י שחותמיהן עכו' כשרים אינו אלא בהיכר שהעדים גוים רואים נתינת הממון. ולפיכך עדותן עדות אבל זולתן ממכירות כגון מתנות והלואות שדיניהן בהם כדינינו ואין אנו עושין מעשה בהן ואם עברה לאה וגבתה בדין אומות העולם יש מן הדין שתנידו אותה שתחזור אותה וכן הדין:

טו

שאלה. שמעון יש עליו ועל אשתו שטר בזהובים מתה אשתו ונתנה במתנה לבניה כל מה שהניחה ונשאר הבעל עני בא בעל חוב ותבע את חוב אמרו היתומי' אנו נפרע החצי שהוא חלק אמנו ואבינו יפרע החצי שהוא חלקו ואמר בעלי חוב איני לוקח אלא מכם כי אביכם עני הוא:

תשובה. אם המתנה שנתנה האשה לבניה מטלטלין אין על היתומים לפרוע בשביל אמם כלום כי מטלטלין אינן משועבדין לבעל חוב שנוציא אותם מידם ואלו היתומים שרצו לפרוע החצי בשביל אמם עשו לפנים משורת הדין ואם זו המתנה מקרקעי יש על

הבני' לפרוע כל מה שבשטר אם הקרקעות שוין כל כך כי שנים שלוו מי שנמצא מהם פורע כמו שאמרו השותפין אחראין זה לזה:

טז

שאלה. ראובן כתב מתנת בריא לשמעון בסך ידוע ונפטר ראובן והוציא שמעון השטר ותבעו ליתומי ראובן והוציאה האלמנה כתובתה ותבעה אותם ולא הניח ראובן בכדי כתובה ושטר המתנה ובקש בית דין להגבות כתובתה אמר שמעון אני אגבה תחלה שהמתנה שלי מוקדמת מן הכתובה השיב אפוטרופוס דיתמי ואמר כי אמרו רבותינו ז"ל אין נזקקין לנכסי יתומים אלא לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משם מזוני ושמעון אומר אין הפרש בין כתובה בין מתנה כל הקודם זכה והאפוטרופוס אומר אילו היה שטר חוב הכי נמי אבל שטר מתנה אין לך כלום עד שיגדילו היתומים אבל אני לא אמכור קרקע היתומין ותגבה יורנו רבינו אם היה מן הדין לגבות אותה מתנה עם הכתובה והיו שם קרקעות מקנה אותם לאחר זמן המתנה ולא הניח נכסים בכדי שתי השטרות נדון בהם דין לוה ולוה ואחר כך קנה יחלוקו כשאר הלואות והיאך יחלוקו במחצה או לפי הממון של שטרות

תשובה. הוו יודעין שזה שהמרה ההלכה אין נזקקין לנכסי היתומים לא נאמרה על כל פנים שהרי רב אשי הוציא מן הכלל תנו שדה זו לפלוני ומנה זו לפלוני ועל השאר אמר אין נזקקין הילכך רואים אם יש במתנה תנו או כיוצא בו יגבה אותה בעלה ובלבד שלא תהא מטבע ושתהא מצויה אצל הנותן בשעת המתנה. וכיוצא בה אומרים יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקידו יש מן הדין שיגבה קודם ואם אותן נכסים לא קנאם אלא לאחר זמן שני שטרות אם כן הוא אין לאחד מהן דין קדימה כמו שאמר לוה ולוה ואחר כל קנה יחלוקו כמו שהזכרנו בפרק מי שהיה נשוי בפירוש אותה ההלכה ואם היה בשטר דבר שחוששין בו לספק בו אמר רב אשי אנן מזדקיק לא מזדקקין ישאר עד שיגדילו היתומים וידון עמהם ושלום יצחק ב"י אלפאס:

יז

שאלה. על מתנה לחוד אם קבל הבעל על עצמו על תנאי שלא להגבותה כשהיא תחת ידו והיא בקשה ליתנה במתנ' למי שתרצ' בהן תתן אותה בקנין ודיה או דילמא צריכה כתיבה ומסירה וא"כ נתנה אותה כצוואת שכיב מרע מחמת מיתה צוואתה קיימת הוא או לא:

תשובה. אין מתנות קיימת עד שתכתב שטר אחר ותמסור על פי שאמר אין אותיות נקנות במסירה ואיתמר במי לא קנה עד שיכתב וימסר אבל אם נתנה אותה במתנת שכיב מרע אינה צריכה לא כתיבה ולא מסירה בדברי שכיב מרע ודברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמו ואמרו רבותינו ז"ל הלואתי לפלוני הלואתי לפלוני ואין צריך למעמד שלשתן לפי שהן ככתובין וכמסורין:

יח

שאלה. אם גבתה האשה מתנתה מבעלה כשהיא תחתיו וקנתה בה קרקע יש לבעל לאכול פירות אותו קרקע כמו שאוכל פירות נכסי מלוג או דילמא מכיון מאמר במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות לא אכול:
חשובה אין לבעל בפירות כלום לפי שאינה הכתובין בנכסי מלוג בין שנתן לה קרקע בין שנתן לה א מעות ליקח בהן קרקע:

יט

שאלה. אם היתה צוואת שכיב מרע מחמת מיתה בשני עדים והעיד על עצמו העד בקנין והשני לא נרמז ולא נכתב בצוואה וקנינא מניה מוסף על מתנתה דא כדי שיהא מיפה את כחו צוואה זו בטלה היא משום שהעיד העד האחד בקנין וחיישינן שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר לאחר מיתה או לא:
תשובה. אותה צוואה נכונה היא ואינה בטילה משום שאין אומרים סתם קנין לכתיבה ושמא לא גמר אלא שהיה קנין בפני שנ' עדים אבל אם היה בפני עד אחד אינו עומד לכתיבה לא חיישינן שמא לא גמר:

כ

שאלה. שכיב מרע שאמר לשני עדים כתבו וחתמו ונתנו ולא היתה העדות בקנין נחשב כאילו הוא בקנין ולא גמר להקנותו אלא בשטר או לא
תשובה. אי אמר לשנים כתבו וחתמו ונתנו זהו ודאי שאומרים בו שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואם כן אמר להם אף כתובו וחתמו ותנו הרי זה כמיפה את כחו:

כא

שאלה. צריך שיאמר שכ"מ מהיום ולאחר מיתה כמו שצריך במתנת בריא אם לא:
תשובה. אם מתנת שכיב מרע מחמת מיתה היא צריכה מהיום ולאחר מיתה:

כב

שאלה. זה שאמרה המשנה במתניתין שכיב מרע שייר קרקע כל מהוא דוקא קרקע אבל מטלטלין לא או דילמא אפילו מטלטלי ואם המטלטלין הוו שיור האמה שנתנה מתנה לחוד במתנת שכיב מרע ולא שיירה ממנו כלום נחשב מה שנשאר אצלה מחוב כתובתה על בעלה שיור ואם עמדה אינה חוזרת או דילמא כיון שלא נתנה כתובתה מחיים לגבות לא הוי שיור:

תשובה. זה שאמר המשנה במתנת שכיב מרע שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לאו קרקע דוקא אלא אפילו מטלטלין על פי שאמר חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ובכלהו מטלטלי הוי שיור לבד מכתובת אשה דמקרקעי תקינו רבנן מטלטלי לא תקינו רבנן ומה ששאלת האשה שנתנה מתנה לחוד כמתנת שכיב מרע שאלה זו אינה צריכה שכל מצוה מ' מיתה אם עמד חוזר בי' שיי' בין לא שייר ואע"ג דקנו מניה:

כג

שאלה. ראובן נתן כל נכסיו לבית הכנסת וזהו טופס השטר אמר להם פלוני ופלוני קנו ממני מעכשיו שרציתי ברצון נפשי ונתתי כל נכסי שיש לי לב"ה מטלטלי ומקרקעי הקדש ושיירתי ליורשי עצמי מהן מדת כך וכך מן השדו' והכרמים וחצי בית מכלל החצירות וחמשה דינרים של אסימון והשאר הקדש גמור וכו' יורנו רבינו אם שטר זה מקוים או לא ואם מקויים הוא באיזה מקום יטלו מדה זו בשדות וכרמים:

תשובה. עיינו בשאלה זו וראינו כי השטר לא היה בו מהיום ולאחר מיתה ואע"פכ השטר מקויים שכיון שקנו ממנו אין צריך מהיום דאמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך כלום אינו צריך מהיום ולאחר מיתה בין אקנייה וקנינא מניה בין קנינא מניה ואקנייה ואע"פ שלא היה בשטר קנין לא היינו צריכין לא לו ולא מהיום שהלכ' כרבי יום דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אבל זה שנתן ליורשיו כך וכך מדה מכלל השדות והכרמים כיון שלא פירש חוזרין דומה זה למה שאמרו רבותינו ז"ל ההוא דאמר לה נכסי לך ולבניך אמר רב יוסף קנה פלגא דכתיב והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן מחצה לבניו. וכך זה אילו אמר מכלל הכרמים ולא מכלל המדות היינו לוקחין המדה מן הכרמים והשדות נותנין להם מחצה מן הכרמים ומחצה מן השדות אלא שנותנין להם בפחות שבנכסים שיד בעל השטר על התחתונה ועוד שלא נתנו להם אלא בעין רעה ומשום שיור:

כד

שאלה. ראובן נתן כל מטלטליו שיש לו בעולם ללוי והניח השפחה הישנה בכלל המטלטלין ויטול אותה לוי או לא:
תשובה. ההלכה כבר נפסקה דעבדא כמטלטלי דמי הילכך אם נתן כל מטלטליו העבדים בכלל:

כה

שאלה. לאה כתבה לאמה שטר מתנה וזהו תורפה. שרציתי ברצון נפשי שאם חס ושלום יארע בה דבר מיתה מזמן שטר זה עד סוף ארבע שנים רצופות שתזכה בכל אותה מתנה שאני מוחזקת תוך שטר כתובתי על בעלי נתתי לאמי מתנה זו על תנאי זה הנזכ' למעלה מתנה גמורה ולא שיירתי לבאים מכחי שום זכות כלל לפי שברצון נפשי נתתי מתנה זו לאחר פטירתי וכו' יורנו רבינו אם מתנה זו קיימת או לאו שמקצת בעלי הוראה אמרו שאינה קיימת לפי שלא היה כתוב בשטר מהיום או מעכשיו אלא הרי היא אסמכתא ועוד שלא מסר וקיימא לן אין אותיות נקנות אלא במסירה ובכתיבה:
תשובה. עיינו בשטר זה וראינו שאע"פ שכתבו מי שאינו בקי בשטרות אפילו הכי יש בו דברים שהמתנה קיימת בהן והן נתתי לאמי מתנה זה על תנאי זה הנזכר. ובסוף נמי שברצון נפשי נתתי מתנה זו לאחר פטירתי ואלו הדברים מוכיחין שהמתנה מעכשיו הוא ואין זה לשון אסמכתא ועוד שהלכה כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והויא לה מתנה זו כמאן דאמר מהיום ולאחר פטירתי וזהו שאמרו אין אותיות נקנות במסירה רואין אם מתנה זו קרקע ובגדים או כלי זהב ידועים ואיתנוהו בעינייהו הרי נקנו בקנין ואין צריך כתיבה ומסירה ואם הוא מטבע או מה שאינו ברשותו צריך לכתיבה ומסירה על עיקר המוכר שטר חוב לחבירו:

כו

שאלה. על צוואת שכיב מרע אם צריכה מעכשיו או א לא ויש בה בין לשון מתנה בין לשון ירושה למי שראוי ליורשו או לא:
תשובה. צוואת שכיב מרע אינה צריכה מעכשיו על פי שאמרו דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ואין בה הפרש בין לשון מתנה בין לשון ירושה אלא באותו ענין שהזכירה המשנה כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין אבל בזולתי זה כבר אמרנו שאין לשון מתנה אלא לשון ירושה וכו':

כז

שאלה. כתב וזכה לזה כתב וזכה לזה רב אמר ראשון קנה ושמואל אמר לא קנה וקא דייקת מינה טעמא דלא קנה משום דזכה כמי לאחרון אבל לא זכה ולא קנה לראשון בקנין אלא בזכוי בלבד מי קאמר מודה שמואל לרב דראשון קנה או לא א"נ איכא שינוי בין זכוי מקרקעי לזכוי מטלטלי:

תשובה. כך נראה לנו דליכא כח בזכוי לאפוקי לצוואת מתורת שכי' מרע עד דקנו לראשון ומזכה ליה אבל זכוי בלא קנין לא:

כח

שאלה. ראובן נשא אשה וכנסה ואחר כך הניחה עגונה בטא אשה אחר במדי' אחר' והרשתי' זאת את אחיה להביא לה גט מראובן בעלה ולקח האח הגט מראובן והביא אותו ליד אחותו ונתנו לה בפני עדי מסירה ולאחר זמן בא ראובן ובקש לחזור על אשתו זו הראשונה אמר שגט זה מזוייף הוא ואני לא צויתי לכתבו מעולם והגט יוצא מתחת ידי האש אלא שלא נתקיים בחותמיו והיא אומר שגט זה קבלתיו מיד ב' עדים ואמרו העדים שקבלנוהו מיד אחיה שהיה שליח לקבלה ומסרנו אותו לה ואחיה אומר הבעל מסרו לי על דעת שאני שליח קבלה כמו שהייתי והיה שם אחד מן התלמידים והורה שהגט בטל מכמה פנים. האחד שהרי אמר המשנה האשה שאמר התקבל לי גיטי צריכה שני כיתי עדים ועוד שהרי הגט לא נתקיים בחותמיו וכיון שאין מתברר לה ולא לעדים ממי קבלו השליח אם מיד בעלה או מיד שלוחו של בעלה אע"פ שיצא מתחת ידה בטל הוא וכ"ש שהשליח מודה שלא נעקר משליחות האשה ולא נתן לה הבעל גט אלא על דעת שהוא שליח האשה והבעל בכל זה טוען ואומר שבגט זה מזוייף הוא וכפה תלמיד זה את הבעל לכתוב גט אחר וחלק עליו תלמיד אחר ואמר אין אתה צריך לבל כך שכל גט שנמסר לאשה בעדי מסירה והוא יוצא מתחת ידה הרי הוא כשר לא שנא נתקיים בחותמיו ולא שנא הג"ע לידה מיד שלוחה ולא שנא הגיע לידה מיד שליח בעלה והביא ראיה ממה שכתב המשנה הביא גט ממדינ' הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואתמר לאלתר בפני כמה נתנו לה השליח בפני שנים ואמר אזו המשנה סתם נאמרה לא שנא שליח להולכה ולא שנא שליח לקבלה כיון שנמס' בפני עדי מסירה אין צריך שיתקיים בחותמיו וזה שאמר המשנה האשה התקבל לי גיטי צריכה שני כיתי עדים אין סומכין עליה מפני שהיא חולקת על המשנה דהמביא גט שאמר שסומכין על זה השליח שאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואין צריך עם כך לשני עדים שיאמרו קבל וקרע וזה שאמר

הבעל מזוייף הוא כיון שיצא הגט מתחת יד האשה אין חוששין לו. ועוד אם תאמר שגט זה בטל אתה מוציא לעז על גטין הראשונים ותלמיד זה שהורה בתחלה שהגט זה פסול השיב על כל דבריו של מכשיר ואמר שזה שאמרת שכיון שיצא הגט מתחת ידה אין אתה צריך לכלום צריך וצריך שאע"פ שיוצא מתחת ידה אם לא יתקיים בחותמיו הרי זה פסול וזה שאמרת שכבר נמסר אליה בעדי מסירה כהוגן איזו זו המסירה כהוגן שאין עדי מסירה מעלין אלא אם נתנו בפניהם לאשה או אם נתנו ליד שלוחה או מיד בעלה ליד שלוחה בפני עדי מסיר' או מיד שליח בעלה אבל עוד שלוחה לא אם אין שם עדים שיאמרו בפנינו קבל לא שנא כשהגט יוצא מתחת יד השליח לא הגיע ליד האשה בעדי מס רה ויוצא אע"פ שיתקיים בחותמיו הרי זה אינו גט וכיון ששליח מודה שלא נפקד משליחות האשה והעדים מעידים שמסרוהו לאשה מיד שלוחה איתרע שטרא דגיטא שאילו יצא מתחת ידה סתם היה קרוב לכשרות והיינו מעמידין הגט בחזקת שהגיע אליה מיד שליח בעלה אבל מכיון שהשליח מודה שלא נעקר משליחותה והעדים מעידי בכין והאשה לא נתברר והאיש אומר מזויף הוא הרי זה בטל מכמה פנים ואין לו תקנה עד שיביא השליח עדי מסירה שקיבל בפניהם כמה שאמר המשנה האשה שאמרה התקבל לי גיטי וכו'. ומה שאמרת לא שכא הגיע גט לידה מיד שליח בעלה ולא שנא הגיע גט לידה מיד שלוחה דבר זה אינו נכון דמאי טעמא הוי גט כשמוסר בעדי מסירה משום שיד השליח כיד הבעל ושלוחו של אדם כמותו אבל שלוחו של אשה שידו כידה אם אין שם עדים שיאמרו בפנינו קבל מה תועל' יש בעדי מסירה אע"פ שהגט יוצא מתחת ידה כיון שלא נתברר להם שהגי' לידה לידה מיד בעלה או מיד שלוחו ומה שהבי' ראיה מן המשנ' שאמר המביא גט ממדינ' הים וכו'. ובפני כמה נתנו לה בפני שנים ואמר שזו הממנה סתם נאמר ל"ש שליח לקבלה ולא שנא מליח להולכה ראיה זו אינה נכונה שבודאי ששליח זה שלוח הבעל להולכה שאילו היה סתם אפילו שליח לקבלה לא סגיא בפני נכתב ובפני נחתם מפני שאמר האשה שאמר התקבל לי גיטי צריכה שתי כיתי עדים וכו' ואילו היתה משנה זו אפילו שליח לקבלה לא ששלוחה של אשה כמותה וכיון שמוסר לה בפני עדי קבלה והעידו שבפניהם קבל כאינו הגיע גט לידה והויא לה מגורשת ואילו היתה המשנה זו שהיא האשה שאמר התקבל לי גיטי וכו דחויה מפני המביא גט ממדינת הים כמו שאמרת שהיא חולקת עליה הוה רמינן מתני' אהדדו ודחינן לחדא מנייהו. אי נמי הוה מתרצינן להו שכן דרך התלמוד לעשות כן וכיון שלא כן אין לנו ראיה להעמיד המביא גט אפי' בקבלה ולדחות המשנה האחרת וזה שאתה אומר שאתה מוציא לעז על גיטין הראשונים אין אומרים כן אלא במי שמחמיר בגט אמר לו

אם אתה מחמיר בגט מה שאינו צריך אתה מוציא לעז. יורנו רבינו עם מי הדין ויכריע אם הגט בטל או לא:

תשובה. עמדנו על שאלה זו וראינו עד"י מי שאמר שהגט בטל והוצר' גט אחר שהן דברי' נכוחים אע"פ שמקצת ראיות שהביא על ביטולו אינן נכוחות אלא שהגט בטל מכל מקום. אבל זה שהורה שהגט כשר דברי הבל הן ואין כד' להשיב עליהן. וזה שאמר הגט בטל משום שהבעל אומר לא כתבתיו ולא נתתיו לה אלא מזוייף הוא טענה יפה היא ומבטלת הגט משום שלא נתקיים בחותמיו שאין השליח נאמן אלא כשהבעל מודה שכתבו אבל לא נתנו לו לשליח אלא בתורת פקדון אבל אם כפר בגט לגמרי ואבר לא כתבתיו אין אותו הגט מתקיים אלא בעדי חתימה או בעדי מסירה משום שהקבלן ידו כיד האשה שהרשתיו וכשם שהיא אם טען הבעל עליה שהגט מזוייף צריכה או עדי חתימה או עדי מסירה כך הקבלן וכשם שאם הודה הבעל שכתב הגט אבל אם טען שלא נתנו לאשה שאינו נאמן אלא היא נאמנת כך שלוחה כשהגט יוצא מתחת ידו וטען הבעל שלא נתנו אינו נאמן וראיה לדבר שהאשה נאמנת בכך יותר מן האיש זה שאמר ומודה רב הונא אי אמרה קמאי דידי יהביה ניהלי מהימנא מגו דאי בעיא אמרה לדידי יהביה ניהליה והראיה שאם כפר הבעל בכתיבת הגט מעיקרו אע"פ שהגט יוצא מיד האשה שצריך או עדי חתימה או עדי מסירה הוא מה שאמר שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם דזימנין דמייתי עדי מסירה אי נמי זימנין דאזלי למדינת הים והצריכו עדי חתימה שיהיו במקום עדי מסירה וכיון שנתבררו אלו ראיות באשה ידוע הוא ששלוחה כמותה מפני שהוא זוכה להם ושלוחו של אדם כמותו ומה שכתב המשנה האשה שאמרה התקבל לי גיטי וכו' אמרה מכל מקום צריכין אנו להם אבל ב' שאמרו בפנינו קבל וקרע אין צריכין להם אלא משום שאמר וקרע אבל אילו היה הגט יוצא ביד הקבלן לא היינו צריכין לאותן עדים שכשם שאין האשה צריכה לעדי מסירה כשהגט יוצא מתחת ידה אם הודה הבעל שכתבו כך אין שלוחה צריך עדים וכבר בררנו למעלה דבר זה בראיות ואמר נמי בשליח בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין מי נאמן רב חסדא אמר בעל נאמן והלכה כרב חסדא ואע"ג דרב הונא רבו דרב חסדא הוה ליה בכאן הלכה כרב חסדא וזו האשה שהגט יוצא מתחת ידה והעדים שהגיעו אות' לידה העידו שאותו ששלחה לקבלה נתנו להם שימסרו אותו אליה אילו אותו גט היה מתקיים בחותמיו לא היינו חוששין לדברי הבעל שאמר שהוא מזוייף אלא השליח היה נאמן שיציאת הגט יוצא מתחת יד שלוחה אלא שהבעל כוזב בכתיבת הגט לגמרי ולא

היה מקויים בחותמיו הרי זה גט בטל וזה שהורה הבן כדין הורה אלא שהראיות שהביא אינן נכוחות והלכתא כוותיהו ולא מטעמיה:

כט

שאלה. על עסקי שליח שנתן גט לאשה ולאחר כן אמר כי בתנאי היה נאמן הוא זה השליח או דילמא אינו נאמן אלא בזמן שהשליחות יוצא מתחת ידו:
תשובה. אינו נאמן אלא בזמן שהגט יוצא מתחת ידו אבל בזמן שהגט יצא כבר מתחת ידו אינו נאמן בין לקולא בין לחומרא:

ל

שאלה. לפרש לנו דחרש רומז ונרמז קופץ ונקפץ. פירוש שחרש לפי שאינו מדבר לא הצריכוהו לגט אלא ברמיזה כשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה בן בתירא אומר קופץ ונקפץ במטלטלין כלומר כלקיחתו או במכירתו במטלטלין מכרה בקפיצה כלומר כיון שנתן את המעות במטלטלין קנה לוקח ואמר רב נחמן מחלוקת בן בתירא ורבנן במטלטלין אבל בגיטין דברי הכל ברמיזה ואמרו פשיט' במטלטלין תנן והשבנו מהו דתימא אפי' במטלטלין כלומר שאין הדבר פשוט שיש לומר שזה שאמר בן בתירא במטלטלין לא בא לומר אלא אף במטלטלין קופץ ונקפץ ועל מנת שהקפיצה נמי בגיטין דבר' הכל ברמיזה דבמטלטלין מחלוק' אבל בגיטין דברי הכל ברמיזה שקפיצ' בגיטין לא התירה אחד מהם אבל חלקו במטלטלין לחוד וההפרש שיש בין רמיזה לקפיצה הוא שרמיזה כגון שרמז בעיניו או בידיו ויתברר מאותה רמיז' אם רוצה למכור או לקנות וכן בגט יתברר מאותה רמיזה שרוצה בכתיבת הגט ובנתינתו לאשה אבל הקפיצה לא יתכן ממנה כלום משום שצריכין אנו שיאמר תחלה כתוב שאם כתבו הגט ולא ירמז להם בכך אינו גט זה ההפרש שבין רמיזה לקפיצה:

לא

שאלה. על אלו התנאים שהן בגיטין כגון תנאי כפול והן קודם ללאו ומעשה קודם לתנאי ומי שאמר על מנת ומעכשיו אם צריך לאלו התנאים:
תשובה. דין אלו התנאים הרי הן בגיטין בפרק מי שאחזו והדין פורש עם תנאי כפול היא כמו שאומר אם תעשה אתן לך כך וכך ואם לא תעשה איני נותן לך כלום זה תנאי כפול והוא תנאי קודם למעשה ומעשה קודם לתנאי הוא אתן לך כך וכך אם תעשה כן תנאי בדבר אחד הוא כגון תנאי בני גד ובני ראובן שהתנו אם יעברו והמעשה ונתתם

להם את ארץ הגלעד ותנאי ומעשה בדבר אחד הרי זה גיטך והנייר שלי כתנאי ומעשה בגט עצמו הן קודם ללאו הוא אם מתי יהא גט ואם לאו לא יהא גט ואלו תנאים כלם אין צריכים אלא בגיטין, ובקדושין שהן איסורא אבל על מנת נוהג בין באיסור' בין בממונא שכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ואין צריכים עמו לכל התנאים האלו:

לב

שאלה. מי שאמר לאשתו הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד שני' עשר חדש היאך כחו יפה שיתנו לה בפני עדי מסירה וישאר תחת ידה או ימסור אותו לשליש משום שראיתי לגאון שאמר מוטב שימסור אותו לה שלא יוכל לבטלו שאם נתנו לשלי' יכול הוא לבטלו ויש לחוש נמי שאם יתנו לה תוציא אותו בתוך הזמן ויתקיים בחותמיו ותנשא בו ויהיה הולד ממזר ולכך הוצרכנו לדעת רבינו וכן אם יתננו לה בעדי מסירה התנאי לשליש או ישאר אצל הבעל מי יכתוב התנאי באחורי הגט ואם בא הבעל בתוך התנאי צריך קדושין לרווחא דמלתא או לא:

תשובה. זה שאמר הגאון ז"ל מוטב שימסור לה אותו הגט סמוך עליו שהוא האמת שאם אמר לה מעכשיו ומסרו לה אינו יכול לבטלו ואם מסרו לשליח יכול הוא לבטלו ותשאר עגונה ואין לחוש שמא תנשא בו בתוך הזמן דלא חציפא כולי האי ועוד שיש לה בדבר הפסד גדול שתנא מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות עלאה ועל זה והולד ממזר דומיא דמה שאמר מלוה גופיה לא שביק סבר שמעי אינשי ומפסדא לי ומוטב שישאר התנאי אצל הבע' כדי לשתנש' בתוך הזמן יערער בו אבל אין רשאי לכתוב התנאי בגט עצמו ובתחתיו או באחוריו משום שאם כתבו בגט ה יא ליה לבעל זכות בגויה דגט ואם כן אין זה גט כריתות ואם בא הבעל בתוך הזמן אינו צריך קדושין לפי שלא נתגרשה ממנו שהגט בטל בבואו ואפי' ריח הגט אין בו וזהו שכתב אפילו נתנו הגט על תנאי ולא נתקיים א התנאי לא פסלה מן הכהונה:

תשובה. לפרט לך כל זמן שאעבור מנגד פניך וכו' ומה הפרש יש בינה ובין אם לא באתי מכאן עד כך וכך שאמרה המשנה היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתייחד עמה הרי זה גט הקשינו בתלמוד והא לא עבר שלשים ואמאי קתני הרי זה גט ופסק רב הונא ואמר מאי פניך תשמיש כלומר אם יעברו עלי שלשים יום לא אזדקק ליך יהא הגט גט וכיון שהיה הולך ובא ועברו עליה שלשים יום ולא נתייחד עמה הרי זה גט שהרי לא שמש עמה ורבי יוחנן אמר לעולם פניך ממש נמי קתני הרי זו מגורשת הרי זה גט כלומר שאע"פ שהיה הולך ובא הולך ובא כיון שלא נתייחד עמה הרי זה גט ישן ולכי מלא

תלתין יומין ולא בא נעשה גט ואומר התלמוד כיון שהיה הולך ובא אע"פ שלא נתייחד ניחוש שמא פייס כלומר שמא פייסה בדברים ומחלה לו התנאי ואמרינן בשאמר לה נאמנת עלי לומר שלא פייסתי וזה שאמרת למה לא חששנו זה החשש בשאר תנאים כגון על מנת שתתני לי מאתים זוז ודאי בכאן יש שאם התנאי עליו הוא שמא פייס אותה ומחלה לו התנאי ובטל הגט ונמצאת אשת איש ונפיק מניה חורבא אבל אם התנה הוא עליה שתתן לו מאתים זוז או תשמש את אביו אם פייסה אותו ומחלה לה התנאי הרי זה גט קיים ונעשי' מגורש' מאי איכפת לן בהכי דניחוש לה ומאי חורבה דנפיק ביה הילכך ליכא למיחש:

לג

שאלה. היאך הדין על דעת מאן דתני אמתני' כל שכן אברייתא:
תשובה. כך הוא דינו שאם חשש לבוא למדינ' בחשאי אע"פ שאילו בא היה נראה לבני אדם כל שכן שיחוש בחשאי יבטל הגט ונמצאת שהיא אשת איש ומאן דחייש אברייתא התם הוא דחייש משום דעבדי אינשי דמפייסי בצנעה אבל אמתני' דלא עבדי אינשי דלא מפייסי למייתי בצנעה לא חייש שהרי לא בא שאילו בא היו רואין בני אדם:

לד

שאלה. היאך בעלי התלמוד הקשו על רב חסדא זו המשנה דהאשה שאמר התקבל לי גיטי וכו ואמר המשנה לא דברה אלא בשליח בקבלה ומחלוקת רב הונא ורב חסדא בשליח להולכה היא ומחלוקת רב הונא ורב חסדא כשהגט יוצא מתחת ידי השליש או מתחת יד האשה ומה הפרט אם טען הבעל לפקדון נתתיו לשליש או אמר מזוייף בין שיצא מתחת יד השליש או מיד האשה:
תשובה. זה שאמרת היאך הקשו בעלי התלמוד וכו' כיון שיצא הגט מתחת יד האשה בין לשליח לקבלה ובין לשליח להולכה שזה משום ששם יוצא מידה והוא עודה שנתנו להשליח להולכה הרי זו מגורשת ואין יכול לחזור בו הילכך זה וזה שוה ועל זה הקשו עליו מהו. ומה ששאלת עלי מחלוקת רב הונא ורב חסדא אם היא כשהגט יוצא מיד האשה או מיד השליש אין אתה צריך לשאלה זו שהגט יוצא בודאי מתחת יד האשה דהא אמרי' בהדי' ומודה רב הונא דאם אמרו קמאי דידי יהביה ניהליה מהימנא מגו דאי בעיא אמרה לדידי יהביה ניהליה ואם אינו תחת האשה האיך יכולה למימר לדידי יהביה ניהליה. ומה ששאלת מה הפרש יש בטענת הבעל בפקדון וכו' יש הפרש שאם

יצא מתחת יד השליש נאמן ואין צריך לדבר אחר אבל אם יצא מתחת יד האשה והבעל כופר בו והוא הגיע לידה מיד השליח צריך שיתקיים וראיה לדבר שאמר חדא מצרכת תרי לא אתי בעל ומערער ופסיל ליה:

לה

שאלה. זה שאמר הגאון ז"ל שמחזיר גרושתו אין צריך שבעה ברכות אלא ברכת אירוסין אם סומכין על דבר זה או לא:

תשובה. איני יודע איזה גאון אמר דבר זה אך שאם צריך הוא לברכת אירוסין צריך הוא לברכת נישואין אם אינו צריך לברכת נשואין למה הוא צריך לברכת אירוסין דבר זה אינו נכון שכיון שנישואין הראשונים עקורים לגמרי הוו להו נישואין בתראי נישואין גומרים כדמעיקרא וצריך אירוסין ונישואין.

לו

שאלה. מה הפרש בין אונס ומפתה:

תשובה. המפתה אם לא דצה לכנוס כופין אותו האונס אם רצה אביה ולא רצה הוא כופין אותו אבל אם עכבה בין היא בין אביה אין כופין אותה וכן אמר בין היא בין אביה יכולים לעכב היא מדכתיב ולו תהיה לאשה מדעתה ואביה לרבא מקל וחומר לאביי שלא יהא חוטא נשכר. מה ששאלת אם הוציא האונס והמפותה משום דבר אם יפסידו כתובותיהן אם לא. תשובה הממזרת אם נשאה מי שלא הכיר בה שהיא ממזרת יש לה כתובה אבל מנה מאתים אין לה ואם הכיר בה שהיא ממזרת יש לה כתובה בין מנה בין מאתים בין תוספת אם היא מפותה אבל האנוסה אין לה כתובה בין מנה בין מאתים לפי שלא תקנו לה חכמים כתובה כמו שאמר' כשתצא היא אין לה עליו כתובה ואמר' נמי מת יצא כסף קנסה בכתובתה ואמר מאי טעמא תקינו רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הא לא מצי מפיק אבל תוספת יש לה משום שהוא רוצה לכתוב לה על עצמו אבל היוצאה משום דבר שזינתה תחתיו בין מפותה בין אנוסה אין לה כלום משום שאמר בסוטה מקרעת כתובתה ויוצאה. וממה ששאלת ממה שאמר הברייתא כשהיא יוצאה אין לה עליו כלום אין לה עליו ארבעה דברים אבל כתיב יש לה או הלכה למשה מסיני אפילו כתובה אין לה ארבעה דברים אין להם זכר בכאן כי ככר נתן אותם מעיקרא משום שאמר אונס נותן מיד כשתצא אין לה כלום עליו כתובה. ופירוש הדבר אע"פ שדין אונס חמיר מן המפתה שהרי אונס נותן מיד ואם הכניסה ורצתה לצאת מתחתיו אין לה

עליו כלום כלומר יוצאה בלא כתובה ולא תאמר כשתצא מעצמה בלבד אין לה כתובה אלא אפילו מת אין לה כלום שהרי יצא כסף קנסה בכתובתה על פי מה שהקדמנו דלא תקינו לה רבנן כתובה וזהו שאמר הפסוק כמוהר הבתולות הם חמשים כסף שהן זכורין באונס וזהה קנס כלו אין גובין אותו בבבל הילכך אין גובין אותו בזמן הזה אלא שים על הזקנים ועל בית דין לקנוס ולעשות סייג כפי מה שהן רואין:

לז

שאלה. איך חייבה התורה המפתה שלשה דברים לשלא הכניס והתורה לא חייבתו אלא כשמאן אביה:

תשובה. התורה לא פטרתו בשמו אלא מהקנס לבדו אבל מבושת ופגם לא פטרתו והוא מה שכתוב המפתה נותן לכשלא יכנוס ובושת ופגם נותן מיד ולא פטרתו התורה מן הקנס אלא אם כנס אבל אם לא כנס בין שהיה הוא מעכב ובין שעכבה היא בין שעיכב אביה חייב הוא בקנס כמו שאמר אין לי אלא אביה היא עצמה ענין תלמוד אם מאן ימאן מכל מקום ואי כשמאנה היא או אביה והוא רוצה לכנוס נותן קנס כשמאן היא לא כל שכן שיתן קנס:

לח

שאלה. אם הודית האנוסה והמפותה שהיא מעוברת מהאי אונס יהיה הולד אסור בקרובותו וראוי לירשו או לא:

תשובה. שאלה זו אינה צריכה באונס ומפתה משום שאמרו אין אשה מתעברת מביאה ראשונה אבל מי שאינה אנוסה ומפותה אם אמר' שהוא מפלוני אינה נאמנת שהוא בנו בעצמו אבל נאמנת היא שהוא כשר וראוי לבא בקהל משום שהלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר נאמנת וזה שאמרו נאמנת לא אמרו אלא להכשירו אבל לירשו לא אבל יש על הבן אם הודיעתו אמו שהוא אביו שלא ישא מקרובותיו:

לט

שאלה. היאך דין האלמנה והגרושה באונס ופיתוי:

תשובה. אם שאלת על נערות בתולות שנתארסו ונתגרשו ונתאלמנו מן האירוסין משנה שלימה היא דתנן נערה שנתארסה ונתגרשה רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס רבי עקיבא אומר יש וקנסה לעצמה ואמר נמי יתומה שנתארסה ונתגרשה רבי אליעזר אומר האונס חייב והמפתה פטור והלכה כרבי אליעזר דקאי כרבי עקיבא. ואם שאלת על

שאין נערות בתולות בודאי שאין להם דין אונס ומפתה כלל אבל יש להן על האונס והמפתה דין הבנות כדין כל המביש את חבירו:

מ

שאלה. מי שקידש יתומה והלך למקום רחוק ושגרה שליח ליטול לה גט ובא הגט לאחר זמן כתיבתו שמונה חדשים כשיגיע גט זה לידה בפני עדי מסירה נתיר אותה להנשא לאלתר או דילמא אינה ניתרה אלא לאחר שלשה חדשים וצריך שליח זה לומר בפני נכתב ובפני נחתם או לא:

תשובה. מכיון שהגיע גט לידה מותרת להנשא לאלתר על פי מה שכתוב מאימתי מונין לגט רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה נפסק ההלכה משעת הכתיבה ואינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם שהכל בקיאים הם היום ויודעים שצריך כתיבה לשמה. ואין הגט קיים עד שיאמר כתבו וחתמו ותנו וין צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם אלא כשאין דים מצויין לקיימו אבל אם יש אינו צריך:

מא

שאלה. לפרש דין מודעא במקח ובממכר ובמתנה ובגט:

תשובה. כך הוא דינו במקח ובממכר שאינה מודעא לעולם עד שיתברר האונס של מודעא ואם אין אונס אין מודעא וכן אם בטל האונס המודעא אינה נתבטלת עד שיבטלנה בלא אונס שההודאה באונס אינו הודאה כמו שאמר אם לאו דאודי הוה ממטי ליה ולשמריה לשחוור שהיא בית הסהר אבל דין המתנה והגט אינו כן אלא המודעא קיימת כמתנה ובגט ואפילו בשלא באונס שהטעם בדבר משום גלוי דעתא דנותן מתנה והבעל כיון שנתגלה דעתו שאינו רוצה להשלים אותה בהכי סגיא ואם חזר ובטל אותה מודעא הרי היא נתבטלת אלא שהמודעא דמתנה אינה נתבטלת באונס כדין מקח וממכר אבל מודעא דגט נתבטלת באונס ושלא באונס ובלבד שיהיו הגירושין בדיני ישראל אבל אם היו בדיני אומות העולם אינו גט אפילו לא מסר מודעא כמו שאמר גט מעושה בישר כשר ובעכ"ום פסול והטעם במודעא בגט שהיא בטלה באונס משום שהוא חייב לגרש ואם לא גרש כופין אותו וכן נמי אם מסר מודעא כופין אותו לבטלה:

מב

שאלה. היאך יתכן לאשה שמחל' כתובתה לבעלה והיא יושבת תחתיו והרי אמר אסור לאדם להשהות את אשתו בלא כתובה ואם רצה בעלה לחדש לה כתובה אחרת כותב

אחרת מזמן ראשון או דילמא מכיון שיש בדבר הפסד על הלקוחות אינו כותבה מזמן ראשון משום דפקע ליה שעבודא קמייתא כדאמר רבי יוחנן שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שעבודו. והיאך הדין בכתובה דמרכסא שלא נמחלה כשמחדש אותה מזמן ראשון הוא מחדש או מזמן שני:

תשובה. כך דעתנו נוטה שזו המוחלת כתובתה שדברו בה רבותינו ז"ל אינה ביושב תחתיו אלא כשמת או לאחר מיתה מוחלת ליורשיו אבל אם מחלה כשהיה תחתיו יש לה להשאיר לעצמה עיקר כתובה שלא תאסר על בעלה שהלכה כרבי מאיר דאמר כל הפוחת לבתולה ממאתים ולאלמנה ממנה הרי זו בעילת זנות ואם מחלה כשהיא תחתיו כותב לה אחרת מאותו זמן אבל לא מזמן ראשון שכבר נמחל שעבודו ומה ששאלת על כתובתה דמרכסא סא יש עדים שמעידים עליה ועל זמנה ועל כל מה שהיה כתוב בה כותבין אותה כמה שהיתה מן זמן הראשון ואם לא היו יודעים אותה ולא זמנה כותבין כתובה דמרכסא ומי שרוצה לכתוב כתוב למוחל' כותב הכי איך פלונית אנתתי כתבתי לה כתובה בשעת הנישואין ועכשיו מחלה אותה לי ולפי שאמרו רבותינו ז"ל אסור לו לאדם שישהא את אשתי בלא כתובה הוצרכתי לכתוב לה אחרת ועכשיו הוי עלי עדים וכתבו לה שנתתי לה כך וכך ויכתוב זמנה מאותה שעה.

מג

שאלה. היאך דין באלמנה שנשאת ולא תבעה כתובתה מן היורשין וכן גרושה שנשא ולא תבעה כתובתה מבעלה הפסידה כתובתה או לא ואם יש הפרש בכך בין נישואין ובין אירוסין

תשובה. דאלמנה והגרושה כל זמן ששטר כתובה יוצא מתחת ידה לא הפסידה ובין נשאת ובין לא נשאת גובה לעולם ומה שאמרה הלכה כל זמן שלא נשאת על היתומים להביא ראיה ותטול דבר זה לא נאמר שא במזונות לפי שאין לה במזונותן שטר אבל התובעת כתובתה כל זמן שהכתובה יוצא מתחת ידה גובה לעולם:

מד

שאלה. היאך הדין במי שנפטר והניח ממון הרבה והניח אלמנה ויורשין וכשחזרה האלמנה מקבר בעלה תפשה המטלטלין של בעלה ולא רצתה להשבע ולא לגבות כתובתה היש לה לתפוש הכל והוא ממון גדול כגון מעטה דההיא דתפשה דיסקייא מליאה מעות ולא היה כח בחכמים להוציא מידה או דילמא מכיון שהממון הרבה נותנין

לה ממנו בכדי מזונותיה בהרוחה יותר על מה שאפשר לה ועל מה שראוי לה ואפילו אם יהיו כל השנים הפירות ביוקר משערין לה על פי כן ונותנין השאר ליורשין ואם יש הפרש בין שעשאה אפוטרופוס ובין שלא עשאה אפוטרופוס:

תשובה. אפילו תפשה כל ממון שבעולם אין מוציאין מידה משום דאמרינן מנה שתפשה מטלטלין במזונותיה מה שתפשה תפשה ואמרינן נמי מעשה בכלתו של ר' שבתי שתפשה דיסקייא מליאה מעות ולא היה כח בחכמים להוציא מידה שאילו היה בדבר תקנה שמשערין לה בכדי כל מזונותיה כמו שאמרת היו החכמים עושין אותה ואין הפרש בין שעשאה אפוטרופוס ובין שלא עשאה:

מה

שאלה. על אלמנה שתפשה מזונותיה מנכסי בעלה לזמן ארוך ואחר כך נשאת או תבעה כתובתה בבית דין שהפסידה מזונות יש מן הדין שתפסיד כל מה שתפשה או לא:

תשובה. כל מה שנשתייר אצלה מן המזונו' מפחיתין אותו מדמי כתובתה וגובה את השאר:

מו

שאלה. מי שהניח ממון תחת יד היורשים ולא רצתה להשבע ולגבות כתובתה אלא רצתה לזון וחששה על אותו ממון שתחת היורשים שמא יפסידו אותו ולא ישאר לה מה שתזון יש מן הדין להוציא מתחת ידיהם ולתת אותו ביד נאמן או לא:

תשובה. אין מוציאין אותו מתחת יד היורשים שאין האשה נזונת ממטלטלין אלא בתקנת ישיבות אבל לא מן התלמוד ואין בתקנת הישיבות כח להוציא ממון מתחת יד היורשין אלא הרי הם סוחרים בו ומשתכרין בו וזנין אותה ואם רצתה בכן מוטב ואם לאו תטול כתובתה ושלום יצחק ב"י אלפאס:

מז

שאלה. אם האלמנה תבע למזונתיה וטען היורש שיש תחת ידה ממון מנכסי בעלה כדי שתזון אם כח יורש זה בטענת בריא שוש לו להשביעה או יחרים סתם אם בטענת שמא או לא:

תשובה. אין להם להשביעה לא על טענת בריא ולא על טענת שמא וזהו מחלוקת חנן ובני כהנים גדולים אלא שתשבע לבסוף ותגבה כתובתה:

מח

שאלה. מי שגרש את אשתו ותבעתו בכתובתה ואמר לה פרעתיך אי נמי אמר לה אתפשוך צררה קודם גירושין יש לו להשביעה על כך:
תשובה. טענת זו שטוען דאתפשה צררה לכתובתה קודם גירושין אינה טענה לפי שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים וכן אמר הקובע זמן לחבירו וכו' ולואי שיפרע בזמנה אלא נותן לה כתובתה ויחרים סתם מי שגבה ממנו בכתובה זו כלום שלא כדין שיודה אבל אם טען עליה פרעתיך לאחר גירושין טענה יפה שאפשר שפרעה הילכך תשבע ותטול כדין מי שיש בידו שטר וטען חברו שפרעו:

מט

שאלה. אלמנה שאבדה שטר כתובתה ותבעה לגבות מן היורשין מכיון שאמרו לא ניתנה כתובה לגבות מחיים בודאי שלא גבתה כלום מחיים אבל אבדה שטר כתובה או דילמא מכיון דאפשר דאתפשה צררה מחלה כתובתה לבעלה ואין לה כלום עד שתביא ראיה או ישבעו לה היתומים ויפטרו כדין מלוה על פה:
תשובה. אלמנה שאין לה שטר כתובה אין לה כתובה שאפשר שמחלה לבעלה או תפשה צררה וקרעה כתובתה אבל ישבעו היתומים שאין לה אצלם כלום ויפטרו:

נ

שאלה. אלמנה שתבעה מזונות מן היתומים ואמרה ששטר כתובתה אבדה יש לה מזונות או דילמא מכיון שאמרו רבותינו ז"ל אלמנה שמחלה כתובתה אין לה מזונות נאמר אפשר שמחלה כתובתה ואין לה מזונות
תשובה. אלמנה שאין לה כתובה אין לה מזונות שכיון שאין לה לגבות אין לה מזונות ואם טענו היורשין עליה שכבר גבתה כתובתה והיא אין עמה כתובה אלא שטוען' כתובתה מופקדת היא אין נותנין לה מזונות עד שמוציא שטר כתובה לפי שאין אומרים נכסים בחזקת למנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה אלא בשטר כתובה יוצא מתחת ידה אבל כשאין שטר יוצא מתחת ידה הרי הנכסים בחזקת היתומים:

נא

שאלה. אם האלמנה תובעת מזונות וטוען היתו' על האלמנה שמחלה כתובתה לבעלה ואין לה מזונות ושטר כתובתה תחת ידה יש לו להשביעה שבועת היסת ואחר כך יתן לה מזונות או אינה נשבעת אלא לבסוף:

תשובה. כיון שנתחייב לה היתו' במזונות אין לו להשביעה אפילו בסתם אלא לבסוף לפי שחרם סתם אין פוטרה מידי שבועה ועל כן אין מן הדין להחרים עליה:

נב

שאלה. מי שנפטר והניח אלמנה ויש לו יורש ואינו מצוי במדינה ותבעה האלמנה מזונות מנכסי בעלה ויש בידה אומנות שמספקת כדי מזונותיה אם יט מן הדין שנאמר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך משום ממעשה ידיה ליורשים או לא ואם אמרה תנו לי מזונות ולכשיבא היורש יתבע ממני מעשה ידי מהו שיתנו לה מזונות או דילמא מכיון שאין היורש מצוי טוענין לו:

תשובה. שאלה זו הוזכרה בתלמוד וחלקו בה רב ושמואל רב אמר פוסקין מזונות לאשת איש ושמואל אמר אין פוסקין והלכה כרב ולא חלקו רב ושמואל אלא כשלא שמעו בו שמת הבעל פוסקין מזונות לדברי רב ואין חוששן שמא יאמר לה היורש צאי מעשה ידיך למזונותיך תדע שפסקה ההלכה שפוסקין מזונות לאשה ואין חוששין לצאי מעשה ידיך ואם בא היורש ומצא אצלה כלום ממעשה ידיה נוטלן אבל לחשוב עמה על מה שעבר וכן דין הבעל כשיבא אם מצא אצלה ממעשה ידיה היה נוטלן שדין הבעל ודין היורש אחד הוא שכשם שאמרו מעשה ידי האשה לבעלה כך אמרו אלמנה נזונת מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהם:

נג

שאלה. מי שמת והניח אלמנה ולא נמצא לו יורש תגבה כתובתה בלא שבועה משום שאין שם יורש או דילמא בית דין משביעין אותם וכן מי שנפטר ויש עליו שטר חוב ואין לו יורש והבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה יגבה זה בלא שבועה משום שאין שם יורש או לא ומה שנשתייר מן הנכסים לאחר פריעת בעל חוב וכתובת אשתו מה תהא עליהן וכן כל מה שאמר' יהא מונח עד שיבא אליהו

תשובה. אין בכל ישראל שאין לו יורש אלא הגר שכן אמר' נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן ולימא עד יעקב גמירי דלא כלי שבטא ואם כן הוא אין נותנין ממנו לבעל

חוב ולא לאלמנה אלא בשבועה כמ"ש הנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה ומה שישתייר מן הנכסים יפקידנו בית דין אצל נאמן ויכתוב שמו של ב"ד עד שיבא יורש ואם לאו יהא מונח עד שיבא אליהו ויודיע מי הוא היורש וזהו הטעם בכל מה שאומרים יהא מונח עד שיבא אליהו:

נד

שאלה. מי שטבע בים או במים שאין להם סוף והניח אלמנה ויורשים אם תבעה האלמנה כתובתה מיורשים שאר נכסים היש מן הדין להגבותה כלום או דילמא ישארו הנכסים עד שיתברר מיתתו ואם בא עד אחד או עכו"ם אחד מסיח לפי תומו יש להגבותן על פיהן או נאמ' שאינו מועיל עד אחד או עכו"ם אחד מסיח לפי תומו אלא להתר אשתו אבל לירד לנכסיו עד שיתברר בשני עדים:

תשובה. דעו כי מי שטבע במים שאין להם סוף אין אשתו נתרת עד שיבא מי שיאמר אני ראיתיו בשעה שהשליכו הים ליבשה והכרתי בו ואם אמר ראיתיו שנפל לים או שנתברר לו שמת אבל לא ראיתיו מת אין אשתו נתרת ואע"פ כן אין עד אחד מועיל אלא להתרת עגונה בלבד וכשתהיה מותרת לינשא יש לה כתובה כמו שכתוב במשנה בית שמאי אומרים תנשא ותטול כתובתה ובית הלל אומרים תנשא ולא תטול כתובתה אמרו לו בית שמאי התרתם את הערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל אמרו לו בית הלל מצינו שאין האחים נכנסין לנחלה על פיה אמרו לו בית שמאי והלא מספר כתובתה נלמוד שהוא כותב לה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי אבל היורשין אין יורדין לנחלה אלא בעדות שני עדים כמ"ש בניו ובנותיו דאיבעו למיחת לנחלה בעד אחד לא מצו נחתי מזוני נמי לית להו:

נה

שאלה. אם מכרה האלמנה קודם שבועתה או נתנה קרקע במתנה או מטלטלין ואחר כך נשבעה שבועת אלמנה נאמר כיון שנשבעה ונעשית ראויה ליטול כל מה שהניח בעלה איגלאי מלתא למפרע שמכירתה ומתנתה קיימין או דילמא כיון שמכרה ונתנה בשעה שלא היתה ראויה ליטול כלום מאותם נכסים יהיו מכירתה ומתנתה בטלין:

תשובה. כך אמר המשנה אלמנה בין מן הנשואין בין מן האירוסין מוכרת שלא בבית דין ואיתמר בגמר' בשלמא מן הנישואין משום מזונות וכו ודבר זה בשלא נשבעה שאם תאמר כשנשבעה כיון שנשבעה אין לה מזונות לפי שלא תשבע עד שתגבה כתובתה

בבית דין ומשעה שתובע כתובתה בבית דין אין לה מזונות ודין המכירה והמתנה בדבר זה שוין על פי שאמר' מכרה כתובתה או מקצתה נתנה לאחר או מקצתה לא תמכור את השאר אלא בבית דין ואע"פ ששמועה זו אוקמוה כרבי שמעון שאין הלכה כמותו אין לחוט לדין זה אין הלכה כמותו אינו אלא כשלא תמכור השאר אלא בבית דין משום שסובר ד' שמעון שכיון שמכרה מקצת כתובתה אין לה מזונות אבל המתנה והמכירה קיימת היא לדברי הכל:

נו

שאלה. על שבועה דרבנן כעין דאורייתא הישנה כשבועת היסת יהו כדין אותה עצמה ואם גלגל עליו ולא רצה לישבע יתחייב כמו שמתחייב בשבועת התורה או לא:

תשובה. שבועה דרבנן כעין דאורייתא דנקיט חפצה בידיה אבל אין הופכין אותה כמי שהופכין שבועה דרבנן כדאמרינן בדרבנן אפכינן שבועה בדאורייתא לא מפכינן וזו בדרבנן הויא שבועת היסת אבל טבועה דרבנן שהיא כעין דאורייתא אינו אלא בנשבעין ונוטלין ואין הופכין שבועתו כגון הפוגם שטרו והנפרע מנכסי יתומים או מנכסים משועבדים והשכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחנוני על פנקסו אלו כולם נשבעין ונוטלים ואין הופכים שבועתו לפי שאין הופכין שבועה אלא מן הנתבע לתובע אבל מן התובע לנתבע לא ויש אחדים שאע"פ שהן נתבעין והן דרבנן כעין דאורייתא ואין הופכין שבועתן שהן נשבעין בטענת שמא כגון השותפין והאריסין והאפיטרופין ואשה הנושאה והנותנת בתוך הבית וכן בן הבית שהמשביע אותן אין בריא לו עלמה שמשביע אותן ומשום הכי אין הופכין עליהם והגלגול שאמרת יש מן הדין לגלגל על כל שבועה ואם לא רצה לישבע משלם:

נז

שאלה. ראובן שהיה לו אצל שמעון ממון וכיון שתבע ממנו אמר לו כבר בא אלי לוי על שמך ונטל ממני כך וכך ולוי מודה שנטל בצווייו והגיע הכל ליד ראובן וראובן אומר כן הוא ששגרתי את לוי אלא שלא שגרתי על כך וכך אלא על פחות מכן היאך הדין

תשובה. ישבע ראובן שבועת התורה שלא שגר לוי אלא על כדי שטוען ושלא הגיע לידו מחוץ ללוי יתר מכן ויפרע שמעון את השאר ולוי ישבע שבועת היסת שכל מה שנטל לא נטל אלא בשליחות ראובן ומה שנטל הגיע ליד ראובן ויפטר לוי ויפסיד שמעון:

נח

שאלה. לאה הרשת' ראובן לתבוע את דינה בתה שטענה עליה שגנבה לה ממון וכלים אבל לא נתנה לטענותיה שיעור היש על דינה זו שבועת היסת היש מן הדין שתתהפך את השבועה או דילמא כיון שאינה יודעת שיעור מה שגנבה לה אין משביעין אותה בהיפוך השבועה וכן אם יש על דינה זו שבועה כבן בית או לא:

תשובה. מה שטען טענת גנבה אין להשביע את הנטען שבועת היסת לפי שלא נתברר לו אם הוא גנב או אחר אבל משביע שבועת היסת מי שבא בטענת בריא שאם יהפוך בעל דינו השבועה וישבע ויטול וכן לאה כיון שלא נתברר לה אין על דינה בתה כי אם חרם סתם ודין בן בית אינו במי ששרוי עמו בחצר אך זהו בן בית מי שהוא נושא ונותן באמונה במקח ובממכר בהוצאה כמו שאמרו בן בית לא שיוציא ונכנס ברגליו אלא שמכנים פועלים א ומוציא לו פועלים:

נט

שאלה. על יורש שהוציא שטר ויש בו לפלוני מורישו של זה היורש אבל פלוני כך וכך וכו' ויש לו אצלו בהן ממושכן כך וכך כלים וטען היורש כי זה המשכון אבד מבית מורישו והורה תלמיד אחד שתשבע אשת המוריש שהמשכון אבד שלא בפשיעה ויטול מה שבשטר והביא ראיה מכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד

תשובה. ראיה זו אינה נכונה שאין אומרים כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד אלא כשהיה אותו האיש שנתן לו המשכון קיים ואמר שנתנו לאשתו שמשביע אותה אבל בכאן הדין שאין על הנתבע לפרוע משטר זה כלום אלא אם המשכון מצוי ואם תאמר יורש נשבע שבועת יורשין וגובה הכא ליכא למימר הכי מפני ששטר שאינו אומר בו יורשו נשבע שבועת היורשין וגובה הוא ודאי ומוציא ידי ספק ששטר מלוה ודאי והפירעון ספק אבל הכא כבר הגיע אליו המשכון כנגד הלואתו ספק אבד ספק לא אבד ומשום הכי אינו דומה לדין זה ואפילו אמר היורש לנתבע אני החזרתי לך את המשכון אפי הכי השטר בטל אלא שמתחייב הנתבע שבועת היסת שלא הגיע המשכון לידו ונפטר:

ס

שאלה. על ראובן שקנה שתי שפחות משמעון ונתן לו מקצת הדמים ומשכן לו אצלו השפחה האחת במקצת וברחה אותה הממשכנת:

תשובה. אין מתחייב אותה הממשכנת אצלו כלום כמו שמתחייב כל שומר שכר משום שאמרו אלו דברים שאין נשבעין עליהם וכו' עד שומר שכר אינו משלם:

סא

שאלה. מי שנתחייב שבועה שהוא נשבע ונוטל כגון אותן הנזכרים במשנה ושכנגדו אין לו כלום מה שישלם ונתחייב שבועה שאין לו כלום מי מהם ישבע תחלה אם אמרנו ישבע הנתבע שאין לו כלום עדיין אינו מתחייב עד שישבע חבירו ואם אמרנו ישבע התובע תחלה אין מתחייב שבועה עד שיהא ממונו מזומן:
תשובה. אין אחד מהם נשבע משום הענין שהזכרת אלא אם רצה התובע ישבע אם יתן הנתבע כולם מוטב ואם לאו ישבע שאין לו כלום לפרוע בחובו:

סב

שאלה. אשה שמת בעלה ואמרו לה תשבעי וטול כתובתיך ולא רצתה ואמרו לה היש לך לזון אלא כדי כתובתיך השבעי וטול כתובתיך והיא אומרת איני נשבעת עכשיו כלל:
תשובה. אין להשביעה כל זמן שאינה רוצה שיכולה לומר קודם שתשלים לזון בכדי כתובתה שמא תמות ולא תשבע ועוד שזה שאמר שאין לה לזון אלא כדי כתיבתה ממכירת קרקעות אבל אם יש פירות נכסים הרי היא נזונת והולכת כל זמן שהיא רוצה:

סג

שאלה. היש ליתומים להשביע האלמנה על מה שנשאה ונתנה בחיי בעלה בבית אם מת בעלה ולא השביעה או לא:
תשובה. דבר זה חלוקה היא בין בעלי הוראה שמהם שאומרים הלכה כסתם משנה המושיב אשתו חנונית או שמינה אפיטרופא הרי זה משביעה כל זמן שירצה ומה' שפסק' הלכה כרבי שמעון דאמר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעים אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעים אותה ועל דעת רבי שמעון יש ליורשים להשביע אותה על כך לאחר גביית כתובתה ולא קודם גביית כתובתה. ודעתנו נטה שהלכה כסתם משנה שאם מתה ולא השביעה נתגלה דעתו שמחלה לה משום כן אמרו הלכה מקבר בעלה לבית אביה ולא נעשית אפוטרופא היורשין משביעין אותה ואם נעשית אפוטרופא יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על שעבר משום שבעלה כבר מחלה לה ומשו' כן לא השביעה ולא צוה להשביעה:

סד

שאלה. אשה תבעה כתובתה ואחר כך שתקה ואמר תנו לי מזוני שאיני רוצה לישבע והיורש אומר השבעי וטול:

תשובה. אם תבעה כתובתה בבית דין אין לה מזונות הלכך תשבע ותטול כתובה ואם לא תבעה כתובתה בבית דין אלא מן היורשין בלבד יש לה מזונות מן הקרקע עד כדי כתובתה ומן הפירות כל זמן שתרצה:

סה

שאלה. מי שהיה עליו חוב והודה שיש לו עמון אלא שאין רוצה להגבותו אלא קרקע היש לו מן הדין כן לפי מה שאמר רבינו בהלכות בההוא דזבין תורא מחבריה וכו' עד ולישקול תורא בזוזי וכו' ונראה לנו משום שאין בעל חוב גובה בחובו פרקמטיא לא עד שישבע הלוה שאין לו ממון:

תשובה. אין לו להגבותו קרקע כלל אלא כופין אותו ומגבהו ממון וכבר פירשנו את הדבר בהלכות שלנו בההוא דזבן תורא ומה שנראה לכם שבעל חוב אינו גובה פרקמטיא בחובו עד שישבע הלוה שאין לו ממון יש מי שהורה כן אלא אין דעתנו נוטה בכך שיהא אדם נדון בשני דינים שישבע ויפרע אלא אם רצה התובע להחרים סתם למי שיש לו ממון וכופר אין מונעין אותו ושלום מא"ה וממני יצחק ב"י אלפאס:

סו

שאלה. מי שנתחייב לחבירו שבועה ואמר טול שבועתך או פטור אותי מתביעתך וחבירו אומר איני רוצה להשביעך עכשיו וגם לא אפטור אותך הדין עם מי:

תשובה. הדין עם התובע שיכול לומר אמתין אותך ולא אשביע עליך אולי תחזור למוטב או שכחת ותזכור או יבואו לי עדים ואמצא ראיה עליך:

סז

שאלה. על ראובן שיש לו אשה וילד קטן משנה וחצי ונשבע שילך מארצו ויקח אשה בארץ אחרת ואחר כך נתחרט לפי שהוא עני ביותר והוא עובד בכל יום ולא ישיג מזונותיו ואם יעבור מנגד אשתו ובניו אפילו שמונה ימים לא יוכלו לחיות וכל שכן אם יעבור החדש היאך הדין:

תשובה. זה האיש שנשבע אם כן הוא עני כמו שהזכרתם אין א הדין שישא אשה אחרת במקום אחר כמו שכתבו רבותינו ז"ל נושא אדם כמה נשים והוא דאפשר ליה למיקם בסיפוקייהו ואם כן שבועתו שבועת שוא כי הוא אינו יכול לפרנס אשה אחרת כל שכן שתים הילכך מלקין אותו על השבועה ושוהא עם אשתו:

סח

שאלה. ראובן נשא אשה וכתב לה בכתובה חצר ומת ולא הניח לדינה זו בן והיורשים אומר' אין לך מן חצר זו עד שתשבע שבועת אלמנה וכן אחת חנות שבא עד אחד שיש לו השליש והעד השני לא נתברר לו כמה חלקים יש לו לראובן והנתבע מודה מן החנות ברחבה וחצי היאך הדין:

תשובה. מה שנכתב לה בכתובתה מן הקרקע נוטל אותו בלא שבועה הילכך ליורשין אין להם כלום בו וכן החנות יש מן הדין שישבע הנתבע שבועה שאין לו בה אלא מה שהודה בו לפי שהתובע תבע שליש החנות ופירותיו וכיון שהודה לו הנתבע רחבה וחצי כן הודה נמי בפירותיה והויא ליה מודה במקצת הטענה ועוד שהעד אחד מחייבו שבועת התורה בפירות ועל הקרקע ונתגלגלה שבועה כמו שאמר זוקקין את הנכסים שאין להם אחריות לישבע לה עליהם:

סט

שאלה. ראובן הוציא שטר חוב על שמעון וזהו טופסו רצה שמעון בקנין שיהפך השבועה שנתחייב בה לראובן מאה ושמונים ואחד דינרים שתבעו בדין עליו שישבע ראובן זה ויטול אותם ממנו ונתרצו בכך רצוי גמור וכולא עניינא דשטרא ומתו העדים והעידו שנים על כתב ידו שלזה והב אין ידוע מהו ושמעון כפר בכל ואמר לא היו דברים מעולם:

תשובה. ישבע שמעון שבועת היסת כי אין לראובן עליו כלום מזו התביעה ולא היו דברים מעולם ונפטר וגואי דלא מחייבינן ליה שביעת התורה כי העד אחד לא העיד דליו בממון אלא בהפוך שבועה ואע"פי שהפך שבועה גורמת לממון כבר סלקא שמעתא דדבר הגורם לממון לאו כממון דמי:

ע

שאלה. ראובן היה בדעתו לילך למדינת הים והיה לו קרקעות אמר לשמעון עיין לי בשדות אלו אמר לו אם האמנתני ופטרתני מן השבועה הלך ראובן ופטרו מן השבועה עוד המקום ויצאו לסטים על שיירא שהלך בה ראובן ונהרגו מקצתן ונשבו מקצתן וברח

אחד מהם ואמר ראיתי ראובן הרוג במקום פלוני והלכו אחריו והביאוהו מת ונקבר אבל לא הכירו אותו ונשאר שמעון אפוטרופוס על השדות כמו שהיה שש שנים ואחר כך נהרג חנוך בנו של ראובן הנהרג ובקשו להשביע שמעון זה על אותו אפוטרופסות וטען שמעון כי ראובן פטרו משבועה אבל לא כתב העדות וטען העדים שפטרו בפניהם והם במצרים יורנו רבינו אם מן הדין לשהות את השבועה ליתן זמן לשמעון עד שיבואו העדים ממצרים או לא:

תשובה. כך ראינו כי ראובן לא מנה שמעון אפוטרופוס אלא בחייו אבל לאחר מותו לא ואם כן הוא אינו כאפוטרופוס שמנהו אבי יתומים שלא ישבע אלא מיום שמת ראובן נעשו קרקעות בחזקת היורשים הילכך יש להן שבועה מכל מה שהיה אפוטרופוס משעת פטירת ראובן ואילך ומה וטען שיש לו במצרים עדים אין טענה זו מועלת לו כלום הילכך אין משגיחין עליה:

עא

שאלה. ראובן נתן ממונו לשמעון בתורת עסק שיסחור בו ויחלקו האמצע לאמצעי שיטול ראובן מחצה ושמעון מחצה ולא הזמין בו המקום ריוח כלום וכשתבע ראובן את ממונו אמר לו שמעון כבר הגיע לידך את ממונך אמר לו כל מה שהגיע לידי אינו אלא מן הריוח אמר לו שמעון כשנטלת אותו יודעת שאין שם ריוח אלא ראש ממונך נטלת:

תשובה. ישבע שמעון שבועת השותפין כי לא נשכר באותה סחורה וכי כל מה שנתן לראובן אינו אלא ראש ממון ואין לו שכר וכי לא עשה מה שיהיה ראוי ליטול בו שכר והפסיד אלא יפסיד טרחו ויפסוד בעל הבית עכוב ממונו וכן הדין:

עב

שאלה. ראובן ושמעון נשתתפו הטיל ראובן לכיס מאתים וששים דינרים והטיל שמעון ארבע מאות ושלשים דינרים וקנו פרקמטיא והלכו שניהם למדינה אחרת למכרה וחזר ראובן למדינתו והניח שמעון למכור ולסחור וכשהיה מתקבץ לו ממון היה הולך ונותנו לראובן וכשהשלים סחורתו הלך בשיירא גדולה של ישמעאלים ויצאו עליה ליסטים ולקחו כל מה שהיה עמו וכשבא אצל ראובן אמר לו תן לי מה שנשאר לי מראש ממון ומן השכר כי לא לקחו כלום אלו הליסטים אמר שמעון יש לי עדים ביציאת הליסטים עלינו ולקחו כל מה שהיה אצלי.

תשובה. מה שטען שמעון יש לי עדים שיצאו ליסטים אינו פוטרו מן השבועה אלא ישבע שבועה חמורה שכל מה שהניח ראובן משותפותם נלקח ולא נשאר ממנו אצלו כלום ויטול מה שהגיע ל דו ממה שיש לי אצל ראובן וכן הדין:

עג

שאלה. ראובן נשא לאה ושהה עמה שנה והיה שמעון דר באותו חצר והלך רחוק למדינת הים לסחורה ונשאר שמעון בחצר אחד עם אשת אחיו וכשבא ראובן מצא את אשתו יולדת ובקש לדבר עם שמעון אחיו ואמר לו עלה למטה ולון עמי ומאן שמעון לילה שתי לילות ולאה שוכבת עמהם בבת אחת ופעם אחת הקדים ראובן לקום לתפלה ומצא לאה אשתו שוכבת עם שמעון אחיו בטלית אחד וגער בה ואמרה באונס השינה נתגלה הטלית ונתכסתי בטליתו כמדומה אני שהוא טליתך ואחר כך ראה אותה מדברת עמו בלחש וחשד אותה כי ראה אותה אוהבת אותו ובקש לנסותה ולא ישן לילה אחת עד שראה אותה נכנסת עם שמעון בטלית אחת וכשבקש להכותה מנעו שמעון וזעק ראובן לכל שכניו בלילה וספר להם כל המאורע והעידו עליה עדים שהיא פעם בחוץ ומדברת עם מי שאינו הגון ואחר כך התנו עמה אנשי העיר שלא תדבר לעולם עם שמעון ולאחר התנאי ראוה מדברת עמו מה הדין בין ראובן זה לאשתו:

תשובה. כך ראינו שמעשה זו מגונה ביותר אלא שאמרו רבותינו ז"ל אין דבר שבערוה פחות משנים ולפיכך אין רשאי לגרשה עד שיתן לה כתובתה אילו היו לו עדים שמצאה עמו תחת טלית אחד יוצאה שלא בכתובה כמו שאמרו רבותינו ז"ל אלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית ואיזוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם ופירשו במדברת שמשחקת עם הבחורים ואם הוא מן הדין שתצא באלו העניינים כל שכן שתצא על מעשה זה שעשתה אלא שאין בעלה נאמן בעדותו הילכך אם רצה לגרשה תשבע שבועת התורה שלא עשתה מכל מה שחשדה כלום ואחר כך תטול כתובת' לפי שהוא דומה למי שיש בידו שטר חוב והלוה אומר איני חייב כלום שהוא נשבע ונוטל:

עד

שאלה. ראובן טען כי שמעון משכן לו מקרא בחמש מאות דינרים ורוצה ליטול אותה בדמים אלו ושמעון אומר לא היו דברים מעולם שאלה היא בידך:

תשובה. רואין זו המקרא אם בני אדם רגילין להשאיל אותה או לשאול כמותה והיה מנהג שמעון זה להשאיל אותה אין ראובן נאמן כי היא ממושכנת אצלו כמו שכתבו רבותינו ז"ל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן וכשם שאין שומעין לו אם אמר לקוחין הן בידי כך אין שומעין לו אם אמר ממושכן ואם אין מנהג המקו' לשאול אותה או כיוצא בה והיה ראובן נאמן עד כדי דמיה ולא יותר לאחר ששבע שבועת התורה שאין לו עליה פחות ממה שהיא שוה וכיון שישבע יטול מה שישבע עליו ואם נשתייר לו בלום ישבע שכנגדו שבועת היסת שאין לו ממנו כלום ויפטר:

עה

שאלה. ראובן הלוה לשמעון ממון וקנה שמעון שדה מאותו ממון ונכתב השטר על שם שמעין וזה שמכר השדה הוא עכו"ם והוא בארץ אחרת וקנה אותה שמעון בשותפות עם ראובן אלא שהיה השטר על שם שמעון והוסיף ראובן עוד ממון לשמעון בתורת עיסקא וכתב שמעון כתב ידו לראות כסך הממון והזכיר בכתב יד שהיה השדה ביניהם בשותפות גוף ופירות והעיד על עצמו ועל כתב ידו שני עדים בכך ולאחר כן נפלה ביניהם קטטה והוציא שמעון שטר מתנה כי נתן לאחיו מדה זו במתנה קודם שיכתב לראות כתב ידו אלא שאחיו לא החזיק בשדה זו עדיין ולא נכנס אליה אלא עורמה היא מאחיו כדי שיוציא ממנה ראובן והוציא ראובן שטר כי כשקנה שמעון את השדה מממון ראובן שהיה אצלו קנאה ועל דעת זו קנאה שתהיה בשותפות וזה שנכתב השטר בשם שמעון לפי שלא היה ראובן מצוי בעיר היאך הדין:

תשובה. רואין אם ראובן צוה לשמעון לקנות השדה ואמר לו שקול לי מממוני ותהיה בשותפות בינינו אם כן הוא חציה לראובן לפי שקנו לו מעותיו ואין חוששין לשטר שהוא בשם שמעון ואם שמעון קנאה מדעת עצמו בממון ראובן אין ראובן בה כלום ובמה שכתב לו בכתב ידו היה קונה אותה ללוי שטר המתנה שהוציא שמעון שנתן לאחיו אלא כי ניכר הדבר שיש בו הערמה אם כן הוא ישבע שבועת היסת כי זו המתנה אין בה הערמה ויתן השטר לאחיו ולולי הקרקע היתה שבועת התורה וכן הדין:

עו

שאלה. ראובן נתן פרקמטיא למכור ושמעון זה סרסור חזר בה בשוק והלך לראובן ואמר לו כך וכך הגיעה ואמר לו מכור אותה ואחר כך מכר אותה שמעון בפחות ממה שהיה

אמר לו ראובן ואמר לו לאלתר אביא לך את השאר וכשהיה תובעו את השאר היה מפליגו בדברים עד שחקר ראובן וידע מי קנה אותה פרקמטיא ושאל אותו ואמר לו כך וכך היה שמכרה לי בשני זהובים וטול אותן והן שנתן הסרסור לראובן וראובן לא אמר לו למכרה אלא בשלשה זהובים כשאמר שהגיעה בשוק וכשהיה מבקש ממנו את השאר היה אומר עכשיו אביא לך את השאר וכשבאו לפני בית דין כפר בה שמעון ואמר הוא אמר למכרה בשני זהובים ושאל בית דין את הקונה ואמר קניתי אותה בשני זהובים ונטלן ולא ידעתי מי הוא בעלה יורנו רבינו אם קונה חייב בהודאתו ואם יש הפרש בין שאמר כי לא ידעתי מי היה בעלה ובין שאמר ידעתי מי היה:

תשובה. רואין אם אותה פרקמטיא מצוייה אצל הקונה יחרום סתם מי שצוה את הסרסור למכרה בשני זהובים וחזר בו ויחזר אותה לראות כי הסרסור כשהיתה הפרקמטיא לראובן המוכר הרי היא בחזקת המוכר ועוד שהקונה לא ידע אם בעלה מכרה לו ואם לאו על כן אין על בעלה אלא חרם סתם כי אין הקונה יכול לישבע שבעלה מכרה לו והסרסור אם הודה שנטל שכירותו אינה נוטלה עד שישבע שראובן צוה אותו למכרה בכך ולאחר שישבע יפסיד בעל הפרקמטיא השכירות לפי שעשה שמעון שליחותו וראובן מוציא מידו הוא ועליו הראיה ואם אין הפרקמטיא ברשות הקנה אלא מכרה ישבע הסרסור שלא מכרה אלא על דעת בעלה אין לבעלה על הקונה שום תביעה לפי שאומר לו לאו בעל דברים דידי את דאין הפרש בין ידע הקונה למי היה ובין לא ידע וזה שאמרנו שאם היה המכירה בשוויה בלא הונאה אבל אם היה בו הונאה בכדי ביטול מקח יטול אותה בעלה שלא בשבועה דאמר' מוכר לעולם חוזר:

עז

שאלה. ראובן ושמעון היה שותפות ביניהם שהיו מוכרין משי בשוק בחנות אחת ולאחר כן ישב שמעון בחנות אחרת ולאחר זמן מרובה אמר שמעון לראובן לא הלכת עמי באותה שותפות באמונה אני רוצה שתשבע לי שבועת השותפין אמר ראובן בבית דין מעולם לא היה ביני ובינך שותפות אלא הייתי עושה עמך במשי למכור שלא כדרך השותפין והביא שמעון עדים שראובן זה היה מתעסק במשי והיה סוחר בו שלא בפני שמעון אמרו לו בית דין השבע לו שבועת שמא שאתה כבן בית וכשראה שעליו השבועה ולא על עצמו פייס את שמעון עד שהודו שניהם בשותפות ונתחייבו שניהם שבועת שמא והיה שם מקצת שאמרו אין עליהן שבועת שמא לא מתורת שותפות ולא מתורת בן בית לפי שכבר חלקו ואם הודה שמעון ואמר כי נשאר לו אצלו מאותה שותפות מעט ממון

וראובן כופר ואומר לא נשתייר אצלי אפילו פרוטה יודיעני רבינו היאך הדין ומה ראובן זה מתחייב לפי שכפר בשותפות תחלה וכן יודיענו רבינו דברי רב יוסף בר מניומי והוא שיש ביניהם כפירת טענה שתי כסף על מה חוזר וכל השמועה כלה עד סוף הפרק:

תשובה. אם הדבר כמו שנתפרש שאלה זו אין כאן שבועת שמא כמו שאמרה משנה חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביען ואם חייבו בית דין שבועה זו בחביל שאמר שמעון כי נתברר אצלי ממון שלא כדין חייבי לפי שראובן אינו מודה וצריכין אתם לידע כי כשחלקו שני שותפין ונטל כל אחד ואחד חלקו ונשתייר לאחד מהן על חבירו דבר ידוע לגבותו ממנו ואפילו שניהם מודים בדבר אין מתחייבין בזה השטר שבועת שמא לפי שהוא מלוה אצלו וכבר חלקו שניהם אבל אם חלקו ונטל כל אחד מהם חלקו ונשתייר דבר אחד ביניהם שלא חלקו בו ולא העלו אותו בחשבון מחוייבין שבועת שמא שעדיין לא חלקו הכל ומכל מקום אין על ראובן שבועת שמא לפי שאינו מודה לשמעון שנשתייר לו אצלו כלום ואם ראובן זה חייבוהו בית דין שבועה משום שכפר בשותפות ולאחר כן הודה שלא כדין חייבו כי לא היה מוחזק כפרן אלא אילו טען שמעון ואמר כי שותפי ראובן יש ביני ובינו שותפות ואם רצה לחלוק עמו ולפרד ממנו ולהשביעו וראובן כופר ואומר מעולם לא הייתי שותפך ואחר כך באו עדים שהיה שותפו ויחזור ראובן ויודה ויאמר כי הייתי שותפו לו וכבר חלקתי עמו היינו אומרים לו אם לא נשתתפת עמו מה חלקת עמו כענין שאמר' כל האומר לא לויתי באומר לא פרעתי דמי ומעשה זה אינו כן כי במה שהעידו עליו שהיה מתעסק עמו בחנות אחר כן העידו עליו שנתפרש ממנו וישב בחנות אחרת ונתברר שהיו שותפין ולא נתברר אם חלקו או לא כי יתכן שיהיו שניהם בשני חנויות שותפין ואם כן הוא הרי הוא בעצמו כפר בשותפות והוא בעצמו הודה בה ואין עדים כאן והעדים שהעידו שנתעסק בסחורה שלא בפני שמעון אינה כאילו העידו שהן שותפין. ודעתנו אין נוטה כדין זה שיהיו שואלים את שמעון על זה השטר שטען שנשאר לו על ראובן אם הוא בא בטענת בריא והוא דבר קצוב אצלו ישבע ראובן עליו שבועת היסת ויפטר ויגלגל עליו אם לא הלך עמו באמונה באותה שותפות ומה ששאלת על דברי רב יוסף בר מניומי על מה הוא חוזר על משנתנו ואלו נשבעין שלא בטענה כלומר אין מתחייבין שבועת שמא אלא אם תהיה הטענה שתי כסף ושכנגדו כופר ואמר לא הלכתי בכל אלה עמו אלא באומונה ולא נטלתי ואפילו שתי כסף אבל אם התובע אינו טוען אלא פחות משתי כסף אין על הנתבע שבועת שמא על כפירה זאת זו היא דעתנו ויש אומרים כי דברי רב יוסף בר מניומי אין חוזרין על כסף האחרת מן המשנה שהוא נתגלגלה עליו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל

ואינו פירוש יפה. ופי' תשלים כמו ששאלתי איבעיא להו מהו לגלגל בדרבנן על האי דאמר במשנה מגלגלין עליו את הכל שבועה דאורייתא מגלגלין עליו את הכל אפילו שבועה דרבנן אין מגלגלין בה או דילמא אין ביניהם הפרש ואמר תא שמע לוה הימנו ערב שביעית דאתאי שביעית ואפיקתיה לשבועה הא בשאר שני שבוע מגלגלין ופירוש כי הלוהו לממון ערב שביעית והודה לו במקצת וכפר לו במקצת ונתחייב לו שבועה ואתאי שביעית ואפיקתי ועדיין לא נשבע ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף או אריס ונתחייב לו שבועה על טענת שמא אין מגלגלין בה אותה שבועה של מלוה שבטלה בשביעית שהרי הפקעה שביעית לגמרי טעמא דאפקעתה שביעית הא איכא בשאר שני שבועי מגלגלין כגון דהוה ליה אפוטרופוס ולא השביעו וחלק ולבסוף נעשה שותף או אריס ונתחייב לו שבועה מגלגלין עליו אותה בבועה ראשונה שכבר בטלה בפני עצמה והרי שבועת שותף או אריס על שמא מדרבנן הוא ומגלגלין שבועה אחרת ושמעון מינה שמגלגלין עליו בדרבנן ודחינן לא תימא הא שאר שני שבועין מגלגלין הא נעשה לו שותף או אריס מגלגלין ערב שביעית ומוצאי שביעית לוה הימנו ונתחייב לו שבועה דאורייתא מגלגלין עליו שבועת שמא של שותפות דלא אפקעתה שבועה דלא שבועה בר מלוה הוא ואמרינן בהדיא קתני ולמה לי לאתוי' מכללא אלא לאו שמע מינה מגלגלין בדרבנן שמע מינה. וראינו מי שמפרש בה פירוש אחר והוא אינו נכון. והכי גרסינן איבעיא להו מהו לגלגל מדרבנן תא שמע לוה הימנו ערב שביעית וכו' ובעל זה הפירוש עלה בדעתו כי שבועת שמא דאורייתא ואינו כן שאין לנו שבועה מן התורה אלא שבועת השומרין ומודה מקצת הטענה ושבועה בעד אחד וכל שבועה שבמשנה מדרבנן הן חוץ מאלו אלא שטכסיסי כולן טכסיסי שבועת התורה הן לא לקט' חפצה בידיה דנשבע ועוד כל דעת ששבועת המלוה מדרבנן וזה אינו כן שאין לנו שבועת מלוה מדרבנן אלא שבועת היסת ואינה בברייתא ולא במשנה ולא בדברי אחד מן התנאים תדע שכך אמר המשנה מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום פטור ולא חייבו שבועת היסת אלא בתלמוד. ואיתמר נמי הילך מנה שאני חייב לך הן הן שלוחיו הן הן עדיו והאידנא דתקון רבנן שבועת היסת ללמדך שאין שבועת היסת אלא דין התלמוד ואילך וזה ראיה לפירושנו ומה שאמר רב הונה לכל מגלגלין חוץ משכיר וכו' היא כמו שכתב רבינו האיי בסדר שבועות והוא שאמר כבר התירו רבותינו ז"ל להקל בדיינין בשבועת שמא על השכיר וכיוצא בו ללמדם הטענות כדי לפטרם ממנה:

עח

שאלה. ראובן מכר לשמעון פרקמטי' ונפלה מחלוקת ביניהם ראובן אומר לא מכרתי אלא בעשר זהובים ושמעון אמר שלא קנאה אלא בתשעה וחייב בית דין לשמעון שבועת היסת ועמד שמעון והפך שבועה זו על ראובן אמר לו ראובן איני נשבע תן לי תשעה כמו שאתה אומר ואחרים סתם כל מי שקנה ממני בעשרה שיודה אמר לו אני תן לך עשרה ואתן חרם סתם כל מי שנטל ממני יותר אמר לו איני רוצה שתחרים בפני יורנו רבינו היאך הדין:

תשובה. עיינו בשאלה וראינו כי מי שמחייב שמעון שבועת היסת שלא כדין עשה שכיון שטענו ראובן בעשרה והוא מודה בתשעה הוה ליה מודה מקצת הטענה ואין כאן הפוך שבועה כלל אלא שאני נותן לך עיקר הדין שתסמוך עליו בכל השבועות חוץ משבועת התורה שכל מי שאומר אפרע ולא אשבע בין שהיתה שבועת היסת בין שהיה חרם סתם ושכנגדו אומר אני אשבע או אחרים בפניך ולא אטול כלום אין שומעין לו אלא הדין עם מי שאמר אפרע ולא אשבע הלא תראה כי שבועת היסת עצמה שנתבע מחוייב בה אם שתהפך השבועה את שכנגדו ויפרע הדין עמו וכל שכן חרם סתם שאמר אפרע ואחרים בפניך שהדין עמו וכן אנו עושים מעשים בכל יום יצחק ב"י אלפאס:

עט

שאלה. ראובן הלוה ממון לשמעון בשטר ונפטר ראובן ואחר כך נפטר שמעון והניח בן ואחרם כך נפטר בן ראובן והניח בן ועמד בן זה שהוא נכדו של ראובן ותבע בן שמעון בשטר היש לו מי הדין לגבותו או לא:

תשובה. אין לנכדו של ראובן לגבו' כלום בשטר זה על פי שאמרו רבותינו ז"ל וכן היתומי' מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה שלא פקדנו אבא ושלא מצינו שטר בין שטרותיו זה פרוע וכיון שמת בן ראובן ולא נשבע שבועה וזה שנתחייב אין לבנו מן הדין שישבע ויגבה מפני שאינו יודע על מה שישבע ובזה אומרים אין אדם מוריש שבועה אבל יש לו להחרים סתם כל מי שיודע שהוא מתחייב לו משטר זה כלום ושישנו עדיין אצל אביו ואינו מודה:

פ

שאלה. ראובן היה סוחר עם שמעון ורגיל אצלו במקח וממכר והפקיד אצלו פקדון ולזמן תבע פקדונו אמר לו שמעון לא נתתי לי אלא בתורת משכון ממה שהיה לי אצלך והוציא

עליו שטר שהלוה סך ידוע אמר לו ראובן לא הלויתני משטר זה כלום אלא כך וכך וכתבת השטר על דעת שתשלם לי הכל לא השלמת ושמעון אומר כל השטר נתתי לך וחייבוהו הברורים שבועת התורה שנתן לו כל מה שבשטר ונשבע וכיון שנשבע מכר את המשכון שלא על דעת בית דין בחצי דמים שהיה שוה בשעת שנתנו אצלו וראובן טוען שבשעת שנתנו אצלו מכרו ליום שני משבועתו העידו עדים עליו שנחשד על השבועה תבטל שבועה זו שנשבע או לא:

תשובה. יפה דנו ברורים אלו אלא מכיון שהעידו עליו שהוא חשוד על השבועה איננו נפטר באותה שבועה אלא אם רצה בעל דינו ואין שטרו מועיל כלום והפוך שבועה מן התובע לנתבע לא מצינו לו ראיה מדברי רבותינו ע ואם כן רואין אותה תביעה כאילו ה"א על פה ויעלה תובע על מה שיש לו על הנתבע בחשבון ויפחות ממנו כל מה שנטל ממנו אם נשתייר ממנו כלום והודה בו הנתבע הוה ליה מודה מקצת הטענה וישבע הנתבע שבועת התורה שלא נשתייר אצלו כלים ויפטר כדין כל תביעה באינה בשטר ודמי המשכון כמו הרי הן של נתבע ששמעון זה החשוד אינו נאמן שבתורת משכון היה לו אצלו לפי שאינו יכול לישבע הילכך מחשבין בהן את התובע ממה שהיה לו אצלו:

פא

שאלה. מי שהוחזק כפרן כגון שאמר לא היו דברים מעולם וכיון שנתחייב שבועה חזר מעצמו ואמר פרעתיך נדון בו דין מי שהוחזק כפרן ולא ישבע או דילמא לא יהיה מוחזק כפרן עד שיכחישו אותו העדים אבל אם הכחיש אותו בעצמו לא ואם יש הפרש בין מי שאמר לא היו דברים מעולם בין מי שאמר אין לך בידי כלום לענין הוחזק כפרן או לא משום שחזר ואמר פרעתיך יכול לומר אין כפרנות שזה שאמרתי לך אין לך בידי כלו' לא באתי לומר אלא פרעתיך:

תשובה. דין מי שהוחזק כפרן אינו עד שיכחישו אותו עדים וזהו שאמר רבי יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתיך הוחזק כפרן לאותו ממון לא בא לומר לך אין לך בידי ממש אלא לא היו דברים מעול' תדע שהרי מדברו דבר זה להא דרבי שבתאי בריה דרבי מרינוס שיש בה לא היו דברים מעולם ואמר כי הא דרבי שבתאי בריה דרבי מרינוס כתב אצטלא דמלתא בכתובה לכלתיה לסוף אמר לה לא היו דברים מעולם אתו סהדי ואמר' דודאי כתב הרי מכל פרעתיה אמר' ליה הרי הוחזקת כפרן לאותה אצטלה ללמדך שאינו כפרן עד שיאמר לא היו דברים מעולם וכן אם הודה מעצמו אינו כפרן עד שיכחישו אותו עדים:

פב

שאלה. שראיתי לרבינו האיי גאון ז"ל בספר שבועות כי מי שהוחזק כפרן ישבע שכנגדו שבועה כעין דאורייתא ויטול ולאחר מצאתי תשובה שחזר בו ממה שכתב בספר שבועות וא"ל אין עליו אלא שבועת היסת:

תשובה. מה שראית לרבינו האיי גאון ז"ל בספר שבועות ובתשובות הוא טעות סופר שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ומי שאומר לא פרעתי כאילו אין על שכנגדו לא שבועה דאורייתא ולא שבועה דרבנן ואין עליו אלא חרם סתם בלבד והוא הדין למי שאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם ואין על התובע שבועה לא כעין דאורייתא ולא כעין דרבנן ולא בהיסת אלא חרם סתם בשם מי שנטל ממני מה שאין לו אצלי:

פג

שאלה. מי שהוציא שטר על חבירו וטען הנתבע שפרעו ולא אמר התובע ישבע לי בודאי כיון דאיהו לא טעין אנן לא טענינן ליה וזה הדבר ברור אצלי מיהו נסתפק לי אם לא אמר הנתבע לתובע אשתבע לי אלא אמר לבית דינו מה התובע זה מחוייב לי היש מן הדין לומר לו מתחייב הוא לך שבועה או לא:

תשובה. מלוה שהוציא שטר חוב על חבירו ואמר לו הלוה פרעתיך אין אמר לו כלום אלא פרע לו ואם אמר לו אשתבע לי משתבע ליה אבל אם לא אמר לו אשתבע לי אלא שאמר לבית דין מה מחוייב לי אין אומרים לכתחלה מחוייב הוא לך שבועה אלא אומר לו מה אתה רוצה שיתחייב לך אם אמר רוצה אני שישבע לי ישבע לו:

פד

שאלה. על זה שאמר' בשבועת היסת שאם חשוד הנתבע אין הופכין אותה על שכנגדו דתקנתא לתקנתא לא עבדינן הנתבע מה יהא עליו יהיה פטור מן הפירעון ומן השבועה אם לא ואם בקש התובע להחרים סתם בפניו יש לו מן הדין או דילמא כיון שהוא חשוד אפילו חרם אינו מחרים:

תשובה. אם רצה התובע להחרים לפני הנתבע יש לו מן הדין ואין מונעין אותו אבל הנתבע אין מתחייב לא שבועה ולא פירעון:

פה

שאלה. מי שהיה מן הנשבעין ונוטלין חשוד על השבועה תחזור השבועה בעצמה על הנתבע ויפטר הפרעון או לא:

תשובה. אם היה אחד מן הנשבעין ונוטלין חשוד אין הופכין את השבועה בעצמה על הנתבע לפי שהיא תקנתא דרבנן וכשם שאין הופכין שבועת היסת מתקנתא לתקנתא כך אין הופכין את התקנה לאחרת אלא תחזור השבועה על הנתבע בהיסת:

פו

שאלה. מי שנתן קרקע לחבירו במתנה מחיים או לאחר מיתה והתנה עמו כל זמן שיצטרך קודם מיתה שיחזור באותן הקרקעות היש לו מן הדין לחזור או לא וצריך הוא שיביא ראיה ברורה בשני עדים שהוא צריך לקרקעות או משביעין אותו אם צריך:

תשובה. כל תנאי שבממון תנאו קיים ויכול לחזור בו אלא שאינו חוזר בו עד שיתברר שהוא צריך אצל קרוביו ושכיניו אבל ראיה ברורה אין מבקשין ממנו וכן אין משביעין אותו לפי שאינו מן הנשבעין ונוטלין:

פז

שאלה. אשה שנתנה לבעלה מבגדי נדונייתה שימכור אותם ויסחור בדמיהם כדי שיזונו מן השכר וכשנתגרשה תבעה אותו בהם וטען שכבר הוציא אותן במזונות וכי לא נתנה לו על מנת שתגבה אותן אלא בתורת מתנה היש מן הדין שישבע הבעל ויפטר או דילמא מתוך שהנדונייא כתובה עליו בשטר הכתובה תגבה אותן וא"ל שתשבע לבעלה כעין דאורייתא כדין כל מי שיש בידו שטר פלא נתנה לו ולא מחלה ותטול:

תשובה. הדין שתגבה את הכל ואי אמר אשתבע לי משתבע ליה כדין כל מי שיש בידו שטר משום שכתובתה יוצא מתחת ידיה:

פח

שאלה. מי שנתבע בממון והודה במקצת ואותו מקצת שהדוה בו הוציא משכון בו נדון בו כאילו הוא ממון כדין הילך או לא:

תשובה. אם אמר לו אין לך בידי אלא כך וכך והרי משכון זה טול אותו בדמים או המתן עד שאפדה אותו הרי הוא כהילך ואינו נשבע שבועת התורה:

פט

שאלה. ראובן נתחייב שבועה היסת וכשבא התובע להשביעו נמצא חשוד על השבועה:
תשובה. שבועת היסת אין הופכין אותה מן החשוד למי שאינו כמו שהופכין שבועת התורה ואין לתובע תקנה אלא אם תפשה כלום לנתבע ישבע שאין לו כלום אצלו וזה שנטל כדי ממון שיהא אצלו הוא וחתמתי שמי יצחק ב"י:

צ

שאלה. בין ראובן ושמעון היה שתוף וכשתבעו לעשות עמו חשבון טען שכבר חלקו ולא נשתייר ביניהם כלום וראובן אומר לא חלקתי עדיין ואין לשמעון ראיה על טענתו של זה היאך הדין:
תשובה. זה שאמר שעדיין לא השלימו החשבון ביניהם אמר לו ואם תדע אתה בבירור כמה נשתייר לך אצלו אמור כמה הוא וישבע זה הנתבע עליו ואם אין אתה יודע כמה הוא אין לך עליו כלום כי אם חרם סתם שלא נשתייר לך אצלו כלום ויפטר:

צא

שאלה. לאה הרהינה אצל רחל מטלטלין בכך וכך וכשתבעה לפדותן כפרה בהן רחל ואמר' לא היו דברים מעולם אלא אני יש לי אצלך כך וכך:
תשובה. תשבע רחל שאין ללאה אצלה משכון ואחר כך תראה לאה כמה היה שוה המשכון שלה ואם הוא כנגד הדמים שלקחה על המשכון שמודה בהן לרחל תטול הדמים לעצמה ותשבע שבועת היסת שאין רחל ראויה ליטול ממנה כלום ואם היה המשכון שוה יותר רחל זו פטורה ממנו שכבר נשבע עליו ואם היה שוה פחות ולא המודה שהדמים שנטלה מרחל על המשכון יתרים הם על מה שהיה שוה המשכון תתן אותו היתר על דמי המשכון לרחל ותשבע שבועת התורה שאין רחל ראויה ליטול ממנה יותר מהם משום שהיא מודה מקנת הטענה:

צב

שאלה. לאה טענה על דינה בתה כדי להשביעה היש מן הדין שתחרים דינה בבית על מי שטען עליה לשקר כדי לזלזל בה ולהשביעה שלא כדין:
תשובה. כך ראינו שאסור לאדם לטעון על חבירו שקר כדי שיבא לידי שבועה שנאמר מדבר שקר תרחק ואם כן הרשאה דינה להחרים בבית הכנסת בשם מי שתובעה ואחר

ישבע ואם לא רצתה לאה בכך אומרים לה אם כן את רוצה להשביעה לשקר אין לך להשביעה עד שתחרים:

צג

שאלה. אלמנה אימתי תשבע קודם הכרזה או אחר הכרזה:
תשובה. אם יהיה הדבר על היסוד תשבע קודם הכרזה לפי שאין לה כלום עד שתשבע וכיון שנשבעה נתחייבו לה היורשים וכיון שנתחייבו לה היורשים מכריזין מיד אבל אם הוצרך בית דין להקדים ההכרזה מקדים ואין בכך כלום וימי ההכרזה הם שלשים יום כמו שאמרו שום היתומים שלשים יום:

צד

שאלה. אלמנה שבאת לישבע וליטול כתובתה והיורשת היא נערה בתולה ונתחייבה לאלמנה שבועה ממה שתבעה עליה מי מהן נשבעת תחלה:
תשובה. אותה שמתבזה מחבירתה היא נשבעת לבסוף ואיזו זו נערה בתולה שבודאי היא תתבזה יותר לא מידי יצחק ב"י אלפאס:

צה

שאלה. ראובן היה לו קרקע ממושכן חציו אצל שמעון וחציו אצל לוי והוצרך לממון עוד והוסיף לו שמעון בתורת משכונה וקבל ראובן אחריות על בל נכסיו ולאח' זמן מכר ראובן אותו מחצית קרקע שהיה ממושכן אצל לוי לחמותו שתפדה אותו מלוי וכתבה בשטר הלקיחה שנים בדמים שלקחה אותו בהם ושמעון זה לא היה מצוי בכל זה וכשבא ערער על ראובן ואמר לו זה המחצית שהיה ממושכן אצלי אינו שוה מה שיש לי עליה לפי שאותו תוספת שהוספתי לך אחר כן לא הוספתי אותו אלא משום שסמכתי על המחצית השנית שהיה בידיך ואמרתי כיון שקבל אחריות עליה איני חוטא ועכשיו העלה המחצית שיש לי בשומא ואטול אותה לעצמי ומותר הממון אטרוף אותו ממחצית שאכל חמותך שלא מכרת אותה לה אלא משום הערמה כדי שאטול מני המחצית שבידי במביל כל מה שיט לי אצלך וראובן אומר אין לך ליטול כלום אלא ממה שתחת ידיך:
תשובה. רואין אם שטרו של שמעון קודם לשטרו של לוי יטול השאר מן המחצית שהיתה ללוי שלא נתמשכנה אצל לוי עד שכבר חל עליה שעבודו של שמעון ואם שטרו של לוי קודם לשטרו על שמעון אין לשמעון ליטול ממנו אלא מה שהיה יותר על ממונו של לוי שאותו יותר נשתעבד לו עמנו בלבד אלא שאין לשמעון זה להוציא מיד הלוקח

כלום עד שישבע בגזירה שלא גבה מאותו ממון כלוה על פי מה שכתוב ההלכה הנפרעת מנכס' משועבדים לא תפרע אלא בשבועה:

צו

שאלה. אבינו נפטר והניח אותנו יתומים והאחד גדול ממנו והשיא גדול זה אחותנו ופסק לה בנדונייתה ממה שהניח אבינו שתי חצרות וכרם ובגדים ונתנה לה עוד ממנו בסתר מטלטלין וזהב ועדי ממה שהניח אבינו ובשעת השמד נפטר בעל אחותי אחר שמכר שתי חצירות ונפטר אחי הגדול עמו וחזר מכל מה שהניח בעל אחותי וכל מה שהניח אבי אבל אמי ולקחה אחותי זו הכל בסתר ובגלוי ונתקדשה על דעתי בשעת הצמד ופסקתי לה בשעת הקדושין חצר וכרם לפי שלא בינינו הפרש ונפטר אותו ארוס קודם שיכנוס אותה ואחותי נשארה אצלי כמו שהיתה וכיון שנשאתי אני הנחתי בידה החצר והכרם שתתפרנס מהם והנחתי לה מטלטלין הרבה ועדי ועמדה היא עכשיו ונשאת שלא מדעתי ואני תובע אותה עכשיו בכל מה שתגיע אליה בראשונה ובשניה משום מה שעשה אחי עמה אינו עשוי עלי והיא טומנת שזו הנדוניא שנתן לה אחיה והחצר והכרם לא נחנו לה אלא על פי צואת אביה ואין לה ראיה בכך וכפרה כל מה שתבעתי ממנה מעדי וממטלטלין היאך הדין:

תשובה. כל מה שכפרה בהן מן המטלטלין ולא טענה שאביה צוה בהן תשבע שבועת היסת ויגלגל עליה כל מה שטוען שנתנה לה אמה בסתר ואם היא מודה במקצת תשב' שבועת התור' ויגלגל כל מה שירצה אבל שתי חצירות שנתן לה אחיה אם יח לירש עדים שהיו לאביו וכשנפטר היו בחזקתו אין שומעין לה כשאומרת אביה צוה לה בהן משום שאין לה בהן חזקה מאין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל ואם לא הביא ראיה לדבריה ישבע לה היורש שאינו יודע שצוה לה אביה בכלום ויפטר ויוציא מן הנכסים מה שמגיע לידו ואם לא יכול להוציאן רואין אם יש לה נכסים כופין אותה להגבותו חלקו מהן ואם לאו כותב עליה שטר עד שיהיו לה נכסים וזה שאמר יוציא מן הנכסים מה שיגיע לו מהן כלומר אינו מוציא אלא חלקו לבדו שראוי לו מירושת אביו לפי מה שנתן אחיו הגדול לאחותו נתינתו נתינה קיימת היא ואין לזה הקטן בה שום ערעור על אחותו ואם היה הגדול בכור ויש לו פי שנים הרי זכתה אחותו בפי שנים ממה שנתן לה ואינה צריכה בכל זה לצוואת אביה וכן פוסקין ממה שתובע זה האח עישור נכסי שראויין לתת לה מנכסי אביה ומה שישתיי' אצלה לאחר כן הוא שתחזיר לאחיה זה:

צז

שאלה. ראובן תבע שמעון בשכור ואמר שמעון לא היו דברים מעולם הורה אחד מן התלמידים שיש עליו שבועת היסת לפי שכפר בשטר מעיקרו וטען שמעון אינו חייב שבועה שלא כפרתי בדבר שעיקרו ממון אלא יש על ראובן להביא ראיה ששטר זה מקויים בחותמיו ושהיתה לו בו זכות להוציא בו ממון ואחר כך אתחייב לו שבועה והשיב זה התלמיד לשמעון ואמר לו חייב אתה לישבע מכיון שאילו הודית ששטר זה הפקידו אצלך ראובן ואבדתו בידים היה לך לפרוע מה שהיה בו על עקר מה שאמר' בשורף שטרותיו של חבירו זמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי וכו' אם כפרת בו נתחייבת לישבע שבועת היסת על עיקר מה שאמרת רבינו בהלכות לענין אלו דברים שאין נשבעין עליהם שבועה דאוריית' אבל שבועה דרבנן נשבעין ועוד טען שמעון ואמר שאפילו יתחייב שבועה אינו נשבע משום שהוא תלמיד חכם וטען שראה כן בתשובה לאחד מן הגדולים:

תשובה. עיינתי על שאלתן והריני נותן לך עיקר שתסמוך עליו והוא שאמרו אלו דברים שאין נשבעים עליהם העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות שומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלה. נתברר לנו ממנו עדין השמירה אינו כדברים אלו וכן דיני הכעירה אין בהן כמות שהן במטלטלין והפשיעה אין השומר נתחייב בה בין שומר חנם בין שומר שכר ואפילו הודה שפשע בה משום שאמר שומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משל' אבל אם כפר בעיקרו בו אמרנו ובפני עצמן נמי לא אמרן אלא בשבועה דאורייתא אבל בשבועה דרבנן משביעין ליה והוא נכנס בדין זה שאמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת וכל תביעות שבעולם משוה פרוטה ולמעלה הן נכנסין בכלל זו התקנה לפי שכל מי שתובע את חבירו בשום דבר שאילו היה מודה היה מתחייב אם כפר בו הרי הוא מתחייב שבועת היסת זולתי הקדשות שאם הודה משלם ואם כפר אינו נשבע וכיון שכן הוא והפקיד ראובן אצל שמעון שטר וטען שאילו היה השטר היה פורע ממון ושמעון כופר מכיון שאילו הודה שמעון בדבר היה מתחייב להחזירו לראובן כיון שכפר בו ישבע ואינו מן הדין כמו שטען שמעון שאין משביעין אותו עד שיביא ראיה שהוא מקויים שאין אנו משביעי' אותו אלא על טענת ראובן כמו שאילו טען ראובן שנתן לשמעון בגד שוה עשרה זהובים לא היינו מצריכין לראובן להביא דאיה שהיה שוה עשרה זהובים ואחר כך ישבע אלא משביעי' אותו על טענתו אבל אם הודה שמעון שהופקד אצלו השטר ופשע בה ואבד אין מחייבין אותו לא לשלם ולא לישבע שהתורה פטרתו אבל אם ירצה יש לו להחרים סתם בפניו מי שהטמינו

ואע"פ כן שאבר ממונו של חבירו אין דנין דינא דגרמי אלא למי שאבדו בידים שאין מדרך שעירה כגון השורף שטרותיו של חבירו וזהו שאמר' אם נתחייב תלמיד חכם אינו נשבע וטען שראה כן בתשובה לגאון אחד אין בעולם כול' גאון שאומר דבר זה וכל תלמיד חכם שאינו מקבל עליו את הדין אינו תלמיד חכם:

צח

שאלה. ראובן נתן ממון לשמעון בתורת עסק ונתן שמעון מאותו ממון ללוי כמו כן בתורת עסק יש לו לראובן להשביע ללוי בטענת שמא על שותפות שעשה בממונו או דילמא יכול לוי למימר לאו בעל דברים דידי את:

תשובה. אין מן הדין שיאמר לוי לראובן לאו בעל דברים דידי את שכיון שהממון לראובן הרי הוא בעל דברים דידיה אע"פ שהוא לא נתן לו כלום כיון שנתן לו שותפו במלוה ואותן ששותפו הוא ישלחו ושלוחו של אדם כמותו:

צט

שאלה. ראינו לרבינו שאומר אין מן הדין שיחזור המלוה על נכסים משועבדים עד שישבע הלוה שאין לו כלום מה שיפרע והוצרכתי לידע אם יש הפרש בין משועבדין מחמת מכר שיש בו פסידא דלקוחות ובן נכסים שנתנו במחנה שאין על מקבל מתנה פסידא או דילמא לא שנא:

תשובה. אין הפרש בין משועבדין מחמת מכר למשועבדין מחמת מתנה כלום וכשם שאינו חוזר המלוה על הלקוחות עד שישבע כך אינו חוזר על מקבל מתנה עד שישבע שמשעה שנתן לו הקרקעות במתנה קנאם קנייה גמורה ולא נשתייר בהם לנותן שום זכות ושיור בעולם הילכך אין מן הדין שיטרוף אותה המלוה עד שישבע הלוה שאין לו כלום מה שיפרע וחתמתי שמי יצחק ב"י אלפאס:

ק

שאלה. ראובן שכפאו השלטון בשביל חוב שהיה לו אצלו והוצרך למכור שדה משדותיו לפדות את עצמו וקנה אותה שמעון ובשע' הלקיחה הרשה שמעון ללוי לקנות' לו על שמו של לוי ולתת הדמים לראובן באותו יום מסרה לוי לשמעון בשטר וזהו תופסו אמר לפניניו אנו חתו' מטה לוי כי אותו שדה שקניתי ועל שמי שליח הייתי בלקוחה לשמעון ואין לי ולא לבאים מכחי שום זכות בה ולאחר כן נפלה קטטה בינו ובין שמעון ואמר לוי לפנינו אנו עדים כי כל זמן שיזמין ראבן זה הממון אני אחזיר לו את השדה ועכשיו תבע

ראובן את העדה וטען שלא מכרה אלא באונס השלטון ועוד שלוי אומר אימתי שתזמין לי את המעות אני אחזירנה לך זה שעשה לוי עם ראובן מתחייב בו שמעון והיה הדבר שלא בקנין או לא. וכן אם יש לראובן מודעא שבאותו מכר יש בו ממש או לא:

תשובה. אם ראובן זה לא כפאו השלטון על זאת המכירה אבל כפאו על ממון שתבעו והוא מעצמו מכר שדהו לפדות בו עצמו מן הנגישה ומן האונס מכירתו קיימת ואין לו לחזור על הלוקח שהלוקח לא אנסו אלא יש עליו חסד גדול שקנאו ממנו והזמין לו מעות שפדה את עצמו ומודעא כי האי גוונא אין מועלת כלום שאין המודעא מועלת אלא על החמסן ועל הגזלן והלוקח אינו לא גזלן ולא אנס ומה שאמר לו השליח אם יזמין לי הממון אחזיר לו השדה אינו מועיל לו כלום לפי שכל מי שאמר לחבירו למחר או לזמן אחר אתן לך כך וכך אין מחייבין אותו ליתן אלא אם כן רצה מעצמו:

קא

שאלה. לאה קדשה דינה בתה לראובן והכניסה לו שלשה שמיני חצרה וחצי כרם שלה על מנת שיפדה אותו ראובן משם שהוא ממושכן אצלו בחמשי' זהובים ולאחר כן פייסה לאה מראובן מתנה שיתן לה שמין החצר שהכניסה לו ממנו השליש שמינית שתקבל על עצמה שתהא פורעת אותם חמשים זהובים של מחצית הכרם לשמעון על מנת שיוציא ראובן בפרנסתה כל ימי חייה משלו וכל זמן שיחזור ראובן מתנאי זה שתחזור לאה ותטול את שלה ורצה ראובן בכך וקנו ממנו והוציא עליה משלו עד זמן הנשואין ואחר כך האיצה עליו לאה שיש' בתה ומאן יבקש לגמרי ולפרוע הקנס כפי שנתמעט בעיניו מה שפסקה לו בנדונייתה וכשראתה לאה כי מאין ראובן ורצה לגרש אמר לו אני אמחול לך מזונותי ואכתוב בכתובת בתי חצי החצר וחצי הכרם בלא תנאי ואני אפדנו לך משלי ונתרצה ראובן בכך ונשא הוא ונחתמה הכתובה בחצי החצר וחצי הכרם בלא תנאי ולאחר הנשואין הוציאה לאה על ראובן אותו שטר שהיה לה עליו במזונות כל ימי חייה שכתב לה קודם הנשואין ותבעה אותו או במזונות או בחמשים זהובים ושמין החצר וראובן טוען שאותו עטר אינו קיים שכבר נתבטל קודם הנשואין ולא נשאתי את אשתי אלא על מנת שאטול אני החצר בלא מזונות ובלא תנאי:

תשובה. כיון שלא רצה ראובן חתנה לישא בתה ורצה לגרשה והוסיפה לו שמין החצר ומחלה לו החמשים זהובים והמזונות וכתבה הכתובה בכך תנאי הרי החצי הכרם וחצי החצר מוחזק לראובן בלא תנאי והיא תתן חמשים זהובים תדע שמי שפסק ליתן בשטר תנאי בשע' קדושין חצי חצרו ובשע' הנשואין כתב החצר כלה בטל אותו תנאי ראשון

ויתקיים מה שנכתב בכתובתה לפי שבכתובתה נגמרו הנישואין אלא מה שהוציא ראובן על לאה קודם לכן במזונות אין לה לתבעה בהן לפי מלא מחלה אלא מה שעתיד אבל מה שעבר לא ועליו היה לפרש וכיון שלא פירש אין לו עליה כלום:

קב

שאלה. ראובן ושמעון היו דרים בחצר אחד ונשא שמעון אשה ולא רצה ראובן להפרד מאחיו שמעון ושכן עמו בביתו זמן ושמעון היה מתרעם על אחיו שהיה מפייסו לשכון עמו לפי שלא היה שמעון זה יכול להתיחד ולא שיכנס אליו שום אדם בעולם ולא חבר ובקש להפריד מעל ראובן אחיו ולא הניחו ראובן זה מפני שהיה נהנה ממנו והיו מצוותי אהדדי והיה לראובן חורבה אחת אצל חבירו ואמר לשמעון אם אתה רוצה להתייחד ואל תתפרד ממני בנה חורבה זו שלי ושכון בה וכל מה שאתה רוצה להוציא משלך בה תעלה בחשבון וכשאתה תובעו ממני אפרע עליו הכל ולא אקח ממך שכירות כל זמן שאתה שוכן עמי לשם ובנה שמעון את החורבה משלו ושכן שם עם אשתו ומשתמשין בה צרכיהם בפני ראובן ושמעון כמו כן היה משתמש בשאר החצר ולאחר זמן שכן שמעון בחצר אחרת והניח כליו וחפציו באותו מקום שבנה ובשאר החצר יתבע ראוב' את שמעו' שיפן אלי' אותו מקו' שבנה כדי שישכור אותו ונתפייס שמעון להוציא כליו ולא נזדמן לראובן מ' שישכור אותו ממנו ונשתיירו כלי שמעון שם עד שנפלה קטטה ביניהם ובקש שמעון מה שהוציא באותו מקום בבניינו אמר לו ראובן ראה כמה אתה חייב לי בשכירות הזמן שעמדת שם נגבה אותו מהוצאת הבנין ואני פורעך השאר לפי שבשעה שאני נתתיו לך לא נתרצית אשתי בדבר ושמעון אומר לא נתתו לי לבנותו אלא על דעת שלא תטול ממני שכר משום שהיית נהנה ממני. ועוד שאתה נהנה ומשתמש בה כמוני ולא היה עומד לשכירות ולא היה אצלך ממון כדי בניינו ואילו לא היית בונה אותה לא היה אדם בעולם שישכרנו ממך וגם אתה לא היית מכניס בחצירך איש נכרי. **תשובה**. עיינו בשאלה זו וראינו שראובן זה חומם את ממעון מפני שלא פייס את אחיו לבנות זאת החורבה ולשכון בתוכה חלא בשכירות משום הנאת עצמו לפרוע לו כל הוצאת הבנין ותנאי בממון תנאו קיים וכיון שאמר לאחיו שלא יטול ממנו שכירות בכל זה אינו יכולו לחזור ולא לבטלו ואם תאמר יש בו משום רבית משום שאמר המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם אין בכך משום רבית לפי שלא היה צריך ללות אבל עשה להתחבר עם אחיו שיהנה ממנו הילכך יש על ראובן לפרוע לאחיו כל מה שהוציא בבנין ואין על שמעון שכירות כלל:

קג

שאלה. ראובן ושמעון נתחתנו בהדי הדדי ראובן קידש אחותו מל שמעון ושמעון קידש אחותו של ראובן והיו הקדושין בשעה אחת אלא שקדם ראובן שהיה בשנים ולאלתר קידש שמעון ולאחר זמן ביקש שמעון לגרש אחותו של ראובן וליתן לה קנס הידוע הנוהג באותו מקום אמר ראובן אע"פ שאתה נותן הקנס אני מגרש אחותך שלא בקנס שעל מנת כן קדשתי אותה והקדושין בשעה אחת נגמרו על דעת זו ושמעון טוען ואומר לא היה בינינו תנאי מעולם אלא שנזדמן שהיו הקדושין בשעה אחת הנה כל מי שהיה שם לא שמע בינינו בשעת הקדושין שום תנאי בעולם היש לראובן זה מן הדין שיגרש אחות שמעון בלא קנס ואם אמר אין אצלי מה שאתן בקנס היש מן הדין לכוף אותו שישאנה או לא

תשובה. אם אין לראובן עדים שיעידו בתנאי זה שהוא טוען אין לו לגרש אחות שמעון עד שיתן קנס עד פרוטה אחרונה לפי מנהג המקום אע"פ ששני הקדושין היו במעה אחת אלא אם טוען ראובן שהתנה עמו של זה שמעון בתנאי זה קודם ביאת העדים יש להשביעו ואחר כך יתן לו הקנס ואם אין אצל ראובן כופין אותו לישא אותה ואין לו רשות לגרשה אחר הנשואין בלא כתובה משום שאמר המשנה לקתה חייב לרפאתה אמר הרי גיטה וכתובתה תרפא את עצמה רשאי נמצא מאינו רשאי לגרשה אלא אם אמר הרי גיטה וכתובתה אבל שלא בכתובה לא ואם לא קבל עליו את הדין מנדין אותו וכן הדין יצחק ב"י אלפאס:

קד

שאלה. מי שתבע את חבירו בממון וכפר בו ולא ידע שהיו לו עדים ועשה לו פשרה במקצת הממון ולא הזכיר בפשרה אפי' באו עדים לאח"כ אינו יכול לחזור בו:

תשובה. כשיבואו עדים יאמר אלמלא הי תי יודע שיש לי עדים לא הייתי עושה עמו פשרה זו הדין עמו מפני שהיה בטעות:

קה

שאלה. על ראובן שמשכן חצר אצל שמעון בסך הידוע לזמן קצוב והתנה עמו ש עון שיתן לו ממונו כשישלים הזמן ולא להורידו בשומא אלא שיתן לו ממוני והזכירו כן בשטר שביניה' וכשהגיע הזמן תבע שמעון ממונו ובקש ראובן שיתן לו זמן במה יהא הזמן

תשובה. אם התנה בשעת המשכונה שלא להודיד אותו בשומא התנאי קיים וחייב הלוה הליתן למלוה את ממונו ואם בקש לו זמן נותנים לו שלשים יום כמו שכתבו זמן בית דין שלשים יום ואיתמר נמי שום היתומים שלשים יום ולא יהא דינו גדול מדין היתומים וזמן זה במכירת קרקע אבל במכירת מטלטלין אין צריך בכל זה אלא כדי שימכרוהו בלבד:

קו

שאלה. ראובן תבע לשמעון בקרקע ובקש לדין להזמינו לברורים שביניהם אמר שמעון איני מזדמן אלא אצל חכם לך עמי למקום הועד אמר לו ראובן איני הולך עמך אלא אצל ברורים שבינינו ויכתבו פסק דין ונשגר אותו לחכם ונעשה על פיו או כתוב טענותיך ואכתוב טענתי ומה שיאמר החכם נסמוך עליו:

תשובה. אין על הנתבע לומר אינו דן עמך במקום זה וכן אמרו שנים שנתעצמו בדין אחד אומר נדון כאן ואחד אומר נלך למקום המועד כופין אותו ודן בעירו ואוקימנא בשאמר מלוה נדון כאן ולוה אומר כלך לבית הוועד ילך למקום הוועד מאי טעמא עבד לוה לאיש מלוה ושאלה ה"א זו שנתבע אומר כלך לבית הוועד הילכך אין שומעים לו אלא לדון בעירו ואם רוצה נותנים לו פסק דין ושואל מאצל חכם ועושין על פי תשובתו. וזה שאמר ראובן על עדות אבי כלתו שכשר הוא לו כן הוא כמו שאמר לפי שאמר ההלכה אבי חתן ואבי כלה מעידין זה לזה לא דמו אלא בעוכלא לדנא אלא שאינו כשר שידין לו אלא אם היה דיין קבוע ויש לבעל דין לומר אע"פ שכשר אתה מן התורה אני איני רוצה לדון אצלך שלא מנתה התורה אותך עלי דיין ומי שברר תלמודו לעצמו ברור לו לדון לו יש לו לבטל אותו ברור ושלא לכוין אצלו כל זמן שלא יגמור אותו דין אבל אם גמר אותו דין אין לו לחזור בו ולברר אחר אלא כל עה שעשה עשוי עליו:

קז

שאלה. ראובן היתה לו חצר והשכירה לשמעון לשנה והיתה אותה שנה מעוברת ולא ידע בה היה לו לתובעו באותו חדש העיבור משום דלא ידע או לא:

תשובה. מי שידע ומי שלא ידע שוים הן בדבר משום שאמר ההלכה המשכיר בית לחבירו ונתעברה השנה נתעברה לשוכר הנה העיבור לא היה אלא לאחר השכירו' ואמר ההלכה נתעברה לשוכר וכן הדין יצחק ב"י אלפאס:

קח

שאלה. ראובן היתה חצר בהכרזה ומכרה שמעון באותן דמים שהגיעה ולא היה לשמעון תשלום הדמים כאן לו מקצת ואחריו ראובן במקצת משום שהוסיף לו על אותן דמים הראשונים זו תוספת יש מן הדין להגבותה או לא:

תשובה. זה המעשה אבק ריבית הוא ואסור וארז"ל כל אגר לי נטר אסור ואמרו נמי אבק ריבית הוא ואסורו אינו יוצא בדיינין כלומר שאם נטלו המלוה אין מוציאין אותו ממנו אבל אם לא נטלו המלוה אין חייב הלוה לפרוע:

קט

שאלה. אם יש מן הדין למי שקנה חצר ומצא בה מומין שיחזור על המום ולפרש לנו טעם רבותינו שאמרו אין אונאה לקרקעות ופירש חפץ אלוף ז"ל שדבר זה במה שקנה אדם בעצמו אבל עה שקנה אדם על יד שליח יש לו אונאה דיכול למימר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי:

תשובה. יש מן הדין למי שמצא מום בחצר לחזור על המום אם לא הכיר באותו מום בשעת הלקיחה וזהו שכתב חפץ אלוף ז"ל בענין האונאה יפה אמר. וטעם שאר"זל אין אונאה לקרקעות ה"א דאין בו דין אונאה בין מעט בין רב לא קונה ולא מוכר:

קי

שאלה. ראובן נפטר ותבעה לאה כתובתה והיה בכלל נדונייתה חצר שבעלה כותב לה חצר אחרת בכתובתה ואין ראיה למנהג זה אלא שהוציאה לאה שטרי כתובות המקום ונמצא תנאי זה במקצתן והיורש אמר לה אין חוששין למנהג זה עד שיתברר בראיה ברורה:

תשובה. זה המנהג שטענה לאה אין חוששין לה אע"פ שיש במקצ' כתובות כך אין שומעין לה עד שתביא ראיה ברורה לזה:

קיא

שאלה. על לאה שהיתה נה שטר משכונה על חצר של ראובן ובקשה לצאת מאותה מדינה ועשתה שמעון שליח לקבל לה אותו ממון וקיבל אותו שמעון באחריו' עליו ועל אשתו וכתב שמעון על עצמו שממון זה קבלו מראובן מאותו חוב שהיה ללאה אצל ראובן ולאחר זמן תבע השלטון את ראובן לתת לו אותו ממון שפרע לשלוח' של לאה

וכיון שראה ראובן כן פייס את שמעון עד שיחזיר לו אותו ממון וכתב לו שובר ולא הזכיר באותו שובר בזה הממון שהחזיר לו הוא שנטל ממנו מסך המשכונ' מהיה ללאה על ראובן ותבעה לאה את שמעון אותו ממון והוציאה אלו שטרות שכתב בהן שהממון שנטל מראובן לא נטלו אלא מאותו חוב שהיה ללאה אצלו ושמעון כופר ואומר שממון זה לא קבלתיו מראובן אלא בתורת פקדון:

תשובה. כיון שהוציאה לאה שטר מקויים שהממון לא קבלו אלא בשלוחותה מחוב שהיה לה על ראובן מחייבין את שמעון לפרוע לה כל הממון לפי שכבר זכה לה בו ונעשה ברשותו וזה שהחזירו לראובן איהו אפסיד אנפשיה וכן אמר הילך מנה לפלוני שאני חיב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר וזה שאמר חייב באחריותו אם נתנו לשליח מעצמו אבל אם נתנו בציווי בעליו ובשליחותו אינו חייב באחריותו וע"מ בין נתנו מעצמו בין שלא נתנו מעצמו אם בא לחזור אינו חוזר שכבר זכה בו לבעלים ואם מחזירו חייב לשלם:

קיב

שאלה. על אחים שהיה להם אחות והשיאוה לשמעון ופסקו לה בנדוניתה חצר ולאחר זמן יצאה אחות זאת מהכלל עמד שמעון ונתן חצר זו לבן אחיו והחזיק בה ואחר כך מכרה זה שהחזיק בה ללוי וכשידע זו שיצאה מן הכלל בדבר תבעה חצרה וקיימה אצל השופט שלהם שהחצר שלה וכל ישראל יודעים ובא לוי לחזור על מוכר והמוכר אמר לא קבלתי על עצמי אלא אחריות ישראל אבל אחריות עכו"ם שאין דיניהם דין ואין עדותם עדות לא:

תשובה. אם יתברר אצל ישראל שהחצר שלה אין שמדותה מוציא את החצר מתחת ידה וכן אמר בתלמוד זנתה העסידה בלאותיה קיימין והשבנו אם היא זנתה כליה מה זנו וכל שכן קרקע הילכך יש עליו אחריות ויש להעמיד החצר ביד הלוקח בין בפהרה בין בלקיחה או יחזור לו הממון שנטל ממנו:

קיג

שאלה. על שמעון מכר חצר ליהודה ונטל הממון ולאחר שהחזיק יהודה באותה חצר נתברר לו שהחצר אינה לשמעון ויש בה ערעורין לאחר ובקש משמעון שיחזיר לו ממונו ולא נתרבה שמעון בכך אלא אמר תשאר החצר בחזקתה וכשיערער אדם בעולם עליו יחזור עלי ויהודה זה חושש שמא יאבד הממון מיד שמעון ואמר לו קנה באתו ממון

קרקע שאם יערער עלי אדם בעולם אטרוף אותו אמר לו שמעון איני קונה כלום היאך הדין:

תשובה. זה שאמר יהודה חושש אני שמא תאבד ממוני ולכשמוציאין חצר זו מידי לא אמצא לך כלום טענה יפה היא וזה שאמרו רבותינו ז"ל ראובן שמכר שדה לשמעון ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו דאמר אחזי (לי) טרפך ואשלם לך לכשיש לו ממון שישלם אבל אם אין לו מעון שישלם לו מצינו רבותינו ז"ל שמקפידים וחסים על בני אדם שלא יאבדו ממונם אצל אחרים והוא שאמר כותבין אדרכתא אנכסיה והני מילי אמקרקעי אבל אמטלטלי לא כתבינין טעמא דילמא שמינן ואכיל להו ומייתי הנך סהדי ומרע ליה לשטרו וליכא לאשתלומי מיניה:

קיד

שאלה. ראובן נטל ממון מלאה משכונה על חנות שלו והשכירה ממנו החנות בסך קצוב לשנה בנאמנות וכשנשלמו השנה תבעה ממונה ולא היה אצל ראובן מה מישלם והעלה סך השכירות עם סך המשכונה ועשה מהכל סך אחד וכתבו אותו בסוף השטר בתוכו על החנות ונטלה לאה אח"כ שכירות החנות ובקש ראובן עכשיו לפדות את החנות וליתן הראשונה בלבד אבל מה שהוסיף עליו משכירות השנה לא והיא אומרת איני נוטלת ממך אלא כל שיש בשטרי נאמנות ואין בזמן השכירות כלום היש בעדים ממש ויבטל הנאמנות או לא

תשובה. משכונה זו אסורה שהמשכונה אינה מותרת בחוב שקדם ובה אמרו רבותינו ז"ל המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ימכור הימנו בפחות מפני שהוא אבק ריבית אלא שהתוספת שיש על סך המשכונה מן השכירות הוא ואסור על פי מה שאמר חבירי ורשאי דכתבי הכי פלוני משכן ליה ארעא לפלוני והדר מכרה מיניה אימת קני דליקני והאידנא דכתבו הכי וקנינא מניה ושהינא כמה עידנין והדר מכרה מניה שפיר דמי שלא תנעול דלת בפני לווין ולאו מלתא היא הרי נתברר שדבר זה אסור ואין גובין אותו וזה התוספת אם נתברר לעדים שהוא מן השכירות כמו שטען ראובן אין פורע אותו ואם לא נתברר להם תשבע שאינה מן השכירות אלא מן העקר ותטול וזה שהאמינה לא האמינה אלא אם כן אמר הוא לא נטלתי והוא אומר פרעתי אבל בענין זה לא האמינה ובזה אמרו יד בעל השטר על התחתונה מנאי יצחק ב"י אלפאס:

קטו

שאלה. שכיב מרע שצוה בפני שני עדים ויצאו מאצלו וכתבו שטר הצוואה וחתמו עליו ולאחר נפל השטר בפני בית דין ומצאו בו נתברר לנו אנו חתומי מטה שמאותו חולי נפטר לבית עולמו ואותו שכיב מרע לא נפטר עדיין היש מן הדין לפסול אלו העדים או לא:

תשובה. שואלין אלו העדים על הדבר ואם אמרו ראינו אותו בחולי גדול ושיערנו שאינו מתקיים ממנו ואי אפשר לחיות ולפיכך חתמנו עליו בכך מודיעין אותו שעדות זו אינה נכונה ואין מעמידין על אדם אלא עד שתצא נפשו ואין פסולין לעדות שלא היו יודעים אלא שכגון אלו אין מוסרין להם עדות לכתחלה לפי שאין יודעין בענייני עדות ואם נמסר להם עדות אותה עדות צריכות חקירות ובדיקות:

קטז

שאלה. ראובן הכניס יתום לחצירו והיה לאותו יתום קרקע שעולה בה לשנה חמשים זהובים והיה נוטלן ראובן זה והוסיף עליהם משלו בכדי פרנסת היתום זהו כסותו והוא מכוון דלשום מצוה עד שהגדיל היתום ונפלו בינו ובין ראובן דברים ויצא מאתו ותבע ראובן במה שהוציא עליו אמר היתום כל מה שהוצאת תוספת על הפירות שיבאו בקרקע לא הוצאתו על דעת הלואה אלא על דעת מתנה אמר לו ראובן כך היה בדעתי שלא לתובעך בו וחזרתי בי עכשיו:

תשובה. אין לראובן זה מן הדין שיטול מן היתום כלום לפי שלא אמר לו אוציא עליך משלי בשעת הלואה וכיון שלא אמר לו ק לא נתן לו אלא לפי גמילות חסדים כמו שכתוב מי שהלך למדינת הים ועמד אחר ופרנס את אשתו הניח מעותיו על קרן הצבי:

קיז

שאלה. ראובן קנה חצר משמעון והיה בחצר מקודם לכן אצל הפתח בור פתוח שמימי החצר נשפכין אליו כמו עשר שנים וכיון שראובן קנה חצר זו קם לוי עליו ואמר לוי שבור זה שמים נשפכין אליו הוא אצל פתחו והוא מזיק את כותלו וההיזק ניכר ויש מי שהורה בכאן כיון שהיזק מצוי הוא אין לו חזקה:

תשובה. רואים אם בור זה מרוחק מכותל של לוי שלשה טפחים וסד בסיד אין לו על ראובן ולא על שמעון כלום על פי שאמר בהרחקת אמת המים שלשה טפחים וסד בסיד ואם אינו מרוחק בשיעור הזה או אם היא מרוחק ואינו סד בסיד רואים אם נזקנית שאי

אפשר שלא יראהו לוי כיון ששתק סבר וקבול ומי שהורה שאין לו חזקה על הנזק אין זה הדבר אלא בקוטרא בבית הכסא ואם היזק זה אינו ניכר שאפשר שלא יראהו לוי ישבע טלא ראה ולא ידע ולא הכיר אלא בזמן שערער ומרחיקין אותו נזק מכותלו:

קיח

שאלה. במקום הזה על שהתנו שכל מי שמקדש במקומם אשה אומר בשעת הקדושין כל זמן שתאחר ממקום זה שנה שלימה שתהא מותרת לכל אדם אם היא מותרת בתנאי זה או לא:

תשובה. כל קדושין שהם על תנאי הם קדושין גמורים אלא שצריכין שתאמר לו הריני מקודשת לך אם תבא עד יום פלוני ואם לא תבא איני מקודשת לך ואם יהיו הקדושין בענין זה אם נגמר התנאי נגמרו הקדושין ואם לא נגמר התנאי לא נגמרו הקדושין:

קיט

שאלה. ראובן ושמעון ולוי הלכו ממקומם להתעסק בסחורה לעיירות ויצא עליהם קול שנהרגו בדרך ויש להם נשים עגונות וכשחקרנו עליהן יצא לפנינו שטר בעדות על א' מהם ששמעו על אחד שנהרג ועמדו עליו וראו אותו מת ועד אחד אומר ששמע מעכו"ם שאומרים כי ראובן נהרג בדרך ויהודים אחרים שמעו עכום שאמרו אילו היינו יודעים שיצאו אותם היהודים לדרך היינו הורגין אותם כמו ראובן שמעון ולוי והשלכנו אותם בנהר והגיע אלינו כתב ממגדול אחד שאמר נתברר לנו מיתת השלשה אלו מעכו"ם מסיח לפי תומו:

תשובה. כל העדיות האלו מתירין את נשותיהם להנשא כיון ששמעוהו מעכו"ם שהרגוהו או שאמרו דיין ואין אנו צריכים שיראו אותם בתוך שלשה ימים שלא הצריכו רבותינו ז"ל כך אלא במיתת המים שמשתנה צורתו במים וכן אין אנו צריכים שיאמר העכו"ם מת וקברתיו שאין אנו צריכין (לכך אלא) במתי המלחמה דאמרי בדדמי אבל מתי לסטי' וכדומה להן אין אנו צריכין לכך אלא במת או נהרג דיינו על פי מה שאמר מת הרגתיו והרגנוהו לא ישא את אשתו הוא נינהו דלא ישא את אשתו הא לאחר תנשא. וזהו שכתב אשתבוחי אשתבח אינו אלא כשנתכוון לומד כדי שיפחידו השומעים כדי שיחלקו לו כבוד או יטחידו אותו אבל אמר לפי תומו נאמן:

קך

שאלה. ראובן מעיד גיאן היה רגיל במקומו בסחורה והיה מתפרנס בחנות וקד אתא רחל והלך לו למזרח ספדר וישב שם עשר שנים ונשא שם אטה והניח רחל עגונה וכשומעה שנשא אשה תבעתו בקנס הנהוג בספרד מימות הראשונים והוא מאתים דינר קאסמיה היש מן הדין להוציא אותם ממנו או לא. ואם אמר ראובן זה אוליך אותה אל מקום שנשאתי שם אשה אחרת או אשב עם זו זמן ועם זו זמן יש לו מן הדין לומר כן או לא:

תשובה. ראובן זה אם היה מתפרנס בגיאן אין לו להעתיק אשתו למדינה אחרת וכיון שהיה מתפרנס במדינתו ולא היה רגיל בהליכה אין לו ללך למדינה אחרת בסחורה עד שיטול רשותה וכל שכן שאין לו רשות לישא אשה במקום אחר ובזה אמר המשנה המדיר את אשתו מתשמיש המטה וכו' עד החמרים אחד בשבת והגמלים אחת לשלשים יום וכו' ואתמר בגמרא אמר ליה רבא לאביי חמר ונעשה גמל מאי אמר ליה רוצה אשה בקב ותפלות מעשרה קבין ופרישות. הרי נתברר מדבר זה שמי שדרכו להיות מתפרנס במקומו אין לו לצאת אלא ברשות אשתו. וכל שכן שילך למקום אחר וישא אשה ויבא לזו זמן ולזו זמן הילכך אם לא יחזיר ראובן זה לאשתו וידור עמה במקומה חייב לה קנם:

קכא

שאלה. מי שידר לחצר חבירו שלא ברשות ובנאה על ידי שליש ישבע ויטול או אומר את מהמנת בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה:

תשובה. אין שבועה כלל לא עליו ולא על השליש לפי שאמר ההלכה שמין לו וידו על התחתונה או על העליונה אבל שבועה אין כאן:

קכב

שאלה. מי שהרשה את חבירו למכור לו שדהו או ליתנו במתנה צריך הוא לארבע אמות קרקע או לא:

תשובה. אינו צריך לארבע אמות ולא דון וזכי והנפק לנפשך משום שעשאו שליח למכרם או ליתנם במתנה אבל אלו אמר לו דין עם פלוני אותה הרשאה:

קכג

שאלה. מה שסומכין עליו מדברי נהרדעי דאמרי לא כתבינן אדרכתא אמטלטלי הוא סיפא דאמרינן לא כתבינן אדרכתא אמטלטלי דכפריה הא לא כפריה כתבינן ולא תימא

דכפריה ולא כפריה על הכתיבה הוא חזור אלא אכפריה לאחר כתיבה מפקינן בההיא אדרכתא אלא לא דייניגן בה כל עיקר כיון שכפר בו אם כפר במקצת והודה במקצת אין לו להשביעו על מאי דכפר ביה ולא עוד אלא מה שהודה בו אין לו משום שאמר לו הנתבע אדרכתא זו כיון שכפרתן במקצתה בטלה ואפילו מה שהודיתי איני נותן דלאו בעל דברים דידי את:

קכד

שאלה. ראובן היה לו חייב שמעון שבועה וקנה ממנו שמעון השבועה ונתן לו קצת הממון מטוען על דרך הפשרה שלא ישבע והעידו על עצמו בכך לאחר כך נתגלה ראיה לראובן באותו ממון כלו פשרה זו קיימת היא או לא:
תשובה. פשרה זו בטלה היא משום שכשמכר לו ראובן השבועה היה שמעון מחוייב בה אבל עכשיו שהביא ראיה בממון שבועה אין כאן מכירת שבועה אין כאן אבל אילו עשו ביניהם כתקונה ולא התקינה ולא הזכירו השבועה הפשרה קיימת דאמרינן עביד איניש דזבין ומזבין דיניה:

קכה

שאלה. על זה שאמר דברים העשויים להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחים הם בידי אינו נאמן:
תשובה. צריך שיהיה הטוען לקוח הוא עשוי לשאול ולשכור כגון שיהיה תלמיד חכם וינא ספר מתחת ידו וכיוצ' בו הדא אמרי' אינו נאמן משום שהספר עשוי להשאיל ולהשכיר והתלמיד עשוי לשאול אבל אם יצא מתחת יד עם הארץ שאין לו בנים שילמדו בו ואמר לקוחים הם בידי נאמן משום שאין דרכו לשאול ספר ואמר לקוח הוא בידי:

קכו

שאלה. מי שקנה חפץ מחבירו ונתברר לו שאינו של מוכר הרי זה נותן מעותיו על קרן הצבי שאם יבאו בעלים ויביאו ראיה שהוא שלהם נוטלין אותו ויחזור ויכפור הקונה על המוכר וכן הדין נמי מי שקנה חפץ מן האומן:

קכז

שאלה. ראובן זה שהוציא שטר חוב על שמעון וזמנו אחר פסח סתם אין כופין אותו לפרוע אחד הפסח לאלתר אלא רואים כמה ימים בין הפסח לעצרת וחולקן אותם למחצה

ושוהה המלוה עד מחציתן וגובה. וטעם זה ממה שאמרו רבותינו ז"ל חד בשבא ותלתא בשבא בתר שבתא ארבעי וחמשי ומעלי קמי שבתא:

קכח

שאלה. ראובן הלוה לשמעון עשרה זהובים ותבען ממנו וכפר וכשבא להשביעו טען שנתנם ואינו יודע אם נתנם לראובן או לאביו ואמר לו ראובן אם נתנם לו כי כבר הפסדת אותם ושמעון אומר אותה שעה היית מתפרנס עם אביך ותחת חזקתו היית עומד אמר לו ראובן אע"פ שהייתי אצל אבי היה הקרן לעצמי ואביו של ראובן זה כבר נפטר:

תשובה. אמר שמעון זה כפר בבית דין ואחר כך הודה שפרע אין שומעין לו שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ואע"פ ששומעין לו אין לך לפרוע לאביו של ראובן מה שהלוה ממנו אפילו יהיה זה ו אצל אביו על פ' מה שאמר אין מקבלין פקדונות א מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוקות קבל מן האשה יחזיר לאשה מתה יחזיר לבעלה קבל מן העבד חזיר לעבד מת יחזיר לרבו קבל מן התינוק יעשה לו גולה מת יחזיר לאביו ואי נמי אפילו בריא לו שנתן לאביו צריך לפרוע לראובן ומה שנתן לאביו הפסיד:

קכט

שאלה. ראובן קנה משמעון חלקו מחצה באותה חצר שהיה לו בשותפות עם לוי ולפי שחשש ראובן שיקום עליו לוי בדינא דבר מצרא כתב שטר הלקיחה בשם אשתו ואמר שלא לקחו אלא לאשתו שלא יהא בה דינא דבר מצרא ולוי אמר שהערמה היא ואתה רוצה לדור עמי בחצר אחת ולהפסיק עליו זה שאמרו רבותינו ז"ל לאשה וליתמי ולשותפ' וכו' באשה שאין לה בעל משום שכשאין לה בעל יכולה לקנות תדע שהרי הזכיר אותה עם יתמי' שהם נמי אין להם יכולת:

תשובה. זה שאמרה ההלכה לאשה וליתמי ולשותפי אין בה דינא דבר מצרא אין לנו ראיה לומר באשה שאין לה בעל אלא בכל אשה דסתם קאמר ואין הטעם משום יכולת אלא משום ועשית הישר והטוב שלא להוציא מיד אלו שקנו אותם לפי שאחרים יכולין לקנות יותר מהם אלא שרבותינו ז"ל מנעו שלא לעשות בדבר עמה כמו שכתבו זבין ארעא כי מצעי חזינן אי עידית היא אי זבורית היא זביניה זביני ואי לא הערמה היא ואין ביה משום דינא דבר מצרא וכן אשה זו רואים אם ים אצלה ממון ידוע במה שתקנה אותה חצר לקיחתה לקיחה ואין עליה דינא דבר מצרא:

קל

שאלה. ראובן פסק לשמעון חתנו בגדים בסך ידוע וכללם עליו בכלל הכתובה ובכלל מה שכתב עליו בכתובה בגדים שאולים וכיון שתבע אותן ראובן להחזירם לבעליהן אמר לה שמעון איך כתבת אותם ככתובה עלי ותחזור אותם אמר לו ראה כמה העלינו אותם ואתן לך והגיעו הדמים לשבעים זהובים ולא נתן לו עדיין כלום אם הודה ראובן זה בדין חייב לערען או לא:

תשובה. רואים אלו הבגדים אם היו בכלל תנאי הקדושין אבי כלה חייב בהן משום שהן מדברים הנקנין באמירה ואם העדים עליו יש לו להשלים מה שפסק ואם לא היה ביניהם תנאי בכך אבל ראובן רצה להראות בפני אנשים בשעת השומא אין לו לפרוע כלום ואם נפל ביניהם חלוקה בדבר וכפר אבי הנערה בטענת החתן ואמר לא לקחתי כלום ממה שכתבתי לך בכתובה ישבע שבועת היסת ויפטר:

קלא

שאלה. ראובן היה לו מחצית אילני תאנים ולשותפיו מחצית השנית והיו לו בנים ובנות ופסק מחלקו עם בתו לשמעון חתנו חלקו ואכלו שמעון עד שעת השמד שבגרנטה והיה שמעון בשעת השמד חוץ לגרנטה ובנו של ראובן לא היה בגרנטא והוצרכה אשתו של ראובן והוצרכו יורשי שותפיו ומכרו כל האילנות לעכו"ם הפחה של המלך והיה הכפר זה של אילנות נקרא על שם ראובן ולאחר זמן השפיל המלך אותו פחה והעניש אותו עד שברח ולקח השלטון את מעונו ולקח אותו כפר בכלל וחזר שמעון ונתלה בעבודת השלטון ומשום שהים אותו כפר נקרא על שם ראובן והיה בנו בל ראובן הגדול חוץ לאותה המדינה ולא היה יכול שמעון להוציאו מיד השלטון עד שנענש שמעון וברח ולאחר כן נכנסו המוראביטין בארץ וחזר אותו פחה לארץ ולקח הכפר לעצמו וחזר בנו של ראובן הגדול ועשה אותו עדות והחזיק שאותו כפר היה לראובן אביו משום שהיה נקרא על שם אביו והודה בכן הארמאי לפני השופט של עכו"ם והחזיק הכפר לראובן והחזר השופט את הלוקח בדמים על אותם שמכרו לו וקם שמעון ואמר תנו לי רביעית הכפר שלי אמר לו בנו של ראובן חלק שלך מכרה אותו אשתו של אחד מן השותפים אמר לו שמעון מאין לך כן אמר לו אני מעיד שאתה מכרתו לאשתו של שותף אמר לו שמעון אין אתה נאמן ולא היא:

תשובה. אם זה שטען שקנה משמעון אבל חלק זה של שמעון שנחזקה הרי הוא בחזקתו וישבע היסת בטענתו ואם לא אכל שני חזקה אינו כלום אלא ישבע לו שבועת היסת

שמעון שלא מכר לו כלום ויחזיק בחלקו. ומה ששאלת על עסקי האלמנה שמכרה חצר מעזבון בעלה בעשרים וחמשה זהובים והיתה שוה מאה זהובים אם לא נשבעה על כתובתה ולא היתה ראויה ליטול כתובתה הרי מכרה בטל ותחזיר ליורשים ואם אפוטרופוס של יורשים רצה למכור ימכור:

קלב

שאלה. ראובן נלקח בשביה פדה אותו שמעון משלו וכתב לו בכך שטר ויצא לעיר בלנסיא ומצא שם אביו של ראובן ולקח ממנו מחצית הדמים וכתב עליו שטר במחצי' השנית וחזר ראובן לארצו וישב שם זמן ומת ואחר כך הרשה שמעון שליח לתבוע אביו של ראובן במה שכתב לו על עצמו ובא אליו ונתן לו חצי מן הנשאר ונשאר החצי שהוא רביעית הכל ואחר כך הלך אביו של ראובן למדינת דאניה ומצא שם יורשי שמעון וכיון שראה אותן מוצרכים ובקשו ממנו את השאר נתנו להם וחזר לארצו לאחר כן בא אליו המורשה הנז' ותבעו מה שכתב לו על עצמו ואמר לו כבר נתתיו ליורשי ושמעון משום שראיתים שהיו צריכי' ואתה שליח וכבר מת אותו שהרשה אותך ואין לך אצלי כלום:
תשובה. הרשאה של מורשה זה אינה כלום שמשעה שמת המרשה נעשה הממון בחזקת היורשין הילכך אין לו כלום אלא אם הרשו אותו יורשים ובזה אמר דילמא אדאתי שכיב רבי אבא ונפלי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא לא כלום הוא:

קלג

שאלה. אחד מן התלמידים גנב ספרי פרושין לחבירו וכשתבעו ממנו נשבע שבועה החמורה שלא יחזרום לו עד שיעתיק אותם ויש מי שהורה שמותר לגנבן:
תשובה. הגונב והמורה כלם טעו שלא כדין עשו שזה שהורה שמותר לעשות כן דומה לו משום שמתלמד דברי תורה שהיא מצוה היא וטעה מתום שאמר לולב הגזול והיבש פסול ואתמר ענה משום דמצוה הבאה בעבירה המקום שונאה שנאמר כי ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה וגו' הילכך הודה ליה זה בהודאתו חוטא ומחטיא והגונב יש עליו ג' לאוין אחד משום גונב ואחד משום שנשבע שלא יחזור אותם והו"ל על דברי תורה נשבע שהיא גזלה ואחד משום גזל לפי שהוא גוזל שלא מדעת ואע"פ שהגזלה בכלל הגניבה היא אלא שנסתר בלקיחתן משום שאמר אל תגנוב את שלך מאחרי הגנב שלא תראה עלי כגנב ואם אסור בשלו כל שכן באחרים ואף אותה מצוה שנתכוין לה לא עלתה בידו כמו שכתבו לולב הגזול והיבש פסול שלא עלתה בידו מצותו:

קלד

שאלה. ראובן ואשתו היה להם חצר ומשכנו אותה בחמשה עשר זהובי' מוראביטיא לשמעון והשכיר אותה שמעון זה לעכו"ם וישראל חמשה דינרים בכל חדש וזו החורבה נהרסו בה מקומו' הרבה שהרסו הדרי' בה והפסידו מדמיה הרבה הוא הפסד חצירו:

תשובה. יכנסו אנשים בקיאים בחצר וידעו מה נהרס בה אם מחמת שהיתה החצר ישנה ולא מן הדרים בה נהרסה אין על שמעון ולא הדרים בה כלום ואם הדרים בה גרמו להרסה בהכנסת בהמות ובמרבית הזבלים וכיוצא באלו יש על שמעין לשפץ מה שהפסיד בה ונוטל שכירות שאלה לפני רבינו יצחק ברבי ברוך ז"ל. ראובן השיא בתו לשמעון וכתב לה בכלל עסקת הנדוניא חצי כרם וכשכנס שמעון את אשתו בקש לחלוק את הכרם לשומא אמר לו ראובן איני נותן לך כי אם מחצית במדה והורה בית דין שהיה במקום שאינו לו אלא מחצית במדה בזיבורית הכרם יורנו. תשובה עיינו בשאלה זו וראינו שמ' שאמר שיש חלוקה בלא שומא לא אמר כלום לפי מה שכתבו רבותינו ז"ל ז"ל חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהו ונוטל חציה בדרום אלא אם התנו עמו שיטול כמדה ברוח פלוני היינו אומרי' סבר וקביל הילכך הדין שיחלוק הכרם בשומא ויטול שמעון חלקו בפחות מן הכרם על פי שאמר משמנין ביניהם ולוקח נוטל כחוש על מה שאמרו רבותינו ז"ל נמי ספק ממונא לקולא ואם יש מי שהורה ששמעון זה נוטל ברוח עדית שבדרום הוראתו הוראה ושומעין לו מפני שאמרו רבותינו ז"ל מוכר בעין רעה מוכר ונותן בעין יפה נותן ויש דברים שיוצאין מכלל המכירה ואין יוצאין המתנה כמו שאמרינן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולם ואמרינן נמי וכי יפה כח מתנה מכח מכר והשיבו יפה ויפה וכל שכן בפסקת מתנת הבת שנקנה הדבר באמירה ואמ' נמי בההיא הנאה דמיחתני בהדי הדדי גמר ומקני ואם כן הוא זה שאמר לוקח נוטל כחוש אינו אלא בלוקח אבל לא בנותן מתנה וכל שכן פסיקת הבת ונוטל שמן והמקום יצילנו מעונש הדין. תשובה עמדנו על חשובה זו וזה הרב ז"ל שהורה שיטול שמעון מחצית הכרה בשומא אינה הוראה נכונה שזה משמנין ביניהם אינה אלא שומת ממון לידע כמה דמים שוה שיתן אותם הלוקה משום שלא פסק עמו בדמים אלא מכד לו המחצית סתם בלא פסיקת דמים הילכך שאין המחצית סתם בדמים ידועים וזהו שאמר אפי' דאמר וכו ויש מן הדין שיטול מחצית הכרם במדה במקום כחוש כמו שהורה בית דין של אותו מקום כמו שאמרו בשטרות יד בעל הפטר על התחתונה וזה שאמר שמי שהורה שיטול שמעון בעידית הכרם שומעין לו והביא ראיה ממוכר בעין רעה מוכר ונותן בעין יפה נותן אלו דברי תימה הן שהיה לו לסמוך או על ההודאה

ראשונה או בל ההוראה השנית ומה שאמר מוכר בעין רעה מוכר אינו כן שכבר נפסקה הלכה כרבי עקיבא דאמר מוכר בעין רעה מוכר. ואע"פ שאמרו מוכר בעין יפה מוכר לא אמרו כן במוכר סתם שיטול עידית ואינו נוטל כחוש כמו שכתב משמנין ביניהם ולוקח נוטל כחוש והוא הדין נמי בנותן כחוש. והטעם בדבר שאין אדם עשוי שיתן הבור וישאיר לעצמו הכחוש בין שהיה מוכר בין שהיה נותן ומה שאמרו רבותינו ז"ל מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב לא באו לומר שמי שנותן סתם שהמקבל נוטל עידית וחלילה לרבותינו ז"ל מדין עיכן אבל אמר מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב שלא השאיר לעצמו כלום כגון שהיה בה בור ודות ואלו דברים שאין יוצאין מכלל מכר ונכנסין בכלל מתנה ואין הטעם משום עין יפה במתנה ועין רעה במכר אלא משום שאמר זה היה לו לפרש וזה לא היה לו לפרש שהלוקח שנותן דמים יש לו לפרש אבל המקבל מתנה אינו יכול לומר איני מקבל ממך אלא כך וכך:

קלה

שאלה. ראובן כתב כל נכסיו להקדש וכשראו היורשים המחנה מצאוה שאינה בתקונה ונפל ביניהם ובין העדה דין ודברים יורנו רבינו ביד מי נעמיד הנכסים עד שיזדמנו לדין כדי שיהא האחד מוציא מחבירו ומי ידון עם היורשים ואם היה הדין במעמד אנשי אותה העיר ונשאר אחד מהן שלא בא חוששין לו או לא:

תשובה. רואין ביד מי היו הנכסים בתחלת המריבה והיתה ביניהם ומעמידין אותם בידו עד שיתברר מפני שהמוציא מחבירו עליו הראיה ואם לא היו בנות המדינה בחזקת אחד מהן יעמידו זקני העדה אפוטרופוס ויעיין בהם ומעמידין מורשה שידון עם היורשי' לעיר והבא לאחר כן וטען טענה נכונה שומעין ואפילו שיבטלו את הדין בשבילו ואם היורשים אינן בעלי זרוע ועשירים שחוששים לנכסים שיהיו בחזקתן יש להעמיד אותן בחזקתן עד שיתברר בדין שהן ודאי ובעלי השטר ספק:

קלו

שאלה. ראובן הוציא, על שמעון שטר בעשרה זהובים אמר לו שמעון אלו העשרה זהובים לא היו עיקרן כי אם חמשה ליטרין של משי שנתת לי יהיה כל ליטרא שוה זהוב וחצי וכיון שהייתי מוצרך נטלתי אתן בעשרה.

תשובה. זה ששאלת עליו זהו אבק ריבית ואינה יוצאה בדיינין לא מן מלוה ללוה ולא מן הלוה למלוה וכיון שהמלוה לא גבה השטר והלוה אומר לא נתן לו כל השטר רואין

את הנוה כאילו אומר למלוה פגמת את שטרן ובעל דינו כופר שישבע שלא פגמו וגובה על פי מה שאמר רב פפא המי מאן דמפיק שטרא אחבריה ואמר ליה פרוע הוא לאו כל כמיניה וכו':

קלז

שאלה. ראובן העידו עליו שנתייחד עם אשה ואחר כך נפלה לפניו בתה לייבום מייבם או חולץ ואם יש הפרש בין שהיה היחוד לפני שנפלה ליבום ובין לאחר שנפלה:
תשובה. אם יש עם יחוד זה חשד הרי קרובות מאותה חשודה כלן אסורות והן אמה ובתה ואחותה ואין הפרש בין שהיה לפני שנפלה ובין לאחר שנפלה וחולץ ולא מייבם ואע"פ שאסורין אלו הוא כמו שהזכירו בפרק נושאין על האנוסה ממה שאמר הברייתא הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה ופרקו ואמרו מדרבנן ומתני' דקתני נושאין על האנוסה לאחר מיתה משום שלא יבא עליהן לאחר הנשואין ופגע בערוה ואם מתה אין כאן חשש ואם היא אסורה דרבנן הוי איסורייהו כאיסור שניות שחולצת ולא מתייבמות:

קלח

שאלה. מי שנשתתף עם שני וכתב לו נאמנות ופטור מכל מיני טבועות וחרם סתם ואפילו דור לי בחיי ראשך ובקש זה שהאמינו להחרים חרם סתם מי שלא הלך עמו באמונה בשותפות שיש על חבירו לומר הוצא אותו מן החרם או לא:
תשובה. כל נאמנות שיש לו אפילו חרם סתם אין מועיל תנאי זה כלום ויש לו להחרים סתם ואין חבירו רשאי למנעו לפי שכשהאמינו לא התיר לו שיגזול וכיון שיחרים סתם על מי שגזלו וחבירו אומר לא גזלתיו או לא (אומרים לו) גזלתו אין לך עליך אדם ואם גזלתו החזיר לו:

קלט

שאלה. עיקר הדין (בדאי קנה) וקנה ומכר שיחלוקו יודיענו רבינו אם דבר זה דוקא כשכתב לו דאי קני או אפילו לא כתב לו:
תשובה. עד שיהא בשדותיהן שקניתי אני ושאני עתיד לקנות אבל אם לא היה כתוב שקניתי ושאני עתיד לקנות לא נשתעבד לו אלא על מה שהיה נו ברשותו אבל מה שקנה אחר כן אין לו לטרוף ממנו כלום:

קמ

שאלה. המנהג שכותבין בהרשאות נחתי לו ארבע אמות קרקע בחצירי ואגבן עניתיו היש לדבד עיקר מן התלמוד או לא.
תשובה. יש לו עיקר בתלמוד והוא מה שכתב מאי קניתיה נקנינהו נהלך אגב קרקע זה לא את כתוב לן התקבלתי כי הא דרב פפא המלוה תליסר אלפי זוזי בי חוזאי וכו' והדבר צריך שהקנין לבדו אין מועיל לו כלם שאין מטבע נקנה בחליפין ואין צריך הקנאה קא אגב קרקע אלא המוטבע לבדו:

קמא

שאלה. עדי הקיום קרובים למלוה או ללוה או קדובים להדדי כשרים הם או לא:
תשובה. אם היו העדים קרובים בין ללוה בין למלוה בין להדדי פסולין הם ואין הקרובים כשרים אלא להעיד על כתב ידן של עדים על פי מה שכתב נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא זה כתב ידו של אחי וצריך אחר שאינו קרוב עמו שיעיד:

קמב

שאלה. מה שכתבו רבותינו ז"ל במי שטבע בים או במים שאין להם סוף אם נשאת לא תצא כיון שעברה ונשאת יש לה שתשבע ותטול כתובתה ולא:
תשובה. כיון שאמר' אם נשאת לא תצא הדבר מוכיח שיש לה כתובה לפי שהוא בכלל וכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי לפי שאין אתה יכול להוציאה מנשואיה:

קמג

שאלה. ראובן פירש לים ומת ולא העידו עליו שראוהו שמת היאך הדין במזונות אשתו ויתומיו ממה שהניח ראובן זה לפי שהאלמנה תפסה כל מה שבחצר ואמרה אין היתומים נזונין ממנו כלום אלא יזונו ממה שתחת ידיהן כגון חובות שיש אצל עכו"ם וישראל ופקדונות וממה שיש לפלוני בתורת עסקא היש על בית דין להוציא ממנה מזונות ליתומין או לא ואם הוציאה שטר לחוד ויש לבה) תנאי על בעלה שתגבה מחיים ותבעה לגבותו מחובות בעלה לפי שהוא מחוייב להגבותו בין שהוא חי בין שהוא מת היש לה להגבות אותה מתנה זולתי מה שתחת ידה או אין לגבותו אותה עד שתשבע שאין תחת ידה בכדי אותו שטר ואם יש מן הדין להשביעה תשבע על כל מה שתחת ידה בין נדוניא בין מטלטלין או אינה נשבעה על הנדוניא כלל:

תשובה. אלמנה שתפשה כלים ואמרה למזונות תפשתי אין מוציאין מידה דאמרינן אלמנה שתפשה מטלטלין במזונותיה מה שתפשה תפשה אע"פ שיש (מי) שהצריכה תפישה מחיים אין אנו רואין כן אלא אפילו לאחר מיתה כי מה שאמרו כשתפשה מחיים לא אמרו אלא בזמן שלא היתה נזונת אלא ממקרקעי כדין הכתובה. אבל עכשיו שניזונת ממטלטלי לא שנא תפשה מחיים ולא שנא תפשה לאחר מיתה אבל אי אמרה הניח מה שתחת ידי ואיזון מזולתו כגון חובות וכיוצא בהן אין היורשים מניחים אותה אלא אומרים לה יש לך לזון מתחת ידיך ולכשישלים תזון עמנו מאותן חובות אבל מתנה שיש לה בשטר יש להגבותה מזולתו שתחת ידה שזה שתחת ידה למזונות הוא ואמרו מה שתפשה תפשה אלא שיש להשביעה באותה מתנה עצמה דלא אתפסה צררי אבל נדוניית היא שלה ואין לבעל בה כלום:

קמד

שאלה. ראובן הביא שני עדים על פה בלא קנין שאשתו מחלה לו כתובתה והיא כופרת לאומרת לא היו דברים מעולם מחילה זו מחילה גמורה או לא:

תשובה. מחילה זו מחילה גמורה היא ואינה צריכה קנין שהממון תחת יד בעלה הוא ואינו מחוסר משיכה וכל מה שהוא משוך אינו צריך קנין ואם תאמר והרי בשדה שהדבר תחת יד הנתבע וצריך קנין אינו כן שאפשר שלא היה אצלו כלום אבל קנו מתחת ידו להשבית מריבה בלבד המוחל מעצמו מוחלו ומשום הכי אין צריך קנין:

קמה

שאלה. מי שתבע חבירו בממון וחייבוהו בית דין שבועה חמורה ועשו פשרה ביניהם משום השבועה ואחר כך חזר בו בית דין ואמרו שזו הוראה בטעות הי' שאין נתבע זה מתחייב אלא חרם סתם היש לו לחזור באותה פשרה או לא

תשובה. יש לו להחזיר באותה עשרה שאילו היה יודע שאין עליו שבועה לא היה עושה פשרה והוה ליה קנין בטעות וחוזר על פי מה שאמר' במעשה דההוא גנאי:

קמו

שאלה. מי שלא קבל הדין על עצמו ונדוהו בית דין מותר לדבר עמו או לא ואם לא קבל על עצמו לא הדין ולא הנידוי היש מן הדין לכופו ולחבוש אותו או לא. וכן יודיענו רבינו מה הן הדברים שחייבין עליהם נדוי:

תשובה. אם התנו בשעת הנידוי שלא ידבר עמו אדם אסר לדבר עמו ואם לא התנו שלא לדבר עמו מותר לדבר עמו אלא שאין יושבין עמו אלא ברחוק ארבע אמו' כמו שמצינו לר' אליעזר אמרו מי ילך ויודיע הלך רבי עקיבא וישב לו ברחוק ארבע אמו' ואמר לו כמדומה אני שחביריך בדלין ממך ואמרו במסכת מדות מה לך מקיף לשמאל שאני מנודה המקו' יתן בלבך ותשמ' לדברי חביריך ויקרבוך ואמרי' נמי מנודה שונה ושונין לו. ומדאיבעי' לן מנודה מהו בשאלת שלום מכלל דבדבור שרי ומי שלא קבל את הנידוי והדין מלקין אותו שהרי מי שנדו אותו וישב עד ל' יום ולא אתא (לב ד) למשרא שמתיה מלקין אותו וכל שכן מי שלא קבלו עליו כלל. וכתיב הן למות הן לשרושו הן לענוש נכנסין ולאסורין. ואמרינן מאי לשרושי הרדפה כלומר שעונשין אותו בדבר הקל ואם לא קבל עונשין אותו בדבר שהוא חמור ממנו והדברים שחייבין עליהם נידוי כגון הנהו קביראי דקבר מיתה בים טוב ראשון ושמתינהו וכר' פפא וכגון טבחא דאשתכח בתריה כזית וכל שאינו מקבל עליו את הדין ומי שמספר בגנותן של תלמידי חכמים ומבזה אותן וכל מי שצריך לנדות משום מגדר מלתא מנדין אותו כמו שאמרו מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה אבל החרם ישנו במי שנתנדה ועמד בנידוייו שלשים יום ולא חזר בו וחזר ונתנדה שנית ועמד שלשים יום בנדוייו מחרימין אותו וזהו שכתבו מנדין לאלתר ושונין לאח' ל' ומחרימין לאחר ששים:

קמז

שאלה. מי שבקש זמן מב"ד עד שימכור בשלו ויפרע חובו היש מן הדין להשביעו שאין לו כלום מה שיפרע ולאחר כן נותני' לו זמן או לא:

תשובה. אין לנו ראיה כלל להשביע אלא נותנים זמן והוא אם יש לו ואינו נותן עובר משום אל תאמר לרעך וכו' והיכא שנתן זמן לנתבע ובקש התובע ילך למקו' אחר יעשה שליח ויטול אותו ממון כשישלים הזמן:

קמח

שאלה. מי שמכר פרקמטיא לחבירו על מכת ליטול דמיה באותו עת והלוקח מודה בכן ואיחר הלוקח את הדמים ונזדמנו לב"ד ובקש זמן מב"ד היש ש מן הדין כן או לא

תשובה. אין לו זמן ב"ד כל עיקר אלא פורעו כמו שהתנה לו על עצמו ואם יש בדבר הפסד איהו דאפסיד ש אנפשיה:

קמט

שאלה. מי שמחלה כתובתה לבעלה בעדים וקנין ולא קרע כתובתה ולאחר זמן בקש לכתוב ל כתובה לאותה כתובה הראשונה סגיא ואין צריך לכתובה אחרת מזמן שני או דילמא צריך כתובה אחרת מזמן שני דחיישינן שנמחל שעבודה ואתי למיטרפ' מן הלקוחות שלא כדין.

תשובה. לא סגיא דלא למכתב כתובה אחרת מזמן שני שהראשונה כבר נמחל שעבודה ומה שאמרו חז"ל המגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה אינו אלא במי שנתגרשה ולא גבתה כתובתה ולא מחלה אותה אבל כשמחלה כתובתה כבר נמחל שעבודה וצריך אחרת מזמן שני כמו שאמרו שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שעבודו והמחילה והפריעה שוין בדבר:

קן

שאלה. עמי הארץ שאינן זריזין בתפלה ובמצות ואין בהם לא דרך ארץ מקבלים עדותן או לא:

תשובה. כל מי שהוא בענין זה פסול לעדות כמו שכתבו כל מי שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן ה ישוב ואמר רבי יוחנן פסול לעדות וזהו שכתבו במקום אחר כמאן מקבלין האידנא שעדות' מעם הארץ כמאן כרבי יוחנן אינו בענין זה שזכרת אלא אם עוסק בתורה ובמצות ובדרך ארץ אלא שאיני יודע תורה:

קנא

שאלה. מי שנשא על אשתו אשה אחרת והרויח לאחת שאר כסות ועונה ומצמצ' לא' ואינו ניתן לה אלא מה שארז"ל המשרה את אשתו ע"י שליש וכו' היש מן הדין כן או לא:

תשובה. יש מן הדין ליתן לזו האחרת שאר כסות ועונה שלא בצמצום כראוי לו וכראוי לה כמו שאמרי' עולה עמו ואינה יורדה עמו ומה שירויח אחר כן לשניה אין חוששין לו שיש מי שאוהב אשה אחת יותר מן השנייה ואין בכך כלום כמו שנאמר ביעקב ויאהב גם את רחל מלאה וכתיב נמי באלקנה כי את חנה אהב אבל במשהה אשתו על ידי ש ליש כבר אוקמוה בעני שבישראל אבל במכובד הכל לפי כבודו ואי טענה משום עונה אין לו לגרוע מעונתה שהוא חייב בה ואם ימנע יוציא ויתן כתובה דכתיב כי שנא שלח. ואמרו רבותינו ז"ל האומר אי אפשי אלא הוא בבגדו והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה מפני שנוהג בה מנהג פרסיים וכל שכן אם גרע ממנה העונה לגמרי:

קנב

שאלה. מי שגנב וגניבה זו החזירה מעצמו מ דרך תשובה ולא על דרך אחר אלא בכונה בתשובה שלא יחזור לקלקול וקבל על עצמו שלא יגנוב לא לישראל ולא לעכו"ם שכן אמרו במלוה בריבית ואפילו לעכו"ם לא ילוה אבל אם לא החזירה מעצמו אין מקבלין עדותו יורנו רבינו:

תשובה. מי שהוא כענין זה מקבלין עדותו.

תשובה. לענין משכונה שלא התנו ביניהם שכל זמן שתמשך משכונה זו כיון שתשלם זמן אותה המשכונה אסור למי שממושכנת בידו שיאכל מפירותיה כלום משום שכשנשל' הזמן נעשו המלוה אצל הלוה כהלואה וכדאמרינן המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור הימנו בפחות מפני שהוא רבית שאם קדמה המלוה לזמן המשכון נעשה כאגר נטר לי והוא אבק ריבית ואינו יוצא בדינין וצריך הדיין להודיעו שהדבר יש בו אסור גדול ועובר משום מרבית הונו בנשך ותרבית:

קנג

שאלה. ראובן מכר חצר לשמעון ודר שמעון זמן ארוך ואח"כ תבע אותו ראובן ואמר שמצא מומין שבסתר ואמר לו ראובן אתה שכנת' בחצר כל זמן זה ולא תבעתני באותן מומין וראית ומחלת ועוד שלא לקחת את החצר ממני עד שבדקת ביד שכניה והודיעוך כל מומין שבסתר ושבגלוי ומצינו רבותינו ז"ל אומרים במומין שבסתר אם יש מרחוץ במדינה אינו יכול לטעון מפני שהוא בודק בקרובותיו ואתה בדקת בשכנים. יודיענו רבינו אם יכול אדם לטעון מומין בחצירות אם לאו ואם יוכל לטעון עד מתי יכול לטעון יש לדבר זמן קצוב או לא שיתכן שיקנה ביותר ולבסוף הוזלה ויחפש על מוכר כדי שיבטל המקח משום זול לחצר ויפסיד המוכר ואם יש מומין שמבטלין את המקח לאחר זמן אותו זמן חייב ליתן שכירותו למוכר כיון שבטל המקח או לא:

תשובה. זה שטען ראובן על שמעון שמצא המומין ומחל אינו בא בטענה זו בבריא כדי שיתקיים המקח אלא שמא הוא וכיון שכן הוא יתחייב הלוקח שבועה שלא ראה אותן מומין אלא אותה שעה שתבע וזהו שכתב' דהלכה אף במימין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו אין דנין דין זה אלא באותה שהזכירה ההלכה בלבד ואפילו בעבדים ושפחות אין דנין י וטעמא דמלתא שאי אפשר לו לאדם שיאמר אקח אשה זו ואח"כ אבדק אותה כמו שעושה במקח ומשום כן צריך לבדוק בקרובותיו ואינו יכול לטעון דאמרינן אלמלא שבדק אותה בקרובותיו לא היה נושא אותה ולא

היה שדי זוזי בכדי וכיון שנשא אותה אמרינן ודאי בדק והודיעוהו קרובותיו במום זה וניפייס תדע שהמומין שאין ניכרין לקרובות (כמו שמכוין שאם שבע למכירה) אלא כשעת בעילה ואילונית שיכול הוא לטעון תצא בלא כתובה אבל העבדים והשפחות וכל מקח שבודק ואחר כך נותן הדמים אמרינן כל אום שהיא בראי' בעלמ' אמרינן כבר ראה וכיפיי' אבל אבל (אם) צריכין לבקיאין ואין ראיי' הלוקח מועיל בה יכול הוא לטעון ולא אמרי' ראה וניפייס דהא לא הכיר שאין דרך בני אדם להראו' המקח למי שהוא בקי אלא סומך על דעתו הילכך לא אמרינן בחצירו' בדיק' על ידי שכנים שהרי הוא בעצמו יכול לראות מה שאין כן באשה ועוד שמא החמירו בבת ישראל שלא ינהגו בה מנהג הפקר כעבדים ומה ששאלת באיזה מום בטל המקח לא הזכירו רבותינו ז"ל בחצירות מומין כמו שהזכירו באדם הילכך חזינן כל מידי דקפד' עלה אינשי הרי זה יבטל בו המקח. ומה ששאלת לענין השכירות כשיבטל המקח דין זה חוזר לענין ההלכה שאמר' גברא דלא עביד למיגר וביתא דלא עבידא לאוגורו ואם כן הוא אינו נותן שכירות ואם לאו נותן שכירות. ומה ששאלת אם יש לדבר זמן קצוב ואין לו) אלא כל זמן שמתגלה לו המומין יש לו לתבוע. וזה שאמרת שיש בדבר הפסד על המוכר משום יוקרא וזולא ההוא לא חיישינן ליה דמוכר אפסיד אנפשיה דהוה ליה לאודועי במומין שבסתר ואי לא היה ידע איהו נמי להנך מומין הוה ליה לאתנויי עליה דלית ליה למיקם עליה במום כלל בין בסתר בין בגלוי:

קנד

שאלה. ראובן נתרעם על שנים שהלוה להם וכפר האחד והודה השני שהוא וחבירו חייבים בהלואה זה שכפר יש מן הדין לחייבו שבועה בעדות השני שמעיד עליו שהוא חייב לו יו לא וכן אם יהיו הנתבעים שלשה וכפר אחד מהם והודו השנים עליו ועל עצמן אותו שכפר יתחייב ממון על פיהם או לא:

תשובה. אם אותו ממון לקחו אותו בתורת שותפות נעשית אחראין זה לזה וזה שהודה יתחייב בכל ואין מקבלין עדותו על חבירו מפני שנוגע בעדו' ואמרו רבותינו ז"ל וכחש בעמיתו פרט למכחיש לאחד מן השותפין איתמר בירושלמי אמר רבי יוסא הדא אמרא שנים חלוו מאחד אע"ג דלא כתבין ררבחין זה לזה וה"ה אם יהיו שלשה או יותר אחראין וערבאין זה לזה מנאי יצחק ב"י אלפאס:

קנה

שאלה. ראובן הוציא שטר על שלשה שמעון ולוי ויהודה שיש לו חוב אצלם וטענו ואמרו שפרעו היפטר שמעון בעדים לוי ויהודה וכן כל אחד ואחד מהם:
תשובה. אם כל אחד ואחד מהם חייב עשר זהובים בעצמו ואין לחבירו שותפות בהן עדות כל אחד מהם על חבירו כפירה היא אם טען שפרע ולא חיישינן לגומלין לפי שאין אחד מהם נוגע בעדותו וכן אמר' בזמן שמעידין זה את זה הרי לו נאמנים:

קנו

שאלה. קיימא לן דאין נפרעין מן הערב תחלה ואמר שמואל דד"ר וכולהו עכ"ום בתר ערבא אזל כשיוציא מלוה מן הערב כלום בדיני עכ"ום או יודה לו ויכתוב עליו שטר חוב בשמו שחייב לו כך וכך זהובים יכול הוא להוציאו מידו או להפטר בדיני ישראל כגון דמסר מודעא על ההוא מעשה ואם כבר הוה איתיה ללוה והשתא ליתיה דינא מאי ואם יתחייב והוציאו יורשיו המודעא ולא כתיב ביה בר מן הכי אנן סהדו ידעי' ביה בפלוני דתבעיה לפלוני בדיני עכ"ום ובא עם שוטרי השופט להשביעו וכשבא להשביעו אמר ראובן הוי יודע שהזהובים הללו הם שערבתם לאבי פלוני ויש עליך שטר בככה וא"ל הערב פלוני זה שאתה אומר שאני ערב בו מת מכמה שנים ואיני יודע מה היה הראני השטר אולי אני זוכר את המעשה אמר לו אן זה לאחר שתשבע אוציאו ואתבע ממך ומתוך כך כתב לו על עצמו באותן הזהובים שתבעו ואנחנו עדים יודעים כי (אמת) ערב זה אנוס היה כי החליצוהו השוטרים לאמר השבע (או) תן לו כגון זה מי בטיל שטרא או לא ולא עוד אלא שפלוני זה התובע אמר לו ולא תבעתיו בדיני עכו"ם אלא מה שהוא חייב בדיני ישראל תדע דהא הוא לא טעין במאי דטעני' יורשין אלה מה שהוא אומר כי פלוני שאתה אומר לי שאני ערב בו מת מכמה שנים מה יש מן הדין לכל אלו:
תשובה. התבוננו בדברי השאלה והיא מסותמת וראינו תורף השאלה על כתב מודעא זה היה לבטל את השטר אשר נכתב על הערב והתבוננו בו היטב ולא היה כדאי לבטל את הפטר (בשביל) שאינו אונם מוכיח שלא אמרו העדי' כי אם האיצו בו שוטרי השופט והחליצוהו לישבע או ליתן וכל מי שמאיצום בו לישבע אין בו אונס כי לא נחוש בתביעה שאם אין עליו אין חייב לתתו ולא יחוש אם ישבע ואם אין יודע היש עליו כלום אין עליו כלום שהרי העכו"ם האלו באמת אומר דד"ר כך הן נשבעין ומי שאינו יודע אם יש עלי ודאי באמת היה נשבע דאמרינן מכה לי בידך והלה אומר איני יודע וכו' וקיימא לן כרב נחמן דאמר פטור ואינו חייב אלא בהא לצאת ידי שמים וכי האי מלתא לא הוי

אונס לבטולי שטרא דמאונו אלא היה לו לומר לבעל דינו בצנעה כשאמר איני זוכר את המעשה הזה המתן לי עד שאזכור ואם האמין בו אני נשבע לך באמת אמר לא. ואם יאמין ישבע ואם יוציא עליו אחר כך הראיה ועשה לפיה וכיון שהיה יכול להנצל ולא ניצל אין זה אונס ואינו דוחה השטר ואע"פ שאין השטר נדחה במודעא זו בית דין על עיקר הדבר חוקרתו ואם יתברר להם באמת כי אותו ממון הנכתב בשטר חמס הוא מבטלין ולא בעבור המודעא הוא שמבטלין אותו אלא הוא בטל. ונפקא מינה שאם לא נתגלה בבית דין כי חמס הוא וכי הוא שלא בדין נכתב וכי לא היה זה שנכתב עליו פוטר חייב עליו ממון אלא זה מוציא פנים לומר שהוא ראוי לו וזה הוא אינו מודה לו אלא אומרים לו לא הייתי חייב אין המודעא מועיל לו כלום ואין השטר בטל ואשר בראש השאלה כי יוציא מלוה מן הערב בדיני עכו"ם או יודה לו ויכתב עליו שטר בשמו שהוא חייב לו כך וכך זהובים יכול להוציאן מידו או לא. כך ראינו שאם היה יכול שלא ליתן למלוה יודה לו אצל עכו"ם כי הוא ערב והוא יודע שהעכו"ם מחייבין אותו להוצאתו אין יכול להחזיר מה שנטל ממנו בהודאתו שיש לומר שמא חוב היה ליתן כי על כן אמרו רבותינו ז"ל אמר רב אשי אפילו למאן דאמר לא חיישינן לצררה הני מילי ישראל אבל עכו"ם כיון דבתר ערבא אזלי אי לאו דאתפסיה לצררה מעיקרא לא הוה ערב ליה וכל שכן בזמן שהוא יכול לכתוב על המלוה כי קבל את חובו ולגבות מן הלוה מה שנתן למלוה שהיה ערב שלו שכך אמרו רבותינו ז"ל שטר היוצא מתחת ידי ערב אינו גובה ואם כתב לו התקבלתי הרי זה גובה ואם אינו יכול לגבות מן הלוה הרי זה נתחייב למלוה בערבות שלא הלוה את הלוה אלא על דעת ערב זה ומה יועיל לאפוכי מטרתא להחזיר לערב ולתבוע מן הלוה שאם לא יתן יפרע מן הערב והלא הערב יכול ליפרע ממנו ודאי לכתחלה אינו יכול לתבוע הערב עד שיתבע הלוה אבל אם בפרע המלוה מן הערב והלוה נוח ליפרע יתן לוה לערב ואם אין הלוה נוח לשלם ויש לו נכסים ובית דין צריכין לירד לנכסיו ולפרוע מהן ויש יכולת בידיהן לשום למלוה מנכסי הלוה להוציא ידי הלוה מהן ולהזכיר את המלוה אליהן בודאי אין למלוה לתבוע לערב עד שיגיע לכל אלה אבל הקבלן יש לו לתבוע כי בעיקר זאת שנינו המלוה חבירו על ידי ערב לא יתבע מן הערב תחלה ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שירצה יפרע מן הערב רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב תחלה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא מאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יתבע מן הערב תחלה ומקשי' והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל וכו' מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי ומפרקינן חסורי מחסרא והכי קתני

המלוה על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת שאפרע ממי שירצה יתבע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב וקבלן אע"פ שיש נכסים ללוה יפרע מן הערב רבן שמעון בן גמליאל אמר אם יש נכסים ללוה בין ערב בין קבלן לא יפרע מהן ובזו דברי הכל אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואם עבר המלוה על זאת ותבע את הערב קודם שיתבע הלוה והוליכו במשפטי העכו"ם הערב יכול להשבע ובאמת הוא נשבע ואם רצה לתת לו ושלא לישבע אין לנו בזאת עסק דברים אלא שיש על המלוה דין מפני שתבע ישראל לבי דואר עכו"ם ומוציאין לערב מידי הלוה מה שלוה בערבותו כמו שכתבתי למעלה אבל אם יש על הערב ראיה אשר עמדה בדיני עכו"ם וקמה עליו ולא היה לישבע וחייבוהו עכו"ם בראיה שעמדה, עליו ומסר מודעא בפני עדים כי לא ברצוני אני נותן לו אלא העכו"ם מוציאין אותו שלא ברצוני מידי והריני חוזר לתבעו בדיני ישראל להחזיר לי עד שיתבע את הלוה בשורת הדין כותבין לו עידי המודעא כי אנו יודעים שקמה ראיה בעדות בי דואר כי זה ערב ואין העכו"ם מקבלין דיני ישראל שצריך המלוה לתבוע את הלוה תחלה ואמרו לו העדים למלוה או שאמרו ערב בפניהם כי לא ברצוני איני נותן לך ואע"פ כן העמיד על מדתו ואמרו לו עכו"ם לערב אם לא תתן נלכדך עד שתתן לו מחייבין אותו ב"ד להחזיר לו עד שיתב' הלוה תחלה כדת ואם כתב לו כתב על עצמו מוציאין ב"ד את כתב החוב ממנו עד שיתבע הלוה כדת ואחר כך אומרים למלוה לפרוע (מן הערב) אם לא יוכל להוציאו מיד הלוה ואם אנס' העכו"ם את הערב שלא בדין יאמרו לו השבע שלא ערבת את זה מזה על ממון זה ועמדו עדים על דבר הזה ומסר לפניהם מודעא וכתבו לו העדים אין על הערב לישבע שבועת שקר ומה שהוציאו מידי עכו"ם מה שידוע ונכון שאינו חייב בו בדיני ישראל ונותן למלוה בית דין מוציאין ממנו ואם כתבו עליו שטר חוב באונס הזה במה שידוע וברור שאינו חייב בו בדיני ישראל בית דין מוציאין ממנו את הכתב וכל שכן אם תבעו בדיני העכו"ם בר דינא. ואשר כתוב בשאלה ואם כבר איתיה הוא ללוה והשתא ליתיה דינא מאי אה בודאי זה ערב היה ועל אמונתו הלוה המלוה את הלוה והשתא ליתיה שיתבעהו המלוה תחלה אם הוציא המלוה מידי הערב כלום כסדר המפורש בשאלה או שכתב עליו שטר חוב כי לא רצה לישבע כל מכן שאין מחייבין המלוה להחזיר ואין מבטלין את השטר שכתב על עצמו:

קנז

שאלה. על שהוא מורשה בשכר להוציא מיד הנתבע אם יוכל אחד מקרובי המורשה זה להית עד או דיין וכן האפוטרופוס שאין לו הנאה אם יוכלו קרוביו להעיד או לדון:
תשובה. כל מורשה שהוא נראה בשכר ידוע וקצוב בין אם תיקן התביעה אשר נתנה עליה בין אם הפסיד יכולין קרוביו להעיד לו עליו ולדון כי אינם בעדותם ולא בדינם מהנים לו ולא מפסידין לו אבל ההפסד וההנאה הוא לבעל התביעה אשר התנהו אבל המורשה שכרו קצוב ואין לו שום הנאה והפסד לא בעדותם ולא בדינם. והוא הדין לאפוטרופוס שאין לו שום הנאה באפוטרופוסותו (דינו כן) אבל אם יש לו חלק בכל מה שיוציא מן הנתבע אין קרוביו יכולין להעיד בדין זה מפני שהן נהנין לו או מפסידין לו בחלק אשר יש לו וכן אינם יכולין לדין אלא אם יאות הוא והנתבע לשום אותם דיינין כדאמרינן נאמן על אבא וכו' ומי שיש לו עדים צריך הוא להשתמר מלהרשות אדם מקרובי העדים מפני שהוא מבטל עדותן בהרשאה זאת וכן הנתבע אשר לו עדים בפריעת הממון צריך הוא שלא יבא לדין עם המורשה שהוא קרוב לעדיו מפני שהוא מבטל עדותן כי כאשר העדים קרובים המהנים למורשה פסולין כן העדים הקרובים המפסידין עליו פסולין אלא אם יקנה מן המורשה שיהיה מקבל עליו עדות קרוביו:

קנח

שאלה. לאה היו לה קרקעות עם ראובן לאמצע ומכרה אותם לדינה הפנויה ואחר כך מכרה אותם דינה לרחל ואכלה שלש שנים ואחר כך בקשה לחלוק עם ראובן והוציא ראובן שטר שקנה גם הוא אותן קרקעות מלאה וזמנו קודם לזמן שטרה של רחל ותבעה וחל את דינה והוציאה דינה את שטרה שקנתה מלאה וזמנו קודם לשטרו של ראובן ואמרה רחל הנה שטר דינה שמכרן לי קודם לשטר ראובן והשיב ראובן כי דינה זו הימה עומדת בשעת שקניתי מלאה וידעה שקניתיה ולא מחתה:
תשובה. כך ראינו שקניית ראובן אינה לפי משטר דינה מוקדם לשטר ראובן וזה שטעון ראובן כי דינה ידעה ולא מחתה אין מפסידין קנייתה כי השתיקה אינה מפסדת את הדין כאשר אמרו כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי שלא אמר לי אדם דבר בעולם אינה חזקה ללמדך שאין על השותק חזקה הילכך קניית רחל (קני') גמורה (היא) וכן הדין:

קנט

שאלה. ראובן תבע שמעון בקרקע ומטלטלין בירושה וכפר שמעון בכל והעידו עליו עדים במקצת שאכלן עד שעה שמכרן וכיון שהוחזק לראובן הקרקע כזו העדות תבעו בה ובפירותיה ויש במקצת חצר בנויה היא היום ב"ד ארמאי ורוצה ראובן שיהיו שמין את החצר ויטול מה שהיא שוה היום ויטול פירותיה וכיון שראה שמעון שהדין עמם עליו העמיד עדים ונתן כל קרקעותיו לבניו במתנה ורוצה לישבע לו שאין עמו כלום וראובן אומר כי תביעתי היתה קדומה מיום עשרים וחמש שנים הילכך כל מה שנתן במתנה לאחר מכן אינו מועיל ושלי נתן ואין לו אדם בעולם בהם כלום היאך הדין:

תשובה. מה שהעידו בו העדים על שמעון מן הקרקעי והמטלטלין יחזיר לו את הכל ויחזיר לו כל מה שאכל ומה שאכלו הארמאי להם אין מחזיר כשאמרו כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה ומה שנתן שמעון לבניו במתנה אין מן הדין שיטרוף אותם ראובן אע"פ שהוא מקרקעי לפי שאין לו שטר בכל מה שתבעו בו אלא מלוה על פה הוא כמו שכתוב המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה מנכסים בני חורין וכן הדין:

קס

שאלה. ראובן מת והניח שלשה בנים והאחד קטן והניח להם חצר ומטלטלין מכרו השנים החצר במאה וחמשים זהובים והוציאו עליו בפרנסתו חלקו מן החצר ומן המטלטלין וכשהגדיל הקטן תבע הקונה בשליש החצר אמרו לו אחיו אנו מכרנו אותה בפרנסתך אמר הקטן החצר ירושה מאבי ואין עלי ממה שמכרתם כלום היה לכם להוציא עלי מן המטלטלין או היה לכם להניח אותי וישראל היו מפרנסים אותי מקופה של צדקה:

תשובה. נראה לי אם זה הנער סמוך עם אחיו והם המוציאים עליו פרנסה מכירתם גמורה אלא שצריך שתהא המכירה בשיוויה בלא פחות כדין כל השלוח' והאפוטרופוסים כמו שכתבו יתומים שסמכו אצל בעל הבית חייב לעשר פירותיהן. ואמרו בתלמוד הנהו יתמי דהוי סמכי גבי ההיא סבתא והויא להו תורתא שקלה זבינתא ניהלייהו אתו קרוביה קמיה דרב נחמן אמרו לה מאי עבידתא דמזבנא אמר' להם יתומים שסמכו אבל בעל הבית תנן והא ביקר ברשתיה דבעל הבית הלכך אם מכירתם זו בשוה אין לזה הקטן כלום כן הדין:

קסא

שאלה. ראובן מת והניח שלשה בנים והאחד קטן והניח להם חצר ומטלטלין מכרו השנים החצר במאה וחמשים זהובים והוציאו עליו בפרנסתו חלקו מן החצר ומן המטלטלין וכשהגדיל הקטן טען כי החמשים זהובים שהן חלקו של חצר קנו בהן אחיו חצר והיו משכירין אותה בעשר זהובים בכל שנה וטוען כי היו משכירין חצירו האחרת שירש אותה מאמו בעשר זהובי' בכל שנה וטען כי אביו הניח מטלטלין שוה חמש מאות זהובים ולאחר כן מכרו אותה חצר שקנו בחמשים זהובים בששים זהובים והוא תובעם עכשיו באלו הששים זהובים ובחלק המטלטלין ובשכירות החצר בכל שנה ורוצה להשביעם שאביהם לא הניח להם יותר מזה והאחין טוענין כי אין לנו בממונך אבל אם מכרנו החצר פרנסנו אותך בדמיה וטוענין כי החצר שירש מאמו לא השכירו אותה כי אם בארבע זהובים ואביהם לא הניח להם יותר מן אלו המטלטלין אלא שלשה זהובים ושחלקו מן החצר עם חלקו מן המטלטלין הוציאו עליו בפרנסה:

תשובה. אם חצר זו שקנו אותה בחמשים זהובים מכלל מאה וחמשים שהן דמי החצר השבח לאמצע כמו שכתוב במשנה השביחו גדולים השבח לאמצע כמו שכתוב במשנה השביחו גדולים השבח לאמצע לפי שלא נתנו בשעת הלקיחה כי לעצמם לקחו אותה ואם חצר זו שקנו אותה בחמשים זהובים לא קנו אותה אלא לאחר שחלקו הממון ולקחו החמשים זהובים שהם חלקו של קטן וקנו בהם חצר הרי כולה שלו על פי מה שאמרו שהיו אפוטרופוס עליו כגון יתומים שסמכו אצל בעל הבית אין להם בשכירו' באותה חצר כלום כדין כל האפוטרופסין שאין להם כלום באפוטרופוסו' והמטלטלין אם יש עדים במה שטוען הקטן עושים על פיהם ואם לאו נשבעים השני אחים שבועת התורה כדין כל האפוטרופוסין ויגלגל עליהם כל מה שירצה וכן הדין יצחק ב"י אלפאס:

קסב

שאלה. ראובן לוה שלשה זהובים משמעון שידור עמו בחצירו ששה חדשים וכשהגיע הזמן שכן שמעון עוד בחצר ולא תבע השלשה זהובים מראובן ולאחר שנה תבע השלשה זהובים מראובן אמר לו ראובן תן לי שכירות שנה שדרת עמי בחצירי וקח השאר:

תשובה. הששה חדשים שישב בחצר בתורת משכונה יתן נכייתא כפי מנהג המקום ולא יתן שכירות (מה שישב לאחר כן יתן שכירות גמור לפי שלא התנה עמו בשעת נתינת הממון שכל זמן שתמשך משכונה זו בידו ידור עמו בחצר ואם לא נתן לו זהובים בתורת

משכונה אלא אמר לו הלויני ששים זהובי' ואתן לך בית שתדור בו ששה חדשים בלא שכירות זו היא ריבית קצוצה ויתן שכירות כל מה שישב בחצר מן הדין:

קסג

תשובה. עיינו בשאלה זו וראינו כל העדות הן כלם שוות ומחזיקות את ההקדש לבית הכנסת אבל מה שהזכרתם כי אלו העדים ו מבני העדות וכולן יש להם הנאה בעדותן זו העדות פסולה כמו שכתבו בני העיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין אותו בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואתם לכם עיקר שתסמוכו עליו כי כל מקום שמעידים עדים רואין אם ישיג אותה בעדותם הנאה או הפסד כגון אם נפלה בית הכנסת זו אם יצא עליהן בבניינה כלום אין עדותן עדות וראיה לדבר מה שכתבו אין דנין אותה בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואמאי ליסלקו (בי תרי) מיניה ולידייני ופרקינן שאני ספר תורה דלשמיעה קאי ולא מצי לסלוקי נפשייהו:

קסד

שאלה. חזן שהעידו עליו שני עדים כי הוא נשבע לשקר והעידו שנים כי עשה תשובה ומזדהר בשב עתו:

תשובה. רואים אם אלו העדים מוזהרין שאין נשבעין בכל עת אלא על שעה שהיא צריכה לשבועה וכשנשבעין אין נשבעים לשקר עדותן עדות הילכך חוקרים אותם מתי שמעו חזן שנשבע לשקר אם קודם זמן (ההוא) עשה תשובה הרי תשובה (גמורה) והוא כשר ואם לאחר שעשה תשובה שמעו הרי זה פסול לעדות ואם אלו העדים אינם מוזהרים בשבועה אלא נשבעים לשקר אין עדותן עדות:

קסה

שאלה. ראובן הלך בשיורא של ישמעאלים ויצאו עליה לסטים והרגו מקצת השיירי' ואסרו מקצתה וברחו מקצתה ויש מהם שאומרים ראובן נהרג (ויש מהם שאומרים ראובן נהרג) ויש מהם שאומרים כי נאסר עד שבא ישמעאלי א ואמר ראיתיו הרוג במקום פלוני והלכו למקום א' שנים עשר ימים ומצאוהו שם הדוג ולא הכירו בו והניחו אותו ונקבר והניח אשה ובן ג שנים ולאחר כן עמדו בני אחיותיו של ראובן והרגו חנוך בנו ונקבר ואמרו אלו האחיות לאחיו תנו לנו ירושת אחינו אמר להן כי ראובן אחיכם עדיין

קיים הוא והוא במאסר ועוד כשנהרג בנו חנוך והובא הרוג אל ביתו נכנסו עמו אנשים הרבה בחצירו ולקחו מה שמצאו שם ונאבדה כתובתי היאך הדין:

תשובה. דעו כל מה שאמרו רבותינו ז"ל בעכ"ום מסיח לפי תומו שמשיאין אשה על פיו אינו נאמן אלא להתרת עגונה בלבד משום דאקילו בה רבנן ואמרו אשה דייקא ומינסב' ואמרו למה מתוך חומר שהחמר' עליה בסיפא והוא שמצא מזה וכו' הקלת עליה בתחלת' להנשא על פי עד אחד אבל היורשין אין יורדין לכתחל' על פי א' ובזאת אמרו מצינו שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה ואין לה מן הדין ליטול כתובתה כשתנשא אלא מדרך כתובתה והוא מספר כתובתה נלמוד שכך כתב לה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי ולולי כן לא היה מן הדין ליטול כתובתה עד שתתברר מיתתו בשני עדים ואם כן הוא תשאר האנשים על ותתפרנס מהם כמו שהיתה מתפרנסת בחיי בעלה וכשיהיה ברורה מיתתו אודיע אתכם בעיקר הנכסים הדין. יצחק בר יעקב אלפאסי:

קסו

שאלה. ראובן קנה שפחה אדומית ומצאה נאמנת והגונה והיו נכנסים לביתו אנשים מן האדומיים לסחורה ובקשה שפחה זו להתייחד עמהן שהיו קרוביה ומנע אותה ראובן וכשראתה כן אמרה הניחני להתייחד עמהם או עם אחד מהם ויהיה לי כבעל או מכור אותי וראובן ואשתו יש להם צער אם ימכרו אותה יודיענו רבינו אם יש לו להניחה להתייחד עמהם וכן אם נדתה מטמאה ואיך יהיו מוזהרין ממנה:

תשובה. אם השפחה התנה עם רבה בשעת קנייתה שלא תוציאנה מנימוסיה לדת משה וישראל יש לו מן הדין שתשהא עמו ואין עליו למונעה להתייחד עם העכ"ום וזולתם אבל יש למונעה מן היהודים כי השפחות חשובות אצלנו כבהמות שאנו מוזהרים בהם ובהם אמרו רבותינו ז"ל שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור וצריך שלא תגע ביין ולא תאמין אותה בכשר ואם לא התנה עמו בשעת קנייתה בכלום אינו רשאי להשהותה אצלו אלא אם נתיחדה וכן הנדות שלהם ששאלתם אין צריך להזהר ממנה כי לא הזהיר המקום בנדות אלא בבנות ישראל אבל עכו"ם לא:

קסז

שאלה. ראובן מת והניח בנים ואלמנה ואחר כך לזמן מרובה הוציאה שטר חוב שהיה לראובן מוחזק על חצירו של שמעון בתור' אפותיקי ובו שני עדים לוי ויהודה ושמעון טוען ואומר לא היו דברים מעולם וטען הלוי העד קרוב לאחי ראובן והעדים מעידים

בכך ושאל בית דין ליהודה העד השני אם הוא נודע לו שהעיד עם לוי זה הפסול ואמר כן ידעתי שאני מעיד עמו אלא שלא הייתי יודע אם היה פסול אם לאו ונפל בדבר מחלוקת בין התלמידים יש מהם שהורה כי עדות יהודה נכונה ויתחייב שמעון שבועת התודה לפי שלא היה יודע כי היה פסול ומה שכתבו רבותינו ז"ל אם נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטילה כשידוע שהוא פסול ואם לא ידע עדותן נכונה. ויש מהם שהורה עדות יהודה בטילה ויתחייב שמעון חרם סתם ואם כי עדותן בטילה שאמר בין ידע ובין לא ידע שהוא פסול עדותן בטילה כי התלמוד לא אמר אלא כשהודה העד הראשון כי לא בא להעיד עמו והביא ראיה ממה שאמר כי אתו לקמן אמרי להו למיחזי אתיתון או לאסהודי אתיתון וכו' ולא אמר התלמוד ידיעתו פסול הוא או לא כי לוי הקרוב חתם בשטר קודם חתימ' יהודה יודיענו רבינו וכן יודיענו כשבא לפנינו שטר מקויים בנאמנות בזה הלשון כל זמן שפטר זה בידו יהא נאמן בדיבורו הוא ושלוחו והבאים מכחו היש בלשון הבאים מכחו לפטור את היורשין משבועה או אין היורשין נכנסים בכלל הבאים מכחו:

תשובה. זהו שאמר העד השני לא ידעתי אם קרוב הוא אם לאו רואים אם אינו רגיל אתו יתכן שלא ידע אם הוא קרוב אם לאו ועדותו כשירה כמו שכתבו למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתון וכאשר קבלנו עדותן כשאמרו למיחזי אתיתין כך נקבל עדות כשאמרו לא ידענו שהוא פסול. ומה שהורה התלמיד שיפסל יהודה משום שחתם לוי תחלה אינו כי דבר זה מוסיף ליהודה כשרו' ואילו היו שנים אלו שהעידו וגם הפסול הפני ולא ידעו שהוא פסול היה השטר מקוים כי אין מפסידין את השטר מספק ולפי שאין שם אלא עד אחד ישבע שבועת היס' ובלבד שיבא התובע בטענת בריא. ומי שהאמין חבירו בשטר והבא מכחו היורשים נמי נאמנים כי הם הבאים מכחו ומקבל מתנה נמי בא מכחו אבל אילו אמר הוא ויורשיו אזלא היו נאמנים אלא יורשין בלבד אבל מקבל מתנה לא:

קסח

שאלה. ראובן היה לו שטר חוב על שמעון והרשה לוי לתבעו ואבד ממנו שטר זה בין באונס בין בפשיעה מה לוי חייב לראובן זה:

תשובה. אם בפשיעה אבד שטר זה ושמעון לא קא מודה לראובן דאית ליה גבי ההוא ממונא חזינא אי אית לשמעון ממונא אי דאית ליה לשטרא הוה מפיק לה ראובן וגבי ליה מניה וכל כמה דליתיה השתא האי שטרא בידיה הוא דלא מצי גבי ליה אי הוה לוי מהימן ליה לראובן דנן וכך הוה ליה בגוויה הכי ודאי גורם לאבד ממון של ראובן

מחייבינן ליה ללוי לשלומי ההוא שטרא עד גמירא ואי ל' לא מהימן ליה לראובן דלא ידע בהאי שטרא אי שטרא מעליא הוא אם לאו משתבע דלא ידע ופטר ואי שמעון לית ליה נכסי כלל לא מחייבינן ליה ללוי דהא לאו מחמת אבוד השטר אבד הממון דאי הוה ליה שטרא נמי לא גבי מניה מידי משום דליכא גבי שמעון מאי דשקיל ואם באונס אבד כגון שבאו עליו ליסטים משתבע דבאונס אבד ופטור יצחק ב"י אלפאס:

קסט

שאלה. סופר שכותב שטרות והעיד בהם היש לו לדון בשטר ששמו חתום עליה אע"פ שלא קבלו אותו עליהן בעלי דינין או לא ועוד שאינו לא בקי ולא מומחה היש לו לדון או לא:

תשובה. סופר שהוא בזה אינו ראוי לדון ועל זה נאמר כי רבים חללים הפילה וגו' ובמי שמעמידו נאמר כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו מעמיד אשירה אצל מזבח ואפילו חכם ומומחה אינו ראוי לדון ממה שהוא עד וכן אמרו החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו ואמרינן נמי אין עד נעשה דיין בדאורייתא:

קע

תשובה. אם רצה שמעון למכור כלום בחוב שיצא עליו לראובן אין אשתו רשאה למנעו לפי שלא נתנה כתובה לגבות מחיים ויתכן שתמות היא קודם שימות הוא ונמצא שאין לה כלום וכל שכן שאין לה בדבר הפסד שאם נתגרשה או נתארמלה ואין לה ממה שתגבה כתובתה יש לה מן הדין לטרוף אותה מדידה ולפיכך אינו רשאה למנעו:

קעא

שאלה. ראובן מכר חצירו לעכו"ם בחוב שהיה לו עליו על מנת שאם לא יתן לו ממונו לזמן קצוב תהיה המכירה מוחלטת לעכו"ם ונשלם הזמן ולא נתן כלום והחזיק העכו"ם בחצר והשכירה ואחר כך מכרה לשמעון והחזיק בה שנים הרבה וכשחזרה המדינה לעכו"ם וברח הישמעאל תבע ראובן לשמעון ואמר אני לא מכרתי מעול' חצר זו לישמעל אלא חוב היה לו עלי וכבר פרעתיו ואמר לו שמעון אם כן הוא למה לא תבעת אותי כשהעכו"ם מצוי בכאן ואמר לו ראובן יש לי עדים שפרעתיו בכמה שהיה לו אצלי א שהם במדינה אחרת והלך והביא שטר כי הישמעאל גבה ממנו כל מה שהיה עליו ואלו העדים לא היו מצויין בשעת המכירה של חצר ולא ידעו עיקר ההלואה ולא סך הממון

אמר לו שמעון כי זה שפרעה לו סטראי נינהו ויש לישמעאל שטר בשני עדים והעד האחד קרוב כי ראובן מכר לו החצר על מנת שאם לא יפרע לו ממונו לזמן קצוב החליט לו החצר ולא פרע לו כלום והחזיק בו העכו"ם בחצר והשכיר אותה ואחר כך מכרה לשמעון היש מן הדין על שמעון לתת בה שכר ממה שדר בה או לא ואם חזרה לראובן היש עליו שבועה שפרע לעכו"ם או לא:

תשובה. עייננו בשאלה זו וראינו שיש בה עדו' לסמוך עניו הלכך מה שטוען שמעון כי קנה מן העכו"ם הוה ליה לישראל הבא מחמת עכו"ם ואמרו רבותינו ז"ל ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם מה לעכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מחמת עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר הילכך רואין אם יש ביד עכו"ם שטר מקויים בערכאות של עכו"ם שהוא ראו' לדון בדיני ישראל שקנה מראובן החצר תשאר החצר לשמעון שקנה אותה ממנו ואם לאו תחזור לראובן מה שהחזיק בה שמעון שני חזקה לא יועיל במה שהקדמנו ישראל הבא מחמת עכו"ם וכו' אבל יש על ראובן שבועה שכשמכרה העכו"ם לשמעון שמכר חצר שאינה שלו וכי לא היה לו בה לעכו"ם כלום ואחר כך תחזור אליו:

קעב

שאלה. ראובן היה לו חצר וחמל על אחותו ושכנה עמו בחצר וכשנשא ראובן זה אשה הביאה לו חצר אחרת ושכן בה והניח בחבירו את אחותו והוא מוציא אליה משלו ולאחר שנשאת הוצרך ראובן למכור החצר ואמר צאי ממנה אמרה לו היא כשתבע אותי בעלי לארס פסקת אותו לי בנדוניא וגרש אותי הבעל והוו להו אחד עשר שנים אמר לה ראובן לא פסקתי אותה ליך אלא על דעת שתכנסי עמו לחופה אבל לאחר שגרשך שלי הוא:

תשובה. אם כן הוא כמה שכתוב בשאלה כי ראובן היה מוציא משלו בפרנסת אחותו וכי שכן אותה בחצר אין לה בחצר חזקה לפי שהוא כמו האב עם הבן שנאמר בהן אין לאב חזקה בנכסי הבן וכו' כי אינם זה על זה ראובן זה ששתק לא שתק אלא מפני שחמל על אחותו ואילו לא היה לו חצר היה משכיר לה חצר במה שתדור:

קעג

שאלה. שמעון עני ביותר ויש עליו חובות וקנה יין מן שרה שני רביעיים וחצי בזהב ועשה באחור אבעה חדשים וכשהוציא את דמיו בצרכו נאבד ממנו אמר לה לזו שרה כי המכירה אינם יפה ולכשישלים הזמן אין לך מן הדין ליטול אלא מה שהיה שוה בעת

המכירה הלכה שרה וצעקה לנשיא ובקשה ממנו שיכוף את שמעין שיחזור לה את היין והיא דעה שכבר אבד אמר שמעון לנשיא זמני ליפרע אינו אלא מהיום ולששה חדשים וכשיגיע הזמן אני אפרע לה את הכל וקנו ממנו על כך לפי שהיה אנוס לא היה לו לפרוע ולפי שכפו אותו לפרוע והיה שטר מכירת היין בשם שמעון ואשתו וקנין המחילה בשם שמעון לבדו ולא ידעה אשתו בדבר כלום ושמעון אין לו כלום ואשתו יש לה נכסים יורנו רבינו:

תשובה. אין מן הדין שיפרע שמעון ואשתו אלא מה שהיה שוה היין בשעת מכירה ולא יותר ואותו קנין שקנו ממנו במחילה האונסה כאונס היה ואין משגיחין עליו:

קעד

שאלה. בעלי קרובות כגון בעלי בנות דודו וכיוצא בהן פסולין להדדי לענין עדות או לא:

תשובה. כך ראינו שאין בעלי בנות דודו וכיוצא בהן פסולין להדדי אלא בעל האם עם בעל הבת שאמרינן בהן הבעל כאשתו לפי שבעל האם פסול לחורגתו ובעל האחיות נמי הם פסולין להדדי כדאמרינן וגיסו והשאר מבעלי הקרובות כשרין להדדי שאילו היו פסולין היתה ההלכה מזכרת אותם כמו שהזכירה אלו וליכא למימר שהזכירה אלו והוא הדין לשאר לפי שאלו קרובים יותר מן השאר ואין למדין לרחוק מן הקרוב ואין ראיה לכשרותן יותר מזו:

קעה

שאלה. היה לראובן קרקע ונפטר וירשה אות' דינה אחותו מתה דינה לאחר שהיציאה מקצתם לנדונית רחל בתה וירש שמעון בנה את השאר ולאחר שלש פנים תבעה רחל אחותו את יורשיו בשאר הקרקעות והוציאה שטר מתנה כי ראובן נתן לה אותן קרקעות כלן לאחר מיתה במתנה וטענו יורשי שמעון כי מורישנו החזיק בהם יותר משני חזקה ולולי שקנו שמעון ודינה אמו אותן קרקעות מרחל לא היו אוכלין בה והיא שותקת:

תשובה. ראו כמה היו ימי רחל בשעת מיתת ראובן שכתב לה הקרקעות במתנה ואם היתה קטנה אין עליה חזקה כדאמרינן אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל אלא שיש על בית דין לחקור על מגמת זה שלא יתכן שישתוק אלא אם כן היה בדבר רמאות:

קעו

שאלה. ראובן נשא אשה וישב עמה שתי שנים ומחצה ובסופן רצה לצאת ממקומו מן

מַלָּקָה ולא רצתה אשתו ונפלה ביניהם קטטה וקם בלילה אחד והכה אותה עד משמעו שכיני' ומצאה בענין זה ולא מצא בבית כלום וטען הי היא נטלה הכל והיא אומר לא כי הוא אלא הוא נטל הכל ונתנם ביניה' פשר' עד שכתבו כל מה שהיה אצלו ואצל' והכיר שאבד מן הנדוניא כמו מאתים דינרין ופירש ממנה כמו ששה חדשים ובכללם פייסו אותו לחזור בו ולא רצה ובקש' ממנו גט ופגרו לה ובזה הזמן לא הוציא עליה כלו' ועכשיו בקש הבעל מחילה ממנה והיא אומרת תן לי מה שיש לי אצלך ואחר כך אמחול לך וטען הבעל בי אין לה עליו כלום כי כל מה שהיה לי אצלה הוא והיא אומרת כל מה שהיה לי אצלו מנדוניא וזולתה הכל הוצאתי בפרנסתי בזמן זה ואין הכל מגיע לסך מאתים דינרין שהפסיד לי מנדונייתי והם יש מן הדין אני אשבע על הכל והוא יתן לי כתובתי והוא אומר מורדת היא ואין לה כתובה וכתובתה כתוב בענין הנידוניא אם פיחתו פיחתו לי ואם הותירו הותירו לי ותבעה האשה כל סך כתובתה והוא אומר אע"פ שכתוב בכתובתה אם פחתו פחתו לי ואם הותירו הותירו לי אין חוששין לכך ואין עלי לפרוע המנהג וסכום הכתובה כולה ממטבע ידועה ועכשיו נשתנה אותה מטבע יורנו אדוננו עיקר הדין הזה ומאיזה מטבע תגבה:

תשובה. כך ראינו שאיש זה חומם את אשתו ואין מן הדין להעתיקה ממקומה למקום שהוא פחות ממנו כדאמרינן אין מוציאין מכרך לעיר ולא מעיר לכרך וכן לא יעשה בפרישתו ממנה ואם בן יש מן הדין שיגרשה ויתן לה מה שכתוב בכתובתה אלא שצריך לפייסו תחלה ואם לא יחזור בו יגרש ויתן כתובה כמו שהזכרנו. ואם נגמרו ביניהם אלו בשעה ששגר לה הגט כיון שלא נתן לה הגט אלא לאחר שפייסו אותו ולא נתפייס נותן לה כתובה. ומה ששאלתם בענין שפחתו פחתו לי ואם הותירו הותירו לי וכו' כך ראינו שאינו לא הזכיר בכתובה דבר זה היינו הופכין את כל הכתובה לנכסי צאן ברזל וכל שכן אם הזכיר בכתובה אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו אבל מנהגכם אין אנו יודעין אותה ולענין המטבע ששאלתם כך ראינו אם יש בכתובה מטבע ידוע תגבה אותו מטבע ואם אין בכתובה מטבע ידוע תגבה מן הפחות כמו בכתב המשנה נשא אשה בקפוטקיא וגירשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל:

קעז

שאלה. ראובן העידה אשתו על עצמה בקנין ואחר כך העיד על עצמו בקנין כי נתנו במתנה לשמעון אחיו של ראובן הבן הידוע להם וכתבו בכך שטר ועבד שמעון את הגן ואכל את פירותיו ואחר כך מת ראובן והניח בן ובת וכיון ששדכו את הבת פסקו אותה

אמה ואחיה בנדוניא חת הגן ושמעון מצוי ולא מחה ושתק עד שגמרו את הקדושין וכנס חותה הבעל לחופה ונכתב הגן בכתובה ולא מיחה שמעון כי היה סומך על שטר המתנה שבידו ומת שמעון לאחר שכנסה הבת לחופה בימים מועטים כמו עשרים יום וירד בעלה לאכול פירותיו וכשתבעו אלמנת שמעון ויתומיו שטר המתנה לא מצאו אותו ולאחר כן נשאת אלמנתו של שמעון ולאחר זמן הודיעה בעלה בכל הענין וכשחקר הבעל את הדבר מצא עדי מתנה בעצמן וחדשו לו את השטר ועשו זמנו כאותו זמן שכתבו אותו לפי שלא היו בקיאים שאבד להם השטר ולא כתבו ונתאחר העדות זו בידינו עד זמן זה והוציאו יתומים של שמעון השטר המחודש ותבעו בתו של ראובן ובעלה המתקיים בגן ואמר זה השטר מזוייף לפי שלא הזכירו העדים בו כי היתה העדות אצלם מוקדם ונתאחרה העדות עד זמן זה והשיבו יורשי שמעון ואמרו הנה העדים מצויין ונשאלו העדים ואמרו שעדותם חיה בחיי ראובן ושמעון והם טעו שלא הזכירו כן בשטר וטענו יורשי ראובן הרי פסקו את הגן בנדונית הבת ושמעון חיה ולא מיחה ואמרו לו יורשי שמעון זה שלא מיחה לפי שסמך על שטרו ושלא רצה להפסיד קדושי בת זו עד שתנשא וכשנשאת חלה ונפטרה לגן עדן יורנו מורינו עיקר הדין:

תשובה. כיון שכתב ראובן לשמעון הגן בכתב מקויים והעדים מעידים בכך נעשה הגן ברשותו מאותה שעה וכל שכן שאכל את הפירות אחר כן ולא עוד שמת ראובן ולא ערער על שמעון הילכך אע"פ ששתק שמעון בשעה שפסקו הגן לבת אין מוציאין את הגן מחזקת שמעון לפי שלא החזיק בו בעל הבית שני חזקת כיון שלא טען שמכרו לו או שנתנו לו במתנה אין לו בה חזקה כמו שכתבו שלא אמר לו אדם דבר מעולם אינה חזקה הילכך באלו העניינים מעמידין את הגן ביד שמעון ואינו צריך לאותו שטר המחודש אבל יש לכם לידע שזה השער המחודש כשר הוא כי זה שכתב ההלכה אין כותבין שתי שטרות על צדה אחד אינו אלא משום דילמא טריף והדר טריף תדע שאם לא היה באחד מהן אחריות כותבין שתי שטרות וכן שטר מתנה שאין בה אחריות אה אבד כותבין אחר לפי שאין חוששין שמא יטרוף ואינו אלא כד שתיקום ארעא בידים אלא שהיה לעדים להזכיר זמן שעבוד ואם לא עשו אין השטר בטל:

קעח

שאלה. ראובן מת והניח אשה וחמשה בנים ומקרקעי ומטלטלי ביד אשתו ושטר שתתפרנס מן הכל כל ימי חייה ואחר כך יחזור הכל לבניו ויחלקו בשוה והיא ראובן בשעת הצוואה שכיב מרע ואחר כך מת אחד מבניו שהוא תחת הגדול ולא הניח בנים

אלא אשה בלבד ועמד אחיו הקטן וייבם את אשת אחיו לאחר שחלקו האחים כל מה שהניח האב הנפטר ונטל היבם חלקו מהם בכלל אחיו ולאחר זמן הודיעו את זה המייבם כי אותה חלוקה לא היתה בבית דין וכשתבע את אחיו אמרו אין אנו מחזירין לך אלא מה פירשנו מאחינו אבל לא מה שהיה לנו מירושת אבינו כי אמר עדיין אמנו בחיים נתעכב הדבר עד שמתה אמם ולא נשבעה שבועת אלמנה ולא נתנו למיבם ממה שהיה לאחיו בנכס' אביהם כלום יורנו רבינו אם צוואה זו נכונה לפי שהיה חולה אם לאו ואם יירש המייבם חלק אחיו הנפטר ואמו עדיין בחיים:

תשובה. עיינו בשאלה זו והיא מוכחת שנתן לאשתו הפירות שתזון בהן כל ימי חייה ולכשתמות תחזיר הכל לבניה וקיימא לן דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ואם כן כיון שנפטרה האשה קודם שתשבע ולא החזיקה בכלום מהנכסים בגוף וכן בנכסים כולם משע' פטירת אביהם וים מן הדין שיטול המייבם כל חלקו של אחיו הראוי לו מירושת אביו לפי שאחיו הוחזק לו כשהוא בחיוב וכן הדין:

קעט

שאלה. שעל פירוש הא שמעתתא שהוא בפרק איזהו נשך איתמר במתניתין אין מושיבין חנוני למחצית שכר אלא אם כן נותן לו שכרו ולא יתן לו מעות ליקח בהן עירות למחצה שכר אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל ופירש התוספתא כפועל בטל והאסיקו התלמוד פירוש מאי כפועל בטל של אותה מלאכה הבטיל מניה. ופירוש הדבר שרואין מלאכתו של חנוני שהיה עושה קודם לכן כאילו היה תופר ונוטל פשוט בכל יום שמוצא לתפור ואומר כמה תפחות מן הדמים שאתה רוצה ליטול כשאתה יושב ובטל ומה שרוצה ליטול כמותו נותנים לו בכל יום שיושב באותו עסקא ואינו דבר קצוב אלא לפי מלאכת החנוני וכפי רצונו ליטול כשהוא בטל כי יש שרוצה אפי' מעט ומשום הכי מצינו שסתם מתני' רבי מאיר היא דאמר כמה שכרו בין מרובה בין מעט ורבי יוסי אומר (אפילו לא בטל) ממנו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחד זהו שכרו ורבי שמעון אומר נותן לו שכרו משלם זהו שאמר רבי מאיר בין מרובה בין מעט ולא נתן קצבה הוא כמו שפירשנו וזה שפירשנו כי סתם מתניתין דאין מושיבין חנוני למחצה רבי מאיר היא יש לנו עליו שלש ראיות. אחד הדבר ידוע בתלמוד דסתם מתניתין רבי מאיר היא. והשנית כי התוספתא אמרה המושיב את חבירו בחנות למחצה שכר הרי זה נותן לו שכרו כפועל בטל דברי רבי מאיר. והשלישית כי התלמוד הורה כן ואמר תינח בפועל בטל ואילו לא היה סתם רבי מאיר ומצינו ורבי מאיר אומר בין מרובה בין מועט ידענו כי הפירוש

הפועל בטל לרבי מאיר היא ובין מרובה ובין מועט כפי התנאי שהתנה בעל הממון עם החנוני ועל עי מה שפירשו ולא תימא דרבי מאיר דסתם מתניתין חולק עם דבי מאיר דברייתא דאמר בין מרובה ובין מועט דאם כן הוה לה לגמרא למרמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ולפרוקי תרי תנאי אליבא דרבי מאיר אי נמי פרוקא אחרינא ומדלא מקשינן שמעינן דליכא פלוגתא בין מתניתין ובריתא והלכתא בהדין מימר דרבי מאיר חדא דסתם מתניתין ומחלוקת דברייתא הלכה כסתם ועוד דגמרי דשקיל וטרי אליבא דרבי מאיר ומפרש מימריה וקאמר מאי בפועל של אותה מלאכה וכו וצריכא דאי אשמועינן וכו' מדפרש מימריה שמע מינה הלכתא כוותיה ועוד דחזינא שמעתתא דרזלא אליבא דרבי מאיר. ואיצטריך להני ראיות לאפוקי מימרא דרבי שמעון ולברורי דלית הלכתא כוותיה אבל רבי יוסי הא איתוקם ליה בשטה וצריך אתה לידע כי דין זה צריך שיהא קצוב נו שכירות ידועה בכל יום שאינו אלא כמושיב חנוני וכיוצא בו בלבד שהוא מבטלו ממלאכתו בכל יום תדע שכן אמר התלמוד מאי כפועל בטל אמר אביי כפועל וכו' ואמר התוספתא המושיב את החנוני בחנות למחנה שבר אם היה אומן לא יעסוק באומנותו לפי שאין עיניו עניו על החנות בשעה שהוא עוסק באומנותו ואמרה נמי המושיב את חבירו בחנות לא יהא לוקח ומוכר דברים אחרים ואם לקח ומכר השכר לאמצע ועל זה פוסק לו שכירות כפי שהוא בטל ממלאכתו אבל מי שאינו בטל ממלאכתו דין אחר ולקמיה מפרשינן ליה והאי דאיתמר בגמרא דבני רב עיניש נפק עלייהו שטרא דהוה כתיב ביה פלגא בתגר ובהפסד אתא לקמיה דרבא אמר רבה רב עיליש גברא רבה ולא סגי איסורא לאינשי וה"ה אי פלגא באגר תרי תלתי בהפסד אי פלגא בהפסד תרי תלתי באגר הלכה היא ורבותינו התירו דבר לפי שהוא שוה לסתם מתניתין כ' אילו חלקנו אותו חלק הנוטל העוסק בסחורה מבעל ממון מוספי על המחצית היה מגיע ממנו בכל יום כמ"ש במשנה וכיון שנרצו בו שניהם היה מותר וצריך אתה לידע כי המשנה למחנה שכר ולא יתן לו מעות ליקח פירות למחצה שכר והתוספתא שאסר המושיב את חבירו למחצה שכר לאו דוק' ממש אלא פלוגת או מחצה או שליש או רביע בשל מה אשר התנו זה עם זה מותר וכענין נה בכתוב יחצוהו בין כנענים. וא"ת א"כ שהעיסקא מותר לשליש למה אמרו רבותינו האי עיסקא פלגא מלוה ופלגה פקדון אסרו רבנן מלתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה. יש להשיב אא התנו רבותינו שלא תהא עסקת אלא פלגא מלוה ופלגא פקדון אא להודיעין שזה ראוי לו מן הדין הריוח מה שהוא אא והשאר בתורת פקדון אבל אם לא רצה ליתן לו אלא שליש מן הממון או רביע והשער בתורת פקדון ולא תאמר כי יש צד ריבית כמו שאין בפלגא צד ריבית כך אין בתרי תלתי או

תלתא או רביעא צד ריבית אלא הכל בשוויים. ומצינו לדבר ראיה בתוספתא והוא הנותן מעות לחבירו ליקח בהן פירות מהנה שכר לא יאמר לו הרי הן עשויות עלי למחצה לשליש ולרביע פירוש בלא שכירות אלא מחשב עמו שכר בטלה ואם הוא הפקידן אצלו ואמר לו הרי הן עליך למחצה שכר לשליש ולרביע הרי זה מחשב עמו שכר בית ושכר בטלה מעכשיו. הרי נתברר שאם לא נתן לו שכר מותר למחצה ולשליש ולרביע וכן נמי פירש בתלמוד אמר רב מותר שליש בשכרך מותר פנוני שאם נתן אדם מאה דינרין ליקח בהן פרקמטיא והתנה עמו שכל מה שירויח עד כדי רמש הממון נוטל אותו בשכרו. הרי מפורש בתלמוד שמותר ליטול זה שני שלישין וזה השליש ולא חילקו רב ושמואל אלא בשכירות שרב מתיר כה"ג כשהיה עסוק אחר עם הנשכר לעצמו כדי שיעשה הכל והיינו דאקשינן רב לית ליה האי סברא כלומר דקונין לו דינרין והוא אמר רב ריש עגלא לפטומא מתי לאו דאמר מותר שליד לא או מותר שליש או ריש עגלא לפטומח ולא סמכינן אהאי פירוקא ופרקינן פירוקא אחרינא איבעית אימא כי קאמ' רב מותר שליש בשכרך מותר כגון דאית ליה תורי לרדיא כדאמרי אינשי גביל לתורי גביל לתורי והלכה כרב דהלכתא כוותיה באיסורי ואיתחזי מהאי מימרא דלא אפלוג רב ושמואל בשכירות כה"ג אלא כגון דאית ליה תורי לרדיא אבל אי לית ליה רב ושמואל מודים דקונץ בו דינרין וזו השכירות אינה בחנוני וכיוצא בו שהוא בטל כל היום אלא במי שהוא בטל מקצת היום ולהכי פוסק לו דינרין בלבד. וזה הדינר הוא של כסף חלק אחד מצ"א חלק מדינר של זהב וכן זה הדינר אינו דינר ממש אלא מה שהתנו זה עם זה הן פחות הן יותר. הרי נראה מכל מה שהקדמנו כי אין פוסקין שכירות בכל יום אלא לחנוני וכיוצא בו ואתחזי נמי שהעיסקא לשליש ולרביע מותרת ואין בדבר הפרש בין חנוני בין זולתו לפי שנוטל שכירות בכדי בטילתו והכל בין חנוני זולתו יש להם שכר מה לא היה ראש הממון ביניהם אבל הטיל זה לכיס וזה לכיס אפילו הטיל לזה הרבה ולזה מעט אין לו שכירות כדאי' ר' אלעזר מהגרוניא הוה ליה ההוא אריסא דהוה יהיב ליה זוזי וזבין תורי וכו'. ואתמר נמי אמר שמואל שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר לאמצע ואין כאן שכירות:

קפ

שאלה. כיון שדין דמאן דמורי במים שאין להם סוף שהוא בר שמת' מי שהיה בר הוראה ולא הורה אלא שנשא אשה בעצמו משמתינן ליה או לא:

תשובה. אם היה בר הוראה ולא הורה משמתינן ליה מפני שהתיר ספק אשת איש:

קפא

שאלה. היאך יהיה הדין מי בטבע במים שאין להם סוף אם תהיה לעולם אשתו אסורה ועגונה או נאמין דברי עכו"ם עליה שיאמר מת והוא לא יצא לשפת הים לא חי ולא מת:
תשובה. משאל"ם אין לאשתו היתר עד שיבא מי שיאמר כי ראיתיו אחר שהשליך לים אותו מת ואני הכרתי בו שהוא בעצמו ואם עכו"ם מסיח לעי תומו בכגון זה אשתו מותרת ואם לאו אשתו אסורה שאם אומר מת ולא ראיתיו מת אין ניתרת על פיו:

קפב

שאלה. ראובן הוציא שטר ובו שלשה עדים הראשון כשר והשנים קרובים אהדדי וטען שמעין כי שטר זה פסול וראובן אומר זה העד השלישי שהוא קרוב לפני מוסף הוא כי העדות מתקיימת בשנים ושמעון אמר כיון שהעדים נתכוונו שלשתן אע"פ שלא העידו זה בפני זה אמרינן בהו' נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה. וכן יודנו רבינו עדים שחתמו על השטר ואחר כך חקר אותם ב"ד על אותה עדות וחזרו בהם ואמרו שזו העדות טעינו בה ולא היה בדעתנו כמו שהוא בשטר וראובן אומר אין לכם לחקור בהם שהעדים חתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד ושמעון אומר אלו העדים ראו העדות נכונה ונכתבה אותה עדות בעצמה היינו אומרים כן אבל עכשיו כמנשאלו על מה היה קודם היום יש לחזור ולהתבונן ממה שהטעית אותה. ויורנו רבינו אלו העדים אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר אלא מפיהם יודעין אותו היוכלו לחזור בהן ולהוסיף או לגרוע או לא:
תשובה. מי שאומר שהעד השלישי אין צריכין לו אם ר"ל שהשני עדים לא הוצרכו ולא נתכוונו להעיד עמו אלא שהוא חתם שלא מדעתן זו היתה טענה יפה לולי שהעדי' אומרים שנתכונו שלשתן להעיד הילכך רואין אילו העדים יודעין יפה בענייני העדות ויודעין שהקרובים פסולים להדדי אין שומעין להם אלא אומרים בהם עדים החתומים על השטר נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ואם אינן בקיאים בעדות שומעין להם ראיה לדבר מאי דאמרינן ההוא גברא דהוה חתים בה רבה בר חנן וכו' ואמרינן נמי אע"ג דאמור רבנן כיון שהגיד חוב אינו חוזר והגיד צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק. מה ששאלת על עדים החתומים בשטר ואח"כ חזרו בהן ואמר זו העדות היתה אצלנו על פה ולאחר זמן בא העדות והטעה אותנו וחתמנו ולאחר כן נתברר לנו שלא היתה עדות כתקונה. כך ראינו אם כתב ידם יוצא ממקום אחר אין שומעים להם ונחשוב כאילו אמרו אנוסים היינו דאונסא דליכא שמיה אונסא כדאמרינן התם

את לבך אנסך ומש"ה מנעו חכמינו ז"ל כשבא העד עדות שיזכירו בב"ד כמ"ש והלכתא לעצמו לא ואי צורבא מרבנן הוא אפילו לעצמו כי הא דרב אשי:

קפג

שאלה. ראובן כשבקש לישא אשה כתב חוב על עצמו לאח ושמעון באלף דינרין ונתן השטר ביד לוי בתורת פקדון וכל זה שלא בפני שמעון ומת ראובן והניח אשה ויתומים והניח ממון ביד אחיו שמעון וכשבקשה האלמנה והיתומים ממנו אותו ממון אמר יש לי על אחיו שטר באלף דינרין והניחו אצל לוי ונשאל לוי כיצד הניח ראובן את השטר אצלו והשיב לו בתורת פקדון הניחו וא"ל הזהר בו יודיעני רבינו אם יש מן הדין שישיב לוי את השטר לשמעון או לאו כיון שלא נתן רק לפקדון:

תשובה. כיון שלא אמר ראובן ללוי תן שטר זה לאחי שמעון הוא כאילו לא יצא מרשותו ודומה למה ששנינו מי שעת ונמצא דייתיקי חגור לו על יריכיו זו זו אינה כלום ואיתמר נמי סמפון היוצא מתחת ידי מלוה אע"פ שכתב בכתב ידו אינו אלא כמשחק ופסול ללמדך מכל שטר היוצא מתחת ידי המלוה אינה כלום. והממון שיש לראובן אצל אחיו שמעון אם הוא בעדים שלא יוכל לכפור בו מוציאין אותו מידו אע"פ שאמר יש לי עלי אצל אחי ממון אחר ואם אינו בעדים יוכל לכפור בו ואם אמר יש לי ממון אצלו כיוצא בו נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואין מוציאין מידו כלום:

קפד

שאלה. ראובן לקח משמעון בפרקמטיא ביותר ממה ששוה לפי שאחרו בדמים וכשהשלים הזמן תבע שמעון את ממונו ולא היה אצל ראובן כלום וכתב לו על עצמו אפותיקו על קרקעותיו ונתנה לשמעון שיאכל פירותיהן בכל שנה ויפחות מסך הממון עד שישתל הכל והשט' כתב בכך ואכל שמעון את הפירו' איז' פנים וכל זמן שהיה הק"בה מרויח לראובן כלום היה נותן לשמעון מסך השטר ולאחד שנפטר שמעון עשה כן לאשתו ובשטר אפותיקי נאמנות וכשנפטר שמעון תבע בנו את ראובן בכל מה שהיה בשטר ואמר לו ראובן לא נשתייר לו אצלי אלא מקצת לפי שהייתי פורע אותו בכל יום לאביך ולאמך והנה אמך הודית לי בכך ואביך אכל פירות נכסי כל זמן זה וכן שמעון אומר אני איני יודע ממה שאתה טוען כלום היש בהודאת האם ממש או לא:

תשובה. אם יש לראובן עדים שמעידים כמה היתה שוה הפרקמטי' בטעה שלקחה משמעון אינו נותן לו אלא מה שהיתה שוה בלבד וכן זה שהתנה עמו שיאכל פירות

נכסיו בסך השטר אם יש לו עדי' בכך מפחי' לו מסך הנז' ואם אין מתבר' לו כמה היה אוכל מן הפירות בכל שנה ושנה אלא שיודעים כי אכל אותן כך וכך שנים עושין פשרה ביניהם ע"פ כ"א הבק אין וזה שאמר ה תום איני יודע אין חוששין לידיעתו אם העדים יודעין ובן אין מעכבין את הדין עד שיגדיל משום שהוא תובע ולא נתבע וכן הנאמנות אין מועלת עם המעידין שאפילו היה שמעון קיים והעדים מעידים לא היה נאמן שראובן זה לא האמינו אלא על עצמו אבל במקום עדים לא:

קפה

שאלה. ראובן יצא ממקומו ועזב את אשתו ומחיתו וסחורתו ונשא שם אשה אחרת ולא התנה עמה בשעת הקדושין שידור עמם במקומה וכשהגיע זמן הנשואין בקשו להתנות סידור עמה ושלא יוציא אותה ממקומה וחזר הוא באותה שעה לשני אנשים עיני העדה ומסר לפניהם מודעא ואמר זה הקנין שהם קונים ממנו אונס הוא שאם לא אתרצה להם אפסיד כל ההוצאה שהוצאתי בחופה בסעודו' ואין לך אונס גדול מזה וקנין זה אינו ברצוני ואחר הנשואין אוציא אותה למקומו שאין לי פרנסה במקום זה ונכתב התנאי שהתנו עמו בשטר הכתובה והעידו עדי המודעא (בעצכום) ולאחר כן בקש להוציאה והביא עדי המודעא ואבי הכלה טוען שאונס זה אינו אונס ועוד כשהעידו עדי המודעא בשטר הכתובה בטלה עדותן לענין המודעא היש מן הדין להוציאה (למקום שהוא רוצה) או לא:

תשובה. כך ראינו שמודעא זו אינה כלום שהאונס שהזכיר אינו אונס לפי שכל מה שהוציא בכסות ותכשיטין הכל קיים ולא הפסיד אותה שעה כלום ומה ששגר לה מסבלונות יש לו מן הדין להוציא ממנה לפי שכיון שלא התנו עמו בשעת הקדושין שלא יוציא אותה הרי (נתרצתה) שיוציא אותה לפי שהדבר ידוע שרוצה לחזור למקומו וכיון שחזרה בשעת הנשואין להתנות עמו חזרה בה ומשום כך שאמר שמחזרת הסבלונות ע"פ מ"ש הדרא בה איהי אפילו רישא דיוקא הדרא ולא נשתייר מן ההוצאה אלא לחם ויין וחופה ואם מנהג חתן באותו מקום לעשות כן רואים הכל באילו שגרו אליה בסבלונות ועוד שהוא בדינא דגרמי וחייבת היא לשלם הכל אי הדרא בה הילכך אין זה אונס שהיה יכול להוציאו ממנה בדין ואם אין מנהג כל חתן לעשות כן אלא הוא מעצמו עשה ליהנות בו ולשמוח כבר נהנה ושמח וכמי שהגיע אליו ואין אונס כאן ותנאי קיים ואין מן הדין להוציאה ממקומה וידור עמה:

קפו

שאלה. מי שהרים על בר ישראל בשוקים של עכו"ם בדברים שבא בהם לסכנת ממונו ולא נתברר לעדים אם נתכוון לאבד ממונו או לא נדון בהם כדין גורם א"א ביה עביד איניש דגזים ולא עבוד:

תשובה. אם בר ישראל זה בא בשביל דברים אלו לסכנת ממונו ה"ז מסור שוין משניהם גרמו איבוד ממון ואע"פ שאמר לא הייתי מתכוון אינו נאמן כשאמר לפני אותן העכו"ם שמעו אחרים וחברך חברה אית ליה ומסור ששאלת עליו אם הוא בכלל פסולי עדות ודאי הוא בכלל פסולי עדות שאם מוסר ממון חבירו לעכו"ם כ"ש שימסור ממון ישראל לישראל בעדות שקר אצל העכו"ם לאבד ממונו שו חבירו שלא במסורו' אם פרע אותו דבר שגרם איבודן כשר ואם לא רצה לפרוע הוה ליה גזלן ופסול:

קפז

שאלה. ועל זה שאמרת הלוקח פשתן מחבירו ה"ז לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום ואם היה מחובר לקרקע ותלש כ"ש קנה ואמרינן בגמרא משום דתלש כל שהוא קנה אר"ש באומר לך ויפה לי קרקע כל שהוא וקנה כ"מ שיש עליה בדמים או אפילו שלא בדמים דא"א בדמים קשיא לן הא דתנן כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וכבר אמר נקנה בכסף ובשטר ובחזקה כלומר אם זה נוטל דמי הפשתן למה צריך לתלוש כלום והלא מחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ויקנה כסף:

תשובה. לא עיינת בשאלה זו כהוגן לפי שעלה על דעתך כי הפשתן זהו כקרקע ואינו כן כמו שאתה סבור כי כל הנמכר מן המחובר לקרקע על מנת שיתלוש הרי הוא כמו מטלטלין ואינו כקרקע אין לו בו הנאה אלא לאחר טלטולו ומשום כן אמרו משום דתלש כל שהוא כי המטלטלין אינם נקנים במשיכת מקצתם כדאמר התם כור בשלשים סלע בסלע אני מוכר לך א' א' קנה והשאר ל"ק ומ"מ כי מה שנמכר מן המחובר על דעת לעקור ולתלוש הרי הוא כמטלטלין יש לנו ראיה בכתובות כדאמר כל העומד לגדור כגדור דמי פירוש שהוא כמטלטלין ואין האשה והבנות ניזונות אלא ממקרקעי וכמדומה לנו שהטעה אתכם בדבר מה שראיתם בתלמוד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמשה רבי מאיר מחייב וחכמים פוטירן שכל ממחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ואוקימנא בענבים העומדים ליבצר ואין אנו רואים ממקום ההוא שכל המחוב' לקרקע הרי הוא כקרקע כי אלו י' הגפנים טעונו' העומדות ליבצר לא מסרן לו לא הן ולא פירותיהן אלא לשמירה ולא לתלישה וכשתבען ממנו תבען הן ופירותיהן כענין שמסרן

לו טעונו' ועומדו' ליבצר אבל נמסרו לו לתלישה הרי נחשבו' כתלושות אבל מי שקנה כלום על דעת לתלוש אותו אינו כמחובר דלא סגיא דלא נתלוש יתיה ולולי זה שאמר יפה לי קרקע כל שהוא וקנה מה שעליה לא היה קונה אלא מה שתלש בלבד:

קפח

שאלה. ראובן נפלה קטטה בינו ובין אשתו ונשבע שבועה חמורה שלא ישוב למקומו אא"כ יזמין לו העקום ממון הרבה וכשיחזור חזור יקח אשה אחרת לאלתר לפי שהקניטתו והלך ונתעכב זמן הרבה ולא הזמין לו המקום כלום ובקש לחזור למקומו ואפי אילו הזמין לו המקום ממון לא היה מוצא אשה הגונה לו ילמדנו רבינו:

תשובה. שבועה זו שנשבע ראובן לא יפה עשה לפי שיש עליו לאשתו דינין ואינו יכול לזוז מהם כל זמן שלא גירשה כמו העונה וזולתם הילכך שבועה זו שבועת שוא ויש מן הדין שיחזור לאשתו ואפי אם לא נזדמן לו ממון ולא אשה וכיון שהוא שוגג בשבועתו זו הרי הוא פטור כדאמרינן בשבועות שבועת שוא חייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור וכן לענין נשואי אשה אחרת אם אינו יכול לעמוד בספוקי שתיהן או לא מצא אשה הגונה לו פטור משבועתו כדאמרינן מעשה באשה אחת שנשבעה כל מי שיבוא אלי איני מחזירתו ובאו אליה ב"א שאינן הגונים ואמרו חכמים לא נתכונה להם אלא להגונים לה:

קפט

שאלה. ראובן הלך למדינת הים והניח אשה ופסק לה מזונות וארכו הימים והיה משגר לה מזונותי' וכשחזר הוציאו אביה ואמה פנקס ויש בו חשבון ממון ואמרו כ"ז הוצאנו על אשתך במזונות ובכ"צ וא"ל אני לא צויתי אתכם להוציא עליה כלום ואני שלחתי לה כדי מזונותיה יורנו רבינו אם יש עליהן כלום או לא וכן אם טענו שהוא צוה להם להוציא לה כל מה שתצטרך מתחייב בכך א"ל:

תשובה. רואין כל מה ששיגר האיש לאשתו וכל מה שהניח לה ומעלין הכל בחשבון ורואין כמה ימים ישב במדינת הים ואם יש כדי מזונותיה באותן הימים להרוחה ממה שאמרו עולה עמו ואינה יורדת עמו אין עליו לפרוע לה כלים לאביה ולאחיה ואם נשתייר יפרע להם הכל עם הוה מודה שלותה מהם ואם כפרה כמה ששיגר לה או במקצתו ישבע שבועת היסת כי שגר אליה כל מה שטוען שיש לו אצלה ויפטר על עיקר מ"ש מנה יש לי בידך אין לך בידי פטור משביעין אותו שבועת היסת ואם היא לא לותה כלום

אלא אביה רצה להוסיף לה במזונותיה משום חנינה ורחמנות ולא על דרך הלואה אין להם עליו כלום כענין עה שאמר מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו חנן אומר אבד א"מ והלכתא כמותו אבל מה שלקחה מהם על דרך הלואה יש עליו מן הדין לפרוע וראיה לדבר היא בפרק דייני גזירות ובפרק יש מותרות ולא הזכרנו אותו כדי שלא להאריך ואם טענן שהוא צוה אותם להוציא עליה משלהם והוא כופר ישבע שבועת היסת ויפטר:

קצ

שאלה. האי סוכה דמטללתא עד תלתין יומין לא הויא חזקה לבתר תלתין יומין הו"א חזקה ואי סכה דמצוה היא לבתר שבעה נמי הו"א חזקה ואמרת או השבעה לז' הן או שבעה של מצוה לבד:

תשובה. אינן אלא שבעה של מצוה בלבד ואע"פ שראינו מי שאמר כי הן לז' אין סומכין על דבריו דאם כן הויא לגמרא למימר ואם סוכה דמצוה היא עד לז ימים לא הויא חזקה ומדלא אמר הכי אינן אלא שבע' דמצו' בלבד והדבר ברור כי היה מוחזק להם מסתם שאלה שלשים יום כמ"ש סתם מלוה שלשים יום אבל סוכה דמצוה בסתמא אינה אלא ז' בלבד:

קצא

שאלה. שותף שמכר לאשראי וכפרו אותו הלוין חייב הוא לשותפו לפי שפשע ומכר לאשראי או כיון שהמנהג של מדינה למכור באשראי אינו חייב לו כלום:

תשובה. המכירה באשראי פשיעה היא כמ"ש כל אשראי ספק אתי ספק לא אתי ואע"פ שאנשי המדינה מוכרי כך אין זה המנהג מועיל אלא אם התנו שלא ימכור אחד מהם אלא לאשראי אבל יש מוכר דאשראי אם אין זה מנהג והיה על השותף שיקח מעט וימכור בנכייה לאלתר הילכך רואין אם שתפיס אלו סוחרים מבקשים להרויח כל אחד ואחד לחבירו ולאמצ' היתה אותה פש מה שפשע שותף זה בכלים וההפסד לאמצע דקיימ' לן פשיעה בבעלים פטור:

קצב

שאלה. הא דאמר רב אדא בר אהבה האי' אודיתא זימנין כתבינן מה הפרש יש בין מוספי אבקו ופירוש דעת מר בר דב אשי דאמר כנפייהו ופרוש זה שאמר עד דקבעי דוכתא לבי דינא ומשגרי שליחא מבי דינא ומזמני ליה לדינא אם על בעלי דינא או על דיינין:

תשובה. הפרש יש ביניהו דאי הוו מיכנפי לא היתה ישיבתן לדין וא' כניף איהו תהיה לדין ואם כן על הודאה שתהיה לפניהם וכל טענה תהיה הודאה בפני בית דין וטענה בפני ב"ד שאינו יכול לחזור בהן אלא כותבין אותו ב"ד ואפילו לא כתבו אותן הן ככתובות ועומדות ומש"ה אמר כותבין אבל אם לא ישבו לדין אין הודאתן הודאה ופירש דברי מר בר רב אשי הוא שאמר לך אין כל זה מועיל עד שישבו במקום הידוע במושב ב"ד וישגרו ב"ד אחר הנתבע ואחר כך תהיה הודאתו הודאה ואינה צריכה לאותם עדים ולא שיאמר עלי כתבו שטר אלא יש להם שיכתבו עליו שטר הודאה וישתעבדו לנכסיו מאותו היום במה שהודה בפניהם דקיימלן הודאה בפני ב"ד כמלוה הכתובה בסטר דמי' ודבר זה תמצא אותו מפורש בהלכות שלנו בפרקא של בבא מציעא. יצחק ב"י אלפאס

קצג

שאלה. על מ"ש בתלמוד שצריך קנין כמו פשרה ומחילה וכיוצא בהן אם אמר אתם עדי יבא בקנין ואין צריך לקנין או אא"ע מועיל אלא במקום הוראה בלבד:

תשובה. הפשרה אינה מתקיימת אלא בקנין כמ"ש פשרה צריכה קנין אבל מחילה שאינה בדרך פשרה אינה צריכה קנין לפי שהוא תחת יד השואל ולא מחסרא מחילה ואפילו אתם עדי א"ב ולא הוצרכו עדים אלא לכופר כמ"ש לא איברו סהד' אלא לשקרי:

קצד

שאלה. וז"פ הודאה בפני שנים צריך לומר כתובו צריך הוא לאתם עדי או בכתובו לחוד סגיא:

תשובה. כתובו עדיף מאתם עדי דאתם עדי בלחוד אינו רשאים לכתוב מטר עד שיאמר כתבו עלי פטר:

קצה

שאלה. ז"ש כתב לו על הנייר או על החרס שדי מכורה לך שדי נתונה לך צריך עם דבר זה אתם עדי או א"ב אלא הודאה בלבד:

תשובה. המתנה והמכירה אינה צריכה עדים דלא איברו סהדי אלא לשקרי:

קצו

שאלה. מה הפרש יש בין מלוה בשטר למלוה ע"פ וכן אם ראו עדים שלוה שמעון מראובן ק' די' ובקש המלוה מן העדים שיכתבו לו שטר בכן ויתנו לו אותן היש על אותן עדים לכתוב א"ד כיון שלא אמר הלוה כ קנו ממני או כתבו א"ל לכתוב שטר:

תשובה. יש הפרש והוא שאמרה המשנה המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ע"י עדים גובה מב"ח והעדים שראו שלוה שמעון ולא א"ל אתם עדי לא יועיל להם הדבר כלום ליכתוב וליתן שאפשר שאותה הלואה לא היתה הלואה אלא פשרה היתה אצלו וזה שנראה להם שנטל דרך הלואה שמא עשה כן שיענה את נפשו או משום ד"א הילכך א"ר לכתוב שטר:

קצז

שאלה. מה הפרש יש בין מטלטלין בדין קדימה משום דקי"ל דמע"פ א"ג מן הקרקעות עם מלוה בשטר אם אין בקרקע כדי שניהם שנסתפק לנו באותה הלכה של מי שהיה נשוי ג' נשים שאין הפרש במטלטלין בין מב"ש בין מלוה על פה אם דבר זה כשהיו שניהם מלוין בשטר ושניהם מ' ע"פ או אפילו למלוה אחד בשטר ומלוה אחד על פה וכן מה פירש רבינו שמלוה על פה א"ג מן הקרקעו' עם מלוה בשטר אם דבר זה א' כמזמנם א' אפילו קודם זמן מלוה ע"פ ובן ב' מלוין ע"פ במקרקעי וקדם אחד מהם יש קדימה א"ל:

תשובה. זה שנסתפק לכם מפירושינו במלוה בשטר ומלוה ע"פ אם הוא ב' מלוין בשטר ושני מלוין על פה או אפילו אחד בשטר ואחר ע"פ תמהים אנו מספיקא זו משאלה זו ומה הפרש בין שהיו שלשה או ארבעה הדין כולו אחד. וכן מה ששאלת במלוה ע"פ שא"ג מן הקרקעות עם מלוה בשטר אם דבר זה שזמנו אחד או לא בשאלה זו אנו תמהים כי כבר פירשנו לשם פירוש יפה וביררנו שמלוה על פה אין לו דין קדמ' כלל. אלא אם ראית אותה שאלה ותשובה שהשיב גאון ז"ל שמלוה על פה שקדם יש לו קדימה והביא ראיה מדברי רבותינו ז"ל שאמרו מלוה על פה גובה מן היורשין שעבודא דאורייתא אותה תשובה אינה נכונה שאע"פ ששד"א לא אוקמוה רבנן אדאורייתא משום פסידא דלקוחות משום דלית ליה קלא. וה"ה למלוין שאין קודמין זה לזה משום דלית להו קלא ואיכא עליה פסידא הילכך אין להם דין קדימה לא עם מלוה בשטר ולא עם מלוה בעדים בין במקרקעי בין במטלטלין וכיון שהמטלטלין נמי אין להם דין קדימא אין בהם הפרש בין מלוה בשטר בין מלוה בעדים:

קצח

שאלה. על מעשה שהיה במושב ב"ד כגון פשרה ומחילה וכיוצא בה אם לא הזכיר לה לא קנין ולא עדות כיון שנעשית במושב ב"ד קיימת א"ד אין למושב ב"ד תועלת אלא בהודאה בלבד:

תשובה. כבר השבנו לך תשובה שאין הפשרה קיימת אלא בקנין ואין במושב ב"ד אלא בהודאות שאין צריך לא קנין ולא אתם עדים:

קצט

שאלה. אם באו שני בעלי דינין וסיד' כל א' וא' טענותיו במוש' ב"ד והעמיד ב"ד דיינים עד שיעיינו בהם ולא קנו מידם שלא נשתיירה להם טענות חץ עמה שטענו ולאחר כן נתגלה לאחד מהם טענה שיש לו בה זכות שיש לב"ד שישמעו אותה ממנו אם לא תהיה סותרת אותן טענות הראשונות א"ד כיון שיצאו מבית דין וגלו את טענותיהן אין בהם לטעון ואפילו לא יהא סותר טענות הראשונות. וכן שאמר ומודה עולא היכא דקאי בב"ד ולא טען ונפק אברא והדר אתי לב"ד וטען דאינו טוען וחוזר וטוען מאי טעמא דילמא טענה אגמרוה שוה הוא עולא עם נהרדעי בזה ואפילו בדיהי' אמתל' לטענתיה קמיית' א"ל:

תשובה. כל מה שמסרת לענין טוען וחוזר וטוען תשובתינו היא מה שמסרנו בהלכות. והיכא דאישתעי דינא אבראי ולא טען והדר אתי לבית דין וטען דטוען וחוזר טוען מ"ט לא מיגלי איניש טענתיה אלא בב"ד ואמרינן נמי אמר אמימר אנא מסבי דנהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והוא הלכתא דטוען וחוזר וטוען והוא דיהיב אמתל' לטענתיה קמייתא אלא שזה הדבר בשלא יצא מבית דין אבל יצא חוץ לבית דין אימר טענתיה אגמרוה וכל זה באותה תביעה עצמה אבל בתביעות אחרות טוען וחוזר וטוען ואפילו יצא מבית דין ואפילו אמר יש לי תביעה אחרת זולתי זאת שסדרתי שטוען וחוזר וטוען:

ר

שאלה. הא דאתמר בפ"הג זל אמר רב אסי אמ' רב שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ואוקמוה כגון אהיה חולה או עדיו חולים או שהיו עידיו מבקשים ללילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא ובתרה איתמר אמר רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עמד וצווח זה זה שפסק רבא הכי כגון שהיה חולה הוא כמו השמועה של מעלה א"א אלא במי שנמנע מלהזדמן עם חבירו לדין שאתמר בסיפא דאי לא אתי

בזמניה נטריה ליה ב' וה' וב' וכו' א"ר לא אמר רבא אלא בקיים השטר בלבד שמקיימין אותו בין מהיה חולה ועידיו חולים בין לא היה חולה בין אזמינן ליה ולא יצטרך בה בפני בעל ותלוי זה הדבר כמ"ש עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין וישאר הדבר הראשון שמקבלין עדים שלא בפני בעל דין על השרש שאמרנו כגון שהיה חולה או עדים חולים ויהיה ההפרש בין שני דברים שהראשון בקבלת עדות ע"פ והב' בקיום השטר או יראה שזו שפסק רבא אמור על שני דברים ואין הפרש אצלו בין קיים השטר וקבלת העדות על פה במקום שלא נצרך בשניהם בפני בעל דן זה הדבר א' שלא יהיה לא לו ולא לעידיו עלילה שמונעים מהיותם שם א' טלא ימנע לישב עם בעל דינן ובכן ניתן חילוק בין דברי רבא לשמועה הא':

תשובה. מ"ש מקבלין עדים, שלא בפני בעל דין כגון שהיה חולה הוא דבר ברור ודבר רבא מקיימין את השטר שבב"ד ד"א שהראשון בעדות על פה וזו בעדות בכתב ואין צורך להות בפני ב"ד שהעדות על הממון צריכה בפני בעל דין כי שמא תהיה העדות שאינה ברורה למעיד כמו מצריך ואם תהיה העדות בעני בעל דין והעדות אינה ברורה אצל העד כמו שצריך לא יעיד זו העדות בפניו כי יתייר' ממנו שלא יכחישנו אבל החתו' שהוא קיום השטרות אין לחוש לכל זה והלכך אין צריך בפני בעל דין:

רא

שאלה. אם הוציאו בפני ב"ד פטר במקבלי עדות והעדות אשר נתקבלה עדותן מצויין אם צריך ב"ד להזמינם שם כדי שישמעו מהם העדות ע"פ או ואם באו לב"ד והחליפו העדות המקובל פניהם אם נקבל מהם ונניח אותם המקבלין שקבלו עהם או נדין בזה כדון העדים החתומים שנעשה כש"ע בבית דין ולא יתכן לחזור במה שקבלו וכתבו על פיהם מקבלי עדות ואי זה הפרש יש עדי קבלה לעידי קיום השטר

תשובה. אם יהיו אותן מקבלי עדות בקיאים בדקדוק עדות ומבינים בחקירת עדים יפה יפה סומכין עליהן ועל הכתב ואין חוששין לעדים ואם לאו אין סומכין עליהן ולא בכיתבתן אלא סומכים על העדים:

רב

שאלה. אם יבא לפני ב"ד שטר שיש בו נאמנות ועדי השטר אין מצויין וכבר נודע מנהג המקום שהסופרי' כותבים נאמנות על דרך שופרא אף אם לא נתפרש זה בעת הקנין ואם נסמוך מל המנהג ונבטל נאמנות ואע"פ שנתקיים השטר בחותמיו ויהיה יד בעל השטר

על התחתונ' ואם א"ל לוה אשתב' לי אישתבע ליה או באמר הואיל ואין עדי השטר מצויין שנשאל אותם אם נתפרש הנאמנות בעת הקנין וטען המלוה שניכר הנאמנות ונשאר השטר בחזקתו ועל הלוה להביא ראיה או לא:

תשובה. העדים אין רשאים לכתוב נאמנות בשטר אא"כ נטלו רשות מאותו שמעידין עליו ואם א"ל האמנתיו על עצמי כבתרי' כותבי' ואותן שכותבי' נאמנו' ואין שואלי' ללוה אין סומכין על זה הנאמנות אלא בודקין על אותה עדות אם נתברר בפירוש סומכין עליה וא"ל תבטל:

רג

שאלה. אם נכתב שטר במדינה ולא נודע מנהג המדינה בזכירת פירוש הנאמנות אם היא נכתבת בפירוש על עיקר או על דרך שופרא דשטרא ובקש הלוה זמן לחפש בו על מנהג המדינה בדרך הנאמנות ויחפש הדבר אם ינתן לו או לא

תשובה. אם יבא שטר נאמנות על זו הדרך ולא נודע מנהג המקום אין צריך לעכב השטר עד שיתברר הדבר ואם יהיה מנהגכם להעיד עדות פקר כי מי שהעד בנאמנות ולא נזכרה בפירוש עדותו בטלה:

רד

שאלה. לפתר לן ברי' זו ת"ר העוש' שדהו אפותיקי לאחרי' ושטפ' נהר גובה משאר נכסי' אפותיקו זו אם היא מפורשת בשטר כגון שיהא כחוב לא יהא לך פרעון אלא מזו א"ד סתם הוא ולא כתוב בו לא יהא לך פרעון אלא מזו ואם סתם הוא מה הפרש יש בין זו למשכונה דבמשכונה חשיב ולכך גובה משאר נכסים ועוד היכא דכתוב ביה ל"י ל"פ אלא מזו ואפילו מבני חרי רוצה לומר א"ד ממשעבדי לא גבי וא"כ דאפי' מבכי חרי לא גבי ב"ן מקרקעי בין מטלטלי מה הפרש בין זו לשדה מתנה ואנו רואין מדיוקא דלישנא בתרא דלישנא כזיכוי לא בעיא אלא לישנא דעביד בעיא יפרש לנו רבינו כל השאלות פירוש אורוור ויפרש לנו הא דרש"בג דאמר אחרי זאת הברייתא כתובת אשה אינה גובה משאר נכסים שאין דרכה של אשה לחזור על בתי דינין. ופי' הירושל' המפורש בזה המקום מפרק אלמנה לכהן גדול ואם יש חילוק בין רשב"ג וחכמים בבריית' ואם הירושה כאפותיקי סתם ושטפה נהר גובה משאר נכסי' בדלא אמר ליה לא יהיה ל"פ אלא מזו:

תשובה. העוש' שדהו אפותיקי ושטפ' נהר גובה משאר נכסי בדלא א"ל ל"י ל"ט אלא מזו הוא אבל אם פירש לו לא יהא לך פירעון אלא מזו אינה גובה משאר נכסים אע"פ ששטפה נהר לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין ומה ששאלת א"כ מה הפרש יש בין אפותיקי זו ובין שדה שנתנה לו במתנה בודאי אתה ר"ל מאחר ששדה אפותיקי אין לו עליה אחריות ושדה מתנה אין לו עליה אחריות מה הפרש יש בין זו לזו וא"כ אתה רוצה לשאול הו' יודע דודאי מאחר שהתנה על עצמו בכך אין ביניהם שום הפרש דליכא אחריו' לא על זו ולא על זו ומה שאמרת היכא דכתיב ביה ל"י פירעון אלא מזו אין לו בה אלא שעבוד לאו הכי היא אלא גופה של קרקעים יש לו אבל אין לו פירותיה עד הזמן שהתנו ביניהם הלא תראה שאילו היה רוצה הלוה לסלק שעבודה משעבוד זה שדה לשדה אחרת במקומה דלא אפשר ליה למעבד וכן ש"מ דשדה זו גופה קנייה לו וכן אמרי' התם הא דמסיק ביה זוזי כשיעור ארעא ושבחה כלו' יהא גובה אותה בעל חובם כולה ויתן המוכר ללוקח ואמרינן התם הניחא ל'מד וכו' עד הכא במאי עסקינן דא"ל לא יהא לך פירעון אלא מזו נתברר לך מזו שהיא קנוייה לו. ומה ששאלת על זו דרשב"ג שאין דרכה של אשה לחזור על בתי דינין לאו בהיכא דא"ל לא יהא לך פירעון אלא מזו דוקא והיכא דכתוב זכיה כך לא אמרינן עלה גובה משאר נכסים אלא באפותיקי סתם דוקא ולדעת רשב"ג אע"פ שהוא סתם אינו יכול לוקח לסלק ממנה ולומר לה הנחתי לך מקום לגבות ממנו לפי שאין דרכה של אפה לחזור על בתי דינין לכך אין לה לחזור על לוקח אחר. וכן הירושה אינה כאפותיקי שכתב בו לא יהא לך פירעון אלא מזו אלא באפותיקי סתם ואם מכרה לוה מכורה היא כל זמן שלא יבא הב"ח כדי שיוציאנה מיד הלוקח ועלה אמרינן אם ומכרה לוה מכורה היא והלוקח יחוש לעצמו דיש לדעת דכיון שיגיע זמן ב"ח ולא ימצא ממה שיהא גובה מוציאין מידו ולכך לא יקח אותה אלא שיהא יודע אבל לוה עמה יפייס לבעל חוב ורש"בא אומר דין זה נדון ראשון שאמר תחלה הוא ואפילו מת בעלה של אשה והיה לה אפותיקי סתם בכתובה אינה חוזרת על לוקח אחרון שאין דרכה של אשה לחזור על בתי דינין הוי כשמכרן לשעה אינן קיימין כלום בזמן שאינו מוכר אלא לזמן ידוע אבל אם מכר לחלוטין אינה מכור וכתב נמי אחד מן המחברי' הכי העוש' שדהו אפותיקי לאחרי ושטפה נהר שפיר אמר רבי יוחנן אינו גובה משאר נכסים ואוקמנא כגון דאמר ליה לא יהא לך פירעון אלא מזו התם הוא דאינן גובה משאר נכסים של לוה אבל אפותיקי סתם כגון משכונה גובה:

רה

שאלה. מי שהוציא שט"ח על חבירו מקויים וטע' הלו' שיש לו ראיי' כגון עדים או מודעא לפסול בהם עדי השטר ואמר כי אין עדים מצויין ובקש שיתאחר הדין עד שיבאו יש לו מן הדין והיא דומה לזה שאמרה המשנה אמר כל ראיות שיש לך הבא מכאן עד שלשים יום וכו' או אין נראה ממשנה זו שיתאחר הדין עד שיביא ראיותיו אלא גומרין את הדין ואין נותנין לו זמן להביא ראיותיו ויתיר את הדין:

תשובה. יש מן הדין שיתנו ב"ד זמן עד שילך לאותו מקום ויביא ראיה ואם נתברר לב"ד שאינו כן אלא לדחות מעליו את הדין ולאשתמוטי ממרי רשותי אין נותנין לו זמן כל עיקר אלא א"ל פרע את שעליך ואם תבי' ראי' תסתו' את הדין ואם התובע עני שאם אינו נותן לו ממון מאבדו לאלתר ואנו חוששין שמא יביא הלוה ראיה ויסתור בה את הדין לא ימצא לתובע כלום מאותו ממון כשנותנין את הממון מן הלוה אין נותנין אותו אל המלוה אלא נותנין אותו על ידי שליש ואומר לנתבע אם לא תביא ראיה עד זמן פלוני ינתן הממון למלוה

רו

שאלה. מי שהיה עליו שט"ח והיו לו קרקעו ומטלטלין ונמנע מלפרוע את המטלטלין יש מן הדין לכוף אותו להגבותו מהם א"ד נותנין לו אדרכתא על הקרקע ואם אין לו מטלטלין אלא קרקע כמה הוא זמן שנותנים לו למכירת קרקע ואח"כ כותב לו אדרכתא ונותנים לו צ' יום כמו שנותנים למי שמנע עצמו מן הדין כמו שאמרנו ואם איתא כתבי' פתיקא עליה ומשמתינן ליה צ' יום א"ד אין נותנים צ' יום אלא למי שהבריח עצמו מן הדין בלבד.

תשובה. יש מן הדין לכופו ולהגבותו מן המטלטלין שהמטלטלין הם כמו ממון ומי שיש ממון אין גובים ממנו קרקע וכפר פירשנו זה בתחלת פרק המוכר פירות לחבירו וכן אמר במטלטלין כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא אלא אם יש לו ממון אין נותנים לו אלא ממון ומי שיש לו קרקעות ולא ממון נותנים לו למכירתו שלשים יום כדאמרי רבותינו ז"ל זמן בית דין שלשים יום וזה תשעים יום אינו אלא כמי שיצא עלי שטר חוב וטען שיש לו ראי' שיבטל אותו ובק' זמן ונתנו לו ולא בא זהו שנותנים לו זמן צ' יום ובאו לו צ' יום יהא בשמתיה ואם לא בא לאחר כן יורדין לנכסיו אבל מי מהוא מצוי אין נותנים לו יותר משלשים יום ויורדין לנכסיו אח"כ:

רז

שאלה. היאך תופס אדרכתא והטרפא והשומא ועיקר דינן:
תשובה. האדרכתא היא במי שיש עליו שט"ח ולא רצה לפורעו קורעין אותו שטר שעליו וכותבין לו לתובע כי פלוני בן פלוני יש עליו חוב כך וכך ולא רצה לקבל עליו את הדין ולפרוע החוב וכבר הרשה לנו פלוני זה התובע על מה שימצא לפלוני זה מקרקעי הנמכרין לאחר זמן שטרו של תובע שהוא זמן כך וכך לגבות מהם כדי חובו ולא מצא לו קרקעות שהן עדיין ברשותו כי מכרן לאחר זמן שט"ח קורעין אותה אדרכתא וכותבים לו טרפא כי פלוני יש לו לגבות חובו שהוא כך וכך מן השדה שלקח פלוני בכך וכך כמה שישומו אותו השמאין ולאחר שילכו השמאין וישימו את השדה בכדי חובו קורעין את הטרפא וכותבין לו שטר שומא ובכן אמר כל אדרכתא דלא כתיב ביה קרעיניה לשטרא דמלוה לאו אדרכתא היא וכל טרפא דלא כתיב בה קרעיניה לאדרכת' לאו טרפא היא וכל שומא דלא כתיב בה קרעיניה לטרפא לאו שומא היא:

רח

תשובה. אין מן הדין שיחזור המלוה על נכסים משועבדים אלא אחר שישבע הלוה שאין עמו כלום כדאמר המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע מן הערב תחלה:

רט

שאלה. מי שהיה עליו שט"ח ואמר אין בידי כלום שאפרע ונמצאו אבלו כלי תשמיש ופרקמטאות ופקדונות אצל ב"א וטען שהכל אינו שלו אלא לבני אדם אחרים בתורת פקדון ובתורת עסקא או שטען שהוא אצלו אלא שיש לו חובות עכ"ום וחושש שאם לא יהיה לו מה שיפרע להם יבא לו סכנה היש מן הדין להשביע אותו על טענותיו ויפטר א"ד אין שומעין לו אלא מעמידין הכל בחזקת שהוא שלו עד שיביא ראיה לדבריו שהכל אינו שלו ואם הוציא שטר שיש לעכ"ום עליו חובות וזמנם קרוב לגבות והשטרו' מקויימו' בערכאות שלהם וחושש שמא יסתכן מן העכ"ום בבית הסוהר וכמדומה לו מועיל לו כלום או לא ואם יש להשביעו שאין לו כלום מוציאין מן השבועה כלים ועדי זהב ובדולח שהביא לאשתו בשעת הנישואין אם משיירין אותם לה א"ד גובין מהם החוב ואם יש לו קרקעות לקוחות משלו שאין לאשתו בהן אלא שעבוד בלבד יש מן הדין שתעכב אשתו משום שעבודא א"ד כיון שלא נתנה כתובה לגבות מחיים אין לה לעכב.

תשובה. זה שטען שכל מה שיש בידו לאחר הוא ישבע אותו אחר שהן שלו ונותנים אותו לו ואם היה במקום אחר מעכב הדבר עד שיביא ויתברר הדבר ואם היו עליו שטרות לעכ"ום מחובו' ומקח וממכר אין חוששין להם שאין לוקחי' ממונו של ישראל ומעמידין אותו עד שיטלוהו עכ"ום משום שיכניסוהו לבית הסוהר שאין על התובע זה מן ישראל כלום שיפדנו מן הסוהר בממונו ואם היו השטרות של עכ"ום עיסקא ונתברר שאותו ממון היא בעצמו לעכ"ום מניחין אותו לעכ"ום ואם לא נראה הדבר יפה בעדות ברורה מהוא לעכ"ום אלא ביציאת קול בעלמא אין מניחין אותו לעכ"ום עד שישבע ישראל הנתבע שהוא לעכ"ום ומה שיש לו אצל אשתו מבגדים דוקא אין לב"ח לגבות מהם ע"פ מ"ש ההלכה אחד המעריך את עצמו והמקדיש את נכסיו אין לו בכסות אשתו ובניו לא בצבע שצבען לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן. והטעם בדבר לפי שמשעה שנתן להם קנו א תם ויצאו מרשותו לפי' אין הקדש חל עליהן וכן אין לב"ח לגבות מהן אבל כלי זהב ובדולח לא הזכירה אותם ההלכה לפיכך אין לנו לדמותו לבגדים בלא ראיה וכל שכן שכלי זהב ובדולח אדם קונה על דעת שתתקשט אשתו בהם ואם הוצרך יתפרנס מהם משא"כ בבגדים שהן כלים ונפסדים ואין דעתו עליהן הילכך ב"ח גובה מכלי זהב ובדולח אא"כ התנו עליו בשעת הקדושין שיכניסם לה אין לב"ח לגבות מהן ע"פ מה שאמר ההלכה ולא עוד אלא אפילו הכניס לה שום דבר משלו אם רצה הבעל למכור לא ימכור ואם היו לו קרקעות לקוחות משלו ב"ח גובה מהן ואין עליה לעכב לפי שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים שאם נתארמלה או נתגרשה ואין לה מה שתגבה כתובתה תטרוף אותן קרקעות ואם קנו מידה תחילה שמחלה שעבודה להם ואחר כך קנו מיד בעלה אין לה לטרוף מהן וכל מה שימכור הבעל מנכסי אשתו או מנכסיו המשועבדי' לאשתו צריך שיקנו מאשתו תחלה שלא תאמר נחת רוח עשיתי לבעלי:

רי

שאלה. מה הפרש יש בין שדה שהכניס לה שום משלו ובין שדה שיחד לה לכתובתה:
תשובה. יש ביניהם הפרש ששדה שהכניס לה שום משלו הוא שאמר בה ולא עוד אלא אם הכניס לה שום דבר משלו אם רצה למכור לא ימכור ומה שייחד לה בכתובתה דין קרקעות שמעמיד לה להגבות כתובתה מהן:

ריא

שאלה. מי שהיה לו בן ונפלו לו לבן נכסים בירושה וחשש האב שמא יפסידם הבן וימכור אותם בזול ופייס את בנו עד שנתנם לו במתנ' על מנת שיחזירם כל ימי חייו ולא יתנם במתנה ולא יוריש לזולתו קיימים תנאים אלו או לא:

תשובה. כל התנאים שבעולם הן נכנסים תחת כל תנאי שבממון וקיים תנאו הילכך כולם קיימין:

ריב

שאלה. על מה שכתוב במסכת ראש השנה בפרק א' וים אומרים אף לשכירו' בתים דתנאי המשכיר בית לחבירו לשנה מונה שנים עשר חדש מיום ליום וכו' היאך נפסקה ההלכה בשכירות בתים בניסן או בתשרי בדי שנדע הדין זה אם אמד לשנה זו:

תשובה. הלכה כת"ק שאמר לשנה זו כיון שהגיע יום א' בתשרי עלתה לו שנה

ריג

שאלה. מי שמעיד בעדות והוא לא ראה אלא אמר נתברר לי בביאור שיש לכם לפ' אצל פלוני כך וכך וכיון שחקר אותו ב"ד על אותו עדות אמר לא ראיתי. אלא נתברר לי בבירור ודאי סומכין עליו או לא:

תשובה. אין סומכין עליו על עדותו כלום כיון שחוקרין אותו ולא אמר מעידים על עצמי אלא נתברר לי אין עדותו עדות:.

ריד

שאלה. ראובן ממדינת מאלאקה נשא אשה במדינת שבילייא וכשכנסה פייס ממנה להוליכה למדינתו למאלאקה לפי שאין לו פרנסה בשבילייא ומיאנה לילך עמו כלל והוא אומר א"א שלא תלכי עמי שאיני יכול להתפרנס בכאן:

תשובה. יש עליה מן הדין שתלך עמו ואם לא תלך עמו תהיה מורדת ואין לה כלום וכן אמרו שלש ארצות לנישואין יהודה ועבר הירדן והגליל וכו ואמר התוס' בד"א בזמן שהיה מיהודה וארש אשה מיהודה או מגליל וארש אשה מגליל אבל וכו' כופין אותה לצאת שעל מנת כן נשאה:

רטו

שאלה. ראובן הוציא שטר בב' עדים והעידו ב' על א' מעידיו שהעידו על ראובן שמכר חצירו במדינת מביליא וראובן היה באותו זמן במדינת ואלינסייא והמלוה אומר שטרי זה קיים שמעשה זה שאירע לעד האחד לא אירע אלא שהעיד לו ואינו פסול למפרע אלא להבא אמר לו אילו היה שנפסל מחמת עבירה היה אומר שאינו נפסל אלא להבא אבל עד זה אינו נפסל אלא משום סכלותו חלא ידע בקריאת השטר ואינו יודע לא במקרא ולא במשנה הילכך פסול הוא מעיקרו ושאל ב"ד את העד וא"ל היאך העדת על ראובן שמכר חצירו בניסן ביום פ' בשבילי"א וראובן היה בניסן באותו יום במדינת באלינסיא מהלך כמה ימים א"ל לפי שראיתי העד הראשון שהיה חכם וסמכתי עליו ועוד שגיסו של ראובן זה שאמר לי חתום שאלמלא היה מצוי בכאן היה מעיד עלי בכך עדות זו שהעיד קודם לכן נכונה היא לא:

תשובה. מי שאמר שזה העד פסול מעיקרו יפה אמר ואין סומכין על אותו עדות וכיוצא בו אמרו וי"א פסול לעדות הילכך אין עדותן קיימת:

רטז

שאלה. ראובן נשא אשה מכמה שנים ונדלדלת סחורה באותה מדינה ולא הספיק למקצת פרנסתו והוא אמר לה לילך למקום אחר עמו או צאי שלא בכתובתה האיך הדין:

תשובה. אם מוציא אותה מעיר גדולה לגדולה או מקטנה לקטנה או מכרך לכרך שמנהגותיהם שוות ואין בדרך סכנה בדין הוא שתלך עמו ואם לא תלך תצא שלא בכתובה.

ריז

שאלה. ראובן ושמעון היו בטולטילה והפקיד ראובן אצל שמעון ספר חומש בדרך והלך לו ראובן למדינה אחרת ונתגלגל השמד בטולטולה וברח ממנ' שמעון והפקיד אותו חומש אצל א' מקרוביו של ראובן ואמר לו כשיבא ראובן תנהו לו ובא שמעון למדינת גיאן ולאחר י"ב חדש נתוועד עם ראובן ושאל אותו ראובן על עסק הספר וא"ל אצל פלוני קרובך הפקדתי אותו א"ל ראובן כבר שאלתי לאותו קרוב ואמר לי להד"מ והחרמתי בבית הכנסת ולא מצאתי לו ראיה כלל הילכך תן לי הספר שהפקדתי אצלך ושמעון אומר לא הפקדתו אצלי על מנת שאוליכנו ממקום למקום אלא כבר הפקדתי לך:

תשובה. זה שטען שלא הפקדתו אצלי על מנת להוליכו עמי אלא הרי הוא במקום שהפקדתו אצלי טענה יפה ברורה היא וכן אמר ההלכה מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום אבידה ופקדון לא ניתנו ליתבע בכל מקום אלא במקומן וראובן זה אם חשד את שמעון שהביאו עמו יש לו להחרים עליו וילך למקום הפיקדון אם לא ימצא כלים באותה שעה יתחייב שמעון לשלם לפי שראובן אומר לו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר ויכול למימר ליה אנת מהימנת לי בשבועה הוא לא מהימן לי בשבועה:

ריח

שאלה. אלמנה שבאת לגבות כתובתה מנכסי בעל ובקשו היורשי' ליתן לה קרקע בשומא והקרקע פחותה וביותר שאין עושה פירות דבכדי מה שמוציאין בעבודתה ואין מוציאין ליקח לה כלל היש מן הדין אם לאו:

תשובה. אם קרקע זה כמו שהזכרתם אין זה קרקע אלא ארץ גזירה היא שמין אותה לה שהזכוכית שהזכירו רבותינו ז"ל אינו אלא שמוציא פירות ונהנין בו וימי הזכרה שהזכרתם הם שלשים יום כמו שכתוב שום היתומים:

ריט

שאלה. אלמנה שעשתה פשרה על היתומים עם בעלי חובות שלא היו מתחייבים היתומים להם כלום וכן הוציאה בבנין חצרות שלהם בנין שלא היה צריך ואמר זה שעשיתי משום פירות נכסי שהנחתי ליתומים ביותר וכך היאך הדין ביניהם:

תשובה. רואים אם מחילה זו שמחל בפירות נכסי' ליתומי' קודמ' לבנין ולעשיו' פשרו' חייב' היא ליתן להם כל מה שהפסידה ממונם שאותם פירות שמחלה להם כבד מחלה ורצתה במחילה קודם לכן והרי עכשיו לא רצה למחול לה ממה שהפסידה ממונה אבל הפסד זה שהפסידה קודם למחילת בפירות נכסיה יש לה לעשות חשבון ולגבות זה מזה שיכולה היא שתאמר להם לא מחלתי בפירות נכסי אלא אותו הפסד שהפסדתי ממונם:

ריך

שאלה. אלמנה יש לה נכסים ומטלטלין ולא רצתה לישבע עכשיו ולא ליטול כתובתה יש לה ליטול מאותו ממון ומטלטלין ידועים לה או היתומים מעכבין עליה ובן מה שהצניע בית דין אצלה אין לה ליטול ממנו כלום כדי שתגבה ממנו כתובתה אם היה בהן כלום ממונה יש ליטול אותו ממון שלא על דעת ב"ד או לא:

תשובה. כל מה שהיה ידוע שהוא מנכסיה נוטלתו שלא בשבועה אבל כל מה שהצניע ב"ד אצלה אין לה טול ממנה כלום שלא על דעת ב"ד.

רכא

שאלה. ראובן תבע שמעון בתביעות ובקש להזמינו לדין ואמר שמעון לא אזדמן עמך כי אם בדיני האומות לפי שיש בידי שטרות כתובות בערכאות של עכו"ם אבל אין בידי שטר ולא שובר כתוב בידי ישראל:

תשובה. אסור לבר ישראל להזדמן אצל שופטי דעכ"ום ואפילו היה הדין שוה עם דיני ישראל משום שאמר הבכוב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ואמרו רבותינו ז"ל לפניהם ולא לפני עכ"ום ואמרו עוד אע"פ שדיניהם כדיני ישראל אסור להזדקק להם ומי שהוזקק להם שדיני ישראל צריך לנדותו:

רכב

שאלה. על עדים שהעידו על אשה שלא ראו אותה ולא היו יודעין אותה שלא כדין עשו מאין העד רשאי להעיד על אשה אא"כ יודעה או מודיעה מי שיודעה ע"פ מה שאמר ואשתמודענהו ואפילו מפי קרוב או מפי אשה אלא שרואים אם העידו העדי' הללו בפני ב"ד או חתמו בשטר על דעת שהיא בעצמה נערמה אין שומעין להן עכשיו כשהן אומרים לא הכרנו ולא העדנו אלא על דעת בעלה משום דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ואם קודם שיעדו בפני ב"ד או יחתמו אמרו לא הכרנו אותה אלא סמכנו על שתיקתה ועל מה שאמר לנו בעלה שאשתו היתה שומעין להם ועושין על פיהם ויש להחרים סתם באם כל אשה שקנו ממנה במכירת חצר זו וכופרת ואם התובע מתברר לו שהיא בעצמה היתה תשבע לו שבועת היסת:

רכג

שאלה. ראובן היה שוכן במזרח צרפת הוא ואשתו ובניו רחוק מספרד ימים רבי' והניח אשתו ובניו במקומם ונרצה בארץ ספרד לשוט בקהלות ועבר במדינה אחת ודרש ברבים וכשראו אותו חמשה מחשובי העד' פייסו ממנו שיביא ובניו לאותה מדינה וישכון עמהם והיה מסרב ראובן זה משום שהיתה אשתו במקום רחוק והוסיפו לפייסו כמה פעמים עד שנתרצה והתנו עמו בקנין גמור שיתנו לו אלו החמש' כ"ד זהובים מורכאטייא בכל שנה ושנה עד שלש שנים ויקראו לפניו בהלכה ובמשנ' ובמקרא ובפירוש הסדרי'

ובמה שירצו בקנין ובכתב ובעדים וגם ראובן התנה עמהם בקנין שיבא לחג הסוכות עם אשתו ובניו ולא הגיע הזמן שקבע להם עד שבא ושמחו בו ומהם שאמרו נתחיל במשנה ומהם שאמרו נתחיל בתלמוד עד שהסכימו כולם בהסכמה אחת והתחילו במסכת ברכות ויקראו בו ד' ימים בשבוע ויום חמישי במקרא ויום ששי בפירוש הסדר ואח"כ נתרעם יששכר אחד מהם על חבירו וא"ל איני יכול להבין בעומק ההלכה ואיני רוצה בכך לא שתאמר להם שלשה שורו' של תלמוד ותחזיר ותאמ' להם שלשה שורות ממשנה אמרו חביריו אין אנו רוצים בכך על כן עמד יששכר ואמר א"כ איני רוצה לקרות ולא ליתן שכר ענה ראובן ואמר יש שטר בידי בקנין ובעדים אין לי אלא לקיים מה שבשטרי ומה שהתניתי עמכם:

תשובה. עיינו בשאלה זו ועמדנו על כל תנאים שיש בה וראינו שהם חזקים וקיימי' וחובה עליהם להשלים כל התנאים שהתנו על עצמם ויששכר שחזר בו ואינו רוצ' לקיים תנאו שהתנה בכלל חביריו לא טיב עשה וחייב הוא לראובן לתת לו כל מה שפסק על עצמו מן השכירות ואם רצה ליישב וללמוד ע"פי התנאי שהתנה מוטב ואם לאו אין על ראובן כלום שהר' לא עכב ואע"ג דתנן השוכר את האומנים והטעו זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומת ה"מ היכא דלא התחילו במלאכ' אבל אם התחילו במלאכה אין ב"הב יכול לחזור בו כדתניא בד"א כשלא הלכו פועלים אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלי' ומצאו שדה כשהוא לח דנותן להם שכרם משלם וכו' וראובן זה אילו חזרו בו ק דם שהעתיק את בניו ובני ביתו היו יכולים לחזור בהם אבל כיון שהלך והעתיקם ממקומם והוציא ממונו עד הגיעם אליהם ולא עוד שהתחיל במלאכה ונשתעבד להם אין להם לחזור וחייבים להשלים לו כל תנאו ואפילו לא הלך עדיין מאחר שקנה מידן וקנו מידו לא היו מותרין לחזור בהן שנאמר שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית וגו' אלא שלא היה ב"ד יכול לעמוד בדבורם אבל אם פירשו שהלך ומכר את מטלטליו והפסיד ממונו בשבילן אינן רשאים לרמות בו אלא חייבים להשלים לו כל תנאו שהתנו עמו ויששכר זה אם עושה לו חסד וראובן זה אם מסכים עמהם כן הרי הן עושין לו חסד גדול שאין עליהם לעשות משורת הדין לייחד לו אל לעצמו וגם אין על ראובן זה ללמדו בפני עצמו שלא קבל על עצמו אלא ללמדם כולם כא' אבל כל א' וא' בפני עצמו לא הילכך אם רצה יששכר לישב וללמוד ישב וילמוד ואם לאו יתן שכרו של תלמוד:

רכד

תשובה. מי שבקש להחרים סתם על מי שיודע לו עדות ואין מעיד לו אין מונעים אותו לפי שהקורה התירה על העד אם לא רצה להגיד דכתיב אם א לא יגיד ונשא עונו וכל שכן חרם סתם:

רכה

תשובה. מי שחותם בשטר ואינו יודע לקרותו מנגדינן ליה ואם בא אותו שטר לב"ד אחד אותו עד ורואה אם כיון אתה עדות מכוונת אע"פ שאינו יכול לקרות בשטר יכתוב אותו מפיו שלא יפסיד בעל השטר את ממונו ויקרע אותו שטר שאין מן הדין לשיירו ואם לא ידע לכוין העדות על פה כמו שהיא כתובה בשטר הרי אותה עדות בטילה ואותו שטר בטל:

רכו

תשובה. מי שפטר יורשו מן הירושה אם אותו יורש בכור אינו יכול לפוטרו אם אינו בכור פוטרו מן הירושה:

רכז

שאלה. צוואה שנתאחרה בכתובתה ואחד מן העדים חשוד על השבועה:
תשובה. איחור כתובה אינה מבטלה אבל העד האחד בטלה עדותו באותו חשד ובטלה הצוואה לפי שהיא בעד אחד ואם אותן העדים נזדמן להם שהעידו בשעה אחד הרי אפילו העד השני בטל כדכתיב אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס. ואמר רבי יוסי אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב שלשה אלא מקיש שלשה לשנים מה שנים אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה אף שלשה אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה:

רכח

שאלה. ראובן לקח משמעון חצר בתורת משכונה ודר בה עד שעת השמד בגראנאט ונפטר ראובן ולקח החצר השלטון ופייס שמעון כאן וכאן עד שהוחזרה לו החצר ותבע אותו בנו של ראובן ואמר לו או תן את הממון או תן לי את החצר ונכנסה ביניה' פשרה במקצת אותו הממון וכתבו שטרות ביניהם בכך שטר א' מוחזק בממון הל שמעון ושטר

א' של מחילה ונתנו השתי שטרות ע"י נאמן עד שישתלם לבן ראובן אותו ממון ויקרע אותו הנאמן וימסרו המחילה לשמעון ונפטר שמעון ולא גבה ממנו בן ראובן כלום ונשתיירו שתי השטרות ביד נאמן ומכרו בני שמעון נכסי אביהם וקרקעות ומטלטלין ולא היה יכול בן ראובן לתבען ועכשו תבע השטר מן הנאמן ליתנו לו היש מן הדין שיתננו לו אם לא:

תשובה. יש על הנאמן מן הדין כשמת מי שהיה עליו החוב ולא פרעו מחובו כלום שימסור השטר לתובע ואע"פ שלא א"ל שמעון אם פרע אותו ואם לא,. והדבר מוכיח פלא פרע אותו משני פנים האחד שאילו פרע הי"ל להודיע לנאמן לפני בן ראובן והשני שאילו פרע לא היה מניח השטר בידו ואע"פ מהדבר מוכיח אינו נפרע מן השטר בלא שבועה ע"פ מה שכתוב הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע לא בשבועה משום שאפשר שפרעו ואנסו אונס או שכח להודיע לנאמן ואין אומרים בזה יהא מונח עד שיבא אליהו אלא בנמצא בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו שהניחתו אצלו על דעת שאם יפרע ממנו כלום יודיעהו ויכתוב בשטר שפרע ממנו פלוני כך וכך וכיון שלא באו אליו בידוע שלא פרע ממנו כלום תדע שאילו היה שמעון זה קיים והלך עמו בן ראובן לנאמן ואמ"ל הרי לא נתן לי כלום היה מן הדין ליתן לו את השטר ולהגבותו ע"פ נאמן שיאמר לא תגבה אותו כלום בפני ועל דעתי ומשום כן אמרינן שאין אומרים בזה השטר יהא מונח עד שיבא אליהו:

רכט

שאלה. לאה היתי' לה חצר הנגזל ביד השלטון ועמד אחד עשרי השלטון וטען שהיה לו על בעלה חוב וכיון שלא מצא מה שיטול ממנו לאחר מותו הוציא אותו מיד השלטון ונעשה ברשותו וכשב' למכרה רצתה לאה שתמשכן אותה ממנו אולי יעמוד הגוף בחזקתה ועמדה לאה ומשכנה החצר ביד ראובן וראובן זה היה במדינה אחרת ונכתב ביניהם שטר וזהו תופסו. אנו עדים חתומי מטה כך היה שאמרה לנו לאה היו עלי עדים בקנין וכתבו וחתמו בכל לשון זכות מחמת שנטלתי מראובן אלף דינרים ומשכנתי אצלו בהם כל אותה חצר פלונית משכונה גמורה מהיום ולאחר ארבע שנים בנכיחה כך וכך וכשיגיע הזמן יבקש ממני הממון ואפרענו לו לאלתר ונאמן יהא בדיבורו באחריות גמורה עלי ועל יורשי אחרי וכו ולא נזדמן לראובן זה לדור בחצר זה והשכיר אותו לשנה אחת ואח"כ מכר ראובן זה שני שלישי חצר זו לשמעון ונטל ממנו שני שלישים של ממון שנתן ללאה וכתב לו שטר וזהו תופסו. העידנו על עצמו בקנין ראובן שנטל משמעון

כך וכך ומסר לו שני שלישי המשכונה שמשכנה אכלו לאה בדמים אלו וכשישלים לו הזמן ויגבה ראובן זה ממון ושאר ממון המשכונה שהשליש הא לראובן ולאחר שנה וחצי לקח השלטון את החצר ועמד ראובן ותבע ממונו מלאה אמרה לו אני לא משכנתי אצלך חצר זו אלא שאמרתי אולי תוכל להציל אותה מיד השלטון בשעה שמשכנת אותה ממני היית יודע שיש בה לשלטון עסק או טענה והשיב ראובן ואמר אני לא ידעתי אם יש בה לשלטון עסק או טענה אלא משכנת אותה כשאר משכונות דעלמא ואמר ראובן לשמעון אני לא אתבע מלאה אלא הממון ואתה תובע ממנה השני שלישים ושמעון אומר אני לא ראיתי לאה ולא דברתי עמה ולא נתתי ממון אלא לך וממך אתבע אותו היאך הדין:

תשובה. זה שאמר לאה לראובן אין לך לתבוע עד השלמת הזמן שפסקתי עמך משום שהיית יודע שיש לשלטון בה עסק או טענה יפה ואם ראובן מודה בה ימתין עד השלמת הזמן ואם לאו תשבע לאה שהודיעה אותו בכך קודם שמשכן ממנה החצר וימתין ראובן עד השלמת הזמן זהו דין לאה עם ראובן. אבל דין שמעון עם ראובן עיינו בשטר ולא מצינו בו שראובן יסלק עצמו מלאה לגמרי והכניס שמעון תחתיו אלא מצינו בו שראובן מסר שני שלישי הפירות וההנאה שהיו לו בחצר לשמעון על אותם תנאים שהתנה הוא עם לאה ולא שפטר שמעון אחריות השטר שהיה לו על לאה ונכנס הוא תחתיו אלא שטר ראובן עם לאה קיים ושטר שמעון מראובן לאחר שמפחיתין הנכייתא ולעולם ראובן יגבה מלאה ואין דין זה כדין המוכר שט"ח לחבירו לפי שאין בשטר שבין שמעון לראובן עניינים של מוכר שטר חוב לחבירו שאילו ראובן מכר לשמעון גוף השטר כגון המוכר שט ח לחבירו עדיין לא היה שמעון קונה כלום משום שהמוכר שט"ח לחבירו צריך שיכתוב לו קנה לך וכל שעבודו דאית ביה וצריך שיגיעו לידו שתי שטרות ואין בכאן משני עניינים אלו כלום. הילכך דין ראובן עם לאה כדין שמעון עם ראובן ואין ביניהם הפרש וכשיחול הזמן על לאה יחול הזמן על ראובן ואין על שמעון מן הדין שיחוש על ראובן עד שיגבה מלאה ויחזור לשמעון אלא כיון שחל עליו הזמן מיד חייב לפרוע לו:

רל

שאלה. הא דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך דין זה במטלטלין הוא דוקא אבל בקרקע אין נקנה אלא בקנין או בחזקה או בשטר ואפילו בשעת קדושין ואפילו בבתו קטנה:

תשובה. אין בין קרקע למטלטלין אלא בשעת קדושין נקנה הכל על פי מה שנאמר עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה:

רלא

שאלה. מי שפסק לבתו בנדוניא בקנין או בשעת קדושין והיה בכלל הנידוניא שפחה מעוברת וילדה קודם כניסתה לחופה זה הולד ראוי הוא לבת בשעת נישואין או לא וכן אם פסק לה בשעת הנדוניא קרקע זכתה בפירותיהן משעת הפסיקה או אין לה כלום עד שעת כניסת לחופה ואם יש בשפחה הפרש בין שנתעברה קודם האירוסין או לאחר האירוסין בין שילד' קודם הנישואין או לאחר הנישואין:

תשובה. אם שפחה זו ילדה קידם כניסתה לחופה אין לבעל באותו ולד כלום וה"ה לפירות שאין לו בהם עד שיכנוס ואם ילדה אצל הבעל הרי הכל של בעל דעובר ירך אמו הוא וכיון שמסרה לו ולא התנה עמו להחזיר לו הולד קנאו הבעל וכן אם מסר לו הקרקע והפירות מחוברין קנה אותה ואת פירותיה לפי שדין זה הוא במכר וכ"ש במתנה ולפי שיפה כח מתנה מכח מכר ואמרינן נמי בד"א במוכר אבל בנותן נותן אח כולם וכן אמר במוכר את הספינה המוכר את השדה מסר את התבואה המחוברת ל"ש קודם אירוסין ול"ש אחר אירוסין אין הולכין אלא לאחר כניסתה:

רלב

שאלה. מי שפסק לחתנו או לקרובתו נדוניא בכך וכך ובטלו אותן קדושין עם אותו חתן ורצתה הבת להנשא לאחר קנתה הנדוניא ואין האב יכול לחזור בו א"ד לא הקנה אותה אלא על דעת שתנשא לאותו חתן אבל לאחר לא ש

תשובה. אם בטלו אותן קדושין יכול האב לחזור בו לפי שלא פסק כן אלא לאותו חתן עצמו וזהו שכתב המשנה הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו יכיל חתנו שיאמר לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן ואינו דין הקרובה כדין הבת משום שאמרו בירו' אבל האח ע"י אחותו ולא א האשה ע"י בתה:

רלג

שאלה. אם לא רצה האב לפסוק לבתו כלום בין גדולה בין קטנה כופין אותו על כן כמו שכופין אותו במזונות:

תשובה. שאלה זו הוזכרה בתלמוד וכן אמר האומר אל יזונו בנותי מנכסי אין שומעין לו אל יתפרנסו בנותי שומעין לו ויש ספרים שכתוב בהן בחילוף והוא שיבוש ואינו בכך דעתנו במזונות אין שומעין משום שהמזונות הן תנאי ב"ד כדתנן לא כתב לה בנן נוקבן

דיהוו ליכי מנאי וכו' אבל הפרנסה אינה תנאי ב"ד ואין כופין אותו לפסוק אלא שעושין דרך בקשה עד שיתפרנס במה שראוי לו:

רלד

שאלה. מי שפסק מעות לחתנו בשעת קדושין ונתנם לו קודם כניסה לחופה ונפטרה הבת ויש לה יורש שהוא קרוב יותר מן האב היש מן הדין שיחזרו אותן מעות לאביה או ליורשיה וכן מי שנתן לבתו מתנה סתם שלא בשעת קדושין אלא דקנה לו הקנאה גמורה מעכשיו שתנשא בו לבעל ועמדה ונתקדשה לאחר ובטלו ראובן קדושין יכול הוא לחזור בו א"ד מכיון שנתן סתם יחזור הבעל המעות לאב שכל הפוסק דעתו על מנת לכנוס וכיון שלא כנס יחזור מה שלקח אבל מי שנתן לבתו מתנה סתם שתנשא בו ולא הזכיר לה שתנשא לפ' בעצמו קנתה אותה מתנה ואם נתקדש אע"פ שבטלו אותן קדושין ונתקדשה לאחר אין האב יכול לחזור בו:

רלה

שאלה. אם נתקטטה האשה עם חמותה ולא רצתה ק לדור עמה וכן אם קבל וטען שיש עליו הפסד בדירת חמותו עמו ולא התנו בשעת הקדושין שידורו עמהם יש מן הדין להוציאה או לא:

תשובה. המנהג בכל בתי דינין שמי שמפסיד בכך שומעין לו ונותנין לה אשה נאמנת שתעמוד עמהם עד שיתברר להם ממי נתגלגלה המריבה ודוחין אותה מעל חבירתה. וכן אם הרשה אשה מורשה למכור בנכסיה שלא על פי בעלה ושלא בקנין בעלה אין הרשאתה הרשאה שאין קנין האשה בלא בעלה:

רלו

שאלה. מה הפרש לענין מברחה אשה מנכסיה בין מטלטלין בין קרקעות אם היתה מעכשיו לכשארצה ופירות אותן נכסים היש לנברח לאכול אותם או לא:

תשובה. ההברחה זכור בתלמוד אינה צריכה מעכשיו ולכשארצה כמו שהזכרת אבל צריכה שתכתב על נכסיה כמו מכתוב חמשה עד שיכתובו כל נכסיהם ומברח' בכללם ואמר בכולהו מטלטלי דאי שיור וכו' והפירות אוכל אותם הנברח כל זמן שההברחה אצלו:

רלז

שאלה. מה הפרש בין המברחת נכסיה מחמת שהיא רוצה לינשא בין המבריח נכסיו כל זמן שרוצה לישא אשה כדי שלא ישתעבדו נכסיו לאשתו:
תשובה. לא מצינו הברחה באיש כלל ולפיכך אם נתן כל נכסיו לאחר המתנה קיימת ואין דנין בו דין מברחת:

רלח

שאלה. על דין המחאה בפני שלשתן אם אמר תן מנה לפלוני ולא אמר תן מנה שיש לי אצלך קנה או לא קנה ואם הומחה במעמד שלשתן הוי הדין שוה או לא:
תשובה. המחאה בפני שלשתן לא קנה עד שיאמר מנה שיש לי בידך תנהו לפלוני אבל אם אמר תן לו מנה לפלוני לא קנה משום מאין לו אצלנו מה שהוא מקנה לו לא שנא עכו"ם ולא שנא ישראל כיון שרצה אותו ישראל לחזור על העכו"ם סלק עצמו מחבירו ואין לו לחזור עליו ואע"פ שלא נתן לו כלום דאיהו אפסיד אנפשיה לסלק עצמו מבעל חוב ישראל ולחזור בחובו על העכו"ם:

רלט

שאלה. היאך הדין בשני שהעירו בשטר בעדות והעידו בשטר שני בעדות בחילוף אותה עדות של שטר וזמן של שני השטרות אינו שוה אם נאמר שסומכין על הא' משים שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד והוא הדין אם זמן של שני השטרות אחד.
תשובה. אם לא היו זמניהם שוין עושים על פי שטר הראשון שכיון שחתמו בשטר הרא' נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין ואין יכולים לחזור בהם אלא שצריכים ב"ד לחקור איך נעשה זה המעשה והעידו עדות מוכחשת ולפי מה שתגלו מן הדין יעשה ואם היו זמניהם שוין בטלו שניהם לפ' שאין אנו יודעים איזה מהם קדם:

רמ

שאלה. אם תהיה עדות אצל העדים על פה וחזרו בהם מאותה עדות בשטר נדון בה ולא אתי על פה ומרע לשטרא או דילמא לא אמרינן לא אתי על פה ומרע לשטרא אלא כשקדמה עדות השטר לעדות על פה או הדין שוה.
תשובה. אם העידו על פה בבית דין ואחר כך חזרו בהן בשטר שזמנו אחר שהעידו בבית דין אין עושין על פי אותו השטר משום שכבר נחקרה עדותן בב"ד:

רמא

שאלה. היאך הדין בראובן שהלוה את רחל מאה זהובים בתורת אפותיקי לשנה על חצירה והתנה עליה שאם לא נתנה לו מעונו לתשלום שנה שימכור החצר ויטול ממונו ונכתב השטר על כן והוסיף בו הסופר תנאי שלא הוזכר בשעת הקנין ולא הודיעו בו העדים לרחל והוא שהוסיף בו שראובן לא איחר את רחל לתשלום מנה אלא אם כן לא נשאת אבל אם נשאת בתוך השנה יטול ממנה ממונו וחתמו העדים על כך ולא קראו השטר יפה וכשנשאת רחל תוך הזמן תבע לרחל את ממונו תמהה לדבר משום שלא התנית על עצמה בכן והודו העדים שלא התנו עמה בכך אלא חתימתם בטעות היתה וכתבה רחל אחר שלא ראוהו וחתמו בו אותן עדים והוציא ראובן שטרו בפני בית דין והוציאה רחל שטרה בפני בית דין וראובן טוען שטרי הוא כשר מפני שהוא קודם וזה האחר הוא מזויף והעדים חזרו בעידותן ורחל אומרת ששטרה מקויים והרי העדים מודים לה על איזה מהם נסמוך על הראשון או על השני:

תשובה. אין סומכין אלא על שטר הראשון איש על ראובן שבועה שלא הלוה אותה אלא על זה התנאי ויטול:

רמב

שאלה. אמר רב נחמן אמנה היו דברינו וכו מדבר רב אשי אמר אמנה וכו למה לא ניתן שטר אמנה ליכתב אי משום טענה שאמר רב ההוא אסור לאדם שישהא שטר אמנה וכו' אם כן הרי נראה מדבר זה שאין העדים רשאין לחתום על שטר אמנה כלל משום זה המכשול ואין נעשין בזמן הזה שבני אדם עושין שטר אמנה ועדי' חותמים עליהם:

תשובה. זה שאמר שטר אמנה לא ניתן ליכתב משום שאינו ודאי משום כן אמרו אסור לכתבו ולחתום עליו משום שהוא עולה ואפילו על ידי שליש אסור ליתנו שמא ימות השליט ויפול לידי מי שנכתב על שמו ויתבענו:

רמג

שאלה. מי שנתן לחבירו זהב בתורת עסקא וכתוב בשטר כמו שהיה בשוק באותו עת וכשחלקו עמד הזהב ביוקר או בזול חושבין בשער שהיה בשעת השותפות או יוציא כשעת החלוקה ב"ן שהיה בזול בין שהיה ביוקר והשאר יחלוקו:

תשובה. אם נשתתפו שנים בזהב ולא הטילו בפומא אלא התנו שיערבו הזהב ויעסקו בו הסחורה וכשיחלוקו יטול כל אחד כמו שהטיל ויחלקו השכר על פי מה שהתנו

ביניהם יפה לעשות וכן אם יהיה הזהב כולו לאחד מהן ולא רצו לשומו על שער שבשוק ואם הטיל לשם אפילו דינר של זהב שמין אותם זהובים מותרים להשתתף בענין זה בלא שומא ואין חוששין לאותם זהובים בין הוזלו בין הוקרו לפי שכל מה שמותר לענין הלואה הוא מותר לענין שותפות ואע"פ שאפשר שהוקרו בשעת חלוקה ויצא זה המתהפך בסחורה בלא שכר או אפילו יצא בהפסד אין בכך משום אסור שכשם שאפשר שיוקרו ויפסיד כך אפשר שיזולו וישתכר ויצא בעל הממון בהפסד אלא שצריך שיהא עיקר התנאי ביניהם שאם יהיה שם שכר לשניהם שיטול ממנו בעל הממון בשני שלישים והשני שליש ואם היה שם הפסד לשניה' יפסיד ממנו כל אחד מחנה על פי מה שכתוב אי פלגא באגר תרי תלתי בהפסד וכן אם נתן אדם מעות לחבירו בתורת שותפות ופסק זהוב על שער שבשוק מותר לעשות כן וראינו לגאון ז"ל שאמר שהעסקא בזהב אסור ולא מצאתי לדבריו ראיה לפי שאי אפשר שיהא במלוה מותר ובעסקא אסור יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ועוד שאילו היה אסור היו מזכירין אותו חכמי ישראל:

רמד

תשובה. מי שאמר לחבירו הלויני שני זהובים ולא היו אצלו זהובים ואמר לו אלוה אותן מעות וקנה בהן זהובים ואכתוב עליך בשטר זהובים אם נתן לו כמה ששוים הזהובים באותה שעה ולא חסרו כלום מותר לעשות כן ואינו הפרש בשער השוק בין מעו' בדינרין בין דינרין במעות בין סאה במעות בין מעות בסאה בין סאה בסאה הכל על שער השוק מותר לפי שמי שנתן לחבירו דמי פרקמטיא והיתה אותה פרקמטי מצוייה בשוק לקנותה באותן דמים כמי שנתן לו אותה פרקמטיא דמי ובזה אמרו האי חיטי בהיני האי חיטי בשיב אי בעי זבניה ופרעיה. ומי שהקדים מעות לחבירו פרקמטיא על שער שבשוק והיתה מצוייה לקנות ולא רצה ליתן לו אותה פרקמטיא אין כופין אותו ליתנה לו אלא שמקבל על עצמו מי שפרע:

רמה

שאלה. ראובן הוציא שטר הלואה על שמעון בתורת אפותיקי על קרקע ידוע יש מן הדין שיגבה ראובן זה מאותה קרקע עצמה או משאר נכסים ואם יש לגבות מאותה שדה היאך ישומו אותה:

תשובה. אם אותה שדה שנעשית אפותיקי עומדת כמו שהיתה כשעשאה אפותיקי אין לגבות אלא ממנה אבל אם נפסדה או שטפה נהר גובה משאר נכסים ודייקת מינה הא

לא שטפה נהר גובה משאר נכסים והשומא תהיה על פי השמאין בקיאין שישומו אותה כמי שהיא שוה:

רמו

שאלה. ראובן משכן שדה לשמעון לזמן קרוב וכשהגיע הזמן לא השיגה יד ראובן לפדותה מן הדין שירד בה השומא או שיעשה מכירה לאחר:
תשובה. רואין אם כתוב בשטר המשכונה כל זמן שתמשך משכונה בידו זכה בפירות יש לו לעשות מכירה לאחר אם רצה ואם אין בשטר כל זמן שתמשך משעה שנשלם הזמן אין לו ליהנות מפירותיה ולא יעשה המכה מכירה לאחר ואם נהנה ממנה או עשאה מכירה לאחר הוי רבית ואסור לעשות כן כלל:

רמז

שאלה. ראובן נפטר וירשו אותו בני אחותו וביום פטירתו הזכיר אחד מן הקהל מ' מה שהניח ראובן זה הקדיש אותו לבית הכנסת והוציא מטר כתוב וחתום שנתן ראובן כל נכסיו לבית הכנסת והשיבו היורשים שמתנה זו אינה כלום שלא נתנה אלא בלשון אסמכתא או שטר זה הוחלף ועוד ששטר זה אין בו מהיום ולא כתבוה וחתמוה בשוקא ובברייתא כמו המנהג בשטרי המתנות ועוד שהעד אחד פסול שנשבע לשקר ואינו יודע לקרוא בשטר ועוד מהעדים נוגעים בעדותן שמתפללים באותו בית הכנסת היאך הדין ויש להם מן הדין להחרים ע"ל מ"י שזייף את השטר והחליף אותו או לא:
תשובה. אין רשאים להחרים על מ' שהחליף את השטר שאם העדים כשרים אינם רשאים להחרים בפניהם שכל החושד בכשרים לוקה בגופו ואם הם פסולים ואפי' חזרו בעדותן אין מקבלין מהם ומה שטענו מדין האסמכתא אין בנדרים והקדשות דין אסמכתא שהנדרים כולם בלשון אסמכתא הן כדכתיב וידר ישראל נדר להם ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם וכתיב וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. מכאן נתברר שאין בנדרים דין אסמכתא כתיב וכ"ש שאין בשטר זה אסמכתא כמו שטענו אלא מתנה זו קיימת היא להדיוט וכל שכן להקדש כי כל מתנה שכתוב בה קנין אינה צריכה מהיום כמו שאמרנו בין אקנייה וקנינא מיניה בין קניינא מניה ואקנייה לא צריך מהיום ובמכרן פתגמי דהוו באושא פליגי מר סבר צריך מהיום ומר סבר זמנו של שטר מוכיח על השטר אע"פ חלא נכתב בשעת המתנה אלא לאחר מיתת הנותן יתקיים כמו שכתבתי

וכל שכן שהקדש אינו צריך לכל זה על פי מה שאמרי' אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ובהקדש בית הכנסת נמי אמרי ישראל שהתנדב מנורה או נר לבה"כ יפה טענו מפני שהן נהנין באותה עדות והוו להו נוגעים בעדותן וכן אמרו בני העיר שנגנב ס"ת שלהם אין דנין אותה בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר:

רמח

שאלה. היאך הדין באשת איש שיש עליה חובות ודינין מה מהן מתחייבת כשהיא אשת איש ומה מהן אין מתחייבת:

תשובה. אם תבעוה בפקדונות או בדברים שאפשר שהן ברשותה חייבת להחזירם אם היא מודה בהם וכל שכן אם הבעל מודה שאין לו בהן כלום ואם כפרה תשבע כמו שמשביעין שאר בני אדם אבל אם תבעוה בחובות בחבלות כגון שחבלה באחד בגופו ובכליו וכיוצא באלו אינה חייבת כלום כל זמן שהיא תחת יד בעלה אלא שכותבין הכל עליה שאם נתארמלה או נתגרשה חייבת בכל כמו שכתבו העבד והאשה והקטן פגיעתן רעה הן שחבלו באחרים פטורי' אחרים שחבלו בהם חייבים אבל משלמין לאחר זמן נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם:

רמט

שאלה. יש לה למנות לה שלית או תצא בעצמה לבית דין:

תשובה. רואין אם רנה התובע עד שלא תצא לבית דין תמנה לה שליח ואם לאו תצא ותעמוד חוץ לפתח ב"ד משום שהיא נתבעת ואין הנתבע רשאי למנות שליח:

רן

שאלה. עד מתי הבת ממאנת:

תשובה. יש לה למאן בקדושי אמה ואחיה עד שתהא בת שתיה עשרה שנה מכאן ואילך אינה יוצאה אלא בגט משום שאמרו קטנה שהגיעה לכלל שנותיה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין:

רנא

שאלה. לאה הפקידה שטר כתובתה ושטר מתנה אצל ראובן ותפשם בתורות משכונה בשביל חוב שהיה לו עליה וכשתבעה אותם ממנו טען שנאבדו ממנו והיא אומרת שהוא

גורם לאיבודם היש להחרים בהם מי גרם לאבדם או לא וכן מי גרם לאבוד שטר חוב של חבירו מקויים:

תשובה. זו האשה אם העדים יודעים מה שהיה בשטר הכתובה ושטר מתנתה כותבין לה אחרת ושטר כתובה של ראובן ואם לא ידעו עדים מה שהיה כתוב בה והנתבע כופר בה ישבע הנתבע שאין לאשה עליו מאלו השטרות ולאחר שישבע והפסיד האשה ואם יתברר שראובן גרם לה ההפסד ישבע ראובן זה שלא היה יודע שהיה לה זכות ויפטר ואם רצה ישביע אותה שכך וכך היה בה ושהיא ראויה לגבות כל עה שהיה בה וישלם וכל זה שאמרנו כשיש נבעלה שהיו עליו אלו השטרות ממון בנכסים אבל אם לא היו לו נכסים אין על ראובן זה כלום שאפילו לא נאבדו השטרות לא היתה גובה מהן כלום לפי שאין לה ממה שתגבה נמצא מראובן זה לא אבד לה כלום אלא בעלה הוא שהעני ואין לו כלום והוא הדין לשאלה האחרת יצחק ב"י אלפאס:

רנב

שאלה. מי מעמד עם אשתו עשר שנים ולא ילדה ובודאי שחייב לגרשה היש לה כתובה או לא:

תשובה. דבר זה מחלוקת בין בעלי הוראה והדיינים יש מי שמחייבו בכל מה שכתב לה בין עיקר בין תוספת ויש מי שאינו מחייבו אלא עיקר כתיבה בלבד ומביאי' ראיה ממה שאמרו כי אקני לה אדעתא למיקני קמיה אקניי אדעתא למשקל ומיפק לא ועדיין לא נתיישבנו בדברים (להכריע ביניהם):

רנג

שאלה. ראובן הלך למה"י ולקחה אשתו המצעות של צמר שלו ושגרתן למכור למדינת הים וכשבא בעלה גירשה ונכתב ביניהם שטר מחילה ולא הוזכר בו עסק אלו המצעות ולאחר זמן בא שמעון ששגרה עמו המצעות וכשבקשה האשה לגבות דמיהן ממנו היה שם מי שאמר לשמעון אם תתן דמיהן לאשה זו בעלה יתבע אותך בדין דכיון שלא הוזכרו במחילה הרי הן בחזקת הבעל:

תשובה. יש מן הדין על שמעון ליתן דמיהן לאשה ואינן חושש משום שאמרו אין מקבלין פקדונות לא מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוקות קבל מן האשה יחזיר לאשה וכו' הרי לא אמר יחזור לבעלה אלא לאחר מיתת אשתו שאין לה יורם אלא בעלה אבל כשהיא בחיים לא הילכך צריך שמעון שיחזיר לאשה ואם היה לבעלה שום תביעה יכול

הוא לכופה ולתבעה אלא ודאי אם נזדמנו שלשתן לדין שומעין טענת האשה אם יש בה ממש נותנים אותם לה ואם לאו נותנים לבעל משום אטרוחי תרי זימני ב"ד לא מטריחינן:

רנד

שאלה. ע"ל האי דאתמר בגמרא ואסרינן לה אגברא:
תשובה. פירוש שאם היה בעלה כהן אסורה לו שגרושה האסורה לכהן ומקום אמתלא הוא כגון שאומר פלונית נתקדשה לאחד מבניו של פלוני שאפשר שהיו הקדושין עם בנו הקטן שאין לו קדושין וכגון שנתקדשה בצפתא דירקא שאפשר שאין בו שוה פרוטה וזה והדומה לו הוא שקורים לו אמתלא ואם טען היא בזו אמתלא טענתו טענה ופירוש מוזרות בלבנה הנשים היושבות וטוות בלבנה:

רנה

שאלה. כל נכסיו של אדם משועבדין לאשתו ויכולה היא שתאמ' בהן נחתדות עשיתי לבעלי וכן כל מה שהכניסה לו ונכתב עליו בכתובה. ומה שקורין נכסי צאן ברזל יכול היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי ומשום כן צרך שיקדים קנינה תחלה ולא נשתייר מהנכסים אלא נכסי מלוג והם נכסים שנפלו לה בירושה אחר הנישואין ואינם כתובים בכלל הכתובה הילכך כל מה שכתוב בכתובה ויט עליו שעבוד יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי שאם לא הלכ' אחר רצונו ותמכור יאמר לה עיניך נחת בגרושין ובמיתה וראיה לדבר מה שכתו' בכתוב' וכתב הראשון למקח דין ודברים ובו וכי כתב' ליה מאי הוי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי הרי נתברר מכאן שכל מה שיש לה בו שעבוד כתובה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי:

רנו

שאלה. יש לנו חורבות ואין בבעלים כח לבנותם ופוסקים עם עי שיש לו ממון ובונה אותם ומעלין כל ההוצאה בחשבון וכותבים אותם ואם שווה שכירות אותה חורבה חמשה זהובים בשנה הוסק עמו ב"ג זהובים בשנה ושוכן בה זה שבנאה עד שיכלו אותם דמים שהוציא בבביינה ואחר כך חוזרת החצר לבעלה בלא כסף מותר לעשות כן או דילמא אסור משום לא ימכור לו בפחות וכו':
תשובה. כך ראינו שדבר זה מותר הוא ואין בכל המשכונות היתר יותר מזה וזהו משכנתא דסורא דכתבי במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דנא בלא כסף:

רנז

שאלה. ראינו לגאון ז"ל שנשאל מי שיש עליו חוב ואין בידו מאומה מהו להושיט ידו בתכשיטי אשתו או לא והשיב כך ראינו שאין לאשה לעכב עליו לפי שלא נתנה כתובה לגבות מחיים. וגאון אחר ז"ל השיב יש לה לעכב בטענה אין אשה אלא לתכשיטיה והוצרכנו לידע דעת רבינו.

תשובה. ראינו מחלוקת אלו הגאונים וכך דעתנו נוטה כמו שהזכירה ההלכה א' המקדיש ואחד המעריך את עצמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבען לשמן וכו' ואתמר נמי האחין שחלקו מה שעליהן שמין מה שעל בניהם ועל בנותיהם אין שמין ומאלו השמועות נתברר ממי שלקח כלום לאשתו ולבניו קנו אותם ואין רשאי לחזור בהן לא למכרן אלא שבירושלמי אמרו בבגדים של חול אבל לא של רגל ושל שבת הילכך כל מה שהיה מן הבגדים המעולין וכ"ש כלי זהב ובדולח יש לו למכור אותם אבל אם היתה מבני טובים וממשפחה מיוחסת יש לה לעכב עליו כמו שאמרו עולה עמו ואינה יורדת עמו וכן כל מה שהיה מן הבגדים ותכשיטין שהתנו בהן בשעת פסיקת נדוניא ובשעת קדושין שיכניס אותם אין למכור מהן כלום על פי מה שכתב ולא עוד אלא הכניס לה שום משלו ולא רצה הבעל למכור לא ימכור ותו לא מידי יצחק ב"י אלפאס:

רנח

שאלה. ראובן הוציא ג' שטרות על שמעון מקויימות בחותמיהן וכפר שמעון בב' ואמר להד"מ ושטר ג' הודה אלא שאפר אין לי לפרוע כלום ויש לו חצרות ומטלטלין וטוען מהכל משועבד לאשתו וגם מתעסק בסחורה וטען כל מה שיש לו הן חובות עליו יורנו רבינו היאך הדין:

תשובה. אלו שתי השטרות שכפר בהן ונתקיימו בחותמיהן יפרע אותן שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי וזה שטען ואמר שהכל משועבד לאשתו אינו נאמן כי המטלטלין אינו משועבדים לאשתו וקרקעות אע"פ שהן ממשועבדין לאשתו לא נתנה כתובה לגבות מחיים והן משועבדין לאחרים ולא נראה לו ממה שיפרע יטבע שבועת התורה שאין לו כלום לאחר שנותנן לו מזון שלשים יום וכסות של שנים עשר חדש לו אבל לא לאשתו ובניו ואם היה אומן נותנים שני כלי אומנותו ונותנין לו בגדי צביעה:

רנט

שאלה. ראובן נפטר והניח אשה ובן והקרקע ונפטר הבן אחר כך לזמן מרובה ועמדו היורשין ותבעו האשה ואמרה להם שאין אצלי אלא הקרקע בלבד ופטרו אותה משבועה ומחלה אצלה כל טענה וכל תביעה והגבו אותה כתובתה מן הקרקע. ולאחר זמן נפטר האלמנה וירשו יורשיה את הקרקע ועמדו יורשי ראובן בעלה ואמרו אותה מחילה ואותו קנין אינו כלום והקרקע שלנו משום שלא נשבעת שבועת אלמנה:

תשובה. זה שאמר מאותו קנין ואותה מחילה אינה כלום אין מביאין ראיה לדבריהם דברי הבאי הם ואין לסמוך עליהן אלא הקרקע בחזקת יורשי האלמנה ואפילו מחלו אצלה בלא קנין וכל שכן אם יהיה בקנין אין יכולין לחזור:

רס

שאלה. ראובן נפטר והניח בן ואלמנה וקרקע ועמדה האלמנה וקנתה קרקע ממה שהיה לה אצל אביה והוא בסמוך לקרקע ראובן בעלה ונפטר הבן ועמדו היורשים ואמרו שזה הקרקע שקנתה האלמנה לא קנתה אותו אלא ממה הניח אצלה ראובן בעלה יורנו רבינו היאך הדין:

תשובה. רואין אם נפלה ירושה מבית אביה כמו שטענה הרי הקרקע בחזקתה ואין עליה שבועת אלמנה משום ששטרי הלקיחה כתובים על שמה וכן אמר אחד נון האחים שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו השטרות יוצאות על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי עליו להביא ראיה. ואמר רב הונא לא שנו שאין חלוקים בעיסתן אבל חלוקין בעיסתן אימר מעיסתן קמץ וכו' מוכח מכאן שמי שיש לו צד כגון העיס' או עסק אחר' או אומנותו או ירושה שיכול הוא לומר שלי הוא והויא טענתו טענה וכן זו האשה אם יש לה עדים שנפלה לה ירושה מאביה הרי הקרקע בחזקתה ואין עליה אלא שביעת אלמנה כשתתבע כתובתה ואם אין לה עדים הרי הקרקע בחזקת הממון:

רסא

שאלה. ראובן נשא אשה ונכתב מהשוה והנדונייא דהנעלית ליה לראובן כך וכך זהובים הן מוחזקים על חצר ראובן בתורת משכונה ולאחר כן לוה ראובן משמעון בשטר ולאחר כן משכנו ראובן ולאה אותה חצר שנכתבה עליה הנדוניא ליהודה ונפטר ראובן והניח קרקעות והיה מן הדין שתגבה לאה תחלה מן הקרקעות משום שכתובתה קודמת וכשבקשו השמאין לשום אותה חצר על לאה ולהפחית ממנה דמי משכונה שיש עליה

ליהודה ויתכן השאר ללאה משמעון אין מן הדין אלא ישומו השמאין כל החצר ללאה והיא תתן ליהודה דמי המשכונה משלה משום שהיא משכונה החצר עם בעלה ליהודה יורנו רבינו היאך הדין:

תשובה. עמדנו על שאלה זו וראינו שהדין עם שמעון שישומו החצר כולה על לאה והיא תפרע משלה דמי המשכונה משום שלאה קודמת לשעבוד ואין לשמעון מנכסי ראובן כלום עד שתגבה לאה כל עה שיש לה ושטר המשכונה הוא חוב עליה ועל בעלה ושטר שמעון קודם לשטר יהודה הילכך לאחר שתטול לאה כל מה שיש לה ורואין אם נשתייר מנכסי ראובן כלום גובה מהן שמעון כל מה שיש ואם נשתייר אחר שיגבה שמעון גובה ממנו יהודה חצי דמי המשכונה וגובה חצי הנשאר מלאה מפני שנשתתפה בה עם ראובן בעלה על תי מה מכתוב בתלמוד ארץ ישראל זאת אומרת שותפין אחראין זה בזה כלו מ' שנמצא מן השותפין גובה ממנו הכל ואם לא נשתייר מן הנכסים לאחר גבות לאה כלו' גובה יהודה מלאה כמו שכתבתי ואין לשמעון כלום ואין לו לחזור על יהודה ולגבות ממנו לפי שיהודה לא גבה מנכסי ראובן כלום אלא מנכסי לאה:

רסב

שאלה. ראובן נפטר והניח ממון אצל שותף ולו שלשה אקים עמד אחד מהם ונטל הממון מן השותף ולקח על עצמו בו שטר וכשבאו שני האחים ותבעו ירושת אחיהם טען זה האח ואמר מזה הממון שנטלתי מן השותף היה לי אצל אחי ראובן כיוצא בו ואין לו בטענה זו עדים ולא ראיה יורנו רבינו אם יש בטענתו ממש או לא ואם יחזרו האחים אצל השותף ואם ישבע השותף ליורשין:

תשובה. אם יש על אחזה עדים כמה נטל מן השותף אין שומעין לטענתו אלא מחזיר לאמצע ומה שהוא טוען שיש לו אצל האח הנפטר אם אחים מודים לו מוטב ואם לא ישבעו לו שאין יודעין כגון מנה לי בידך והלה אומר איני יודע שנשבע שאינו יודע ונפטר ואם זה האח יש לו ממון שיחזיר לשני אחים אלו מוטב ואם לא יחזרו על השותף בחלקם. ומה ששאלת לענין שבועת השיתוף ישבע שבועת השותפין:

רסג

שאלה. ראובן הוצי' שט"ח על שמעון וכתוב בו והאמנתיו עליו במה שגב' ובמה שעתיד לגבו' והוציא שמעון זה כתב ידו של ראובן זה וכתוב בלשון ערב ופרעתי אני ראובן משמעון כך וכך זהובים שיש לי אצלו וכיון שראה ראובן זה כתב ידו אמר מסך אחר

שיש לי אצלו הוא כתב ידי זה הוציא שמעון שטר מחילה כי מחל לו ראובן כל תביעה וכל טענה שהיה לו אצל שמעון חוץ מסך שט"ח זה וראובן אומר לאחר מחילה זו נדחית ממון ביני לביניך וגבית ממנו מה שכתוב בכתב ידי ושמעון אומר לא היה ביני לביניך כלום. יורנו רבינו ה"ה שראובן זה אומר הואיל ואם נאמן לא אתרע שטרי:

תשובה. עמדנו על שאלה זו וכך נראה לנו שאם הוא כתב ידו לא יכול למימר סטראי נינהו ואם אין שם עדים שהוא כתב ידו מגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם כי אמר סטראי נינהו מהימ' כדאמר ההוא גברא דלא לחבריה קבלי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא אמר ליה ולא פרעתיך אמר ליה הנהו סטראי נינהו אמר רב נחמן אתרע שטרא רב פפא אמר לא אתרע שטרא ואסיקנא קנא אתרע שטרא והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אדכר ליה שטרא אבל לא פרעיה באפי סהדי מגו דיכיל למימר לא היו דברים מעולם יכול למימר סטראי נינהו. וכן כתב ידו של זה אם אינו יכול לכפור בו ולומר להד"מ כעדים דמי ואתרע שטרא דכתב ידו דמלוה כעדים דמי דתנן הוציא כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין:

רסד

שאלה. ראובן היה לו חצר מכרה ללאה וכו':

תשובה. עיינינו בעדות אלו העדים ונתברר לנו מתנה שהמכירה היתי' לבנה של לאה וכתב השטר בשם אמו כדי לדחות דינא דבר מצרא ואם כן הוא אית ביה דינא דבר מצרא שהרי נתגל' שהעדים בדבר ואמרו רבותינו ז"ל זבן ליה גרידא דאדעא במצעי נכסי וכו' מהא נתברר שהערמה דבדיניה דבר מצרא לא קניא וזה כיון שהעדים וכתב בשם אמו אין לו כלום אלא שאין לאותו מצרא דינא דבר מצרא אלא אם שקל הממון לאלתר אבל אם לא שקל וכלום:

רסה

שאלה. ראובן בקש לפתות חנות כנגד פתחו של שמעון שהוא ברשות הרבים ויש שם חנויות אחרות שהן כנגד פתח חצר זו ממש היש למנעו מפתיחת חנות או לא:

תשובה. אם יש שם חנויות אחרות שרואות זה החנות שרוצה לפתחה אין עליו למנעו ולא לעכב עליו לפי שיכול לומר לו סוף סוף הא בעית לאיצנועי מחנות אלו. ושלום יצחק בר יעקב אלפאס.

רסו

שאלה. מפני מה אמר המשנה איזו קטנה שצריכה למאן כל שהשיאתה אמה או אחיה ולא אמר שקדשתה אמה היש בין קדושין ונשואין הפרש ומפני מה לא אמר בקידושי עצמה:

תשובה. זהו שכתב המפנה שהשיאתה ולא אמר שקדשתה משום שקדושי קטנה אינן כלום בין שהיו על ידי עצמה בין שהיו על ידי אחיה ואמה שאין הקדושין מועילין אלא אחר הנשואין צריכה לימאן אם היא בדעתה ואין בדבר הפרש בין נשואי אמה ואחיה בין נשואי קרובים. וזהו שכתב המשנה אמה ואחיה אורחא דמלתא נקט אבל אם קדשוה שלא לדעתה אפילו מיאון אינה צריכה ופירוש לדעתה לרצונה ושלא לדעתה שלא לרצונה:

רסז

שאלה. על זה שכתב המשנה קטנה היודעת לשמור גיטה מגורשת אם הדבר שוה בין בקטנה המתגרשת בקדושי אביה ובין קטנה המתקדש על ידי אמה ואחיה או אינו אלא במתגרשת בקדושי אביה אבל קטנה שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה ונתן לה גט אינה מגורשת אע"פ שיודעת לשמור גיטה ואין לה תקנה אלא במיאון:

תשובה. זהו שכתב כל שיודעת לשמור גיטה אינה אלא כשקדשה אביה ומת שאינה מתגרשת אלא אם כן היתה יודעת לשעור גיטה אבל קדשתה אמה ואחיה אפילו מיאון אינה צריכה:

רסט

שאלה. היאך (פי' הסוגיא) נתקדשה לדעת אביה והלך אביה למדינת הים היא תקבל קדושיה לדעת אביה יורנו רבינו ופירוש רב ורב אסי עד הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי:

תשובה. זה ששאלת נתקדשה לדעת אביה הוא שקבל אביה קדושיה או עשה שליח לקבל הקדושין זהו שכתב נתקדשה לדעת אבי' והלך אבי למדינת הים אמר רב אוכלת בתרומה עד שיבא אביה וימחה אם יהיה בעלה כהן וכו':

ער

שאלה. מי שפסק לבתו חצר בנדוניא וקרא עליה ערער או בעל חוב יש לו לחזור על האב כדין המוכר או דילמא אין לנקבה אלא דין מתנה לפי שלא פירש בה אחרות:

רעא

שאלה. זהו שכתבו זמן בית דין שלשים יום אם הוא במי שיש לו קרקע ואמר תנו לי זמן עד שאמכור נכסי אבל מי שאין לו קרקע אלא מטלטלין ואמר תנו לי זמן נותנין לו זמן שלשים יום או פחות מכן:

תשובה. זמן בית דין ל' יום לא שנא מקרקעי ולא שנא מטלטלי וכל מי שאמר תנו לי זמן עד שאמכור אין לו פחות משלשים יום תדע שהם אמרו נתנו לו זמן לקוץ את האילן או לסתור את הכותל ואיתמר עלה ובמה הוא זמן בית דין אמר רב אחא זמן בית דין ל' יום אלא אם ראה בית דין שאינו צריך אלא לפחות נותן לו פחות וכן אם היה צריך ליותר נותנים לו יותר אלא אורחא דמלתא שלשים יום:

רעב

שאלה. אם צריך עם האדרכתא היכר זה או לא א משום שראינו לרבינו חננאל ז"ל שאמר אדרכתא מה הוא טופס. סדר הדין כך הוא מוציא מלוה שטרו בבית דין ומקיימו ומחייבים הלוה לפרעו לא פרע קורעין שטר חוב וכותבין למלוה אדרכתא אנכסי דלוה ומכריזין ואחר הכרזה עושים שומא מנכסי הלוה ומחליטים למלוה לא מצא נכסים בני חורין למלוה כותבין לו טרפא ואחר שיטרוף קורעין הטרפא וכותבין לו אדרכתא על הנכסים האלו ואחר כך קורעים האדרכתא וכותבין לו שומא על שדה זו ומחליטין אותה למלוה. ואמר ההלכה אימת אכיל פירי רבא אמר מכי שלמן יומי מכרזת וממקום זה יתראה שצריך הכרזה בהורדת בית דין דבעל חוב בין בנכסים בני חורין בין בנכסים משועבד' יורנו רבינו אם דבר זה הן שצריכים הכרזה וכמה זמנה:

תשובה. האדרכתא היא כמו מכתב רבינו חננאל ז"ל שאם היתה בנכסים בני חוריו כותבין על מאן דלא צייית דינ' אדרכת' מכריזין על אותו קרק' שנתכ' עלי' אדרכתא ומורידין בה מלוה בכדי חובו וזה מפורש בפרק הנוש' את האשה אבל אדרכתא בנכסים משועבדין כותבין עליו תחלה טרפא אחר שקורעין שטר חוב וכשימצא מה שיטרוף וקורעין אטרפא וכותבין אדרכת' ומכריזין על הקרק' כמו שעושים על בני חורים ואח"כ שמין לבעל חוב כמה שיש לו ולאחר השומא קורעין האדרכתא ונותנין לו השומא ובכן

אמרו כל טרפא דלא כתיב ביה קרעיניה לשטרא לאו טרפא היא וכל אדרכתא דלא כתיב ביה וקרעיניה לשטרא לאו אדרכתא היא וכל שומא דלא כתיב ביה וקרעיניה לאדרכתא לאו שומא היא:

רעג

שאלה. השומא אם טעו בה הטמאין בין על בעל חוב בין על לוקח היאך הדין:
תשובה. השומא בנכסי יתומים שהוא ברשות בית דין כבר אמרו שום הדיינין שפיחו שתות או הותיר שתות מכרן בטל אבל שומא דבעלי חובות דינו כדין השולח שאמר ולא אמרן אלא דלא שנו שליח אבל וכו' אפי' מכדי הונא' חוזר דאמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי וזהו שכתבו שומא הדרא לעלם אינו לענין מעות אלא במי שיש עליו חוב ולא לקבל עליו את הדין והוריד אותו בית דין בשומא אם יזדמן לו ממון לאחר כך ורצה ליתן למלוה ממנו ולהחזיר לו את הקרקע ומחזירה לו כל זמן שירצה ושתהא בידו וזו היא שומא הדרא לעולם משום ועשית הישר והטוב:

רעד

שאלה. ראינו לרבי' שאין מן הדין שיחזור המלוה על הנכסים המשועבדין עד שישבע לוה שאין לו כלום מה שיפרע והוצרכנו לידע אם יש הפרט בין נכסים משועבדין מחמת מכר איכא פסידא דלקוחות ודאי צריך שישבע אבל במקבל מתנה דליכא ופסידא (אינו צריך) או דילמא לא שנא:
תשובה. אין בין נכסים משועבדין מחמת מכר למשועבדין מחמת מתנה כלום וכשם שאינו חוזר המלוה על הלקוחות עד שישבע כך אינו חוזר על מקבל מתנה עד שישבע שמשעה שנתן לו הקרקעות במתנה קנאם קנין גמורה ולא נשתייר בה לנו שום זכות ושיור בעולם הילכך אין מי הדין שיחזור עליהם עד שישבע הלוה שאין לו כלום מה שיפרע:

רעה

שאלה. ראובן היה לו אצל שמעון מאה דינרים ולוי אצל ראובן מאה דינרין יש מן הדין שיאמר לו ראובן לשמעון לאו בעל דברים דידי את ואם אפשר שיאמר לו ראובן לאו בעל דברים דידי את באיזה מקום אמרו התופש לבעל במקום שחב לאחרים קנה:
תשובה. זהו שכתבו רבותינו ז"ל התופש לבעל חוב במקום שחב לאחרים קנה הוא כגון שאמר בפרק הכותב בכתובות יימר בר דושו הוה מסיק בההוא גברא זוזי ושבק ארבא

אמר ליה לשלוחיה זיל תפשה ניהלי פגעו ביה רב פפא וכו ולא בטלה זו התפישה אלא משום שהיו שם לו הבעלי חובות אבל אילו לא היה שם בעל חוב אחר והיתה התפישה מחיים הוה קני ולא היו יורשין מוציאין אותה ואע"פ שאין מטלטלין משתעבדי לבעל חוב לפי שכבר זכה בהן התופס מחיים וכן נמי אם היה ראובן עני וידור מנכסיו ושמעון בעל ממון נראה מן הדבר לבעל דין שאם נטל ראובן המאה ואבד אותם ולא ישתיירו ברשותו ולא יוכל לוי להוציא ממנו כלום הויא תפישת שמעון מלוי תפישה ולא יתן לראובן כלום זכה לו ואם אמר ראובן לאו בעל דברים דידי את אין שומעין לו אבל אם היה ראובן בעל ממון ויכול היא לפרעו ללוי מה שיש לו אצלו אע"פ שכשיוציא אלו הדינרים משמעון יוציא אותם בצרכי עצמו אין לשמעון מן הדין שיתפוש אותם לפי שאינו זוכה לו כי האי גוונא אבל אם רצה להניח אלו המאה דינרים אצל שמעון ללוי כמה שיש לו אכלו ואח"כ רצה לחזור בו אין שמעון רשאי להחזירם לו שכבר זכה בהן ללוי ואם החזירם לראובן וירד מנכסיו חייב שמעון לפרעם ללוי אע"פ שאמר הילך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר וכן ההלכה יצחק ב"י אלפאס:

רעו

שאלה. ראובן גזל ממנו השלטון חצר והוא טוען ששמעון קנה אותה מהשלטון מלא לדעת ראובן זה ולאחר כן היה לשמעון חוב אצל ראובן ונתחייב בו ראובן שבועה בבית דין והיו שם בני אדם הגונים ועשו ביניהם פשרה שימכור ראובן זו החצר לשמעון ויוסיף לו שמעון על החוב שתובע ממנו סך הדינרין וקנו מראובן שלא נשתייר לו אצל שמעון בחצר שום תביעה בעולם ועכשיו ראובן טוען ואומר שלא מכר אותה אלא מאונס החוב שהיה לשמעון עלי וטוען במי שנתאונה במכירתה ושמעון אומר שזה החצר לא קנאה מן השלטון אלא על דעת ראובן ועוד שיש לי שטר שמכרת לי מכירה שלימה ושמעון זה כבר מכר חצר זו ללוי ובנה אותה לו. יורני אם יש לראובן זה על שמעון כלום ואם יש בטענותיו ממש משום שאמר שלא קנהו מיד אשתו במכירת החצר בשעת הפשרה ועוד שאומר שילטון על שמעון לשלטון עד שיגזול ממנו החצר וכן יודיענו על איזה דרך היא האסמכתא ובאיזה מקום קונה ובאיזה מקום אינו קונה לפי שבא לידינו מעשה ראובן אמר לשמעון בקנין לא אמכור לך שדותי אתן לך במתנה חצר. היאך הדין בכי האי גוונא:

תשובה. אם יש ביד שמעון כתב שמכר לו לראובן את החצר מכירה שלימה ולא שייר בה לעצמו כלום מעמידין את החצר ביד שמעון וזה שטען שלא מכר אלא משום אונס טענה זו איבה ממש שכל מי שמוכר מנכסיו כלום אינו מוכר אלא מפני שהוא צריך למכרה וזה שטען שאשתו לא קנו מידה במכיר' רואין אם אין בחצר מנכסיה אבל אם יש עליה שאר שעבוד כתובה בלבד המכירה קיימת כל זמן שהיא יושבת תחת בעלה אבל נתארמלה או נתגרשה ולא היו לה נכסים בכדי כתובתה אלא עם החצר חוזרת על החצר אבל אם יש לו נכסים בכדי כתובתה קיימת המכירה אע"פ שלא קנו מידה ואם הלשון עליו הוא כמו שאמר שמעון שמאבד את חבירו במלשינות שום ממון פורע כל מה שהפסיד עליו עד פרוטה ואם לא קבל עליו את הדין מנדין אותו עד שיפרע וכן הדין ולענין אסמכתא ששאלת על איזו דרך היא כל שאומר אם יהיה כך וכך אתן לך כך וכך ואם לא יהיה לא אתן לך זו היא אסמכתא שאינה קיימת ובה אמרו רבותינו ז"ל כל דאי לא קנה ואפי' אם נתקיים לא קנה ויש מקומות שמתקיימ' בהן אסמכת' כמו המכירו' והדומה לו שאדם נותן כלי לאומן ואומר לו אם תעשה זה הכלי בדמות כך וכך אתן לך כך וכך נותן לו שכירותו ודוקא שתהיה האומנות שעושה כמו הדמים שקוצץ לו עליה או דבר קרוב שלא יהא בו אונאה הרב' וכן נמי מי שלקח שדה מחבירו בתורת אריסות והתנה עליו שאם לא יעבוד אותה עבודה יפה שישלם לבעל הקרקע כדי שהפסיד לו בעבודה כמו שכתב אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא ובזה וכיוצא בו קונה האסמכתא ותמצא אותה נמי במאן דמתפיס זכותיה לבי דינא והתנה עליו שאם לא יבא עד זמן כך וכך כבר נטל כל זכות שיש לו וכל טענה ובלבד שיקנו מידו בכך בב"ד תשוב:

רעז

שאלה. ראובן היתה לו חצר גדולה אצל השלטון וכיון שבקש לעשות עמו פשרא להוציא מידו טען אליו שמעון ואמר שזו חצר היתה לאביו שהוציא שטרו בדיני עכ"ום עולין בערכאות שלהם שהיתה של אביו ובקש שמעון להוציא מיד השלטון לעצמו וכיון שידע ראובן ונתברר לו שהחצר היתה מוחזקת לשמעון נתפשר עמו וכתב לו שטר על החצר במאתים דינרים בתורת משכונה שכל זמן שיוציא ראובן זה החצר מיד השלטון יתן לשמעון אלו הדינרים וכיון שהוציאה ובקש שמעון הדינרים אמר לו ראובן לא כתבתי לך אלא המאתים דינרים על חצר זו אלא משום שהיה בדעתי שהוציאה מיד השלטון בלא דמים אבל עכשו לא הוצאתיה עד שנתתי לו ממון הרבה ועוד שזו החצר בשעה

שנתפסדתי עמך לא היתה בידי וזה דבר שלא בא לעולם שאין לי לתת לך כלום עד שאמכור החצר אבל משכנתי אותה לעכו"ם לא אתן לך כלום ושמעון אומר זה שאתה טוען שנתת בהוצאתה דמים הרבה אינו כלום שלא עשיתי פשרה עמך בדבר מועט אלא על דעת שלא אטרח ושלא אתן בהוצאתה מיד לשלטון כלום וזה שאת אומר שהוא דבר שלא בא לעולם אין בו ממש משום שאומרי' קרקע אינה נגזלת ולעולם ברשותך קיימת ופשרתי זו קיימת ואינה אסמכתא יורינו רבינו היאך הדין:

תשובה. עייננו בשאלה זו וראינו כל טענות של ראובן שאין בו ממש ואין בהם טענה שדוחה את הממון ויש מן הדין לפרוע לשמעון הדינרים אע"פ שלא מכר את החצר שהמשכונה הרי היא כמכר כדכתיב וכי תמכרו ממכר לעמיתך ולא כתיב ממכר לעולם והאי ממכר ליום הוא וזה שטוען שהוצי' על החצר ממון בידוע שאין מוציאין חצר מיד השלטון אלא בממון הרבה וכיון שלא פירש לאלתר בשעת הפשרה שלא יתן לו כלום אלא אם הוציאה בלא דמים חייב ליתן לו עמון וזהו שאמר אסמכת' היא טענה זאת אין בה ממש שאין אומרי' אסמכתא לא קניא לא במכירה או במתנה אבל לא בחובות הראויו' לך הילכך טענותיו אינן אלא לדחות את הדין:

רעח

שאלה. ראובן שתבע שמעון בשמונים וחמשה זהובים בשטר שזהו תופסו כתבו וחתמו ותנו לפלוני מחמת שיש לו חצר וזקפתי' עלי במלוה וכל זמן שיבקש ראובן ממני את ממונו אפרטנו לו לאלתר בלא שום עכוב כלל ואם אתאחר מלפרוע לו סך זה הממון הרשיתי מעכשיו לטרוף לו כל מה שימצא אצלי בעולם ולהשתלם כך זה עד סוף פרוטה והאמנתי עלי כשני עדיה כשרים בגביית הממון בין בכל בין במקצתו ואחריות הלואה זו קבלתי עלי וכו' וטוען שמעון ואומר שזה הממון שיש לך אצלי כבר פרעתי לך כ"ד זהובים עבריאה בשני זמנים הוציא כתב ידו בכך וטען ואמר שפרעתי זה הממון ללוי קרובך עשרים זהובים והוציא כתב ידו טל לוי בכך ומת. ועוד פרעתי לך על סך מוסף כך וכך משי. והשיב ראובן ויאמר אין בכתב ידי הוא אלא שאינו מזה הממון אלא מחוב אחר שהיה לי אצלך וזה שנתת לקרובי איני יודע יש מן הדין שיגבה ראובן זה השטר משמעון משום הנאמנות שבו ועיקר הדין כולו ואם יש על אחד מהם שבועה או לא:

תשובה. עייננו בשאלה זו וכך דעתנו שראובן זה שאמר על כתב ידו שהוא מחוב אחר נאמן אע"פ שיוצא כתב ידו ממקום אחר וכ"ש אם לא יצא כתב ידו ממקום אחר שכיון שהאמינו בשני עדים אי אמר סטראי נינהו מהימן ואפילו העידו עליו ב' עדים או יותר

בכך שכתב ידו מסך זה הוא אין חוששין להם על פי מה שאמרו ההוא גברא דאמר ליה לחבריה מהימנת ליה כבתרי כל היכא דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפיה תלתא וכו' הילכך צריך שמעון שיפרע לראובן זה כל מה שבשטר בלא שבועה:

רעט

שאלה. ראובן היה לו שטר חוב כתוב וחתום והוא ממדינת קרטונא במשכונה על חצירו של לוי והגיע הזמן והלך לשבילייא ובקש ממונו מלוי ולא היה לו ללוי למכור לו כלום ונתחייב לו למכור החצר ולא יכול ראובן להתעכב שם והרשה לשמעון שיגבה לו הממון ומכר לוי החצר ופרע לשמעון רוב הממון וקנו מיד שטעון ומיד אשתו תחלה באחריות הממון וכתבו העדות באחורי השטר של משכונה ולאחר כן הוצרך והחזיר הממון מיד שמעון והעיד עליו שמעון בכך ולאחר זמן תבע ראובן את לוי ולא מצא לו כלום ותבע את שמעון באותו ממון שהגיע בידו וא"ל ממונך אצל לוי בעל חובך הוא והנה העדים שהחזרתיו ללוי בעל חובך יורנו רבינו עמי יגבה ראובן ממון זה אם משמעון אם מלוי:
תשובה. עיינו בשאלה זו וראינו ששמעון זה חייב לראובן באותו ממון שכיון שהגיע לידו זכה בו לראובן וכיון שחזר והחזירו ללוי איהו דאפסיד אנפשיה ונתחייב בו על פי מה שאמר' הילך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ואם הדין בן במי שאינו מרשה קל וחומר במי שהרשו אותו לגבות הממון ואחר כך החזירו שזה ודאי פשיעה היא ואם שמעון כופר ואומר שלא גבה מלוי כלום ואין עליו עדים בכך אין עליו כלום כי אם חרס סתם משום שראובן אין בריא לו אם גבה שמעון מלוי אם לאו משום כי אין מתחייב שבוע' היסת וכן שמעון נמי אין חייב שבוע' התורה בדין אפוטרופי' שהאפוטרופין אין נשבעין עד שישאו ויתנו בממון ושמעון זה אומר שלא הגיע לידו כלום הילכך אין עליו אלא חרם סתם:

רף

שאלה. ראובן יש לו כרם סמוך לרשות הרבים והכניס מדרך רשות הרבים לכרם זה מקצת ובנה כותל בין הכרם לרשות הרבים ולא הפסיד לרשות הרבים ולא לעוברים ושבים כלום ויש לישמעאל מצה אחר של דרך רשות הרבים קרקע ואילנות תאנים ורוצה לעכב על ראובן זה במה שהכניס לעצמו מרשות הרבים ואומר שזו הדרך היתה מקרקע זה ואינו מוחל לך כלום וראובן אומר אני לא לקחתי כלום אבל לקחתי מרשו' הרבים יורנו רבינו:

תשובה. זה שטוען ראובן מרשות הרבים זו משלו אין ממש בטענותיו שכבר החזירו בה רבים ואם הוא טוען על דרך רשות הרבים שהפסיד רואין אם זה שהכניס ממנו לכרמו שייר אחר הכותל דרך רשות הרבים שהוא מ' אמה אין עליו מן הדין כלום שהרי לא הפסיד בדרך כלום וכן הדין:

רפא

שאלה. כל תפלה זו ממשה היא או מקצתה ויש קהל והחרימו חד מבני מתא לזמן קצוב ולאחר זמן נתחרטו יתיריהו או לא והמדבר עם המנודה מתחייב בכלום או לא ומהי עיקר הנידוי ומה העבירות שמתחייבין עליהם נדוי ואם החרימו הקהל אתם והתנו שלא ימולו את בנו ולא יקברו את מתו ויתקיימו התנאים או לא. ומי שלא רצה לתת שכירות לחזן הכנסת יקחו ממנו בעל כרחו או לא וחזן הכנסת ששמעו עליו שלא כהוגן כגון שישורר בעיר ישמעאל וכיוצא בו מסלקין אותו או לא. אנשים יהודים שהלוו לשלטון ממון וכותב להם ראובן סופר שלו שיתן להם אותו ממון ואף במעמד כלם אמר לו השלטון קחו טפלו זה ממונכם ואמר הסופר אתן ואח"כ לא רצה לתת להם מאומה ואמר הדבר לשלטון ונתן השלטון נוגשים והוציא ראובן משכונית ונתן למקצת הקהל ולמקצת לא נתן מאומה ולאחר זמן יצא השלטון מהמדינה אמר ראובן לאותם שאצלם המשכנות תנו לי הבגדים שמשכנתי אצלכם כי באונס עשיתי הדבר ואמרו הקהל אין זה אונס כי זה מנהג הסופרים והשלטון לא יעשה כלום כי אם בנוגשים יורנו רבינו אם ראובן זה חייב לשלם מה שקבל עליו לשלם או לא:

תשובה. התפלה היא מימות אברהם אבינו וכן אמרו אברהם התקין תפלת שחרית שנא' וישכם אברהם בבוקר וגו' וקהל שהחרימו על דבר ונתחרטו ילכו אצל חכם ויתיר להם את החרם כמו שעושים בשבועה ועיקר הנידוי הוא השמתא משמתין ב"ד מי שחייב שמתא ואין לדבר קצבה אלא כפי מה שרואין הקהל וב"ד בין בשמתא בין בזולתה. ומי שהחרימוהו הקהל חייבין למול את בנו וקוברין אותו אבל מניחים אבן על ארונו זכר לסקילה ואם רצה ליכנס בבית הכנסת מרחיקין ממנו ד' אמות מכל צד. ומי שאינו רוצה ליתן שכר לש"ץ יקחו אמנו בעל כרחו כדין העירו' וכדין שכופין בני העיר זה את זה ולוקחי' ספר תורה נביאים וכתובים. ש"ץ שמוציא מפיו דברים שאינם הגונים כגון שהוציא מפיו דבר נבלה ומרנן בשירי ישמעאל מסלקין אותו על כיוצא בו נאמר נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה. ויהודים שהלוו ממון לשלטון והמחה אותם אצל אחד ממשמשיו ואמר להם במעמד שלשת' ממה שיש לי אצלך תן לו ואמרו לו אין חייב

לשלח' להם ומי שהוא בנידוי ולא התנו שלא לדבר עמו אדם אין על המדר כלום ואם הזהירו שלא לדבר עמו חרם אין ראוי לדבר עמו אדם והמדבר עמו מגונה הוא אבל אין עליו דין ואינו יורש מ' שמדבר עמו המדבר עמו משומד כמותו:

רפב

שאלה. ראובן נשא שני נשי' ורחל היא שנשא באחרונה ונמנעה רחל לדור עם לאה ומכרה מעט מנדוני' ולקחה מדור בשטר כתוב בלשון ערבי והשטר על שמה והזכיר בשטר שהמדור הזה לקוח מנכסי נדונייתה ואחר כך כתב לה הבעל זה המדור שלקחה שטר מתנה ושכנה בו זמן הרבה לבדה ומת ראובן זה ונשארה רחל בחצירה ושטר מתנה תחת ידיה ולא גבתה כתובתה ונשארה אלמנה שבע שנים ולאחר כן נשאת לשמעון ושכן עמה בחצר חמש עשרה שנים ואין אדם שימחה בידה והיא לא בקשה כתובתה מבנו של ראובן ולא מלאה אמו לפי שהכל עשתה ברשות לאה זו ובנה ונסתרה לאה ובתה לאחר נשואי בתה לבעל הנדוניא ממה שהניח ראובן אביה ואחר כך בקש שמעון זה לצאת מזו המדינה ויצא הוא ורחל ואשתו והשכירה רחל זו החצר לזמן קצוב ללוי עם כל מטלטלין שבהושכן לו בחצר ימים רבים שלא בפני רחל ושמעון ואחד כך הוגד לרחל ושמעון שלוי יצא מן החצר לאחר שנהרס רובה ואבדו המטלטלין וכל מה שהניח בה ועמד יהודה בנו של ראובן הנפטר ושכן באותו מקום שלא נהרס מן החצר ושמעון ורחל אינן יכולים לילך לאותה המדינה מפני המחס ושכן יהודה זה בחצר זה זמן הרבה יורנו רבינו ממי יתבע שמעון ורחל שכירות החצר והמטלטלין שהא בה אם מלוי אם מיהודה ואם החצר זו ראויה לה או לא וממי תתבע רחל זו כתובתה ולאה צרתה ובתה כבר מתו בלא שבועה ואם יש מן הדין שתשבע רחל והיא אשת אחיו או לא והמקום יכפול שכרו:

תשובה. עייננו בשאלה זו וראינו אם הדבר כן הרי החצר ראויה לרחל באחד מן העניינים הללו או בשטר מתנה או בלקיחת ממון נדונייתא וכל שכן משניהם ולענין השכירות אם לוי לא יצא מן החצר אלא לאחר הזמן ששכר אותה מושלם אין עליו מן השכירות אלא בכדי מה ששכן בחצר ובנו של ראובן ישלם השאר משום החצר זו קיימה לאיגרא ואין על לוי שיתבע השכירות מיהודה שכבר נשלם הזמן של לוי ולא נשתייר לו עסק בה אלא ודאי אם לוי יצא מן החצר עד שלא נשלם זמנו חייב הוא ליתן כל השכירות לשמעון ולרחל עד שיושלם זמנו וישלם בנו של ראובן השאר לרחל כל ענין המטלטלין והא שלוי חייב בהם בין שהניחם בין שלא הניחם לפי ששומר שמסר לשומר חייב וכן

הלכה. ולענין כתובת רחל כיון שמתה לאה ולא גבתה כתובה ולא נשבע יש מן הדין שתתבע רחל כתובתה מיורשי ראובן לאחר שתשבע לפי שאין ליורש כלום עד שיגבו בעלי חובות כל מה שהוא שלהם וכן הדין:

רפג

שאלה. הרשאה יצאה לפנינו וכתוב בה זיל סב ואפיק לנפשך היו שם מאן דאמר הרשאה בטלה לפי שאין בה זיל וזכי ואפיק לנפשה ואמר לו (אחר) הכי סב יש בה וכאלו הדברים מתקיימת ואפי' נאמרו בלשון עראי היתה ההרשאה קיימת יורנו רבינו עם מי הדין:
תשובה. כיון מכתוב בהרשאה זו סב אע"פ שאין בה זכי אינה נבטלת וסב וזכי חדא היא אבל מדבר אחר היתה נבטלת שאין כתוב בה ודון אלא כיון שעינינו בה מצינו שכתוב בה כל דמתעני מן דינא קבילית עלי בין לזכות בין לחובה הרי הן עומדין במקום דין וההרשאה קיימת:

רפד

שאלה. ראובן נפטר והניח בן ואלמנה והאלמנה אינה רוצה ליטול כתובתה אלא אמר' כל יומי מיגר אלמנותי אתזון ואתפרנס מנכסי בעלי ואהא משתמשת בכלים שנשתמשתי בחיי בעלי:
תשובה. שאלה זו בהלכות שלנו דהלכה כאנשי גליל ונזונת תנן וכו' בהלכות:

רפה

שאלה. ראובן נתחייב לשמעון שבועה ותלה עצמו בא' מן השרים ולא יכול להשביעו עמד אביו של ראובן זה ואמר לשמעון אני אעשה עמך פשרה בשביל בני מיד עמד שמעון ומסר מודעא אצל שני עדים ואמר להם דעו שאני עושה פשרה עם אביו של ראובן אלא (שהיא) באונס יודיענו רבינו אם פשרה זו קיימת או המודעא:
תשובה. אם נתברר על העדים אנסו של שמעון הרי המודעא שמסר קיימת והפשרה בטלה אבל יכול אביו של ראובן זה לומר לשמעון תן לי הממון שנתתי לך בפשרה שהרי הפשרה אינה ולאחר כן תרד עם בני לדין:

רפו

תשובה. מכר לו בית מכר לו שדה ואמר לו לכשיהיו לי מעות תחזירם לי אסור לכשיהיו לך מעות אחזירם לך מותר מ"ט רישא ומ"ש סיפא אמר רבא סיפה דאמר לו מדעתו.

ויש לנו להקשות מה הפרש בדבר דהיכא דאמר לו מוכר דהוא אסור והיכא דא"ל לוקח דהוא מותר מאחר כי על שני הפנים לא נגמר המעשה אלא על מנת להחזיר. ופרקינן כי הלכה זו נשנית על דרך קצרה ולכך צריכה שקליא וטריא כדאמר צריכה לפני ולפני ולשנים וזה עיקרה. הוי ידע כי דין של הלכה זו מחולקת לשני חלקים החלק הא קודם גמר המעשה. והחלק השני אחר גמר המעשה. וכל חלק מהן יש בו שני תנאים הא' בזמן שהמתנה עליו מוכר. והשני בזמן שהמתנה עליו לוקח וכן הדבר בחלק השני החלק הראשון שהוא קודם גמר המעשה בין שקפץ לוקח ואמר לכשיהיו לך מעות אחזירם לך בין שקפץ מוכר ואמר לכשיהיו לי מעות אחזירם לך אסמכתא היא ואסיר מאחר שלא נגמר המעש' אלא בתנאי ע"מ להחזיר ועל זה תנאי הודה המוכ' ומוכר סומך על אותו תנאי וכאילו לא יצאו הנכסים מרשותו ועל זה אמר כי אסור הלוקח לאכול פירות אותן נכסים לפי שאותן פירות רבית הוא והיינו הוא דאמר לכשיהיו לך מעות אחזירם לך אסור ואם תאמר הי"לל בקצרה לכשיהיו לך אסור הוי יודע כי א הוא אבל באו לקצר תנאו של לוקח קודם גמר המעשה לפי שאין דרכו ורצונו של לוקח לקנות בתנאי ולכך לא הזכירו תנאי כי לעולם לא יהא לוקח מתנ' אלא שהתנה עליו מוכר. והחלק השני כמו כן יש בו שני תנאים תנאי שמתנה בו לוקח ותנאי שמתנה בו מוכר ושניהם מותרין לפי שלא התנה אחד מהם על חבירו אלא אחר גמר מעשה ולאחר שבאו הנכסים ביד לוקח עלה אמרינן לכשיהיו לך מעות אחזירם לך מותר וזהו שמתנה לוקח ועל זה לא הזכירו תנאי המוכר לפי שאין למוכר להתנות על הלוקח ואם בא להתנות אין בדיבורו ממש עד שיודה לו לוקח אבל דין אחד הוא בין שהתנה לוקח בין שהתנה מוכר מותר לפי שנגמר המעשה על תנאי וראיה על מה שהזכרנו אותו מעשה דאמרו בגמרא ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה שלא באחריות חזייה דהוה עציב א"ל אמאי עציבת אי טרפו מינך מגבינא לך שבחא שופרא ופירא דאמר אמימר פטומי מלתא בעלמא הוא א"ל רב אשי לאמימר והא רבא סיפא דאמר לו מדעתו אמר לו נעשה כמאן דא"ל מדעתו אתמה' כי לפי שהי"ל למוכר למכור באחריות ברוב בני אדם ולא רצה למכור לו בתנאי שלא יהא לו אחריות גלי אדעתיה דלא א"ל מגבינא לך שבחא שופרא ופירא אלא להשביחה ועל זה אמר אמימר פטומי מילי בעלמ' הוא ולא כלום הוא אבל לוקח דקנין והתנה על עצמו תנאי שלא נזכר המעשה נעשה כמאן דקנין ואיתחיל והתנה על עצמו תנאי שלא באונס אלא בלב שלם ובנפש חפצה:

רפז

תשובה. לפרש אם רצה בונה את החדר לפנים וכו' (היא) כדאי' בהל' פ' לא יחפור:

רפח

שאלה. על שיירא של עכ"ום שהיו אנשים מישראל ונשותיהם ומקצתן היו כהנים עם נשותיהן ויצאו עליהם ליסטים וכבשו השיירא והפרידו בין האנשים והנשים לילה אחת שלם אשת כהן מותרת היא או לא ואם אסורה ולא רצה להפריש ממנה מה יהא חייב ואם יש לפסלו הוא ובנו אי לא:

תשובה. אם העידה אחת מאותן נשים שהיו שם שהיתה אצלה כל אותו הליל' ולא נעלמה מעינה ושהיא טהורה הרי היא נאמנת עליה והיא מותרת לבעלה על פי מה שאמרו אם יש להם עדים ואפילו עבד ואפילו שפחה הרי אלו נאמנים וכו' ואם אין להם עדים הרי היא אסורה ואינה נאמנת כשתאמר טהורה אני ואם לא רצה להוציאה מלקין אותו מדרבנן משום שהוא ספק וכל זמן שהוא יושב עמה גוערין בו ויפסל מן הכהונה והולד ספק חלל ופסול. איבעיא להו רב יהודה לכתחלה קאמר או דיעבד קאמר בעינן לה על הא דאמר רב' יהודה במתניתין אמר לפני רבן גמליאל הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים וכן בעינן לה לכתחלה קאמר דאם רצתה למכור מונעין אותה ואמר הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים אבל בדיעבד מודה רבי יהודה דמכרה קיים או דיעבד קאמר דאפילו אם מכרה תהא מכרה בטל ואמר הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים ומשיבין על בעיא ואומרים דרבי יהודה אפילו דיעבד נמי אמר דאמר הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים הואיל וזכה בנכסים יהא מכרה בטל אפי' בדיעבד וכל שכן לכתחלה והכי אמר תא שמע דתניא אמר רבי יהודה לפני רבן גמליאל הואיל וארוסה אשתו ונשואה אשתו מה נשואה מכרה בטל אף זו מכרה בטל שמעינן דיעבד קאמר אמר ליה רבן גמליאל לחכמי' מנא ליה שהנשואה מכרה בטל שאתם אומרים כשם שהנשואה מכרה בטל כך מכרה של ארוסה בטל אף הנשואה לא תמכור לכתחלה אבל אם מכרה ונתנה קיים לאו לדמויי דין נשואה לדין ארוסה קאמר דכשם שארוסה אין מניחין לה לכתחלה למכור אף הנשואה נמי אין מניחין לה לכתחלה למכור אלא אתא לדמויי נשואה לדין ארוסה בדיעבד ואמר הכי כשם שהארוסה מכרה קיים דיעבד כך נשואה מכרה קיים בדיעבד והא דאמר לא תמכור אתחולי הוא דקא מתחיל ואזיל למאי דבעי מימר אם מכרה ונתנה קיים דאליבא דידיה ארוסה מוכרת לכתחלה ונשואה זו שנפלו לה נכסי' לאחר שנשא' הוא ונשואה שנפלו לה נכסים עד שלא (כנסה) לדעתיה דרבי יהודה אליבא דרבי גמליאל

מותרת לכתחלה כדין ארוסה שלא נשאת כמו שיתפרש לך לקמן ומאחר דאמר לו רבן גמליאל אף הנשואה לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים אקשינן ואמרינן ליה היאך יהא מכרה של נשואה קיים הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים אמר לו רבן גמליאל על החדשים אנו בושין אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים כלומר על שאנו מונעין אותה למכור לכתחלה אנו בושים אלא שאתם וכו' לבטל מה שמכרה כבר שמע מינה מיהא דרבי יהודה אדרבן גמליאל בנשואה שנפלו לה נכסים כשהיא נשואה לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים קאמר ואתא רבי חנינא בן עקביא לסתור דברי רבי יהודה ולפרק פירכא אחרינא ואמר לו לא כך השיבן רבן גמליאל אף זו לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים כלומר על הנשואה שנפלו לה נכסים כשהיא נשואה אלא כך השיב להן אף ארוסה שנפלו לה כשהיא ארוסה ונשאת לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים אבל נשואה שנפלו לה נכסים אליבא דידיה לא תמכור ואם מכרה ונתנה בטל וחדא היא דתניא אמר רבי חנינא בן עקביא לא כך השיבן רבן גמליאל לחכמים אלא כך השיבן רבן גמליאל לחכמים לא אמרתם בנשואה שכן בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה תאמרו בארוסה שאין בעלה וכו' אמר לו עד שלא נשאת מהו אמר לו אף זו לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים. והא דאמר רבי חנניא בן עקביא אף לדמות דבנשואה אם מכרה קיים ובארוסה שלא נשאת אבל הא דאמר לא תמכור לכתחלה בנשואה הוא דאמר ארוסה שלא נשאת אליבא דידיה מוכרת לכתחלה אמר לו לרבן גמליאל היאך יהא מכרה של ארוסה שנשאת קיים הואיל ונשאת ויהא מכרה בטל אמרו לו על החדשים אנו בושים שאנו אומרים לא תמכור עכשיו לכתחלה אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים לבטל מה שמכרה כבר ואקשינן על רבי חנינא דאמר אליבא דרבן גמליאל משלא נשאת ונשאת לא תמכור לכתחלה והא אנן תנינן עד עולא אמר נשאת ונשאת רבן גמליאל אומר מוכרת ונותנת וקיים ופריק רב זביד ואמר תני עברה ונתנה וקיים ואתא רב פפא לאוקימה למתניתין כדאיתא ופריק פירוקא אחרינא ואמר הא דתנן מוכרת ונותנת וקיים לכתחלה רבי יהודה היא אליבא דרבן גמליאל דמאחר דאית ליה לרבי יהודה אליבא דרבן גמליאל בנשואה שנפלו לה נכסים כשהיא נשואה שלא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים דינא הוא אליבא דידיה דאם נפלו לה כשהיא ארוסה ונשאת שתהא מוכרת לכתחלה ובריתא דקתני עד שלא נשאת ונשאת שלא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים רבי חנניא בן עקביא הוא בהדיא תו אקשינן ורבי חנינא דאמר כבית שמאי פירוש מאחר דאליבא דרבי חנינא בן עקביא עד שלא נשאת ונשאת לא תמכור לכתחלה דינה הוא דאם לא נשאת מוכרת

לכתחלה דינא הוא והא אליבא דבית שמאי היא והיאך שביק בית הלל ועביד כבית שמאי מאי קאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה:

רפט

ששאלת לפרש לך דאחים שקנו אתרוג בתפיסת הבית פירוש האחים שקנו אתרוג מכלל הממון שעומד להוצאת מזונותם ונטל אחד מהם אתרוג אחד קודם חלוקה לצאת בו ידי חובתו אם יכול הוא לאכלה שאין אחיו מעכב עליו משום שהניח לו אחרת כמותה יובא בה ידי חובתו ואם אחיו ממחה בידו ומעכב עליו ואומר לו אתה שנטלת היא יפה מאד יותר ממה שהנחת לא צא ידי חובתו והא דאמר יצא ידי חובתו דוקא שהניח לו אתרוג אחר אבל בריש או רימון לא:

רץ

תשובה. לברר גירסא דאין טומנין בדבר המוסיף הבל אפילו מבעוד יום גזרה שמא ירתיח מה שנמצאת בשאר ספרים אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה גזירה שמא ירתיח אל תסמוך אליו שהוא שבוש גדול לפי שדבר שאינו מוסיף הבל אינו מרתיח ואם כן אין לגזור עליו אבל הטעם בדבר שמא יטמין ברמץ וזהו שכתב מבעוד יום כל שכן משחשיכה אבל בערב שבת מותר קדרות בערב שבת רותחות (הן):

רצא

שאלה. כל מה שנשאלו במנודה דלא איפשיט בו נדון בו תיקו לקולא או לחומרא:
תשובה. כל מאי דלא איפשיט דינו כדין תיקו בדרבנן לקולא בדאורייתא לחומרא ומנודה דרבנן הוא:

רצב

תשובה. מצאתי בתשובה מי שנדר לצום יום ידוע מן החדש או מן השבוע כגון שאמר הרי עלי נדר שאצום רביעי בחדש או שביעי בחדש וחל אותו יום בשבת או ביום טוב יש מן הדין שיצום אותו בודאי מפני גזרתנו וכו' וזה נאמר במה שהוא מדרבנן וכל שכן בשבת ויום טוב כך דעתנו נוטה כל מה שנדר להם יום שבת אין הנדר חל עליו וכן אם אמר באותן הימים שהיתה מגלת תענית ונדר על עצמו שיהא בהן בתענית אינו חייב לישב בתענית אבל מי שנדר על עצמו לישב בתענית ימים במספר יש לו לצום בשבת שבהן וכן הדין נמי במגלת תענית הלא תראה בשבועות אם בלל דברים המותרין

על דברים האסורין שהשבועה עליו וחייב על המותר ועל האסור ואע"פ שהוא מושבע ועומד מהר סיני וזהו שכתבו דברי תורה אין צריכין חיזק ודברי סופרים צריכים חזוק הוא שהימים שבמגלת תענית (אסור) לפניהם ולאחריהם ושל תורה אסור לפניהם ומותר לאחריהם:

רצג

שאלה. ברכת אירוסין אין מברכין אותה וקדושין כבר קדמו וכן ברכת אבי הבן מברכין אותה לאחר מילה או לא:

תשובה. אין ראוי לעשות כל עיקר מפני שהמצו' כולן מברך עליהן עובר לעשיתן הילכך מברך ואחר כך נותן קדושין וכן אבי הבן צריך שיברך להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ואחר כך מלין אותו ואפילו אם בירך לאחר שמל אם לא פרע עדיין מותר משום דאמרינן מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל:

רצד

שאלה. אם קרא שליח ציבור ישראל במקום כהן ולאחר שעמד ישראל קודם שיתחיל בברכה נכנס כהן יברך ישראל כיון שהוא שם משום בושת או יברך הכהן משום פגמו של כהן ואם יש הפרש קודם שיתחיל בברכה ובין לאחר שיתחיל ואם אמר ברכו את ה המבורך הויא התחלה או לא הויא התחלה עד דפתח אשר בחר בנו וכן יודיענו רבינו מה שראינו לרב האיי גאון ז"ל שאמר בשני כהנים אם היו ביחד בבית הכנסת ביום חתן שיעלו שניהם לספר תורה משום כבוד חתן או בעת שיתחייבו לברך ברכת הודאה כגון הבא מן הדרך והנרפא מחוליו וכדומה להם ושיקרא אחד מהם תחלה ואחריו לוי וישראל ואחר כך הכהן השני ואחריו לוי וישראל יודיענו רבינו:

תשובה. אם קרא שליח צבור ישראל במקום כהן ונכנס כהן קודם שיברך ישראל הוא ראוי שיעמוד בתיבה אותו ישראל ולא יקרא ולא ישב עד שישלימו כהן ולוי ואחר כך יקרא אחריהם ואין בזה משום בושת וברכו את ה' המבורך לא הויא התחלה דחזינן כל יומא בשליח ציבור דאמר ברכו את ה' המבורך קודם תפלת שמונה עשרה לאפוקי ידי חובתו למאן דלא הוה בתחלת, תפלת ערבית ולית בה איסורא כלל ומאי דחזיתם לרב האיי גאון ז"ל בתרין חתנים אין הכי נמי שרי למעבד דהכי חזינא דעבדין חזניא ביומיא דאי' ביה חתן:

רצה

שאלה. היין אשר ימזוג בו יין מבושל אם נוכל לברך עליו בורא פרי הגפן או לא:
תשובה. עם יהיה הרוב מן היין שאינו מבושל מברכין עליו בורא פרי הגפן אבל אם יט הרוב מן היין המבושל מברכין עליו שהכל וזה אינו ראוי לקידוש היום מפני שאין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח וכיון שיש בזה מן המבושל אינו ראוי לגבי המזבח:

רצו

שאלה. על ציצית של פשתן בטלית של פשתן אם א הוא מותר או אסור:
תשובה. הדבר הזה כבר הרבו לדבר בו הגאונים ז"ל וריב"י ז"ל מתיר אותו במתעטף בו. והענין הזה הוא מפורט יפה בהלכות שלנו:

רצז

שאלה. על נדה אשר רחצה על ימי נדותה במים שאובין והיא שומרת שבעה ימים נקיים אם יש לה משכב ומושב או לא:
תשובה. אם על עיקר התורה אתה דורש כל זמן שאין הנדה טובלת במי מקוה היא כשאר בעילות נדה דכתי' והדוה בנדתה תהא, בנדתה עד שתבא במים וצריכה היא למשכב ומושב אבל בזמן הזה שאין מתרחקים ממשכבה ומושבה של נדה אלא כדי שלא תשתכח תורת טהרה מישראל וכיון בטהרה מנדתה ורחצה במים שאובין אין מתרחקים ממשכבה ומושבה ועל זה מתנהג העם בדור הזה:

רצח

שאלה. מי שרחץ בט' קבין הואיל ואינה טבילה מברך על הטבילה או לא:
תשובה. אין מברכין על הטבילה וכ"ש על הדחתה הואיל ואינה מצוה בזמן הזה אבל טבילה שהיא מצוה כגון זבה ויולדת מברכין לאחר כך טובלין ולא תקשה לך ממה שאמרו כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן הטבילה דההוא טבילה בגר ועבד איירי דלא חזי לברוכי (מקדם):

רצט

שאלה. למה שאמרו רבותינו ז"ל לצאת בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה לצאת במקצת חוטי ציצית לפי שיט שאומר כי אין איסורו אלא משום שאסו' לצאת בטלית מצוייצת בלילי שבת לפי שאין זמן ציצית:

תשובה. אין איסורו אלא משום שאמרו ז"ל ציצית חשיבי ולא בטלי לגבי טלית. ופירוש הדבר לפי שמקצת הציצית ראוי הוא להשלי' עליו לפיכך אינו בטל לגבי ציצית אלא חשוב הוא בפני עצמו והוה ליה כאילו דבר עומד בפני עצמו. וכשיצא בהן כאילו יוצא בהן שלא כדרך מלבוש ומש"ה חייב חטאת:

ש

שאלה. על הא האמרו רבנן והוא אומר על המוגמר וכו' ופירש רבינו חננאל ז"ל הבוצע הוא מברך על המוגמר הוא מברך תחלה אם הביאו בתוך הסעודה אע"פ שאין דרך ארץ להביא מוגמר על הסעודה אלא לאחר הסעודה לא תימא כשם שלאחר הסעודה כל אחד מברך לעצמו כך בתוך הסעודה אלא אחד מברך לכלן:

והביא ראיה מן התלמוד ירו' מה בין מוגמר ליין מוגמר כולהון מריחין כולהון נהנין כולהון חייבים לברך יין כל אחד מברך לעצמו כשהוא שותה בתוך הסעודה וכו' וא"כ הוא שכולן נהנין מה הפרש יש בין בתוך הסעוד' בין לאחר הסעודה בתוך הסעודה א' מברך לכולן לאחר הסעודה כל א' מברך לעצמו:

תשובה. כך הוא כמו שכתב רבינו חננאל ז"ל והטע' הוא שמי שמברך המוציא הוא יברך על המוגמר לפי שהוא מזומן לברך עליו כמו הנוטל ידיו תחלה לאחר סעודה הוא מזומן לברך והטעם שהביא מן הירושל' במוגמר הבא בתוך הסעודה הוא טעם יפה כי כשתעלה תמרתו של מוגמר הכל מריחין אותו בבת אחת הילכך צריכין מי שיברך לכולן כדי שיענו כולן אמן בשעת הנאתן בו אבל היין אין לכולן הנאה אלא לאחד מהן יש הנאה שיגיע לידו הכוס וישתהו ובאותה שעה יברך עליו. ומה שאמרת כולן נהנים מה הפרש יש בין בתוך הסעודה בין לאחר הסעודה תשובתך אין ביניהם הפרש בענין אחד מברך לכולן אבל יש הפרש ביניה' במברך שאם היה בתוך הסעודה יברך עליו אותו שבירך המוציא ואם היה לאחר הסעוד' יהיה המברך או הוא או זולתו לפי שאינו מזמן לברך אלא כשהוא בתוך הסעודה וכשנשלמה הסעודה פסק זמנו וחזר הזימון לאותו שנטל ידיו תחלה:

שא

שאלה. זה שאמרו לוה תעניתו ופורע (הוא דוקא) במי שיש עליו ימים שאינ' ידועים אלא יש עליו לצום ימים סתם או אפילו שיש עליו ימים ידועים כגון מי שנדר לצום יום שני בשבת או חמישי בשבת עצמו

תשובה. אין הדבר במי שיש עליו לצום יום בעצמו אלא במי שיש עלו מספר ימים וכיון שהוא צם אותן ימים אם נזדמנה מסעודת מצוה או כיוצא בה מה שהוא כבוד לבריות לוה ופורע חוץ מתענית חלום שהצריכו רז"ל לצום אותו יום עצמו שאין לו ללות ולפרוע ואפי' בשבת וכ"ש למי שנדר יום ידוע בעצמו:

שב

שאלה. מי שחירף את חבירו באחד מן העבירות חייב להלקותו ולנדותו עד שיתברר מה שאמר על חבירו או לא. וכן יש בדבר הפרש בין על שאמר על דרך חובה ובין שאמר על דרך עדות כגון שנתכוון להעיד עליו וכן מי שמעיד על אשת איש או פנויה עדות גמורה בדבר והוא עד אחד ולא נמצא עד אחר מלקין אותו משום שהוציא שם רע או לא:

תשובה. מי שהעיד יחידי בדבר עבירו' או על אשת איש מנגדינן ליה כמ"ש רז"ל במעשה דזיגוד וטוביה (במסכת מכות):

שג

שאלה. עי שיצא עליו שם רע שחילל את השבת או עבר עבירה היש מן הדין להחרי' בפניו אם עשה אותה או לא ואם שמע החרם והוא חייב מלקו' או מכת מרדות א"ד אינו חייב כלום משו' שהוא קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע:

תשובה. אין מן הדין להטביע אדם אם עבר אם לאו אלא כשיתברר בב"ד שעשאה משביעין שלא ישנה כדכתיב ואריב עמם ואקללם ואשביעם וגו':

שד

שאלה. על איזו עבירה מתחייב מלקות ועל איזו מכת מרדות:

תשובה. כל עבירות שבתורה לאו שיט בו מעשה לוקין עליו ומה שהוא איסור מדרבנן לוקין בו מכת מרדות מדרבנן:

שה

שאלה. היאך הדין באלו השרצים כגון תולעת וזבוב ונמלה שנפלו בקדרה היאך הדין בהן כמו שאמרנו כל איסורין שבתורה בס' או אין אומרים כן אלא כשנפלו בצונן אבל נפלו בחמין בכלי שני וכל שכן בכלי ראשון אפשר שיפסוק אותו זבוב ויבצע בתוך התבשיל או יאכל נמלה וכבר אמרו לוקה חמשה:

תשובה. מי שמצא אחד מן השרצים בקדירה משליך אותו ולא נאסר אותו תבשיל בין שהיה חם בין שהיה צונן אבל אם נפסק אותו שרץ בתבשי' שיעורו כשאר איסורין שבתורה ואם חלת עיסה נתערבה בבצק אם אין מקומה ידוע מפריש אחרת ואינו חושש משו' חלת חוצה לארץ היא מדרבנן ואינה מקדשת מה שנתערבה בו ושיעור חלה הוא (דבר מועט) כמו שנהגו להפריש ולא הצריכו אותה רז"ל אלא שלא תפ תשתכח תורת חלה:

שו

שאלה. מי הם קרובים שנוהגים באבלות:

תשובה. אשתו ואביו ואמו ובנו ובתו ואחיו ואחותו הבתולה מאביו אלו שמתאבלין עליהן מן התורה. הוסיפו עליהן אחיו ואחותו הבתולה מאמו ואחותו נשואה בין מאביו בין מאמו:

שז

שאלה. כהן שיצא מן הכלל ונשארו בניו בדין ישראל ועוסקין במצות פסולין לכהונה או לא:

תשובה. אינן פסולין לכהונה שאינם נתפשי' בעון אביהם וכן כתיב בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן:

שח

שאלה. שראיתי למקצת הגאונים ז"ל שאומרים שכהן אינו חייב בתפלה של יד וכן מי שנשבע על אשתו שלא תאכל כלום תמתין עליו יום אחד וביום ב' יגרש אותה ואם היה כהן ימתין אותה שני ימים וזה ההפרש שהפריש זה הגאון ז"ל בין כהן לישראל בטני דברים אלו לא עמדתי על עקרו:

תשובה. זה שאמר גאון ז"ל שאין חייב הכהן בתפלה של יד נראין הדברים שלא אמר כן אלא משום שהוא נושא את כפיו ואילו היה הדבר כמו שכתבת לא היה פטור אלא בשעת נשיאות כפים שהעוסק במצוה פטור מן המצוה ואין אנו צריכין לכל רך שיכול הוא להסיר את הרצועות מעל אצבעותיו ויחזור אותם אחר הברכה אבל מה שכתבת לענין האלה בודאי כן הוא שישראל אם גרש את אשתו יכול הוא להחזיר אותה משום כן אינו ממתין אלא יום אחד שמא ימצא מי שיתיר את שבועתו ואם לא ימצא באותו יום יגרש ביום שני ואם לא ימצא אח"כ מי שיתיר שבועתו יחזיר אותה אבל הכהן אם גירש אינו יכול להחזיר ומשום כן ימתין שני ימים:

שט

שאלה. ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ירח שלשים יום ימים שלשים וא' ואחר כך שלשים הרי שלשה חדשים משום תקנת הולד. ואמר גאון א' ז"ל שירח זה לאחר שלשה חדשים הוא והביא ראיה מאתקפתא דרבינא ירח שלשים ימים שלשים ואח"כ כי הנך ואנו רוצים לידע דעתו חל רבינו:

תשובה. זהו שכתב הגאון ז"ל שאינה צריכה אלא שלשה חדשים בלבד יפה וכן הלכה ואתקפתא דרבינא אין סומכין עליה מכל מקים שאומר קשיא אינו דחוי שקושי' אינה מוציא מידי הלכה:

שי

שאלה. על בת ישראל שנטמאת לכהן ומת והניח בת נשאת הבת לישראל יש בבת כח לאחר שנשאת לישראל להאכיל אמה בתרומה אע"פ שהיא אינה אוכלת או לא:

תשובה. אע"פ שהבת אינה אוכלת מאכלת את האם ומאין יצא דין זה ממ"ש במשנה ממזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל שנשאת לכהן וילדה הימנו בת והלכה הבת ונשאת לעבד או לעכ"ום וילדה הימנו בן הרי הבן זה ממזר היתה אם אמו בת ישראל שנשאת לכהן תאכל בתרומה וכו' הנה הבת שהיא בת כהן אם נשאת למי שהוא פסול לה תפסל מן התרומה ואפילו אם לא ילדה וכ"ש אם ילדה ששניהם פסולין ואפ"ה אם שהיא בת ישראל לכהן אוכלת בתרומה בשביל הזרע ואע"פ שהוא פסול הרי נתברר שהיא אוכלת בתרומ' בשביל זרע פסול נאם יצחק ב"י אלפאס:

שיא

שאלה. היאך נראית הראיה מזה שכתבו א"כ היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך ומי שעשה כב"ש לא עשה כלום:

תשובה. מפני שאמר למי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית על דעת ב"ש שאין הלכה כמותן בזה הדבר לא קיימת מצות סוכה מימיך כלומר לא עשה כלום כן מ' שעשה כב"ש משום שאין הלכה כמותן לא עשה ולא כלום וכן אם היו ישראל בפונדק של עכ"ום לא הותר להם להוציא מבתיהן לקרקע הפונדק עד שיקנו הרשות מבעל הפונדק ובלבד שיהא יכול להוציא בעל הפונדק כל מי ששוכן בפונדק בכל שעה שירצה אבל אם אינו יכול להוציאם כל זמן שירצה אינו יכול להקנות הרשות ואפילו יהיה מקבל יהודי או בעל הפונדק עצמו אינו מועיל כלום:

שיב

ששאלת לענין עירובי תבשילין היא שאם חל יום טוב להיות ערב שבת ושבת צריך שיקדים מיום חמישי בשבת שהוא ערב יום טוב ונוטל מעט בשר צלי ומבושל ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו על מצות עירוב ויאמר נמי בהדין עירובא יהא שרי לן למיפא ולבשולי מיומא טבא לשבתא ויצניע אותו בשר ולא אכל אותו עד לילי שבת ולא יהא הבשר פחות מכזית ואם יהיה דג שפיר דמי. ולענין עירובי חצירות אם יהיו שני משכונות בחצר או יותר ואם אינם משתתפין במזונותם אין רשאין להוציא מן הבתים לחצר ומן החצר לבתים עד שיערבו מערב שבת הילכך צריך שיקחו מכל בית מעט קמח ויערבו אותו ולשין את הכל ועושין רקיק אחד ומצניעים אותו באחד מן הבתים ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו על מצות ערוב ואו' במי בהדין עירובא משתרי לן לטלטולי מביתא לדרתא ומדרתא לביתא. ולענין עירובי תחומין נמי כגון שהיתה עילה או בית האבל או בית המשתה חוץ לתחום שבת נוטל רקיק אחד של לחם והולך בו ערב שבת או ערב יום טוב חוץ למדינה שהוא שרוי בה וירחיק ממנה עד שלא ישתייר בינו ובין המקום של מצוה שצריך לילך אליו ביום השבת אלא פחות מאלפי' אמה ובלבד שלא ירחיק ממדינתו יותר מאלפים אמה ויניח שם העירוב ויאמר שביתתי בכאן שאבא מחר בכאן ולענין הזיכוי שאם רצה לעשות העירוב משל עצמו ולא יט ל מאחר כלו' נוטל שיעור העירוב ואם הוא שיתופי מבואות צריך שיטול בכדי שיגיע לאחד מבני מבוי כגרוגרת אם היו פחותין משמונה עשר אבל אם היו משמונ' עשר ולמעל' יטול שתי סעודו' שהם שני שלישי ליטרא של

קמח במשקל בכלי ומזכה אותם ואומר לאדם אחר זכי בהאי עירובא לבני מבוי כי היכי דנשתרי לכולהון לטלטולי בכל מבואה וכיון שנטל אותו אדם אחר זכה בו לכל בני מבוי ולאחר כן מצניעין אותו יפה וכל זמן שאותו עירוב מצוי מותר לטלטל בכל המבוי ומחצר לחצר ומזכה להם על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי אשתו אבל לא על ידי בנו ובתו הקטנים מפני שידן בידו וכל העירובין יתכן בהם זכוי. ואם ניתוסף אדם במבוי חוץ מאותן שהיו שם בשעת העירוב צריך לזכות בשבילו או ליטול עמנו חלקו וצריך שיודיע לאנשי מבוי תחלה ודוקא שהיתה אותה חצר בין שני מבואו הוא שצריך להודיע אותו ששוכן בה בשעת הזיכוי אבל אם לא היה לו פתח אלא במבוי אחד אין צריך להודיע בשעת הזיכוי לפי שזכין לאדם שלא בפניו. ובעירובי תבשילין נמי זוכה להם שלא מדעתם וכיון שהודיע אותם בי"ט שעירב בשבילם דיו ואין צריך להודיעם בשעת הזיכוי ודקא סלקא דעתך דהא דאמר רב חסדא מדברי רבינו נלמוד חולב אדם עז בתוך הקדרה אבל לתוך הקערה דבשבת הוא לאו הכי מלתא דהיא ליכא מאן דשרי בשבת. ודקא אמרת לא מצינו חולב מאבות מלאכות ולא מהתולדות אישתמיטתך הא דגרסינן בפרק המצניע החולב והמגבן וכו' דאמרינן רב חמא בר גוריא איקלע לנהרדעא בעו מיניה חולב משום מאי מיחייב וכו' ומההוא נמי דאבא שאול שמעת דחולב הוא חייב משוה מפרק דאמר לענין יונק ומפרק כלאחר יד הוא טעמא דיונק הוא מפרק כלאחר יד הא בידו מפרק גמור הוא ומתוך שמלאכ' אוכל נפש בי"ט בדברי' שאפשר לעשותן מעי"ט שריא חולב נמי בתך האוכ' נמי מותר ואע"ג דהוא מלאכ' וחולב לתוך הקער' והיא מלאכת משקין לא הותרה בי"ט וחזינן בפירוש דילך כלשון הזה מורה היה רבי יהודה לחכמים בזתים וענבים כיון דבני סחיטה נינהו יהיב דעתיה עלייהו והיו להו מוקצין ואסורין לאו הכי הוא דאי משום מוקצה הוא פירות נינהו גופייהו ליתסרו אלא היינו טעמא דהיוצא מהן אסור מתום דכי יהיב דעתיה אמשקין דידהו אטרופי אחשבינהו ונפקי להו מתורת אוכל לתורת משקין והוו להו כולד ואסירי וטעמא דנולד דאסור משום פירות הנושרין שמא יכלה ויתלוש ומשום משקין שזבו גזירה שמא ישחוט ושאר משקין דלא יהיב דעתייהו עלייהו בתורת אוכל הן ולאו נולד הן.

שיג

שאלה. ההוא מעשה דרבי בנאה דהוה מציין מערתא מאי הוה עביד ומאי הוה חזי:
תשובה. רבי בנאה הוה עסיק בציון מערתא כי היכי דליפרסם מקום טומאה דלאבדלי כהני מינה והאי מעשה דאתמר בחלום ראה אותו ולא במראית העין.

שיד

שאלה. על ההוא מעשה דרבה ברב בר חנה היכא דנשקא ארעא ורקיעא מאי:
תשובה. כך שמענו שמלך של אלכסנדריא בנה מקום במדבר ועשה בו דמות רקיע וגלגל אמר להראות בו חכמתו וראה אותו רבה בר בר חנה:

שטו

שאלה. מאי פי' זה שאמרו מוסיפין בשבת ואין צריך להוסיף ביום טוב:
תשובה. מוסיפין על אהל עלאי כגון שהניח מחצלת כרוכה מערב שבת ונתנה כשהיא כרוכה על הקורות ופרש ממנה טפח בלבד והניח השאר כרוך ממנו לאויר בלילה ולמחר כשזורח עליו השמש מותר למשוך שאר המחצלת לסכך על עצמו ועל בהמתן מפני חום השמש הואיל והיה ממנה טפח פרוש מערב שבת שהוא שיעור אהל כשפורש השאר אינו עושה אהל עראי לכתחלה אלא מוסיף על אהל הוא ושפיר:

שטז

שאלה. מי שרוצה לעשות מלבוש כגון גינירא או דומה לה ורוצה לעשות תיקונם מפשתן כגון שיש עדיין בהרבה מקומות פרפין שדרכן לעשות אשורש בבל מקטורין שלהן ונקרא בלשון ערבי חליא ועכשיו מי שרוצה לעשות מלבוש כגון זאת או זולתם מצמר ולשום בו עדי המלבוש הפשתן ולתפרן במשי אם הוא מותר אם הוא אסור עיין בהרבה מקומות דבר זה:
תשובה. אין לי בענין זה מפורש מדברי רבותינו ז"ל יותר מזה שכתבו רבותינו התוכף תכיפה אחת אינו חיבור ומשמע דשתי תכיפות הוי חיבור ובשבת אומר בענין מכניס חבלים לתוך ידו וימשוך ובלבד שלא יכרוך ואשרו אותו מטעם כלאים דחבלים כלומר שאם יהיה חבל אחד פשתים והאחד מצמר וכורך אותם על ידו ביחד והקשו על זה הדבר ואמרו אם נדין הכריכה כדין תכיפה הלא אמרה ההלכה התוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואמר' לעיל ובלבד שלא יכרוך ומסקנא תרצי ובלבד שלא יכרוך ויקשור מפני שהכריכה והקשירה במקום תכיפה עומדת. ומכאן הוברר לנו שהתכיפה חיבור ועל זה הדרך אלו העדרילקין של מלבושים הנקרא אליה ואטרש בלעז ששאלת המתחברת בתפירה היא כלאים כמו החבלים שאם יקשור זה עם זה אסור לכרכו על ידו מפני שהן חבור. ושאלת עוד על פירוש שעטנז שוע טווי ונוז מהו שוע הוא דבר המתחבר ומתערב זה עם זה הרבה ואינו נפרד כמו הלבדין וזה השוע אסור והוא שמנפצין הצמר

והפשתן ביחד וילבד אותם כעין הלבדין ויעשה מהן בגד אחד כמו שכתב במשנתנו הלבדין אסורין מפני שאין שועין. ופירוש שוע תרגום וטח את הבית ושועת ביתא. טווי הוא המטוה והוא שנמנין הצמר והפשתן ביחד וטוון אותו מעורב. ופירוש נוז הוא דבר מחובר ותלוי בדבר אחר כמו התפירה והאריגה ועשיית הגדילין והעבותות:

שיז

שאלה. אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם לשבת וראיתי מי שפי' בזה בזמן שהספינ' גוששת למטה מעשר' טפחים ומשום גזרת תחומין נגעו בה:

תשובה. זה הענין אינו ברור אצלי שאם היה מטעם זה היה מפרי' אותו כך ומה שנ"ל בזה הוא מפני צער שיצטער משבת ואתי לאימנועי מעונג שבת לפי שכל עת שאדם מפליג בים דעתו משתנית עליו (דכתיב יחוגו וינועו כשכור וכו') והוא חוטא בעצמו כל שלשה ימים ולאחר שלשה ימים אינו חושש כל כך וכמו כן אמרו מטעם זה אין צדין על עיירות של עכ"ום פחות מג' ימים קודם דשבת לפי שטרוד המלחמה אין יוצא מן הלב אלא לאחר ג' ימים:

שיח

שאלה. על האי קרא דכתיב לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת וכתיב בספר ירמיהו לא יספדו להם ולא יתגודדו ולא ולא יקרא להם אליו הוו עבדי הכי קשו קראי אהדדי:

תשובה. אנן לא חזינן דקשו קראי אהדדי אטו מי קאמר להו התגודדו ושימו קרחה דקשיין קראי אהדדי אלא הכי קאמר אותן דברים שהייתם עבדים עליהם צווי ועושים למיתיכם עכשיו אני אביא עליכם פורענות דלא מציתו למעבד להו ואין כאן קוש' כלל ומההוא קרא אחרינא איכא לאקשויי קרחי וגוזי על בני תענוניך וגו' דהכא כתיב לא תתגודדו וכתיב קרחי וגוזי ופירוקא דהאי דאסר דחמנא גדידה וקריחה על מת הוא דאסר אבל על ח' לא אסר והאי קרחי וגוזי על החיים הוא דכתיב הרחיבי קרחתך כנמר גלו ממך:

שיט

שאלה. לענין קיבת עכו"ם ואמרת דשמיע לך דאית דשרי דתמהת מהיכן שרי והא אנן מקצת טריפה אסרינן מקל וחומר דרבא וכו' וגם אנו תמהים עליך והלא סוף הדין פרקא דמתניתין קא פסקינן בהדיא והלכתא אין מעמידין בעור קיבת נבלה אבל בקיבת נבילה

ובקיבת שחיטת עכ"ום ובקיבת כשרה שינקה מן הטריפה מעמידין וכל שכן בקיבת טריפה שינקה מן הכשרה מ"ט דחלב המכונס בעור הקיבה פירשא בעלמא הוא והאי ק' ודרבא לדברי דמשנה הראשונה הוא דאית ליה קיבת נבילה אסורה אבל למשנה אחרונה כולהי עדיין וליכא ק"ו זה והיינו דאמר ל"ק כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה ומצינו באגדתין כאן קודם גזירה כאן לאחר גזירה ולאו הכי הוא אלא קודם חזרה ולאחר הזרה ומפרשה בענין אחר בענין שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע מפני מה אסרו וכו חזר וא"ל מפני שמעמידין בקיבת עגלי עכ"ום וכו' זהו קודם חזרה ולאחר חזרה ושאלת לפרט לך ומשנה לא זזה ממקומה הכי פירושה כיון דאקשי אהא דתנן טריפה שינקה מן הטהור' קיבתה מותרת. מיהא דקתני רישא קיבת נבילה ושל עכ"ום אסורה ופריק רב חסדא ולא קם פירוקיה והדר פריק רבי יצחק ארבי יוחנן ל"ק הא דקתני רישא קיבת עכ"ום אסורה קודם חזרה שנאה רבי והדר חזא לטעמא דרבי יהושע אחר חזרה להתיר קיבת נבילה ותנא סיפא טריפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת דשמעינן מינה דקיבה נבילה שרי' ולא תוקמא לרישא דמתניתין אלא כדקיימא ומשנ' לא זזה ממקומה:

שך

שאלה. למה היתה תפילת המנחה משש שעות ולמעלה:

תשובה. עיקר דבר זה וטעמו לפי שתפילות כנגד תמידין תקנום וכתיב את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מכי ינטו צללי ערב והוא משש שעות ולמעלה שהוא מנחה גדולה שנתקנה במקום תמיד של בין הערבים וכן שנינו תמיד נשחט משש ומחצה ומי שלא התפלל אותה בזה הזמן יש עליו להתפלל תפלת מנחה עד הערב כמו ששנינו תפילת מנחה עד הערב אבל מי שהתפלל תפילת המנחה בשש שעות ומחצה ונזדמן לו עת תפילת המנחה לערב עם הציבור אם ירצה להתפלל נדבה עם הציבור יתפלל והחידוש שהזכירו ח"זל אין לו מקום ידוע אבל מי שמחדש צריך שיהי' מענין אותה ברכה שמחדש בה כגון מי שיש לו חולה בתוך ביתו שמתפללים עליו ברכת החולים ואם הי' צריך לפרנסה אומרה בברכת השנים ושאר צרכים אומר בשומע תפלה על הענין הזה יהי' אותו חידוש שיתחדש. ומאי דאקשית מה שאמרו חכמים מרימר ומר זוטרא בשבתא דריגלא דהוו מכנפי בי' משרה ומצלו והדר אזלו לבי' כנישתא ומצלו בה בציבורא ושאלת איך הי' מתפללים עם הציבור ואפי' תפילת נדבה דהא קי"יל דתפילות כנגד תמידין תיקנוה וכשם שאין מביאין עולת נדבה בשבת כך אין מתפללים נדבה בשבת דבר זה לא מצאתי לו עיקר ולא ראיתי לגאון מדבר בכך אבל אם

הוא עיקר שאין מתפללים נדבה בשבת והא דאמרינן והדרי ונפקי לבי כנישתא ומצלו בהדי' ציבורא לא שיתפללו בלחש אלא שישמעו תפלה מפי ש"צ ויענו אמן ובכך אינו חשש אם התפללו כבר. ואם אינו עיקר מה שאמרת מאין מתפללין תפילת נדבה בשבת זהו טעם הדבר ועניינו הואיל ויחיד יכול להביא קרבן נדבה בכל יום יכול נמי להתפלל תפילת נדבה עם הציבור לפי שאינו נאמר להביא קרבן נדבה בשבת מפני שהוא יחיד אלא מפני חילול השבת והתפלה אין בה חילול שבת ולכך התירו מרימר ומר זוטרא תפלת נדבה ואפי' בשבת וזהו טעמו של דבר ומה ששאלת אם נכנס ש"ץ לב"הכנ ומצא ציבור שמתפללים כבר תפלה בלחש והוא צריך עת שנכנס לעבור לפני התיבה לאלתר אם יתחייב אח"כ לאחר שיתפלל לציבור לחזור ולהתפלל או נאמר שיצא ידי חובתו בתפילת ציבור התשובה א"צ להתפלל בלחש מפני שכבר יצא י"ח בתפילה שהתפלל לציבור לאחרים מוציא לעצמו לא כ"ש ואם יש לומר המשמיע קולו בתפילתו ה"ז מקטני אמנה זה כיון שע"י הדחק עושה ומפני צורך הציבור אין בזה משום קטני אמנה ונזכה לחזות בבנין ציון וקיבוץ עדת מי מנה. ואז נעשה עבודתינו בתיקונה אמן: